

291)

402

Autores Arabes tres, medicinaꝝ.

**TACVINI** Id est tabulæ  
occlusionales,

**SANITATIS,**

ELLVCHASEM ELI

MITHAR

Medici de Baldath,

De sex Rebus non naturalibus, earum naturis, operationi-  
bus, & rectificationibus, publico omnium usui,  
conseruandæ Sanitatis, recens exarati.

**II ALBEN**

**GNEFIT,**

De uirtutibus Medicinarum,  
& Ciborum.

**III IACALKIN**

**DVS, DE RERVM**

GRADIBVS si qualitatib9.

Ioan: **IBL** Cincin:

**ARGENTORATI,**  
apud **Ioannem Schottum** Librarium.

¶ Cum prærogatiua Cæs. Maiestatis ad  
sexennium. M. D. XXXI.

**Alb. xvij. Anno. 1538.**

~~1538~~



160

TA G V E R I

S A N I T A T I

H E L V E T I C A E

D E T H A R

1711

De la Santé non naturelle des Helvètes, par le Docteur J. G. Valart, Médecin de la Faculté de Médecine de la Ville de Genève.

TA L B E R I

G N E R I

De virtutibus Medicamentis  
et Chirurgiis

TA C A L K I

D V S D E R E P V M

John: BRL

A R G U M E N T U M

Controverſiæ de Causâ et Effectibus  
Læſionum, a. d. 1711.

Alp. Krüger. Anno 1711.

R E V E R E N D I S S . P A T R I , I L L V S T R I S S I :  
 mo auitæ Domus Brandenburgeñ. Marchioni, D. A L B E R T O ,  
 Principi Electori : Ecclesiæ Rom. TT. s. Petri ad Vincu=  
 la Presbytero : Cardinali : Moguntinæ, et Magdeburgeñ.  
 sedium Archiepiscopo , Halberstadien , uero Ad=  
 ministratori : sacri Rom. Imp. Archicancellar=  
 rio, Germaniæ Primati. &c. Domino si=  
 bi obseruantissimo,

**Q**UOD IN REBUS HUMANIS PRÆCIPVVM,  
 & natura quasi compertum, Princeps clementissime, quodq; iure quo=  
 dam nostro, omnes summopere curamus, nimirum id est, ut & Victus  
 sit ratio, & Vitæ seruetur incolumitas. Neque id abs re: quando etiam  
 sacris literis proditum, qd nemo carnem suam oderit unquam. Et mira  
 C O N D I T O R I S prouidentia factum, ut, pro ea conseruanda, suo  
 quæq; ordine, suis quoq; fungantur officijs, cum interiora, tum exteriora  
 Hominis membra: indito illi, super hæc, spiritu æthereo, qui rationis  
 ductū moderetur: ut uere cecinerit Psaltes, D I I S similem factum: qui  
 heroico quodam statu, cæteris creaturis, & dignitate, & iudicio præsit:  
 ad stipulante in eam rem ingenioso Poëta,  
 Pronaq; quum spectent Animantia cætera terram,  
 Os Homini sublime dedit, cœlumq; uidere  
 iussit, & erectos ad sydera tollere uultus.  
 Cui tametsi, ob lapsum, a cunis etiam, bis mille erumnarum & calamita=  
 tum accidant, quas inglorium forte, celsitudini tuæ si recenseam, Lectori  
 quoq; plus fastidio, q̄ uoluptati, infinitis tamen interim Gratiarum do=  
 nis ornatur, quibus in hoc seculo nequam, diuinum in se numen resplen  
 deat: quo non fucata charitate, uel subiectis iuste dominetur, uel proximi  
 necessitatem benignius ferat. Quæ quum ita se habeant, quisnam infici=  
 as ibit, te, ex homine licet, tam clara tamen prognatum stirpe, tanta præ=  
 cellentem & dignitate, & uirtutum insignijs, ad id inueneris a D O M I N O  
 uocatum, ut non modo Patriæ Pater, sed & admirandum iusticiæ,  
 legalitatisq; specimen sis unicum toti Germaniæ. Iis accedunt illustris.  
 D. T. bonarum Artium, Autorumq; celebriū eruditissima censura, cum  
 tam sollicita lectiōne, inter tot etiam negotiorum reip. strepitus, ut Iustianum  
 non iniuria, si non superes, certe æques: non armis (ut es Prin=  
 cepti paci studiosissimus) uerum Bibliothecæ incomparabili thesauro,  
 & condendarum Legum argutissima animaduersione. Hæc inq; atq;  
 alia uirtutum tuarum monimēta, adamussim in te perspiciens diuus ille,  
 non intermorituro seculo etiānum uiuens M A X I M I L I A N V S (ni  
 me, sed nec fallere potest, integer Iacobi Spiegellij candor, & probata fi=  
 des) tete, Princeps clarissime, secundum ex multis selegerat, quocum illi  
 principales in arduis deliciæ, cuius mansuetudine, temperātia, iudicio &

consilijs, olim restituta morū uetusta integritas, Legum infinitarū chaos  
cōaēta, & demum Turcæ impia tyrannus propulsa, Christianus orbis  
aliquanto tutior seruaretur. Sed heu, ut est Fati irreuocabile fatum,  
Heros ille, inuictissimi spiritus Imperator, a D O M I N O uocatus,  
abit, te nobis ad eiusmodi munia Albo subscriptum, relinquens. Quæ  
tuæ celsitudini, Princeps maxime, si forte molestius obtrudam, infimi  
nominis Librariū, at saltem id boni consulas, in morali gloria huiusce ne-  
niji utrosq; dignos, posteris reddidisse, citra omnem Aulæ applausum.  
Ut uero ad conseruandam V I T A E sanitatem, quod præcipuum car-  
nis officium, redeamus, offerimus ecce tuæ celsitudini hosce Authores  
treis, a situ ueteri, quantum licuit, per exemplar non tam mutilum, q̄ de-  
prauatum, uindictos: qui & si non Romana polleant eloquentia, at uero  
quod queritur absolutissime præstant. Quos ubi sedentario delectu quis  
uel obiter legerit, mirum q̄ pulcre reddant legentem alacriorem, tra-  
hantq; illecebris quibusdam P L V S V L T R O (ut dicitur) pergen-  
dum. Suscipe ergo pientis. Princeps, nec dedignare munus, non qui-  
dem offerentis, sed illorum potius monumenta, qui sub inclutissimo no-  
mine tuo, cunctis abhinc seculis reuixerunt: & Schotti in hoc animum,  
humilima subiectione tuæ celsitudini deuotissimum, ratus excipe. Pro-  
tectione diuinæ maiestatis in C H R I S T O felicissime ualens. Argen-  
torati. V I. Februarij, Anno M. D. XXXI.

Celsit. T. obsequentis.

Ioannes Schottus, librarius  
Argentoratē.

CELLVCHASEM ELIMITHAR, filij  
Hahadum, filij Ducellani, Medici de Baldath,

TACVINI SANITATIS,

De sex Rebus quæ sunt necessariae cui-  
libet homini, ad quotidianam  
conseruationem Sanita-  
tis suæ, cū suis Re-  
ctificationi-  
bus & Operationibus,



**P**RIMA SANITATIS CVRA, est præparatio Aeris, qui cor contingit. Secunda, rectificatio Cibi & Potus. Tertia, rectificatio Motus, & Quietis. Quarta, prohibitio Corporis a Somno, & a Vigilijs multis. Quinta, rectificatio laxationis, & constrictiõnis Humorũ. Sexta, Regulatio personæ in moderatione Gaudij, Iræ, Timoris & angustia. His enim modis æqualitatis erit conseruatio sanitatũ: & remotio istorum sex ab hac æqualitate, facit ægritudinem, Deo permittente glorioso, & altissimo. Et sub quolibet horum genere, sunt plures species, & plurimum necessariae, quarum dicemus naturas, si Deo placuerit. Dicemus etiam Electiones conuenientes cuiuslibet, secundũ cõplexionem, & ætatem ipsius. Et hæc omnia ponemus in Tabulis: eo quod multiloquia Sapientũ quandoq; fastidiunt auditores, & diuersitas multorum librorum oppositorũ. Homines enim nolunt de scientijs, nisi iuuamenta: non probationes, sed diffinitiones. Ideo intentio nostra in hoc libro est, abbreviare sermones prolixos, & aggregare modos diuersorum uerborum. Attamen nostri propositi est, non recedere a consilijs antecessorum ueridicorum. In hoc autem libro, nihil possumus a nobis, nisi ordinationes, compilationes, & Abbreviationes interrogantium, & inductiones pro bono, ad fortificandam uirtutem uerborum. Nec uolumus sequi uoluntates hominum, secundum diuersitatem intellectus opinionum ipsorum. Inuocamus itaq; auxilium Dei, ut rectificet intellectũ nostrum. cum humana natura uix excludatur a fallacijs, & tota uariatio nostra est iuxta moderatam nostram intentionem, Ad quod DOMINVS DEVS nos confortet, & auxilietur iuxta beneplacitum suũ.

HOMO apud omnes Philosophos in plurib. modis suis, assimilatur dispositionibus Lunæ. Quia sicut Luna dispositiones habet, quibus destruitur sua natura apud nos, utpote per Eclipsim: & habet dispositiones quibus cõpletur sua natura, sicut in oppositione, seu plenilunio: & dispositionem quæ ad immutationem procedens, postmodum completur, ut cum egreditur a Coniunctione seu Semilunio, uadens ad Oppositum seu Pleniluniũ: & per aliũ modum, cū incipit ab Oppositione, & terminatur ad Coniunctionem. Et sic accidit Corpori. Quædam enim ipsum corrumpunt, sicut Venenũ. Quædam regunt ipsum, sicut Cibus. Quæ

Aer.  
Cibus & Potus.  
Motus & Quies.  
Somnus & Vigilia.  
Humor.  
Affectus.

Libri summa,  
& ordo,

Candida ad Deum inuocatio.

Homo Lunæ assimilatur.

Adaptatio similitudinũ.

dam incipiunt corrumpere, & finaliter iuuant. sicut Medicina. Et alia incipiunt iuuare, & postmodum corrumpunt. sicut Medicina quæ est Cibus. Propterea necessarium est, scire Iuuamenta rerum ad operandum: & Nocumenta; ad præcauendum. Homo enim debet sibi cauere a re quæ nocuit. Et ob hoc DEVS omnipotens docuit bonam uitam, ad profecquendum, & malam, ad præfugiendum.

Incipio cum DEI auxilio, & compono Tabulas, continentes Cibos et Potus, & alias res necessarias circa ipsos: sicut ordinabo in suis circulis: ad hoc, quod sit compendiosum Regibus, & Dominis, conspiciere in ipsis. Sunt enim usi habere Tacuinis, quibus assimilatur hoc opus. Et diuidam Tabulas ipsas per Dõmos. In prima domo, ponam Numerũ, qui est in extremo circuli, in quo res illa cõtinetur. In secunda domo, Nomen illius rei. In tertia domo, Naturã suam. In quarta domo Gradum eius. In quinta, Melius illius speciei. In sexta, Iuuamentum. In septima Nocumentũ. In octaua Remotionem Nocumẽti. In nona Humorem qui generatur ex ea. Et consequenter in alijs quatuor Domib. conuenientias eius, secundum Complexiones, AEtates, Tempora anni, et naturas Regionum. In domo. 12. opiniones hominum in ea. In domo uero. 15. Electiones, & proprietates. Deinde faciam loca Simplicium, & Canones uniuersales in genere illius de quo loquimur. Et in Rubrica primi marginis de genere, seu specie illorũ, quæ continentur in margine, etiã iuxta quod dixerũt Astrologi de illo. Et ante hoc ordinabo Circulum, & aggregabimus omnia, de quibus locuturi sumus, & sermones eorum quos uidimus.

Primo incipiemus de Cibis simpliciter. Deinde de unoquoque genere reliquarum sex Rerum non Naturalium, secundũ ordinationem & consuetudinem Gentium, quibus utuntur in comestione, potatione, & alijs, in suis cameris. Et restituemus numerum Graduum, more Indorum. Et scribemus loco & uice nominum Philosophorum, literam unam æquipollentem toti dictioni. Quæ narrabimus in ultimo Libri huius, cum auxilio A L T I S S I M I.

#### ORDO ET EXPLICATIO PLANORUM nior Domorum in Tacuinis sequentes.

**P**RIMA Domus cõtinebit Numerum distinctionum, & Capita Libri, Regeſto Operis inseruiens. Secunda, Rerum Nomina quæ defyderantur. Tertia, earundem Naturas. Quarta, Rerum Gradus. Quinta, Melius ex eisdem Rebus specificè monstrat. Sexta, Iuuamentum per easdem Res. Septima, Nocumentum earum. Octaua, Nocumẽti remotiõem. Nona, Humorem qui ex eis generatur. Decima, Complexiones, quibus Res illæ conueniant, Undecima, cui nam Aetati. Duodecima, Tempora anni quibus præſent. Decimatertia, Regiones in quibus, & ubi deligendæ. Decimaquarta, Philosophorum opiniones circa earum naturas & operationes. Decimaquinta, Electiones & proprietates dictarum Rerum. Adiuñctis pãſim Astrologorum prognosticis.

**D**OMVS uero Sextadecima, quia pugillo claudi non potest, Canones habet uniuersales de generibus & speciebus Rerum quas Lectõr quærit. Et id quidem copiosius in principio Libri, ante Tacuinorum formationes. Atque hæc Summa Operis,

Tacuinum in gratiam Magnatum compositum.

id est regum  
culas ipsas  
tabulage

Vide, quæ  
demonstratio, Tacuinum seu  
Tabulam primam subijctis in  
de eis ad tale signum. Hæc  
domos numeris suis signas  
usq; ad .13. reliquas autẽ  
duas domos .14. & .15. uide  
frontispicio alterius partẽ  
eiusdem tabule in sequenti  
folio signas: domus uero .16.  
est continuatio horũ. 43. ca.  
nomi hic  
proxime  
subsequen  
tium/ab  
tacuinis  
pmissorũ.

Hæc Domus erit Sextadecima, Tacuinis præcedens, singulis tamẽ suo numero, suos subordinans Canones.

Apparet Autorem fuisse Indum.

C D O M V S S E X T A D E S  
cima, Tacuinorum omnium continens C A  
NONES introductorios.

C A N O N P R I M V S D E S A P O R  
um & Odorum iudicijs, & Ciborum substantijs.

**C**A N O N E S, quibus noscuntur naturæ Ciborum, sunt quatuor. Primus est semita Rationis: eo quod Ratio ostendit eorum Numerum, mediantibus Saporibus. Et ex receptione Odorum per membra. Et uelocitate Digestionis. Et ratione ipsorum Substantiæ.

Sapores uero simplices sunt octo. scilicet. Amarus, qui est in fine caliditatis: propter quod abradit linguam, & incendit. Acutus uero est minoris caliditatis, propter quod linguam lauat. Salsus autem est adhuc minoris caliditatis, operans in lingua acuitatem. Stipticus, est in fine frigiditatis, adunans linguam, & exasperans. Ponticus uero minoris frigiditatis, & adunationis. Acetosus autem minoris frigiditatis adhuc, operans acuitatem linguæ. Dulcis, uniens pure. nec enim est calidus separans linguam, nec est frigidus adunans, sed est temperatus: & hoc inest ei accidentaliter, eo quod medium inest ei naturaliter per se, propter quod linguæ efficit leuitatem tantum. Vinctuosus est minoris temperantiæ. Et istinc trahuntur Gradus. Nam ea quæ adunant linguam ultima adunatione, sunt in quarto: & quæ econtrario, in primo. Quæ uero media sunt, si propinquiora primo sunt, in secundo: si quarto, in tertio. Et similiter accidit de his, quæ caliditate separant linguam. Odores uero Suauis membra recipiunt, & digerunt: uerum ipsorum caliditas minor est intensis Aromaticis. Horribiles uero econtrario. Ratione substantiæ. Nam substantia Cibi, quando fuerit spissa, uel grauis, dura, uiscosa, seu grossa, est difficilis digestionis: uerum quando digeritur, nutrit multum, et generat opilationem. Si uero leuis fuerit, laxat: rara, mollis, uel subtilis, econtrario. Verum subtilis, aut est Calida, sicut in Acuto: aut Frigida, sicut in Aceto. Et grossa similiter possibile est quod sit calida & frigida: eo quod non est omne subtile calidum, nec omne grossum frigidum.

C A N O N S E C V N D V S D E  
Qualitatibus Ciborum simplicium.

**C**A N O N Secundus, ad demonstrandas Ciborum qualitates simplices, quantitates & uirtutes ipsorum, per experientiam: quæ conuenientior est ratione, eo quod accipitur ab operatione substantiæ cibi in corpore: & maxime, cum Ratio excludat a saporum numero insipidum. Et quilibet cibus intrans corpus, impossibile est quod qualitate careat, quæ operetur. Quæ si in ultimitate fuerit, iudicatur in quarto gradu: et si in oppositione ultimatis illius, iudicatur in primo. Et quæ est inter utrosque, si est prope quartum, dicitur tertius: & si est prope primum, dicitur secundus. Igitur quælibet qualitas erit generaliter inter quatuor gradus. Quorum quilibet distinguitur, Principium, Finis, & Medium estimatione. Vel

Sapores octo

Amarus.

Acutus.

Salsus.

Stipticus.

Ponticus.

Acetosus.

Dulcis.

Vinctuosus.

Gradus.

Odores.

Cibi substantia.

Ciborum simplicium qualitates.

dicemus, ut multi dixerunt, status esse infinitos. Et in hac distinctione fuerunt multæ diuersitates inter antiquos, in naturis Ciborum iuuantium; eo quod non inuenerunt partem temperatā, cui proportionetur: nec inuenerunt noticiam, seu metam qualitatis assumendam ab illa. quia cibus qui est debilis caliditatis conditur: ex contrario, multam facit operatiōem cibus fortis caliditatis. Et hæc uia subtilis, facilis est ad comprehendendum, si cibus esset simplex. Sed quia plures ciborum sunt compositi, uel naturaliter, sicut compositum est mel ex dulci & acuto: & melongiane ex insipido, amaro & acuto: aut artificialiter, sicut syrupus de speciebus diuersis simplicibus, & nos oportet ad præsens facere Canonem de naturis compositorum.

Cibus dupli-  
ter cōpositus.

C A N O N T E R T I V S D E  
naturis Ciborum Compositorum.

C A N O N Tertius in noticia naturarum Compositorum, sic perficitur. Postquā peruenimus ad naturas simplicium, & gradus ipsorum cum ratione & experientia, demum ordinabimus naturam caliditatis in oppositum frigiditatis, & humiditatis in oppositum siccitatis. Qui si adæquetur in aliquo, iudicabimus illud temperatū, sicut Ziribeyti dulcis, alias Ziribelgi dulcis, id est, cibus factus de carnibus, speciebus, & melle; seu saccharo: & dicitur latine Assipitium sine aceto. Fit etiam Assipitium cum prædictis ex aceto. Et si alterum excedat, iudicabimus secundum naturam dominantis. Et si compositum fuerit ex similibus, sicut de duobus calidis, quorum unum fuerit in primo gradu, & reliquum in tertio, iudicabitur oppositum.

Forte, Zibire  
bergi.

Assipitium.

C A N O N Q V A R T V S D E  
iuuamentis & nocumentis Ciborum.

C A N O N Quartus ad declaranda iuuamenta, & Nocumenta Ciborum, & ad auferenda ipsa Nocumenta, ratione & experientia, per rationationē. Quia Dulcis inducit sitim sua caliditate, generās cholera sua conuersione: & laxat mundificatione sua, & facit opilationem multitudinis nutrimenti ipsius, cum membra multum ex eo recipiant. Acetosus reprimat cholera, generās uentositatem frigiditate sua: & nocet neruis, & uisceribus, subtilitate sua. Et ualde penetrat in profundum, et debilius est Pontico in frigiditate, & operatur operatione simili autumnō. Salsus mundificat flegma, inducens sitim caliditate sua, & desiccans sua siccitate, & per eas exasperat pectus. & est debilius Amaro, in omnibus operationibus suis. Vnctuosus est plurimi nutrimenti, corrumpens, uel fastidians stomachum, faciens lubricam egestionē, multa humiditate sua: & est minor Dulci in sua temperantia. Supticus linguā exasperat, & pectus, uentrem stringit, & confortat appetitum sua frigiditate. Ponticus debilius est eorum in omnibus operationibus suis. Amarus scindi, & abradit linguā, multa caliditate sua: et est pauci nutrimenti, sua siccitate, Mollificat naturā, & deponit flegma caliditate & siccitate sua. Acidus cōparatione Amari

Iudicium Ci-  
borum iuxta  
Sapores.

est debilior in omnibus operationibus suis. Insiptidus infrigidat.

## C A N O N Q V I N T V S, D E

rectificatione Nutrimenti, & remotione nocu-  
cumenti Ciborum.

**C**E R T I F I C A T I O Nutrimenti, fit unius sapore per aliū. Nam dulce, & acetosum, alter alterius remouet nocumentum. Acetosum enim rectificatur per salsum: & e contrario. Salsum & Vnctuosum unūquodq; per alterum ipsorū rectificatur. Stipticum cum Vnctuosum, siue Dulci rectificatur, & ipsa per Stipticum. Et Amarum aufert opilationē factam ex Dulci: et e contrario. Ex his tamen non complete soluitur dubietas, de remotione nocumenti, sed est necesse declarare huiusmodi per experientiam, quam sensibilis operatio similiter manifestat. Et patet aperte per pulsū, anhelitum, uel tactum: quia caliditatem faciens, calidum est: et e contrario. Et his adhæret Medicus. Philosophus autem considerat, qd quodlibet animal, & quodlibet uegetabile, uirtute nutritiua priuatū, est mortuum, & mortuum frigidum & siccum: etiamsi stinchus, seu balsamus. Sic & quodlibet aliud, seu uegetabile, in quo inuenitur uirtus illa, est uiuum: & uiuum calidum est & humidum: etiamsi papauer niger sit, seu piscis Bonch, id est, tranula.

## C A N O N S E X T V S, P R I N C I P I A

cipia quædam generalia tradit circa Ciborum operationes.

**P**R I N C I P I A ordinata in hoc libro. Primū dicitur esse de cibis qui sunt calidi, quando sunt magis calefacientes corpore temperato: et e conuerso in frigidis. Secundū. Consultitur corpori sano, duobus modis conseruando scilicet sanitatē eius, cum similibus, uel \* restituendo ipsam ad temperandum cum contrarijs. Tertium. Quando cibus est calidus & humidus, quod generatur ex eo, erit sanguis: & ob hoc erit iuuatiuus complexionibus & regionibus frigidis, & ætati decrepitæ, & tempori autumnali. Quartum. Quod temperatum est in caliditate, temperatum est in frigiditate: et similiter, quod temperatum est in siccitate, est temperatū in humiditate. Quintum. Quando excedit cuiusq; caliditas, deficit frigiditas: et e conuerso. Sextum. Dicitur res temperata, uel distemperata, quando est in aliqua qualitate temperata, & in aliqua distemperata. et similiter dicitur de iuuamento & inconuenibili. Septimū. Calidum cum sicco est intensius, et cum humido remissius. Octauū. Cibus humidus potest esse siccus, comparatione sui, sicut pisces: et e conuerso. Nonū. Temperatū in digestionē, temperatū in quantitate. quia scdm hoc corium porci uideatur esse magis digestibile carne. Decimum. Præparanda calida cum calidis, quando alterū ipsorū debilius est altero, et minoris caliditatis.

## C A N O N S E P T I M V S, D E

Fructibus in genere. Ad Tacuinum 1. 2. 3. 4.

**O**P O R T E T nos etiam inuestigare Canones proprios, dicentes: quod fructus omnes generant corrosiones & febres autumnales. Et acce-

\*  
alias, restituendo.

rosus ipsorum nocet neruis, extinguens caliditatem sanguinis: & iuuat illos, qui sunt calidæ complexionis: nisi conuertantur. sicut Grifomala. Et stiptici ex eis ante cibum stringunt, & laxant post cibum, sicut Citionia. Et aquatici ex eis prouocant urinam, sicut Melones: & reprimuntur ex fructibus dulcibus cum acetoso: & econuerso. Et ex eis qui est maturus & dulcoratus, est melior: & ex eis qui potest conseruari, & non corrumpitur, est melior eo, qui corrumpitur: & ex eis, qui postquam collectus fuerit, morari poterit aliquandiu, donec desiccetur, ad hoc ut elongetur a suis uirtutibus naturalibus, est melior eo, qui comeditur tempore quo colligitur. Et qui uelocis est descensionis, est melior eo, qui tardæ. nam diu morans cum corpore in stomacho, efficit operationem toxicæ. Et eius qui est tardæ descensionis, sua grossicie & duricie, ultime est comestio. Et eius qui in stomacho est non mali chimi, aut uelocis descensionis seu conuersionis, econuerso. Et grossus conuenientior est, ut sit hyemali tempore comedendus: quia caliditas in hyeme profundatur in corpore, & econuerso in æstate.

## C A N O N C C T A V V S, D E

Frumentis &amp; Seminibus. Ad Tac. 5.

Frumentum.  
12.

Semen.

alias, nocet  
nutrimentum  
eius.

**G**ALENIUS dicit, quod in quibusdam annis, ex malicia temporis, mixtum fuit inuentum Lolium frumento: & accidit, quod cum comedebatur panis factus ex eo, fiebat soda: & in principio æstatis superuenit multus bothor, & accidentia sanguinea. Et propterea debent mundificari grana frumenti, ab omnibus rebus alijs diuersis ab eis. Ex granis autem melius est, quando decoctione sua uelocius ingrossatur, & quorum modica quantitas multum nutrit. Et cognoscitur hoc mensura & pondere ipsius, & ex quantitate farinae, quæ egreditur post molituram ipsius. Et quodlibet Semen non completum, est humidius completo. Est autem quodlibet semen leuius, calidius, & magis subtiliatuum planta, uel herba, a qua habet originem. ut semen Papaueris, quod est minoris frigiditatis folijs suis. Et quædam semina comeduntur, exceptis folijs & herba eorum. Et quædam comeduntur cum herba tota. Et quædam econtrario. Et ex granis cum torrefiunt, quod torrefactum fuerit, & exterius superficiale leuius fuerit, est melius reliquo torrefacto. Per torrefactionem aufertur inflatio eius, & uentositas ipsius, & difficilem facit digestionem ipsius, & \* multum facit nutrimentum.

## C A N O N N O N V S T E R

ræ, &amp; uegetabilium comparationem docet.

**E**T CONSIDERANDUM est, quod terræ ad uegetabilia se habent sicut regiones ad animalia. eo quod non quælibet terra, cuiuslibet uegetabili conuenit. Et in hoc est, quod inuenitur Balsamum in quodam loco terræ Aegypti, & in alijs contrarijs non. Et spina Aegyptiaca, id est, planta faciens generari, Arabiæ erat comestibilis: & cum ducta fuit in Persidem, & plan-

tata effecta fuit toxicum mortale. Et quidam Medici opinantur, quod Lolium sit frumentum, conuersum ex malicia terrae per multos annos.

CANON DECIMVS, DE LEGUMINIBUS, & Philosophorum circa Seminum naturas placita. Ad Tacuinum 6.

MELIUS ex Leguminibus est, quod pertransit sex menses, usque ad annum: & quod ultra pertransit, est minoris nutrimenti, & facilius digestionis est: eo quod non pertransit. Et sicut inuestigamus de tempore granorum ipsorum, sic inuestigare uolumus de magnitudine ipsorum. Nam semina quae magnitudinem naturalem pertranseunt, & sunt humecta & inflata, habent humiditatem superfluum: quae debent conseruari in loco arido, usquequo arefiant. Verumtamen cum superfluunt in uetustate ultima, fit, quod ex uetustate farinae egrediatur simile: & maxime quando non flat uentus septentrionalis, nec miscentur. Cum miscentur, fiat per res desiccantes humiditatem, sicut menthastrum. Et philosophi opinantur, quod Semina omnia calida sunt & humida, sicut sperma, et quod sint sicut materiae, & essentiae plantarum, quod est principium generationis. Et dicunt pro causa, quod quaedam plantarum sunt multorum seminum: sicut Sesamum est: eo quod sunt debilius naturae. Nam illorum quae sunt debilis naturae, natura multiplicat numerum seminis: ut sit multiplicatio ipsorum, loco uirtutis: & ob hoc sunt animalibus debilibus multa membra, quibus datae & ordinatae fuerunt uirtutes. Et causa: quod multa semina diuisa sunt in duas partes: ut cum in terra corrumpitur una, altera remaneat. Et ideo fuerunt ordinata quaedam membra & organa sensuum duplicia, sicut Oculi, Aures, Testiculi. Et Autores librorum Agriculturae, dicunt: quod semina uelocius corruptibilia, sunt illa, quae seminantur die Australi. In alio, Meridionali. Et quod dicitur de noticia seminum saluandorum anno quolibet, habetur ex hoc: quia si semina seminantur in Septembri, & bene pullulant, significatur, quod bene conseruabuntur in illo anno: & econuerso. Et ex Canone generali procedit, quod quodlibet semen quod in sua decoctione non crescit, est malum.

Legumina meliora.

\*

Semina.

CANON V N D E C I M V S, DE PANIS NATURA, & uarietate. Ad Tacuinum 7.

PANIS est temperatae caliditatis: cuius est desiderium, recipere omnes sapes conuenientes cuilibet complexioni. Et melius ex eo est, cuius frumentum bonum existit, & fermentum eius moderatum, cuius aqua & sal sint quantitate conuenienti, & ignis temperatus, agens in superficie & profundo ipsius. Hip. Cum talis fuerit panis, est plurimum nutrimenti, bonae digestionis, facilis descensionis. Et panis diuersatur. Nam alius est, qui conficitur cum aqua & farina: & est plurimum nutrimenti. Alius

Panis natura.

alias, inci-  
dentes.

est, in cuius confectione miscetur oleum: qui est difficilior ad digerendum, & peior ad descendendum. Alius est, cui admiscetur papauer: qui ualet ad prouocandum somnum. Alius est, cui admiscetur ciminum magnum, & ciminum comune: ad remouendum uentositatem ipsius. Et ex eo alius est, qui comeditur ualde calidus: cuius digestio est ualde uelocior, descensio tardior, & nutrimentum amplius. Et ex eo alius est, qui frigidus comeditur: cuius digestio est tardior, nutrimentum modicum, transitus uelocior: propterea, quia superficies eius in frigidatur & spissatur, & a profundo caliditate sua dissoluitur uapor: qui dum mouetur uersus superficiem, non inueniens transitum, reuertitur: & obuiando alij uapori, cum eo reuertitur: & erit de ipso ratio ut de primo: & sic reuertendo \* incedentes, accidit huiusmodi motu uiscositas & inflatio, prohibentes humectationem, nec stomachus poterit ipsum superare. Io. & Ra. uidentur contrarium huius, laudantes quod comedebatur in fine secundae diei postquam confectus fuerit, & maxime fermentatus. Et noticia eius habetur ex hoc: quia cum ponitur in aquam, quod descendit inferius, est azimus: & e contrario fermentatus: & si in medio natauerit, erit medium inter azimum & fermentatum. Et causa in hoc est: quia fermentum est subtile: in quo est acetositas corrupta, quae induxit in eo parum caliditatis, & multum aereitatis: propter quod panis factus est spongiosus, & supernatans, cum non habeat in se uerberationes, motus, confricationes, & uiscositates.

C A N O N D V O D E C I M V S,

De Oleribus. Ad Tacuinum s. 9.

Olerum natura & operatio.

**C**AUSSA QVARE praemittantur Olera in comestionebus, est, quia sunt subtiliatiua, sicut fructus: & generant omnia uentositatem, & inflationem, & decrepitis colicam, & malam digestionem. Nisi sit aliquod acutum ex eis, sicut Origanum recens, & Nasturtium, quae deficiunt ab hac operatione. Et sunt iuuatiua illis quibus dantur pro cibis. Et plurimum ex eis, nutrit nutrimento modico. Sed sanguis, qui generatur ex eis omnibus, est modicus, subtilis, & aquosus, & malus. Et quidam ex antiquis dixerunt, quod ex centum drachmis Olerum, generatur minus decem drachmis sanguinis & carnis: & econuerso. Et frigida & humida ex eis conferunt iuuenibus, & complexionem habentibus calidam. sicut Lactucae, Scariolae hortulanae. Item ex Oleribus, syluestria sunt fortioris siccitatis, & peioris nutrimenti. Et minus mala inter haec sunt Lactucae, deinde Molachiae, & postmodum Atriplices, & de hinc Portulacae, & Bletones. Et de quibusdam Oleribus plus nutrimenti est in folijs, sicut Lactucae. Et de quibusdam in radicibus, sicut Radices, seu Raphani, Rapae, & Bletae. Et cuiuslibet terrae scantis, cuius comeditur radix, semen eius impossibile est quod sine periculo comedatur, sicut Lactucae. Et econuerso: sicut Citrulli, Cucumres. Et plures ROMANI comedunt Olera, seu herbas

crudas post cibum, & non nocet eis: & hoc aut propter malam consuetudinem in ordinatione ciborum: uel quia fundus stomachi sua caliditate comburit ipsa, & orificium sua infrigidatione digerit.

## C A N O N T R E D E C I M V S ,

De uarijs Speciebus, & earum præparatione ad decoctionem.

**E**X SPECIEBUS quædam sunt de Terrænascentibus: quædam ex Animalibus. De terrænascentibus quædam sunt fructus, sicut piper, oliua: quædam flores, sicut crocus. Quædam sunt semina, sicut ciminū & coriandrum. Et quædam olera, sicut Bleta, & Spinachia. Et quædam radices, sicut rapæ, et pastinacæ. Et quædam olea, sicut sesaminum. Et quædam sunt succus, sicut acetum, & succus agrestæ. Et quædam ligna, sicut cinnamomū, & zinziber. Et quædam sunt de superfluitatib. animalium. sicut mel: \* & quædam alia eius generis multa, De istis plurimum dicemus in tractatu fructuum, olerum, & confectorum, cum acetosis, et speciebus ciborum secundæ Mensæ, et Chalde, & huiusmodi: & quando dicemus de caseo qui fit ex lacte, dicemus de oliuis: & quando dicemus de carnibus salitis siccis, in secundo capitulo Carnium, dicemus de sale: & quando dicemus de acetosis, dicemus de aceto: & hæc omnia ordinata sunt loco suo, quorum partitio uel capitulatio manifeste adparet. Canon in præparatione speciatorum, & adpositione rerum & siccorum fructuum de terrænascentibus ponantur in decoctione prius quàm dantur, sicut radices. Deinde quæ sunt leuis decoctionis, sicut olera. Et de seminib. aromaticis, quod est ex eis siccū, ponitur in principio decoctionis: & econuerso. Nec multiplicetur in cibis qui comeduntur infrigidantibus: quia exinde corrumpuntur. Et ex succis fructuum præcedant acetosa in decoctione. Dulcia uero & stiptica postponantur: ne cibi amari fiant. Iudicatur enim quodlibet a re uincente in ipso, cum remissione quadam: propter res alias quæ miscentur in ipso, sicut \* Alkipitium per acetū, & cibus præparatus cum Muri, ubi ferculum fuerit diuersarum naturarū temperate compositum, sicut zinziber dulce. Et si ferculum fuerit diuersarum naturarū, erit temperatū, sicut \* zibergi recens, id est cibus, qui fit cum carnibus & melle. Et hoc totum ordinatum est in Canone Quarto. Et diuiditur. Quia quoddam fit ex aqua piscium, quod inducit humores. Et quoddam fit ex farina similæ, quod sit modicæ caliditatis, bonum efficiens saporem in cibis. Et quoddam fit ex farina ordeï, quod est calidum in primo, siccum in secundo, laxatiuum uentris.

## C A N O N Q V A R T V S D E

cimus, de proprie Acetosis. Ad Tactinum 10.

**A**CETATA generaliter obsunt neruis, pectori, intestinis, & coicui, & extinguunt choleram, & sanguinem, & inducunt flegma, & conferunt habentibus complexionem calidas, in temporibus, & regionibus calidis. Et caliditatem eorum cum aceto præparatorum, minuit acetum, & humidorum minuit humiditatem, & grossorum grossiciem. Et grossa

Specierum species.

Alias, Et quædam ramæ, ut staves.

Speciatorum administratio.

Forte Alkipitium.

alias, Zibergi. supra fol. 8.

Acetata.

sunt ex cibus stomachorum calidorum, & hyemalium: subtilia uero e contrario. Et præparatorum cum aceto, quædam conseruantur tempore ad tempus, ut Melongianæ, & Rapæ. Et quædam non conseruantur, sicut caules ouati, & his similia. Sed Canon est, q̄ omnia quæ conseruari debent, & durare, carnes sint, uel aliud: si niue conseruabuntur, efficiuntur mollia, & tenera: sed melle præstatur eis cum humiditate caliditas, sed uino præstatur caliditas & siccitas, sed aceto frigiditas, sed sale præstatur caliditas & siccitas multa.

## C A N O N Q V I N T V S D E C I

mus, De improprie Acetosis. Ad Tacuinum 11.

Acetata non proprie.

**C**OCTA Olera improprie acetata sunt. Cibi qui fiunt specialiter uolentibus subtiliare complexionem: & illis qui indigent cibo multo, modico nutriente: & etiam illis, qui tolerare non possunt cibaria grossa, sicut carnes: siue accidat ex natura hoc, siue ex morbo, siue in quem ueretur incidere, siue eo quod iam inciderit: uel quia utuntur cibus ipsis causa religionis: uel quia timetur de Anno acuto, & pestilentiali, quo etiam moriuntur Animalia: & iuxta unumquodq̄ ipsorum, uel istorum cibi prædicti diuersimode præparantur. Quandoque cum succis fructuum præparantur, ad ingrossandum humores subtiles, & ad infrigidandum complexionem inflammatas, & calidas. Et quandoq̄ præparantur cum synapi, ad \* incendendum humores grossos: cū muria & pipere, ad calefaciendum complexionem frigidam: & cum succo Lemoncellorum, ad confortandum stomachum, & excitandum appetitum. G. dixit multum usus sui, ad curandum habentes splenem grossum, opilationem hepatis, et principium epistemiæ, cum regimine subtiliationis. Et secundum rationem cibi acetati & præparati cum speciebus, sunt cibi medicinales, cū corpus non nutritur multum ex eis. Et cibus medicinalis, est cibus habens in se uirtutem, quam natura refugit. sicut sunt allia, & synapis. Et melius cibalis est medicina, habens in se uirtutem aliquam nutritiuam, quam recipit natura. sicut Scuthus, & Cumabari.

alias, incidendum.

Cibus medicinalis.

Cibalis medicina.

## C A N O N S E X T V S D E C I

mus, De cibarijs Suffrixatis &amp; Frixis, Butyro, Colufra, Lacte &amp; Ouis. Ad Tacuinum 11.

Sulcius. Galatina. Asfipitium.

**C**IBARIA Suffrixa, & Frixa, sunt iuuatiua habentibus in stomacho flegma, & humiditates: uel timentibus incurrere malam complexionem humidam. Quæ diuiduntur. Nam ex illis sunt, quæ præparantur cum aceto. sicut Sulcius, Galatina, et Askipitiū cuius remota est unctuositas: quæ conferunt habentibus complexionem calidam, hepar calidum: et extinguunt inflammationem sanguinis & cholerae: et obsunt, quibus excidit melancholia, & neruis: et præparata cum lacte, faciunt uentositatem & colicam, et maxime, quando præparantur cum carnibus gallinarum, seu cucurbitis, et his similibus. Et lac nouiter mulsam, & aliquo tempore residens, et butyrum coctum, crudum, et coctum recens, & caseus recens, et

floricū, & coluſtra, ſunt uniuerſaliter multi nutrimenti, & auferunt pruritus, & ſcabiem ſiccā, & impingunt corpus, & conferunt pectori. Butyrum crudum, minoris eſt caliditatis, quā butyrum coctū. Coluſtra uero humidior eſt florico, uel caſeo recēti. Lac coagulātū, acetofum, & lac ſimpliciter preparatum cum ſpeciebus & oleribus, remittuntur a natura ſua: & melius eſt lac, quod eſt intenſæ albedinis, boni odoris, et boni ſaporis, de quo cū ſtillatur gutta aliqua, remanet integra comprehenſa, nec ſpargitur in eo. Et cauſſa eſt in hoc, quia lac eſt temperatū in caliditate, & humiditate: quia eſt ſanguis completæ maturitatis: eo quod mammillæ conuertunt ipſum ad naturā ſuam: ſicut conuertit cerebrum ſpiritū uitalem, & teſticuli ſpermatis ſubſtantiā. Quia natura quādoq; facit calidum ſanguinem in frigidum conuertit, ut fiat nutrimentum cerebri. Et quandoq; cibum ſubtilis ſubſtantiæ, facit conuertit, ut ſit nutrimentū corporis groſſi. ſicut fit operatio cum lacte Aſinino. Et cauſſa ſubtilitatis lactis aſinini eſt: quia aſina lactans, propter ſuam groſſiciem, groſſum ipſius retinet ad ſui nutrimentum: quia conueniens eſt naturæ ſuæ, groſſo cibo nutriri, ſicut aſini, & qui nutriuntur \* ex eo. Lac autem diuerſatur ſecundum diuerſitates, ex natura animalium, ætatum, temporum anni, paſcuorum, & appropriationis, ſeu elongationis a partu. Et lac paſcentium in campis, melius eſt lacte nutritorum in domo: & melius eſt lac Animalium paſcentium herbam Scamoneæ, Glandes, & Sumach. Et lac Veris poſt partum animalium, mundificatione completa, eſt ſubtile: & in Aestate mediocri: deinde ingroſſatur uſq; ad tempora impregnationis: quibus & deficit lac. Et lac iuuenum animalium, eſt melius lacte ſenium. Et lac Vaccarum eſt groſſius, & difficilioris deſcenſionis, et magis naturā ſtringit, & eſt nutriabilius quolibet lacte. Lac uero Camelarum econtrario ſe habet. Sed lac Caprarum eſt mediocri inter utrunq;. Et lac Pecudum eſt medium inter lac Vaccinum, & Aſininum. Et lac Aſininum et Equarum, eſt mediocri inter lac Camelarum, & Caprarum. Lac uero Muliebre, eſt temperatius quolibet alio lacte: eo quod eſt ſuperfluitas temperationis animalis inter cætera. Oua uero recipiunt in ſe quædam animalia, quorum aliqua uolumus recitare delectationis cauſſa. Queritur enim, quare ex omnibus Ouis, quæ uiciſſitudinarie mas & ſcæmina cubant, cum pulli fiunt ex eis, non incontinenti cibum ex ſe recipiunt, ſed a patre, & matre cibantur: ſicut pulli columbini: & ex omnibus alijs ouis, quæ ſolū ſcæmina cubat, licet ſit ipſa debilis, & diminutæ caliditatis, pulli ex eis naſcentes, incontinenti comedere incipiunt ex ſe: ſicut pulli gallinæ, & phasianorum. Et quare mares non ſolū cubant oua, ſicut ſcæminæ ſolæ inueniuntur cubantes: Et quare omne animal, non habens aures extra eminentes, ouat: & econtrario. Item Iſaac dixit, in libro ſuo de Animalibus, ex uerbo Ariſtorelis, quod oua habentia duo uitella, geminos pullificant. Et dixit uerum: attamen unus eſt maior altero. Dixerunt etiam quidam, quod oua non pullificantia, ſunt illa, quæ fiunt ex combinatione

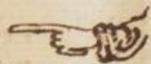
Butyrum.

Coluſtra.

Lac.

Lac aſininum  
ſubtilius.alias, ex  
groſſo.Lac uac-  
carum.Lac Mulie-  
bre.

Oua.

Solutionē ho-  
rum, uide a-  
pud Ariſtote.  
in Proble.

gallarum tantū: aut quia gallinæ ordinantur ad ouandum in cinere: uel quia acciderunt tonitrua tempore cubationis. Et oua habentia duo uitel-  
la, sunt uix pullificantia, & quæ fiunt in defectu lunæ. Et illa sunt ut plu-  
rimum pullificantia, quæ carent prædictis impedimentis.

C A N O N D E C I M V S S E P T I M U S

mus, De Carnium natura in genere, & Stomachi caliditate,  
Deq; Carnibus porcinis. Ad Tac. 14.

alias, humi-  
diores.

alias, tempe-  
ratiore.

Stomachi  
caliditas.

Lege, Domi-  
ni per Mosen.

Carnes  
porcinæ.

C A R N E S sunt cibi multi nutrimenti, generantes sanguinē unctuo-  
sum, & sunt de cibis exercitantiū, et uirorum fortium, et sanorum. Quæ di-  
uersificantur secundū diuersitatem animalium in ætatibus, & temporibus,  
quibus reperiuntur locis, & eorum pascuis, modis decoctionum, & assatio-  
num ipsarū, post interfectionē, & repositionem ipsarū. Nam propinqui-  
ores infantia, sunt humidiores senibus, & domesticæ sunt humidiores syl-  
uestribus, & uernales humidiores autumnalibus, & carnosæ sunt pluri-  
nutrimenti, & tardioris descensionis pinguis, et pingues meliores ma-  
sculentis, & castratæ non castratis sunt \* meliores. Et cuiuslibet animalis  
humidi, masculus est melior quæm femina: et e contrario. Et animalis cuiusli-  
bet siccus, quanto iunior, tanto \* meliores, sicut uituli: & e contrario, sicut  
arietis. Et carnes, quæ non diu steterunt post interfectionē. Et illæ quæ au-  
feruntur ex aquis de piscibus, quæ non peruenerunt ad ultimū senectutis,  
uel corruptionis corporis, sunt melioris digestionis, quæm recentes, in stoma-  
chis præparatis. Et animalium statim interfectorum carnes, sunt magis cōue-  
niētes stomachis calidis, sicut Turcarū et Sclauorū. Et caliditas stomachi,  
aut est per naturā, aut secundum naturā: ut stomachis inflāmat. Aut est  
secundū accidens, sicut accidit, quādo foramen furculi ueniētis a felle ad  
stomachū, est amplius illo quod incedit ad intestinū duodenū, propter  
quod cholera cibū comburit. Aut ex operatione exteriori, sicut accidit il-  
li, qui imponit stomacho suo, prauē inquietans uentrē. Aut ex profunda-  
tione caliditatis, sicut accidit stomachis in hyeme. Aut propter fundū sto-  
machi, qui est multæ carnositatis, & fortis caliditatis. Rasis dicit, quod  
tēperatiore ex carnibus (si esset a Lege statutū) sunt carnes porcine. Et Gal.  
narrat, quod sunt similiores humanis: eo quod quibusdā ministratæ fuerunt  
carnes humanæ, nec poterunt discernere inter eas, & porcinas diuersitatē  
in odore, seu sapore: propter ipsarū similitudinē. Et ex hoc Canone dici-  
mus, quod meliores ex carnibus sunt, non propinquæ natiuitati: eo quod sunt  
multarum humiditatum & mucilaginum: nec longinquæ a natiuitate: quia  
sunt multæ siccitatis & grossæ. Nam illæ sunt non bonæ, propter ueloci-  
tatē descensionis, et modicū nutrimenti ipsarū: et istæ, propter tarditatē, et  
residentiā ipsarum. Sed debent esse mediocres inter has: & maxime cum  
ipsarū animal est sanū in tempore tēperato, & pascuis affluentibus, & do-  
mesticū, utens motu tēperato, et motu a loco pascuorū suorū per seipsum  
reuertatur ad eundē. Ex quo cōuincitur, quod non sint herbæ illic necantes.  
Homo enim nouit quæ sunt cōuenientes animalibus herbæ. Et possibile est,

q̄ alicuius natura, alterius nature cōueniat, & alterius sit probatrix. Sicut Elleborus est conueniens coturnici, Iusquianus passerib. crocus bobus, & hominibus tēperatus panis, & carnes bene coctæ. Nisi famescāt in stomacho ipsorū: quibus tunc cōuenientes carnes Camelinæ, & panis azimus: et hoc propter uehementiā caliditatis ipsius. Quod si acefcant in eo, erit propter debilitatem, et frigiditatē ipsius. Sicut accidit Prædicatori cui dam, de quo narrauit G. Ego tamen dico, q̄ hoc accidit, quod orificium stomachi sit uehementis frigiditatis, & fundus ipsius in ultimo caliditatis naturalis, inducit appetitum magnum, & digestionem bonam, & maxime, cum appetitiua, & digestiua fortes fuerint, & corpus magnum, & ferculorum foramina inter ipsum & fel exeuntia, fuerint larga, et tempus hyemale, & regio septentrionalis: & econuerso.

## C A N O N D E C I M V S O C T A

uus, De Carnibus syluestrium animalium, grossis, & subtilibus. Ad Tacuinum 15.

**D**E C A R N I B U S uenationū quadrupedū, syluestres sunt grossæ multū, et sunt de cibis utentium exercitio. De carnibus uero auium, subtiles ex eis sunt, sicut phasianorum, & sunt de cibis conualescentium & quiescentium. Nec sunt cōuenientes utentibus exercitio, neq̄ sanis, neq̄ etiam habentibus stomachum calidum, & maxime habentibus corpora rara. eo quod corpra rara indigent cibo ad densandum: & densa econtra cibis subtilibus ad transeundum: et stomachi calidi indigent grossa substantia, ut non combinetur in ipsis. Et caussa quare stomachus cum debilitate caliditatis, digerit corpora, quæ mollis, digerere non potest, sicut ossa & cartilagines, est: quia illa non habent digestiue proprietatē, cuius caussa corpus cibi per grossiciem eius subijciatur corpori stomachi \* debilis, & humidus existentis. Sicut corpus hoīs subijciit uelocius puncturæ scorpionis, q̄ subtilib. perforatorijs: & sicut subijciunt corpora animalū puncturæ uesparæ, muscaræ, et cimicū, cum nutriunt ex eis: sicut locustæ, seu galli operantē, ut cauda lapidē perforent, ubi semen iniatū conseruandū sit a frigore. Et huius uirtutis nutritiue reperitur instrumētum in quibusdam bene completū, taliter, q̄ unus potest digerere, quantum plures non possunt comedere. sicut dicitur de filio Alleph, & alijs, quorū stomachus subijciit cibis, & mollescit in eis: sicut mollescit Adamas plumbo mediante sub mortello. Et operatur istorū nutritiua in cibis multum, sicut operatur ignis ex lignis multis, modicū cinerem, quia digerit uelociter. Et quædam partes in uapores soluuntur, exeuntes per mediū pororum: & partes aliæ educuntur per aliquē modum aliū purgationis.

alias, lenis

\*

## C A N O N D E C I M V S N O

nus, De Piscium natura, & digestionem. Ad Tac. 17.

**G**A L E N V S dicit, q̄ Pisces sunt generaliter difficilis digestionis, generantes plurimum flegmatis, & sanguinem malum, & maxime illis, qui eis non utuntur, nisi calefactis, & illis qui uino non semper utuntur.

Piscium natura.

Piscium de-  
lectus.

Diuerfantur tamen secundū ipsorum genera, loca, quantitatem & ipsorū cibum, & præparationem ipsorum: & plurimum de his diximus in ipsorum Tacuinorū capitulis. Meliores uero ex piscibus sunt saporosiores, & boni odoris, et modicæ uiscositate, nutrimenti boni, pulchri coloris, et de quibus pluries reperiuntur in aquis currentibus supra terram lapidosam, quarum motus sunt uersus septentrionem: peiores uero e contrario. Et melius est, non potens eos digerere, ut quo comeduntur die, procuretur uomitus: & peius, cum comeduntur, & deinde potatur aqua niuosa. Et utilius quod fit, ad sitim mitigandam ex ipsorum comestione inductam, quæ fit ex eorum unctuositate uiscosa poris stomachi inuisitata, hoc est, quod studeat bibere antea modicum uinum purum: ut ad fundum stomachi descendant: deinde multoties utatur potu ipsius, ut uelox sit eorum descensio. Et illis qui non adhærent huic curæ, est utile peludith mellitum: post quorum comestionem non debet dormire, nisi digerantur. Et dixerunt quidam, quod causa, quare pisces sitim faciant, est, quia frigidi sunt & humidi: & omne simile, simile adpetit: & propter hoc aquam adpetit, unde prouenit sitis. Quia si res taliter se habet, quod scilicet frigidum & humidum appetunt sibi simile, sicut aqua niuem, & lactuca res abscindentes naturaliter sitim, erunt naturaliter prouocantes sitim, & nulli erit in hoc appetitus stomacha ratio, nec prodesset uinum in huiusmodi siti mitiganda.

\*

C A N O N V I C E S I M V S,  
De Carnibus membrorum Animalium, exteriorum & interiorum. Ad Tacuinum 18, 19.

Membrorum  
qualitates.

**M** E M B R A Animalium, assimilantur animalibus, quorum sunt membra, & diuerfantur iuxta diuersitates animalium ipsorum, & specierum earū. Et propterea capita arietum, humidiora sunt capitibus caprarum: & capita caprarum, humidiora sunt cerebris capreolorum. Et sic diuerfantur, secundū plus & minus, unūquodque tamen conuenit suo generi. Quia etiā corda diuerfantur: quæ generaliter calida sunt & sicca: eo quod sunt radix caloris naturalis in animalibus. Propter quod omnia membra propinqua cordi, sunt temperatiora, leuiora, digestibilia alijs quæ elongantur ab eo: quia nutriunt sanguinē quem cor & hepar decoxerunt. Et econuerso, membra quæ sunt a medietate umbilici, usque ad caudam. Et secundum hoc proportio erit. Quia membra quæ sunt dextri lateris, sunt meliora sinistris: eo quod sunt propinquiora hepati. Et membra quæ sunt propinquiora dorso, per ipsorum motum, sunt meliora propinquis uentri, propter quietem ipsorum. Et membra, quæ sunt propinquiora superfici ei corporis, quia proxima sunt aperturæ pororum, meliora sunt propinquis parti interioris corporis. Et carnes quæ adhærent ossibus, sunt saporosiores carnibus elongatis ab eis. Et medietas cartilaginum, melior est ipsarum extremitatibus, Ruffus dixit. Laudo sanitatem illius

corporis, cuius sensus nouit discernere inter hæc membra bonū a malo.

Coci distinguunt inter hæc membra: licet ignorent caput esse locatum ad hoc, ut sit custos corporis: eo quod in ipso sunt quinque sensus, quibus per intellectum deliberatur inter bonum & malum. Et cor locatum est in medio corporis, ut aërem adtrahat sibi propinquiorem, obtemperans frigiditate ipsius caliditatem propriam, faciens eius subtilem spiritum, per quem distinguat quinque sensus, & ex eius grosso actus loquelæ, & uocis. Instrumenta uero nutrimenti locata sunt sub eo, ut sua caliditate iuuat ea ad digerendum, & festinet digestionem, & adiuuet gignitiuam, & ad educendum foetum, & ad expellendum superfluitates. Manus autem & pedes sunt instrumenta ad adquirendum, & ad fugiendum, & sunt arma ad pugnandum. Dentes uero deputati sunt ad incidendum cibos, molares ad molandum, lingua ad loquendum, isophagus ad descendendum, uenter ad digerendum, intestina ad stercolem. Meseraycæ uero sunt uia, ad deferendum hepatis substantiam a stomacho ad hepar. Postquam autem decoquitur, conuertitur in quatuor substantias, sanguinem uidelicet, humorem aquosum, choleram, & melancholiam: ex qua Fel attrahit spumofum ipsius: Splen melancholiam residentem: Renes trahunt aquositatem cum ea commixtam. Demum remanet sanguis purus, qui reseruatur, ut corpus nutriat: cuius melius assimilant sibi testiculi. Benedicatur ergo DEVS, qui glorificauit hominem, statuens animalia uiua ad seruiendum ei, & mortua ad nutrimentum, & exaltauit illum inter alias creaturas, propter rationem ipsius: & ex pluribus non secuti sunt mandata DEI, nisi pauci, qui insipientes mundum nihil esse, dimiserunt ipsum, & secuti sunt alium.

Ministeria  
membrorum  
hominis.

CANON VICESIMVS

primus, De officio Coci, & ferculorum uaria preparatione,  
totiusque Culinæ, cura. Ad Tacuinum 20.

ORDINATIONES, quas ordinauerunt Coci, dixerunt, quod salita & stiptica, debent prius elixari cum aqua dulci, & deinde præparentur. Amara uero, & acuta præparentur cum aceto: & acetosa cum salitis, & econuerso. Et insipida præparentur cum speciebus calidis & sale. Et carnes macræ cum unctuosis: quæ carnes macræ debent prius elixari, quæ præparari ad usum. Et affandas carnes ungere debes prius: quibus in affatione submitti debet uas, continens aquam recentem. Et si humidæ fuerint carnes, sic assentur, quæ humiditates propriæ remaneant in eis: quæ si siccæ fuerint, tamdiu assentur donec desiccantur. Sit tamē cautela, quod uasa non cooperiantur, quibus præparantur carnes syluestres. Nec occidenda sunt animalia ipso die, quo comederint allia, siue cepas: & si ferculum præparatum seruari debet in olla, lutetur creta coopertorium cum orificio ollæ. Debent etiā mundificari carnes a suis superfluitatibus antequam coquantur. Magni gladij taliter præparentur, quæ in rumpendis ossibus frustra non

Officiū Coci

Affata.

fiant minuta: parui uero acuantur, ut incidendo carnes non deuaſtentur. Tabulae uero ubi carnes & herbae inciduntur, bene radantur. Habeatur etiam cultellus singularis, quo cepae inciduntur: nec cum cultello ipſo, quo cepae inciduntur, ſed cum alio pulchro, & mundo panem incidas minutim, qui ponendus eſt in brodium. Quaelibet etiam olla habere debet ſuum coclear, & coopertorium ſuum: & ſpumetur olla iugiter, & mundificentur labia ſeu latera ollae ipſius, nec in eis fiat aliqua combuſtio: & ſi aliquid in eadem olla combuſtum appareat, charta bombicina madefacta applicetur loco praedicto. Et ſi oportuerit aquam addere, in ipſam ollam aſpergatur, & non ſubito infundatur. Madefiant etiam labia ollae aſſidue. Species, & Amigdalae non piſtentur in mortario unctuſo. Herbae etiam non piſtentur in ruginoſo mortario, a quibus debet haberi ſuccus: & non ponantur in ſcutella. Fercula, niſi poſtquam ſedabitur feruor ebullitionis ipſorum. Et lauet miniſter manus ſuas, priuſquam ſcutellet cibum ipſum, fumigans manus ſuas poſt ablutionem cum fumo ſandalorum: ut remoueat odor cepearum. Nec obliuiſcatur, ante decoctionem ferulorum ſuffrixare carnes, cum ſpeciebus & cepis. Et in hoc eſt totum negocium coquing. Dimittas etiam carnes groſſas una nocte manere ante decoctionem: deinde elixa eas cum aqua & ſale, ad ſubtiliandum eas. Nec decoquas carnes poſt occiſionem ſtatim, niſi prius inſrigidentur. Prohibetur etiam ferulorum decoctio cum lignis uiridibus: & eſt conueniens ignem efficere ex lignis, quae non ſunt mala qualitatis. Et ſi uolueris celeriter excoqui carnes, Boracem in earum cocturam apponas, & in illis cera mittatur: ponantur in haec uirgae ficuum, & cortices melonum.

C A N O N V I C E S I M V S S E  
cundus, Qua cura cibus ſumendus, & quae ferula, quibusq;  
de cauſis fugienda. Ad Tacuinum 21.

Prohibita ferulorum mixtio.

**O**R D I N A T I O N E S meliorum de melioribus rebus, eſt non commiſcere in comeſtione unius diei duo ferula calida, ſicut pullos colubinos aſſos, & allia. Nec duo ferula frigida, ſicut madira. i. carnes praeparatas cum lacte acetoſo, & maſſia. i. carnes praeparatas cum ſero. Nec etiam duo ferula uiſcoſa, ſicut caſeum, & piſces recentes. Nec duo cibaria conuertibilia, ſicut griſoſa mala, & melones. Nec duo cibaria inflatiua, ſicut ſunt olera & fructus. Nec duo ferula ſtiptica, ſicut agreſtia & fumachia. Nec duo cibaria groſſa, ſicut carnes ſalitas, & caſeum ueterem. Nec etiam duo fluxibilia, ſicut pinguedinem, & medullam. cuncta enim quae diximus mala ſunt, maxime quando non ſucceſſiue comeduntur, eadem comeſtione, & ſimul miſcentur. Nec acetum ſumatur poſt cibaria confeſta de grano zizo, Nec lac cum aceto, ſiue cum radicibus. Nec cepae cum allijs. Nec carnes gallinae praeparatae cum lacte acetoſo. Nec granata poſt frumentum paratum cum carnibus. Nec aqua dulcis, ſeu calida ſumenda eſt poſt ſtidibog, id eſt, carnes praeparatas cum ouis, ſpeciebus & aqua, aut ſalfa cibaria. Nec aqua frigida.

post fructus, sed cibaria calida, & chalde, nec carnes affatę cū lignis laudę  
 & affatę cum lignis ficuum, & similib. Prohibetur etiam comestio aceti  
 uel olei, quę reposita fuerint in uase æneo. Nec cibus calidus repositus no  
 cte una sub uase æneo comedendus est: nec in loco seu camera humecta:  
 & præcipue si sunt pisces affati cum oleo, uel aliquod assum, & in man  
 tili calidum inuolutū. Nec cibus, nec uinum, in quibus ceciderint formi  
 cę, maltę, seu alij uermes. Abstinentū est etiam a corruptis fructibus.  
 Nec cibus qui amisit suū saporem & odorē, comedendus est. Et uniuersa  
 liter abstinentū est a quolibet cibo, in quo humanus non delectatur ani  
 mus, nec sensus. Nec bibas in comestione, nec comedas supra potū. Cœ  
 na etiā minuenda est, si uis leuis \* mane consurgere. Dimoueas etiā men  
 sam, appetitu remanente comedendi. Prohibeas etiam cibos stipticos, co  
 licam patientibus & senibus: & cōualescentibus grossas carnes: quas con  
 cedes iuuenibus & exercitantibus. Scire etiā conuenit, q̄ licet ex omnib.  
 cibus prædictis, protinus non sentiat læsio, sentietur tamen in futuro: et  
 præcipue si senes, aut alij frigidę complexionis existentes, utantur his ci  
 bis frigidis: & econuerso. Nam uidi quosdam, qui comederunt miscen  
 tes duo diuersa stiptica, quibus accidit colica in hora comestionis. Et  
 \* Ra. dixit, quod uidit quosdā comedentes allia, & cepas, & accidit in  
 oculis eorum debilitas uisus. Et alius dixit, quod inter nos sunt duo fer  
 cula, quibus utimur, quę non est hominum consuetudo miscere. nam  
 si miscerentur, interficerent comedentes. Propter ipsa duo cibaria uoluit  
 hoc docere filium suum.

## C A N O N V I C E S I M V S T E R

tius, De Ciborū diuersitate, & uaria eorū operatione. Ad Tac. 11.

**C**IBORVM partitio diuersificatur, Aut ratione sui. Et hoc est, aut  
 ratione substantiæ suæ, quæ est cōueniens ad digerendum. sicut sunt car  
 nes agnorę animalū. Aut inconueniens. ut fungi. Et si ratione suæ quan  
 titatis, non multū replet, et modicum desiccatur. Et si ratione qualitatis, aut  
 per oppositū, ut si calidus sit, replet cerebrum uaporibus, & stomachum  
 humiditatibus: si frigidus, calorem extinguit. Aut per uirtutem, & opera  
 tionē, ut sit cibus morbis contrarius, & sanitati consimilis. Si ratione tem  
 poris: ut tardetur ciborum assumptio, donec cholera fundantur ad sto  
 machum: nec festinetur prius q̄ cibis stomachus mundificetur, sed assu  
 matur primo cibo digesto, & stomacho mūdificato. Aut prolixitate tem  
 poris comestionis, et tunc primus cibus descendet primum, prius q̄ com  
 pleatur digestio. Et in his cibi stiptici primo sunt assumendi. Aut ratione  
 ordinis, cum subtiles cibos, grossi præcedunt. Aut rōne mixtionis ipso  
 rum, ut non sint diuersarum substantiarum, et saporum: tunc enim ab eis  
 stomachus fatigatur. Et si est ratione appetitus: appetitiuum magis est  
 \* delectabile non appetitiuo. Cæterum si sit non appetitiuū, minus iuuat  
 tiuū est, tanq̄ abominabile. Et si fuerit ratione stomachi, sicut stoma  
 chus prauus (alias, paruus) impotens erit in digestionē: et frigidus efficit

alias, manere.

alias, Ru.

alias, diligit  
 bile.

humorem crudum : & calidus stomachus cibum comburit . Et si ratio ne potus : qui paulatim assumendus sit : eo q̄ multus potus cibum crudificat , & paruus comburit . Et si ratione comedentis : ante cibum consideret ipsum ratione complexionis , curationis , ætatis , figuræ , regionis , officij , & consuetudinis . Nam cibi iuuenum habentium complexiones calidas , habentium membra magna , & poros apertos , laboriosi officij , in hyeme & regionibus frigidis omnes esse debent spissi & grossi : & econuerso . Et si post cibum : si ratione motus comedentis . Qui motus est duplex . Aut uitalis . ut ira , & timor : quæ duo cibum corrumpunt . Vel animalis . sicut obuiatio maris & sceminæ : unde accidit arthetica . Et motus , & deambulatio post cibum , cibum crudificant , & descendere faciunt . Quies uero , sicut est dormire super lectum calidum , carbunculos accidere facit : & si in cameris calidis , sitim accidere facit : & si in locis daris , & mali odoris , & multi clamoris , impedit dormitationem .

C A N O N V I C E S I M V S  
quartus , De signis Digestionis bonæ & malæ , & Ciborum temperamento . Ad Tac. 23 .

Digestionis  
signa .

Stomachi  
Senum for-  
tificatio .

S I G N A Digestionis sunt , quando sentiuntur utraq; latera leuia , & umbilicus . Et quando dormitur supino corpore , stomachus manet depositus , & eructuatio accidit absq; sapore , & appetitus cibi festinat , et ardere non desinit , & pulsus minuitur , et urina citrinatur , & aromatizatur sensus odoratus , somnus sedatur , saliuæ minuitur , et sitis efficitur : et quando hæc erunt , completæ sunt digestiones tres . Et si hæc memorata in diebus æstiuis acciderint mane , & in hyemalibus diebus in meridie , erit bonum . Alioquin ingenietur quod fit . Si uero hominis ingenio permutatio hæc ex toto fieri non possit , saltem fiat secundum similitudinem aliam quam conuersio ætatis in hyemem , in frigidando locum , & alterando aërem , cum pannis raris & madefactis aqua frigida , & uentilatis uentilando , & alijs similibus . Per hæc enim confortabitur stomachus senum & decrepitorum , in tantum , q̄ fiet in digestionem similis stomacho iuuenum : & cum huiusmodi rebus , & sibi similibus , poterunt senes digerere grossos cibos , in regionibus meridionalibus , & temporibus calidis . Et per Canonem patet , q̄ cibi temperati sunt , in duobus temporibus temperatis , hominibus temperatis . In hyeme sunt grossi , propter occultationem caliditatis ipsius : et sunt calidi , propter frigiditatem contrariam temporis . Et in æstate sunt subtiles , propter debilitatem caliditatis : et sunt frigidi , propter contrarietatem caliditatis temporis . eo quod aër dominans corpori temperato in hyeme , facit quod digeritur uirtute caliditatis flegmaticum : et in æstate debilitate ipsius caliditatis , et effusione caloris exterius , facit quod digeritur cholericum . Nam aër caliditate sua in æstate , non sufficit cor in frigidare : nec aqua calida sufficit uires sedare sitis . Et causa in hoc est : q̄ iuuamentum , quod in hoc aër præstat , est ex ea frigiditate unde est sua substantia . Terræ enim caliditate ,

sicut Aethiopiae, homines calidi sunt, apti nati ad frigiditatem interiorum: nec est aliqua uia rectificatoribus, id est, curatoribus, ad auertendum eos ab illa natura, nec hyems ipsorum habet potentiam permutandi eos ab illa natura: unde cibum calidum recipiunt loco medicinae in eorum stomacho. Et etiam ad mundificandum stomachum ipsorum, Scilicet recipiunt res calidas in cibis: eo quod similes sunt in eorum complexionibus.

## C A N O N V I C E S I M V S

quintus, De naturis Assatorum, & Elixatorum. Ad Tacuinum 24.

**I**N ASSATO duplex est modus considerationis. Vnus in compositione sui ipsius. & huiusmodi Assum nutrit nutrimento forti, & tardo. Alius modus est in comparatione ad Elixatum, et secundum hunc modum est humidius elixato. quia elixati dissoluta est humiditas naturalis in brodio: et illud cuius humiditas naturalis est dissoluta, est siccum: Assatorum uero in igne humiditas, non potest dissolui, spissitudine superficiali suae: & illud cuius humiditas remanet, magis est humidum, quam illud cuius humiditas resoluitur. Vnde si duo membra inter se similia tollantur, quorum unum existens elixum, et illud eadem hora sublatum de brodio, et aliud etiam assatum illa eadem hora sublatum ab igne, reponantur ambo nocte una: mane sequenti inuenies colorem assati splendidum: cuius splendor est ex superfluitate caliditatis & humiditatis, & aereitatis. sicut accidit iuuenibus in comparatione decrepitorum. Saporem cuius etiam assati reperies delectabiliorem: delectatio enim in sensu gustus est ab humido: et elixatum inuenies desiccatum, & denigratum, et diminutum a sapore suo delectabili: eo quod in eo non existit sua humiditas naturalis: et brodium ipsius, et ex quo fit res se habet in eis. Assum ergo humidius est Elixo. Dixit, PP. Medicus. Pulli assati ethnicis largiuntur, ut conseruetur ipsorum humiditas, cum superflua humiditate pullorum ipsorum. Nec est dicendum ab aliquo, quod elixata habent humiditatem ab humiditate aquae: loco naturalis humiditatis, ab eo per elixaturam sublatae: quia cum sit accidentalis, non debet denominari ab ea: illa uero, humiditas quae est ab ea per elixaturam sublata, est sua forma. Et nullus debet credere, quod forma elixatorum sit brodium: imo brodium est forma elixationis, & non elixatorum. sicut sunt carnes. Diuisio enim est inter elixum, et elixaturam, et Assatum & Assaturam, et hoc propter diuersitatem simplicium ipsarum: quarum noticia, in tertio Canone est, quem diximus.

Assata,  
Elixata.  
Assatum humidius elixato.

Elixum.  
Elixatura.  
Assatum.  
Assatura.

## C A N O N V I C E S I M V S

sextus, De Chalde cibo dulci, simplici & composito. Ad Tacuinum 25.

**C**HALDE est cibus, seu materia dulcis: & mundificat os a ciborum unctuositate: & recipitur ab hepate & uisceribus, & per membra diffunditur, quae multum nutrit, opilationem faciens. Et Chalde huiusmodi di-

Chalde quis  
cibus.

Terregen-  
bim.

Sirusuk.

Manna.

uiditur. Nam alia ex eis fit artificialiter, & alia naturaliter. Et quæ a natura fit, si simplex est, est illa quæ fit ex elementis. Si composita, est illa quæ fit ex animalibus. Et si mediocris fuerit inter istas, est ex terræ nascētibus. Illa uero quæ fit ex operatione elementorum, est, utpote Terregenbim, Sirusuk, & Manna. Illa denique quæ fit ex animalium naturis, est sicut mel. Illa uero quæ fit medianibus terræ nascētibus, est sicut Rucab, & canna mellis. Et illa quæ fit artificialiter, est simplex, uel composita. Simplex, est sicut zaccharum & Rob. Composita uero sunt, sicut omnes modi qui fiunt artificialiter. Et Terregenbim est ros, qui descendit in Chorasam, super arbores cadens, & dragantum: cuius complexio est subtilior zaccharo, & maioris mundificationis, & dulcedinis, & ipsa est humiditas qua fit laxatio. Sirusuk est ros qui cadit in Chora, de regiōe Chorassæ, super arbores salicū, & draganti: & est plurimum uirtutum, quæ sit Terregenbim. Manna uero cadit super arbores landri, et glandium, in regione Saggiuar, & Dyarbether. Et ex Chalde melior est, quæ cum pane conficitur: & peior est ex ea uiscosa, præparata cum oleo & amilo. Et causa propter quam utimur cibus unctuosus & dulcibus, qui præparati sunt ex eis utentibus, hæc est: quia sumus distemperati, contrario indigētes. Nam utimur cibus acetosis prius pro cholericis, ad temperandam complexionem ipsorum. Nam postquā temperantiam consequuntur, nutrimus similibus, & præparata utimur chalde, seu dulcibus in fine comestionis. Et alia causa est, quia dulce similius est hepatis, quæ omnibus alijs membris: quæ dulcia hepar recipit ad sui nutrimentum de cibus alijs, quæ ad alia membra nutrienda mittuntur. Et causa quæ temperatū repertum inter sapes sit dulce, est, quia omnes alij sapes sunt ab extremitatibus qualitatū, & dulce est mediocre inter ipsos temperatū: eo quod sit in medio ipsorum sicut centrum: qualiter autē possibile esset, quæ centrum, quod est medium locatū, reperiret in circūferentijs, seu extremitatibus: hoc certe impossibile.

#### C A N O N V I C E S I M V S S E

primus, De Præparatorijs, & mundificatione, & conseruatione Dentium. Ad Tac. 26.

Citonía pro  
Dentibus.

**P**RÆPARATORIJS Dentiū indigent, qui mundificare uolunt dentes, & expellere id quod remanet ex cibus inter eos. Nam quando aliquid remanet inter eos de residuo cibi, incipiet caliditas naturalis corrumpere ipsum, quod nocebit postea dentibus, & gingiuis, & maxime illorū, quorum corpora calida sunt. Et signum corruptionis eius est, ex odore illius quod remanet, quando interuallo temporis non mundificantur. Propter quod mundificantia offeruntur, Citonía masticari ante alios cibus, ut repleantur interstitia dentium, qua de causa residuum ciborum intrare non potest, unde corruptio ipsorum non fiet. Et hæc sunt præparatoria iuuantia dentes. Et præcipue si misceantur eis res dentes confortantes, cum aromaticitate, & stipticitate, sicut sunt præparatoria magis conferentia. Sunt autem multum nociua, si conuertantur in usum & consuetudinem: tunc

enim sunt non iuuatiua: eo quod dentes mobilitant, & ætates minuunt. Ad abstergendū uero unctuositates ciborum, necessariae sunt res abstersionem habentes. sicut sunt usuen, zaccharum, et fabæ. Horobi uero farina est multū iuuatiua ad abscindendum horribilem odorem piscium salitorum, & sibi similiū. Et lac dulce abscindit odorem, qui fit ex cibo, qui dicitur Dakerirata, & sibi similibus. Et hæc omnia obsunt dentibus, & laxant gingiuas: nisi abscidatur eorum nocumentum cum rebus aromaticis & stipticis, sicut sunt ciperi, et sandali. Et operatio cum oleis: sicut lauatio facta cum eis quæ sunt boni odoris, prodest ante cibū: quia non permittit res mali odoris poros subintrare, quos iā impleuit. Et lauatio post cibū cum aliquo oleo, sicut amigdalārū, prodest: eo quod ipsum oleū poros subintrat, & superfluitates contentas expellit, & aër circumstans dissoluit horribilem odorem factum ex putredine corruptionis.

## C A N O N V I C E S I M V S

oñtauus, De Aquarū delectū & frugi potu. Ad Tac. 27.

**A**QVÆ sunt delatrices ciborum: eo quod per eas feruntur cibi per extrema corporis. Meliores tamen ex eis sunt, quæ fluunt uehemēter uersus austrum, in oppositum septentrionis, super lapillos, non incedentes per loca plana, & sunt dulces, lucidæ, claræ, & leues pondere, nullum habentes odorem, nec saporem, & calefiunt uelociter oriente sole, & infrigidantur uelociter occidente sole. Descendētes ad stomachū uelociter leuigant grossos cibos in stomacho: & quantitas moderata ex eis, cibum subtiliat, deferens ipsum per membra: per quam aquam cōseruatur humiditas membrorum radicalium, & acquisita, seu rationalis: & cōseruatur etiam caliditas innata, & acquisita, seu influens. Nimiū potata, corporis putredinem efficit, & carnis molliciem, & teneritatem: & multiplicatus potus ipsius, facit tremorem, stuporem & obliuionem, et sitis debilitat appetitum, & corpus desiccatur, uisum obtenebrat. Aquæ uero diuiduntur. Quædam est frigida: quæ appetitum confortat, coloris pulchritudinem efficit: digerit accidentaliter: quia aggregat partem stomachi supra digestionem cibi: modicū tamen ex ea sufficit ad sitim sedandam: prohibet sanguinem a corpore, & uapores adscendere ad cerebrum: sanitatē cōseruat, & præseruat a febris, maxime in corporibus & complexionibus calidis: & obest catarris, reumatibus & apostematibus non digestis. Quædam est calida: quæ sitim non mitigat, nec a membris recipitur: propter quod non oportet, ut multoties utantur potu. nam assumpta multoties complexio nem corrumpit, molles inflatiōes efficiens: cerebrum uaporibus implet, qui fluentes ad stomachū mediantibus neruis, laxant eum, propter quod non digerit. Vnde plures uidimus de gentibus aquam bibentibus calidam, colorem habentes compositum ex uiridi & citrino, & splenem, & hepar habentes inflata, et lepram patientes. Nec cadit in nos reprehensio super eo, quod Christiani utentes ea, non offenduntur ab ea, nec accidunt eis incōmoda super dicta: cum ipsi bibant eam uino commixtam. & tunc

Dentibus  
nocua.

\*

Aquæ  
meliores.

Aqua fri-  
gida.

Calida.

Aqua falsa.

non operatur in membris, nisi infrigidationem, & humectationem. Aqua falsa sitim prouocat, calefacit, & desiccatur. Aufertur uero falsedo ipsius per sublimationem cum cucurbitis, & alijs uasis conuenientibus, uelut cum sit uas careum, & ponitur in aqua falsa, & per subtiliationem, & resudationem aqua subintrat ab exteriori, & efficitur dulcis: & aquæ bullire debent, usque ad consumationem tertiæ partis: deinde potentur. Nec sit aqua in uasis orificiorum strictorum. nam hæc aqua, replet corpus uentositatibus cum fugitur, sicut est operatio uasorum, in quibus reponitur foca. Nam hæc uasa quando cum eis bibitur, replent corpus uentositate. Et de melioribus uasis ad bibendum, sunt uasa de corio Tayf. Et aqua niui admixta, creditur inducere sitim: eo quod cum maxima auiditate recipitur, propter frigiditatem ipsius, & maxime habentibus complexionibus calidas. Et quando aquam bibere uolueris, bibas medietatem quantitatis totius quam existimas sufficere ad sitim mitigandam, quam habes. Nam ex hoc aqua efficitur magis sana corpori, & fortior stomacho, & urinam non multiplicat, & est magis cibi digestiua.

\*  
Niuialis.

## C A N O N V I C E S I M V S

nonus, De Vini natura, quæ meliora, quomodo, & quibus comode bibenda. Ad Tacuinum 28.

Vini uirtus.

**V**INUM CALEFACIT corpus, digestionem meliorat, membra humectat, syncopim & sitim aufert, quando lymphatum fuerit, urinam prouocat, uentrem laxat, animum lætificat, solatium, libertatem, & prudentiam efficit, maxime corporibus temperatis. Et hæc sunt operationes suæ, quando bibitur moderate. Cum uero immoderate bibitur, uigilias facit, & inflationes hepatis: appetitum, coitum & nutrimentum minuit. Lethargiam, malum odorem oris, tremorem corporis, agitationem, epilepsiam, debilitatem neruorum, & uisus inducit: febres efficit, & sensus permixtionem, malum intellectum, paralytim oris, & subitanam mortem inducit. eo quod uinum cerebrum replet, & calorem suffocat: sicut oleum abundans, lucernæ flammam extinguit. Et si aliquis inquirere uoluerit, inueniet decem uini iuuamenta: quinque ex parte corporis, & quinque ex parte animæ. Nam digestionem efficit meliorem, prouocat urinam, pulchrum reddit colorem, bonum odorem efficit, roborat coitum, animum lætificat, bene sperare facit, & audaciam reddit, & pulchrificat dispositiones corporis, et auariciam compescit. Et melius inter uina ad generandum sanguinem temperatū in complexionibus temperatis, est uinum rubicundum, bene lymphatum, odoriferum, mediocre inter nouitatem, et uetustatem. Et habentes complexionibus calidas, bibant uinum lymphatum, infundentes in eo panem similaceum, & frustra citoniorum, et poma. Quandoque bibatur etiam post comestionem amigdalinum. Quod si uinum clarum quis uoluerit facere, terat amigdalas, & linguam bouinam misceat, et colat. Hoc etiam taliter preparat

Vinum rubrum.

Vinum clarum.

tum cor confortat. Recipiatur tamē post hoc sorbitio una aquæ frigidæ. Habentes uero complexionēs frigidās, non indigent. Vinum etiā non est bibendum a famelico, & repleto cibis falsis, acutis, & acetosis: nec post assumptionem lactis, nec post cibum: ne forte opilationem & hydropissim incurrat: sed post duas horas uel tres bibendum est uinum. Cauendum est etiā, ne in bibendo diuersa uina misceantur. Nec bibendum est post balneum, nec post exercitium: nec per diuersas uices unius potus diuidatur in potionibus. Conueniens est, suffumigationibus uti. A colloquio duro, uel taciturnitate est abstinendum, a somno, ebrietate, & a potu supra nauim quæ uelociter uehatur, a nimio motu, & ab aspectu uini quod uasa continent: nam hæc omnia potum minuunt, & ebrietatem faciunt. Si uero sit numerus uasorum continentium libram unam, secundum numerum quatuor humorum, hoc appetitum inducit, & somnum tranquillum facit, et cibi digestionem.

Vinum quo modo, & a quibus bibendum.

## C A N O N T R I C E S I M V S,

De Odoriferis, & eorum usu per singulos annos menses. Ad Tacuinum 29.

**A R O M A T I C A**, & alia redolentia in cameris reposita, aerem resuscitant, et cerebrū confortant, adeo, quod uapores uini non recipiunt, ipsum corruptentes: et hoc fit cum aromaticis frigidis. Faciunt etiā redolentia prædicta, delectationem sensus odoratus, et complent delectationem sensuum reliquorum. Et hæc aromata diuersantur, secundum diuersitatem temporū. Nam quædam reperiuntur mense Septembri: sicut sunt limones, lemoncelli, uiolæ, narcissi, maiorana: in Nouembri, sicut arangia, & sodula: in Decēbri, sicut residui fructus: in Ianuario, sicut nabech: in Februario incipiunt apparere rosæ, & omnes arborum flores: in Martio, sicut Bahar, et eodem mense frondescunt arbores: in Aprili, sicut sambuci, et flores mandragoræ: in Maio sunt melones aliquantulum redolentes odore fructus, & nenufar: in Iunio sunt mala, & melones bene redolentes: in Iulio sunt citonia, & persica: in Augusto sunt citra immatura, & omnes alij fructus. Verum omnes hi fructus festinant in regionibus calidis, et retardant in frigidis. Et sermo noster in hoc non est, ut comedantur, sed ut odorentur. Causa tamen diuersitatis inter colorem, & odorem ipsorum, est propter diuersitatem complexionis ipsorum in calido, frigido, sicco, & humido. Et causa quare quidam conseruant fructus, quos alij non conseruant, est assimilatio, quæ est in complexione inter fructus, & illos qui ipsos conseruant: eo quod simile delectetur simili: & ob hoc habentes temperatas complexionēs, delectantur in uiridi complexione: quia res uiridis coloris sunt temperatæ: & habentes melancholiam, libenter uolunt morari in locis obscuris: & plures sunt qui gaudent in contrarijs: eo quod cœperunt deuiare a sanitate modicum. sicut calefacti gaudent in frigiditate, & habentes in cerebro grossos uapores, in odoribus calidis, sicut in naphtha, et pice. Nec est mirandum

Quibus aromaticis per singulos menses utendum.

de hac diuersitate : quia plures sunt qui gaudentes submitunt se musicae melodis, & plures alij, qui recedunt ab ea, audire nolentes : et simile his reperitur in saporibus . nam quidam appetunt aliquem saporem, quem alij abhorrent .

## C A N O N T R I C E S I M V S

primus, Quæ secundæ mensæ conueniant, uel disconueniant. Ad Tacuinum 30.

**O** P E R A T I O N E S rerum, quæ ueniunt in secunda mensa, id est, in fine prandij, uel cœnæ, sunt uel ad reprimendū, uel ad sedandum uapores ex uino, & mitigandum abominations : sicut operatur calefactis rabes, mala, lactuca, papauera . Vel ad prohibendum anxietates, quæ accidunt ex potu uini : sicut operantur limoncelli, cum suguntur post uinum, & caules præparati cum speciebus . Vel ad conseruandum uocem : sicut Canna mellis, uel Candi . Vel propter fastidium stomachi : sicut cum recipitur bolus, & res salitæ . Vel propter frigiditatem, & debilitatem stomachi : sicut Ciperi, teneritates palmarum, id est, Cephali-ones palmarum . Vel propter coitum : sicut decrepiti, cum assumunt zinziber, seu citrum conditum, & \* cannam mellis elixam . Vel propter stomachū dissipantē caliditate sua in eo contenta : sicut cum assumitur bismagnard, & ramalæ factæ cum carnibus . Ista tamen prohibentur habentibus stomachum frigidum . Et de melioribus secundæ mensæ, sunt illæ, quarum assumptione non fatigatur anhelitus, nec stomachus dissensionem sentit ipsarum : contrariæ uero corrumpent cibos prius assumptos, & exirent indigesti cum uino tunc assumpto : propter quod assumptes hæc & bibentes, efficiuntur propinquoires ebrietati, cōmorantes diu in anxietatibus & stupore ipsius ebrietatis : & efficiunt lassitudinem, & turbationem in sensibus . Et de deterioribus secundæ mensæ, est comedere infra potus, & maxime Chalde . Nec debet quis decipi super consuetudine, quod non offendatur ab his, qui usus fuerit prædictis . Nam uirtus prohibet quidem quantum potest aliquo tempore, uel ætate, demum autem desistet, seu fatigabitur aliquo tempore, & apparebit postmodum nocumentum, consuetudine non obstante . Et de melioribus rebus secundæ mensæ, sunt omnes res mundificantes, & uelociter transeuntes, & quæ uapores ascendentes prohibent : sicut papauera, & zaccharum cum aqua rosarum, et sorbere aquam frigidam, sicut fit in secunda mensa .

alias, grana mellis elixa.

Meliora secundæ mensæ.

## C A N O N T R I C E S I M V S

secundus, De Musicae usu & operatione, animæque accidentibus. Ad Tacuinum 31.

Musicae operatio.

**M** U S I C A E I N S T R U M E N T A sunt iuuatiua ad conseruandam sanitatem, & restituendam amissam, iuxta diuersitates complexionum hominum . Nam & antiquitus ordinata erat hæc ars, ad retrahendum animos ad salutiferos mores : & deinde Medici exercitati, uel

scilicet ad curandū per ea corpora ægra. Igitur sic se habent toni ad ægros, sicut medicinæ ad corpora ægra. Et operatio musicæ ad animos, est manifesta in incessu camelorum, quando ductores ducunt eos oneratos, & cantant: quia confortantur ex hoc: et in pueris, qui etiam delectantur in cantu. Et cantus etiam habilitatem operatur & delectationē, et confert ad orationes prorogandas, et locutiones: & medici utuntur eo, ad mitigandū dolores: eodē modo faciunt ferentes grauiā onera, qui ut facilia, & leuiā uideantur, cantant. Et de Cantibus melior est, qui se habet in æquali proportione, ad sonos instrumentorū, ad chordas, & ipsorum intensiones, & ad sonitum fistulæ aptatum, iuxta ordinationem proportionis uocis. Vnde pulsatio, est motus uocis, temporibus proporcionatis. Et melior inter ipsas, magis adæquata in se ipsa: & si egredietur ab hac uia, ordinandū est, quod iterum redeat ad eam: & si naturaliter non potest ad uiam ipsam redire, ingeniandum est ut redeat. Et accidentium Animæ sunt quinq; ordines, scilicet Ira, Gaudium, Verecundia, Angustia, & Timor. Et causa in hoc est: quia cor aut mouetur uersus partes pectoris, aut uersus partes dorsi, aut utrobicq;. In quolibet istorum modorum mouetur cor, uel impetuose, & repente, uel paulatim, & successiue. Si impetuose, uersus pectus, operatur Iram: si paulatim, Gaudium. Si impetuose uersus dorsum, Timorē operatur: si paulatim, Angustiam: si utrobicq;, operatur Verecundiam, & Tristiciam. Et hæc uocantur accidentia Animæ. Sunt & uitales causæ deferentes, qui sunt Sensus, & Cogitatio. Sensus uidelicet deferunt ad cor delectabilia, & non delectabilia: & Cogitatio etiam eodem modo. Et Angustia sunt de rebus præteritis, et Tristicia de rebus compositis ex spe & desperatione.

## C A N O N T R I C E S I

mustertius, De Somni operationibus &amp; causis.

Ad Tacuinum 32.

SOMNVS NATVRALIS, fit ex uaporibus humidis resolutis ex cibis, cerebrum ascendentibus, & replentibus, faciens quiescere sensus ab exercitio uigiliarum: & facit etiam corpus quiescere a labore, & sollicitudinibus, præparans cogitationes & rationes, humectans corpus, cibum digerens, ex reditu caloris naturalis ad interiora: exteriora tamen corporis in frigidat, propter quod dormientes cõoperimento indigent: & ideo digestiones quæ fiunt in hyeme, sunt meliores, quamuis cibus sit multus: eo quod caliditas \* adurat interius, & nocentes sunt prolixiores & frigidiores. Et si forte cibus digeri non ualeat, sed corrumpitur, uapores calidi ab eo resoluti, cerebrum ascendunt, propter quod uigiliae accidunt. Indiget enim propter hoc confabulationibus, quibus somnus prouocetur. eo quod non dormire, corpus desiccatur, membris & cerebro nocet, sensus permiscet, acutas ægritudines commouet: qua de causa præcipiunt Medici, habentibus corda frigida, recitare coram eis, historias iracundiam prouocantes: & habentibus

Cantus  
musicus.Accidentia  
Animæ quinq;

Somni operatione.

alias, adu-  
natur.

Vigiliae,

Somniorum  
causæ.

Somnia ti-  
morosa.



bus corda calida, historias misericordiam continentes: ut obtemperen-  
tur complexionibus ipsorum. Et causa in hoc est, quod confabulationes  
somnia prouocant: eo quod auditus recipit absque motu naturali quali-  
tates sensibilibus, & quia auditus recipit delectabilius ipsorum, uel eo-  
rum quæ audit, & imaginationi transmittit: imaginatio uero rationis ra-  
tio uero admiratur de presentatis, donec fatigetur ex admiratione præ-  
dicta, ita quod ex multiplicata admiratione imaginabilium receptorum,  
quibus intenta est, uirtus ipsa audibilis, audibilia non presentat: pro-  
pter quod quiescit instrumentum auditus ab apprehensione sensibilibus,  
cum alijs sensibus: unde prouocatur somnus, ipsis sensibus quiescenti-  
bus ab apprehensionibus in uigilijs factis: licet cogitatio seu ratio rema-  
neat, distinguens sensus a sensibus presentatis eidem: propter quod ac-  
cidit, quod plurimi dormientium uident in somnis, quæ in uigilijs uide-  
bant. Sermones ergo qui recitantur, delectabiles debent esse ornatu uer-  
borum, ut somni prolixi fiant, & dormientes non uideant somnia timo-  
rosa. Nam timorosa somnia male digerere faciunt, conturbant sensus,  
spiritus, & sanguinem. Somnus uero fit, quando cerebrum repletur ua-  
poribus resolutis ex cibis. Fit etiam ex diminutione spirituum, facta ex  
nutrimenti defectu: quod mediantibus sensibus percipitur. Fit etiam ex  
motu: eo quod per ipsum motum uapores humiditatum cerebrum ascen-  
dunt, somnum prouocantes. sicut accidit infantibus cum nauiculis de-  
ducuntur. Et aliquoties ex motu uapores calidi ascendunt, timores faci-  
entes. sicut accidit decrepitis a somno expergefatis. Et consilium est ad  
> hoc, ut somnus prouocetur, & deambuletur post comestionem aliqui-  
> bus passibus, ut cibus descendat ad fundum stomachi. Deinde, quod  
> dormire studeat, primo super latus dextrum, ultimo super sinistrum,  
> postmodum uero assurgere a somno ipso. Leuitas uero, alacritas, & ma-  
> gnanimitas, quæ accidit in expergefatis, accidit ex bona digestionem, &  
mundificationem spirituum, a uaporibus malis: & econuerso.

C A N O N T R I C E S I M V S

quartus, De uarijs Purgationibus, & Coitu. Ad Tac. 33.

Minutio.

**P**URGATIO est uaria. Nam quædam est per Minutionem: &  
hæc fieri debet, quando leuitas corporis est diminuta, & multiplicatur  
constipatio, seu extensio corporis, cumque rubescit facies, urina & pulsus  
magnificabitur, & uenæ ingrossabuntur: & possibile est, quod sentiat  
aliquis pruritus in loco minutionis, & dolor in renibus: uel sentiat sa-  
por sanguinis in gustu eius: quando hæc signa apparuerint, in phlebo-  
tomy uenæ Cephalicæ trahatur sanguis ex capite, & collo. Et phle-  
botomy Basilicæ, & Tiliaris est conueniens ægritudinibus quæ acci-  
dunt a renibus usque ad pedes: phlebotomy uero superioris fit ad opus  
uentris & hepatis. Et uena Mediana, seu Purpurea, seu Antimonialis, a-  
peritur generaliter ad totius corporis opus. Aperiatur attamen uena ic-  
tici phlebotomy facientis foramen amplum, a quo sanguis cum intermissio-

nibus permittatur exire, multoties digitum superponendo loco minu-  
to, considerantes, ætatem, uirtutem, consuetudinem, & aëris comple-  
xionem. Et quædam per Purgationem uentris, seu membrorum urina-  
lium. Quæ si medicinæ beneficio fieri debeat, fiat, cum signa repletio-  
nis humorum apparuerunt: quod si non appareant signa prædicta, ca-  
ueas, ne laxes, seu constipes, sano sic corpore existente; eo quod ex pur-  
gatione tali accidit dysenteria. Et ex retentione superfluitatis accidit ru-  
ptura, & colica: ex urinæ retentione, accidit apostema, & syncopis: ex  
urinæ fluxu, litis accidit & desiccatio: & ex longa mora & premitu in cel-  
la, accidunt hemorrhoidæ. Si uero purgatio beneficio Medicinæ fieri de-  
beat decem attendenda sunt præcepta. Nam fieri debet ante somnum,  
non post, & ante exercitium, coitum, er balneum, ante minutionem, ante  
scarificationem, ante cibum, & potum, ante nauigationem, & equita-  
tionem. Quod si purgatio per Coitum fieri debeat, uel sibi simile, sicut  
diximus in libro nostro de coitu: uel per res multiplicantes spermâ ab in-  
terioribus sumptas: uel per res exteriores. sicut per rem conuenien-  
tem, & appetitum, Coitum prouocantem. Spermâ enim multiplica-  
tur, aut natura, aut arte. Medicinæ uero Coitus sunt duorum modo-  
rum. Aliæ sunt calidæ, & humidæ, spermâ generantes, sicut Oua,  
mediocriter semiaffa, & sorbilia, & Testiculi gallorum. Aut inflatio-  
nes generantes, & uirilia extendentes, sicut cepæ, & erucæ syluestres.  
Et habentibus complexionem calidas, & siccas, si coëant, nocet eis ui-  
num, & iurantur per frigida & humida, sicut pisces recentes, lac dul-  
ce, & lactucas. Et habentibus complexionem frigidam & humidam, con-  
ferunt pisces, qui dicuntur sicca racori: & carnes affatæ, cum synapiõ  
supra tegulam: & secatia, & semina heleni. Non est tamen coëun-  
dum, nisi uentre leuigato: nam hoc erit salubrius, & certius ad genera-  
dum. Non etiam coëundum, nisi primo cum muliere ludatur, & fri-  
cando plantas manus ipsius mulieris, & capiendo & stringendo leni-  
ter capita mammillarum: ut ambo prouocati, simul spermata emittant,  
ad hoc quod misceantur. Cognoscitur tamen appetitus mulieris in oculo  
ipsum. Et inclinatur ad latus dextrum, ut masculus generetur. Dein-  
de post coitum bibatur Dauit prumæ. Cauendum, ne masculus conuer-  
tatur ad iterum coëundum, nisi præcedat lauatio, & urinæ emissio: eo  
quod nisi talia obseruentur, oculi natorum erunt nisi coloris coelestis.

## C A N O N T R I C E S I M V S Q V I N S

tus, De Exercitio &amp; Motu corporis multiplici: &amp;

Quiete. Ad Tacuinum 34.

**F**INIS EXERCITII est in principio lassitudinis, & frequen-  
tia anhelitus, & sudor fluens \* consuetis: & principium corporis exerci-  
tij, est post digestionem completam, longum somnum, & urinæ tinctu-  
ram. Et motus ante cibum est ualde utilis, & post cibum ualde nociuus.  
Nisi cibus propter delectationem stomachi, natet in orificio stomachi: &

C 2

Purgatio  
Medicinalis

Coitus

\*

\*

\*

altas, con-  
suetus.

tunc utendum est exercitio moderato: ad hoc, quod cibus descendens resideat in stomachi fundo. Et quicumque a somno grauis & piger surrexerit, iterum ad somnum redeat, faciens tangi, & fricari corpus suum, quousque urina citrinetur, & egrediantur superfluitates secessus & urinæ, et alleviabitur uenter. Deinde exercitetur paululum ieiunus. Cauendum est etiam in utendo exercitio, ne membrum patiens exercitetur: sicut podagra laborantes insideant sellis equitando, & non laborando pedibus. Exercitium autem diuiditur. Nam aliud est commouens totum corpus. Et huiusmodi, Aut conuenit corporibus fortibus, continentibus superfluitates, sicut exercitium luctationis & saltationis supra scaphas, et etiam supra pilas. Aut conuenit corporibus debilibus, sicut equitatio equorum. Aut partim corporibus mediocribus, sicut ambulatio. Aut est particularis, pertinens particularibus membris. Si manibus: sicut plaudere cum eis, aut mouere chordas lutinæ. Si pedibus: sicut calcatio in torcularibus. Si in pectore: sicut cantus, et fistulatio. Et si est infantum, sicut pueri motu cunarum: & si adolescentum, sicut saltus in planicie, exercitium cum instrumento pilæ. Et hæc diuersificantur ad se inuicem ratione quantitatis: nam quædam sunt diuturna, & quædam breuia. Aut ratione qualitatis: nam aut fortia sunt, aut debilia, aut mediocria. Aut ratione motus: & erunt, aut uelocia, aut tarda, aut mediocria. Et quando hæc combinaueris, fient. 17. combinationes. Et si bene imaginaueris, inuenies aliquod membrum prædictæ diuisionis æquipollere alteri: sicut motum uelocis operationis, efficit motus fortis. Et hæc sunt diuisiones motus exercitationis. Et ex quiete superflua, accidit opilatio, & repletio corporis, ex humoribus: cum corrupti fuerint: propter quorum corruptionem febris accidit.

Exercitia  
uaria.

Quies.

#### C A N O N T R I C E S I M V S

sextus, De Balnei iuuamentis & nocumētis. Ad Tacuinum 35.

Balnei operationes.

**I**UUA M E N T A Balnei sunt hæc. Nam Balneum aperit poros, educit superfluitates, uentositates dissoluit, urinam fluere facit, stringit uentrem ex indigestione, et abstergit sordes sudoris, delet pruritum & scabiem, aufert lassitudinem, corpus humectat, uentris digestionem prouocat, corpus præparat ad recipiendum nutrimentum, membra desiccata ex paralyti lenit, digerit reuma cerebri, et catarrum, conferens febrim ephimeram, & ethicam, quartanam, et quotidianam, post digestionem. Et hæc omnia probantur a probis Medicis. Nocumēta uero Balnei sunt hæc. Nam ex eo leniter fluunt superfluitates ad membra debilia, corporis lassitudinem efficit, debilitat calorem naturalem, & membra neruosa, aufert cibi appetitum, coitum minuit. Et tempus introitus ad balneum, est post exercitium moderatum, et ante cibum. Nisi corpora sint habentia poros apertos, aut laxa fuerint, aut multorum cholericorum humorum, aut fuerint impinguari uolentia. Amplius, Balneum corpus permutat tribus de causis, ratione aeris, aquæ, et operationis ipsius. Aer uidelicet iuxta camerarum naturam. A-

qua uel dulcis, uel non dulcis. Et si dulcis, calida, uel frigida; non dulcis, falsa, uel non falsa, uel aluminosa, & ferrea, et similes. Similiter ab operatione ipsius. Nam aut fit balneatio cum fricatione, aut sine fricatione: fricatio uero, aut fit cum inunctione olei, aut sine: et inunctio olei etiã quandoq; fit cum flamine, quandoq; sine: et hæc oēs fricationes, aut leues sunt, aut fortes. *le. dixit.* Caueas ne ingrediaris balneũ, et egrediaris calefactus, sed in unaquaq; camera modicum cõmoreris. Laua etiã caput tuũ, qualibet septimana, si uolueris, q̄ pili barbæ nõ cadant. Absterge etiã capillos a sudore in eo, cum modico salis: et pectina multoties caput. quia uisio nem confortat, corpus alleuiat. Faciem uero laua cũ farina fabarũ septem diebus in uentre melonũ, et sepius permutata per eos. Deinde reponatur in lacte: quod sepius permutet: quæ farina sic imbibita, postmodũ desicetetur, & misceatur cũ radicib. croci, alcannæ, et boraginis, & de quolibet ana, partẽ unam. Deinde balneatus gradatim cameras egrediatur, et induat camisiam suffumigatã. Abstinentes a mulieribus die una & nocte.

Lotio, abster-  
sio, & pecti-  
natio capitis.

## C A N O N   T R I C E S I M V S

septimus, De figuris Balneorum. deq; uaria Pilorum  
artificio. Ad Tacuinum 36.

**I**NVENIANTVR in Balneo figuræ, quæ commoueant appetitũ  
tũam, seu desyderatiuam uirtutem. sicut figuræ conuiuij, seu nuptiarum:  
at figuræ quæ cõmouent, uirtutem irascibilem, sicut figuræ præliorum,  
uel declarantes prælia, non inueniantur, sed figuræ quæ commouent uir-  
tutem sensitiuam, sicut figuræ laudabilium philosophorum. Et hæc causã  
sa est, quod appetitus, & ira sequuntur complexiones, quæ sunt latrices  
uirtutum: & cum tales debilitentur in balneo, aspectus istarum duarum  
figurarum, remouebit nocumentum prædictum. Et quando pulchrius  
egit humana discretio iuxta huiusmodi proportionem, inuenies artes sca-  
corum, & taxillorum: & facies has res similes euenientibus in hoc mun-  
do, scilicet euentum, et præuisionem. Nam Scaci assimilantur rebus, quæ  
sunt iuxta discretiuam præuisionem: et Taxilli assimilantur rebus proue-  
nientibus a casu, et fortuna. Et Alfarabius dicit, quod figuræ & statuæ fu-  
erunt magnæ artis: quibus non utuntur moderni. Iam locuti fuimus de  
diuisionibus Balneorũ, remansit nobis loqui de Pilis. Augent pilos hæc.  
Accipe emblici, & draganti, & gumĩ, æquali pondere, uitrioli dimidiã  
partem boracis, & hæc omnia misceantur, & informentur succo bletæ, et  
felle uno uaccino, & utatur. Et medicinæ quæ crescere faciunt ipsos, oleũ  
um de Alchanna, & oleum de Myrtha. Secundo de his, quæ nigrificant.  
Accipe Litargyrium asperũ, æris combusti, & partem calcis, luti uiridis  
partes duas, & formetur cum aqua saporis. & utatur. Aut nuces combu-  
stæ cum corticibus suis, tingunt ipsos per se. Papaueres rubei, quando  
mittuntur in ampullã, et sub eis, & super eos aureum unũ æris combusti,  
& deinde ponat sub fimo recenti. 20. diebus, tingent eos eadẽ hora. Aut  
lima eos cũ folijs indici, et post limationem alchannæ. Tertio de his qui uo-

Scaci.  
Taxilli.

Pilorum  
tinctura.

Capilli albi. lunt dealbare capillos. Suffumigentur cum sulphure, uel stercore hyrundinum: uel assumantur uermes coruorū, seu cornicum, iugularum, & positarum sub fimo recenti, tribus diebus: & ponantur in cacula, & cooperiantur oleo, tantum dimittens bullire, quousq; liquefiant, aut dissoluant. Deinde inungas ex hoc quatuor uicibus pilos, & fiunt albi. Quarto de prohibentibus ipsorum ortum uniuersaliter, & fit hoc modo. Depiletur locus: deinde madefiat farine fabarum aqua: ex qua locus emplafretur. Et eodem modo fit de phaseolis, maxime quando decoquantur, & postea desiccantur. Quinto de facientibus ipsos oriri, hoc modo. Accipiantur unguæ nigre pecudum, combustæ, mixte cum oleo, cum quibus locus emplafretur. \* Obendri, cufri, modus quidam ambra, operatur hoc modo ad tincturam pilorum.

Ne pili crescant.

Ut pili crescant.  
alias, elindri.

### C A N O N T R I C E S I M V S

octauus, De suffumigationibus aromaticis, Syrupis, & uaria eorū confectio. Ad Tacuinum 37.

Odorū  
partitio.

Neda.

\*

Syrupis.

Canon de  
Syrupis.

RES AROMATICÆ boni odoris, sunt nutrimentum spirituum, quæ latores sunt uirtutum, deferentes ipsas: & habent se sicut aer preparatus ad recipiendam & deferendam lucem. Qui odores diuiduntur in multos simplices. Nam quidam est ex arboribus & floribus, sicut lignum Aloës, aromaticæ species, sandalus, et camphora. Et quidam ex animalibus, sicut Muscus, & Sirbeth. Et quidam ex fontibus scaturientibus, sicut Ambra. Et in multos compositos, sicut Neda: quæ fit diuersis modis. Nam quædam dicitur Neda trina: quæ fit hoc modo. Reci. ligni aloës triti subtiliter, & educti per pannum de seda partem. i. musci triti partem. i. ambra partem. i. Deinde dissoluatur ambra, & misceatur cum alijs, et confice: & fac ex eis scucetra, & operare ex eis suffumigationes. Et Neda dualis, seu media, fit hoc modo. Reci. medietatē musci, et ambra medietatem. Et quidam confectores miscent cum eis camphoram, ab una carata usq; dauit. Fit etiam Neda ex duabus partibus musci, & tertia ambra. Fit etiam alia confectio ex ligno Aloës hoc modo. Recipe ligni aloës frustatum diuisi, & lima ipsum. Deinde accipe musci ana partem. i. ambra aurum medium, & camphora modicū: in liquefacta ambra & camphora, inungantur frusta ligni aloës, & desiccantur in umbra, et reseruentur. Aut recipe ligni aloës triti, et cribellati, et misce cū musco & camphora, & confice cum syrupo lulep, & fac trociscos: quos desine siccari: et suffumiga ex eis. Et qui nouerit eos conficere cum camphora resoluta, non curet cum syrupo conficere. Et de syrupis, quidam sunt simplices, quidam compositi. Si compositi, uel ex floribus, sicut qui fiunt de nenufare, & rosis. Vel de fructibus acetosis, sicut aceto. Aut stipticis, sicut poma, & citronia. Aut de radicibus & seminibus, sicut semina feniculi, et radices capparidis. Et Canon iuuamenti Syruporū est talis. Cum aggregantur in syrupo acetosa & stiptica, inrigidat syrupus ille, et uincit choleram, sicut est syrupus acetosus de citronijs, quem composuit G. Et cum aggregantur in eo res dulces &

acetosæ, syrupus ille incidit, & subtiliat moderate. sicut syrupus acetosus simplex. Et cum conficitur ex amaris stipticis, aperit opilationes, & subtiliat. sicut syrupus qui fit de radicibus feniculi, & capparidis. Et cum aggregatur ex rebus uiscosis stipticis, et dulcibus, laxat. sicut est syrupus de uiolis, & rosis confectus. Et syrupi stiptici, & aromatici confortant cerebrum & hepar. sicut syrupus de sandalis.

CANON TRICESIMVS NONVS,

De Syruporū administratiōe, & Habitaculi præparatiōe. Ad Tac. 38.

DE NECESSITATE prohiberi debent acetosa, stiptica in syrupis illorū, qui patiuntur pectoris ægri tudines, & tussim. Prohibent et dulces res patientibus dysenteriam & lienteriam. Imo assidue exhiberi debent stiptica, ad stringendū, et dulcia, ad lubricandū, et acetosa ad subtiliandum, aperiendū, et incidendum, et frigida ad ingrossandū. In confectione uero stipticorū non conficiat syrupus cum stipticis, nisi in uase lapideo, despumando ipsum cū cocleari ligneo: ut extrahat succus fructuū ipsorum post contritionē ipsorum in mortario ligneo, uel lapideo: et non trahat succus post collectiōem fructuū in continentī, imo dimittant prius per noctem unā. Et de uiolis auferant stiptes, et capita, seu botri. Et de rosis auferantur capita seu botri, et semia. Nenufaris solū flores et folia: teneant ad usum. Radices uero, et oēs res sicca, infundant in aqua, & diu morent, prius quæ decoquant. Recentes tamē, hora qua colligunt in decoctionē mittantur. Res quæ transmutari debent, sicut rosæ, mittantur in aquā, de quibus fit aqua rosarū rubea: transmutent reuoluendo, tritis prius: & syrupi decoquant, adeo despumando ipsos, donec mundificent, et clarescant. Syrupi uero, qui cum acetosis conficiunt, decoquant adeo, donec ad quantitatem zacchari reducant. Syrupi qui fiunt cū dulcibus, adeo decoquant, donec a corruptione seruent. Albugines uero ouorū cum aqua & zaccharo ductæ, cōmiscæ ante cocturā syruporū. Quod si necesse fuerit, aquam & spēs miscere syrupis, non misceant, nisi prope finē decoctionis ipsorū. Ignis uero, quo decoqui debent, sit suauis circa latus unū rosis submissus, ad hoc, quod spuma cadat circa latus idem. Narratio uero quā de Cameris fecimus, fuit, quia loca sunt cōuenientia spiritui animali, et uitali, quarū inspiratus aer fit uacuus omnibus malis, & corruptis humoribus & qualitibus, præparatus cum odoribus aromaticis. Et æstate pateant ostia, & fenestrate uentis septentrionalibus, ad alterandas corruptiones ipsarū. In hyeme uero pateant, ut solis disponatur ingressui, qui subtiliet aerem, & uapores ipsarū. Quāplures uero affectant, ut Cameræ depictæ sint, de picturis, figuris, et statuis: quod sensus odoratus, & uisus delectationē percipiunt. Nam propter assiduū ad figuras aspectū, prouocabitur somnus, sicut prouocatur cum historiæ audiuntur, in quibus animus delectatur.

CANON QUADRAGESIMVS,

De Aëre temperato, & distemperato. Ad Tacuinum 39.

AER ALIUS temperatus, alius distemperatus. Temperatus est,

Syruporum  
confectiones  
uariæ.

Præparatio  
Cameræ.

Aër tempe-  
ratus.

Distempe-  
ratus.

Ventorum  
operatio.

qui est subtilis, de uaporibus, delectabilis odoris, quo nec sudant corpora, nec frigescent, uelocis mutationis ad caliditatem & frigiditatem. In solis ortu & occasu confortat uirtutes, obtemperans complexionem, & mundificans humores, & clarificans spiritus, et meliorans digestionem. Distemperatus uero, in tota substantia sua est sicut aër epidimitus. Qui accedit duobus modis. Vno, ex mixtione uaporum corruptentium aërem inspiratum, resolutorum ex lacubus circumiacentibus ciuitatibus, uel ex cadaueribus accidentibus ex interitu bestiarum, uel occisione in praeliis accidente: propter quæ accidunt periculosæ ægritudines. Alio, ex mutatione aëris ex anni temporibus accidente, sicut hyems cum fuerit calida, & non pluuiosa: & æstas e contrario. Et si in qualitate sua: scilicet cum erit calidior, aut frigidior temperato: & hoc quinque modis. Primo causa temporum anni. Secundo ex ortu, & occasu magnarum stellarum, & elongatione seu appropinquatione ipsarum ad solem, sicut Alhabor, et Cauda urfi. Tertio causa uentorum. Nam Septentrio prolongat uitam, et decorat corpora, sicut est uidere in Sclauis. Meridionalis uero econuerso, Orientalis est temperatus, similis ueri, Occidentalis uariatur, sicut Autumnus. Quarto causa regionum: quæ diuiditur quinque modis. Primo ratione uentorum, sicut diximus. Secundo ex situ ciuitatum, uel terrarum. Nam terrarum altorum, aër & aqua sunt clari, & colores incolarum pulchri: imarum uero econuerso. Tertio ex uicinitate montium: quia quedam regiones sunt habentes montes interpositos, & obstantes uentis meridionalibus, sicut incolæ regionum septentrionalium. Quarto ex uicinitate Marium. Nam quando fuerint maria ex parte meridionali, erit meridionalis. Quinto ex mobili superficie terræ. Nam terra saxosa est frigida, & sicca, & aqua eius frigidior aquæ terræ limosæ & lutosæ, lapillosa, calida. Quinto ex permutatione in qualitate aëris proueniente ex ascensione uaporum, & non in substantia eius: sicut diximus de aëre epidimito. Et est possibile, quod regio sit duarum naturarum, uel trium: quæ permutabunt dispositiones, si guras, & anni tempora secundum se.

CANON QVADRAGESIMVS

primus, De habitatoribus Conuallium, & discrimine  
Aëris. Ad Tacuinum 40.

QVANDO acciderit, quod in montanis regionibus, habitationes fuerint in conuallibus, pluuia hyemales suffocant eas, et caliditas æstiuales eas comburit. Quorum habitantium corpora, propter siccitatem sunt subtilia, et artifices subtilium artium: & figuræ & dispositiones eorum pulchræ: et propter humiditatem assuescunt habere ægritudines autumnales: et remissio in his est manifesta, & intensio et remissio horum apparebit propter effectus prædictos, secundum quod quodlibet ex eis simplicium naturam habet manifestam. Nam aer calidus efficit corpus macilentum, et citum: sitim prouocat, famem debilitat, cor calefacit, sanguinem corrumpit, febrem inducit, sanguinem de naribus prouocat, et menstrua: debili-

Aër calidus.

tat uirtutes, poros aperit, laxat corpus, & digestionem impedit. Prodest  
 uero habentibus catarrū, & reuma, paralyfi uniuersaliter, & particulari-  
 ter, quæ fit ex humiditate. Aër uero frigidus econuerso. Sed Aër humi-  
 dus, conseruat corpus humiditate, & prodest macilentis, & humectat co-  
 riū & carnē, præstans corpori aquositatē, & pulchrū colorem. Et aër sic-  
 cus econtrario. Obuiatur tñ his quæ fiunt ex aëre calido, præparādo hoc  
 modo. Inueniunt Criptæ, uel Domus subterraneæ, in quibus morandū  
 est: quæ domus uel criptæ, sunt inuestitæ, seu incortinatæ pānis, seu cor-  
 tinis subtilibus, & raris: & aqua frigida potanda est. Aëri uero frigido  
 obstat, morando in locis calidis, & induendo bonas uestes, & cale-  
 faciendo per ignem. Aëri uero Sicco, morando in loco delectabili, bi-  
 bendo aquam frigidam. Aeri uero humido, morando in domibus altis,  
 quas sol ortu suo repercutiat. Et sciendum est, quod iuuentum acci-  
 dens ex aëre, & ex sua frigiditate, non est ex sua substātia: & propter hoc  
 suffocari uidemur in aere balnei. Aere uerumtamen egemus magis a-  
 qua: eo quod famelicus, & siticulosus, si strangulari iubeatur, eo disso-  
 luto, uel liberato, prius quam per strangulationem pereat, uelocius cur-  
 rit, ad aerem recipiendum, quam ad aquam, uel ad cibum. Est etiam pos-  
 sibile, quod homo longiori tēpore uiuat, præter potū aquæ, quam præ-  
 ter aeris attractionem. Et aer est unū ex elementis: & aqua est uapor re-  
 solutus ex terra rorida, propter solis incessum per zenith loci illius: & na-  
 tura uaporis, est sicut natura terræ a qua resoluitur. Et hoc est ul-  
 timum de narratione sex Rerum non naturalium, Remanet

tamen dicere causam, quare sint sex. Et diximus, quod

causa in hoc est, quia huiusmodi uirtutes se-

quuntur, quæ sunt tres: scilicet Naturalis:

quam sequuntur Cibi & Potus, Pur-

gationes, & Constipationes.

Vitalis: quam consequū-

tur accidentia Ani-

mæ, et Aer circū-

stans.

Animalis: quam

sequuntur Motus, & Qui-

es, Somnus & Vigiliæ.

D

Aër frigidus.

Humidus.

Siccus.

Quare sex res  
nō naturales



De Fructibus recentibus & Speciebus ipsorum.

Tutamenta Rationabilia.

|   |   |  |   |                                    |  |  |
|---|---|--|---|------------------------------------|--|--|
| A | Cal. in r. & hu.<br>G. cal. et f. Arch.<br>cili & hu.<br>Ficus.             | Alba, excorticata, et a putrido mundata. | Mūdicat arenā de renib. et subtiliat: præservat a toxico. | Faciunt inflationem,               | Cum muri, & syrupo acetoso.                    | Autumno.<br>Sensuū.<br>Frigidus.<br>Nurimē lauda.        |
| B | Cal. in r. & hu.<br>In cal. & hu. Jo.<br>rempere G.<br>Vua.                 | Maturæ, a quoosæ, subtilium corticum.    | Laxant ventrem, & accelerant pinguedinem.                 | Sitim inducunt, & nocent vesicæ.   | Cum Grana to acetoso.                          | Autumno.<br>Deterpitis.<br>Frigidus.<br>Sang. bonus.     |
| C | Fri. in r. hu. in r.<br>G. & lo. frigi.<br>& humida.<br>Pera.               | Odorifera.                               | Febribus adurentibus.                                     | Humorem corrumpunt.                | Cum uino odorifero.                            | Aestati.<br>Iuuentibus.<br>Calidus.<br>Natura subtilis.  |
| D | Fri. in r. hu. in r.<br>G. fr. fo. fr. & h.<br>Ma. fer. mal. h.<br>Pruna.   | Damascena dulcia.                        | Educunt choleram.   | Impedimēto sunt stomacho.          | Cum zaccharo ros.                              | Aestati.<br>Iuuentibus.<br>Cholericus.<br>Humor aquosus. |
| E | Fri. in r. hu. in r.<br>G. fr. lo. frigi.<br>da & sicca.<br>Pira.           | Dulcia, matura, & non lapidosa.          | Stomachis debilibus.                                      | Colicæ.                            | Cum alijs primo ipsa comesta.                  | Aestati.<br>Iuuentibus.<br>Calidus.<br>Sang. frigi.      |
| F | Ca. in r. hu. in r.<br>Mal. cal. & hu.<br>cū reperaturā.<br>Granata dulcia. | Grossa, & excorticabilia leuiter.        | Tussi, & coitū.   | Faciūt inflationem.                | Cum Granatis acetosis.                         | Autumno.<br>Sensuū.<br>Frigidus.<br>Nurimē laudabi.      |
| G | Fran. in oc.<br>Mal. fr. subtilis.<br>Aspuitatis.<br>Gran. acetosa.         | Multæ succositas.                        | Epan calido.  | Pectori, & uoci.                   | Cum chalce mellito.                            | Aestati.<br>Iuuentibus.<br>Flegmaticus.<br>Chimus modi.  |
| H | Gradus.<br>Naturæ.<br>Nominis.<br>Numerus.                                  | MELI<br>VS EX<br>RE ipsa<br>quam queris. | I V V A<br>M E N<br>T V M<br>eius.                        | N O C V<br>M E N<br>T V M<br>eius. | R E M O<br>t i o N o c u<br>m e n t i<br>eius. | Temporē.<br>Acutes.<br>Complexiones.<br>Quid generat.    |



D O M V S T A C V I N O R V M



Eligitur usus Cibariorum, quando ascens, & signū nutrimenti ad augentur.

**Ficus.** Eliguntur albæ, magis nigris: ppter earū subtilitatē, & tēperantiā caliditatis earū: & diffi-  
cultatē corruptionis ipsarū. Et Ficus uniuersaliter expellunt fordiciem sub cute generantē pe-  
diculos. Verum quia ipsarū naturæ expellūt superfluitates ad cutem propter qd sunt pediculū  
fordes, hicpes grauidosus febris & sudoris qn corrūpūt. Conferunt attamen pectori, dorso,  
maciei, renibus, et coitui, & malo odorati, accidēte ex caliditate stomachi. Delet grossiciē sple-  
nis. Et qn miscēt cū aceto, & cū emplastrā ex eis splen, dissoluūt eū. Et R. dixit, q sunt subtilia-  
tūæ sua cali. & ingrossatiūæ sua uiscositatē. Cū aceto bibitē tpare, remouet earū nocuentū.

**Vux.** Eliguntur interiora uuarum magis granis, & corticibus: eo quod indigestibilia sunt  
grana & cortices. Et prohibetur potus aquæ, in qua dissoluta est nix, post ipsas: quia facit in-  
flationem stomachi, & maxime patientibus Colicam. Albæ ex eis, laxant magis nigris: &  
quanto dulciores fuerint, tanto calidiores. G. Sunt iuuamento pectori, & pulmōni, & no-  
ciūæ epati & spleni. Ie. Cortices ipsarum frigidī sunt, & sicci, & medullæ cali.  
& humi. & aquositas ipsarum cali. & humi. in primo, & grana  
ipsarum frigid. & licc. in secundo.

**Perfica.** Eliguntur magis chrysolmelis: propter minorem conuersionem & corruptionem  
ipsorum: & quia grossiora sunt, ideo inducunt febres tardius, uidelicet post mensem uel tr-  
num, uel duos: & sunt conuenientiora stomacho, & saporosiora chrysolmelis. Aliæ uero dis-  
positiones ipsorum sunt similes dispositionibus ipsorum. Et meliora, & di-  
gestibilia ex Perficis sunt ea ex quibus facilius egre-  
diuntur ossa. Alia uero contra.

**Pruna.** Eliguntur in febris: eo quod extinguunt hūm, & educunt choleram. Prohiben-  
tur decrepitis, nisi biberint uinum uetus post ipsa. Sicca ex eis remouent appetitum  
cibi. Gal. Cum decoquitur aqua ipsarum cum melle, & abstine-  
bit a cibo, post hæc erit magis laxatiuum. Dio. Dul-  
cia recentia sunt nociua stomacho, & mul-  
tæ laxationis: & stiptica uete-  
ra econtrario.

**Pira.** Eliguntur ad remouendum abhominatōnem, per stipticitatem, & aromaticitatem  
ipsorum: & prohibentur decrepitis, nisi comedant post ipsa zinziber conditum. Et im-  
matura sunt difficilis digestionis. Gal. Sunt nutritiora inter alios fructus. H. Im-  
matura infrigidant uentrem, & fringunt: & matura dulcia econtrario. Diof-  
cori. Si pira decoquantur cum fungis, aufertur nocu-  
mentum a fungis. Et grana pirorum  
interficiunt uermes.

**Granata dulcia.** Eliguntur contra asperitatem pectoris, & tussim (in alio, grossiciem) & no-  
cent propterea, quia generant colicam (in alio, prohibentur: quia generant choleram) Et nu-  
dei ipsorum bulliti (in alio, torrefacti) uentrem stringunt: & in uza conferunt pulsatio-  
nicordis. Et cum granata comprimuntur, succus per compressiōē educit chole-  
ram, & sunt confortatiua stomachi, & epatis calidi. Tha. Vidi enim di-  
xit, quod si quis comederit tres summitates malorum grana-  
torum, præseruabitur uno anno ab ophthalmia.

**Granata acetosa.** Prohibentur post cibum, quia faciunt descendere cibum indigestum. Præ-  
terquam in complexionibus calidis. Et est de melioribus cibis secundæ mensæ, quibus ute-  
bantur calefacti post uinum. Et si decrepiti eis indigerint, post eorum comestionem  
accipiatur dyacitron: & sunt iuuamenta doloris orificij stomachi. H. Quæ-  
dam mulier patiebatur hanc ægritudinem, & curata est cum sauiich &  
succo granatorum. Nam sedabat uomitum & dolorem cum  
extinctione & humectatione.

Apra huc que supra Canone .7. fol. 9, & .10.

D 2



Ficus, Vux, Perfica, Pruna, Pira, Granata dulcia, Gran. acetosa.

De Fructibus, & Maneribus ipsorum.

Iuuamenta rationabilia.

|   |    |  |   |   |  |  |  |
|---|----|--|---|---|--|--|--|
| A | 9  | Cydonæa.<br>Fri. & sic. in s.<br>G. frig. & hu.                        | Completa, et<br>grossa.                         | Lætificant, &<br>prouocāt ap-<br>petitum. | Colicam.   | Daçtyli mel-<br>liti.                            | Omnibus.<br>Choleris.<br>Humor frig.                           |
| B | 9  | Mala dulcia.<br>Cal. & hu. in i.<br>Theo. æqualia<br>in cal. & humi.   | A Sicheu<br>Hierosolymi-<br>tanæ regio-<br>nis. | Confortant<br>cor.                        | Neruis.  | Cum zuecha<br>ro rosa. aut<br>mellerosa.         | Omnibus.<br>Calidis.<br>Sang. modica.                          |
| C | 10 | Mala acerola.<br>Fri. & sic. in i.<br>Theo. pauca ca.<br>& multæ sicc. | Quæ nõ sunt<br>ponticæ.                         | Syncopi.                                  | Articulis.   | Cum uino<br>citrino.                             | Aetati.<br>Adulcentib.<br>Hegmaticis.<br>Sang. slegma.         |
| D | 11 | Chrysomela.<br>Fri. & hu. in i.<br>G. lo. fri. & hu.                   | Arrani, &<br>Arui.                              | Prouocant<br>uomitum.                     | Multum in-<br>flant stoma-<br>chum, & fa-<br>cile corrup-<br>puntur.   | Cum uo-<br>misi.                                 | Princi. ætatis.<br>Iuuenibus.<br>Temperatis.<br>Sang. choleri. |
| E | 12 | Sycomorj.<br>Fri. & sic. in i.<br>Arch. G. cali.<br>& humi.            | Magni, &<br>nigri.                              | Apostemati<br>gutturis.                   | Faciunt dole-<br>re stomachū,<br>& conuertun-<br>tur cito ad<br>malum. | Cum trifera<br>minori.                           | Adulcentib.<br>Sanguinis.<br>Sang. sicope-<br>tus, iunundus.   |
| F | 12 | Galbraira.<br>Fri. & sic. in i.<br>lo. frig. & sic.                    | Multarū car-<br>nium.                           | Præseruāt ab<br>Ebrietate.                | Stomacho, et<br>digestioni.  | Cum peni-<br>dys.                                | Pueris.<br>Calid. & humi.<br>Chimus siccus.                    |
| G | 14 | Nabach.<br>Fri. in i. sic. in 2<br>lo. frig. & Seca.                   | Maiores, &<br>odoriferi.                        | Fluxui Cho-<br>lerico.                    | Tardant di-<br>gestionem.  | Cum fauo<br>mellis.                              | Iuuenibus.<br>Choleris.<br>Humor melan-<br>cholicus.           |
| H |    | Nomina.<br>Numerus.  | MELI-<br>VS EX<br>RE ipsa<br>quam queris.       | I V V A-<br>M E N-<br>T V M<br>eius.      | N O C V-<br>M E N-<br>T V M<br>eius.                                   | R E M O-<br>t i o N o c u-<br>m e n t i<br>eius. | I tempora.<br>Acutes.<br>Coplexiones.<br>Quid gnatur.          |

D O M V S T A C V I N O R V M

Opiniones Philosophorum.

Electiones, & Proprietates.

**G. Cydonea.** Eliguntur contra fluxum sanguinis, ante cibum: quia stiptica sunt: & constipant, post cibum: quia comprimunt. Nocent nervis: nisi post comestionem ipsorum inungantur oleo in balneo. Et sua proprietate prouocant urinæ fluxum. G. Sedant uomitum succo, & odore suo, nec corrumpuntur in stomachis ægrorum, quanto minus sanorum. B. Et succus eius magis conseruatur, quam succus pomorum: eo quod succus pomorum acefcit citius, aquositate sua & subtilitate.

Eligitur horfi comestio Lu-  
na existente in  
signo terræna  
scentiū, & iun-  
ctā Fortunæ.

**Mala dulcia.** Eliguntur poma Hierosolymitana dulcia ad faciendum Rob, & syropos: propterea quod temperatiora sunt omnibus alijs pomis. Et post hæc poma Sehestem. Et post hæc Forani, & Malni. Et poma confortant cor, & aromatizant stomachum, & meliorant digestionem, & lætificant animum, & decorant continentiam. Et delectant syncopin, quando masticantur infusa aqua rosea: quorum syr-  
rupus confert fluxui, & colicæ. Sed di-  
geruntur grauitè.

Plinius lib. 23.  
cap. 6.

**Mala Acetosa.** Syrupus qui fit de pomis immaturis, est iuuamentum Toxicatis toxico animalium quæ uocantur Caruc (in alio, Carruc) & maxime contra alios modos toxicorum. Et hunc syrupum inuenerunt nouiter homines Indycabari, id est, de regione illa: eo quod illi inuenerunt de eis in exercitu Muten. Et est utilis contra choleram, & contra ægitudinem quæ dicitur Meschier, & Chite, & omnibus inflationibus (in alio, inflammationibus) & corpus eius facit uentositatem, & dolorem stomachi, & stringit uentrem, & nocet nervis.

**Chrysomela.** Prohibentur habentibus stomachum calidum: quia succus eorum conuertitur cum recentia sunt: & cum antiquantur, conuertuntur in medicinam. quia succus eorum desiccatur: & ualet contra choleram. sicut thamarindi, & sibi similia. Et corpus ipsorum est generaliter pessimum, & eorum succus uelocioris conuersionis. Et si comeduntur post cibum, corrumpuntur, & supernatant in officio stomachi.

**Sycomori.** Prohibentur de eis immatura, quia inflationem faciunt: & Rob qui fit ex eis, dicitur in capi. de Rob. G. Matura ex eis laxant cum frigiditate sua, & immatura constipant: & conueniens est, ut antequam comedantur, lauentur, ut asumentes efficiantur securi a no-  
cumento, quod efficiunt in stomacho & capite: & bibatur post comestionem ipsorum syr-  
rupus acetosus. Et immaturorum prohibetur malicia, cum quibusdam rebus subtiliatius, sic-  
ut trifera, & sibi similia. Alia non nominauit G. quia non inueniuntur in re-  
gione sua. Et dulcia ex eis sunt calida, & acetosa frigida.

**Gulbraira.** G. Gulbraira omnia saporosiora sunt Zarolis, quæ sunt similia medicina quam cibus, & ob hoc non debet plurimum ex eis comedi. Ruffus dixit, quia sedant uomitum, & stringunt uentrem, & urinam multiplicant. Et zarolæ sunt sti-  
piciores Gulbrairæ, & conuenientiores uentri, licet Gulbrairæ  
sint saporosiores. Et Gulbraira est cibus conueniens, plus con-  
temperans naturas ipsorum, quando exhibentur  
eis ad comedendum cum lacte.

**Nabach.** Est magis odoriferum Gulbraira. Et sauich quod fit ex eo, confortat stom-  
achum, & est iuuamentum fluxui. Et Darriæ, Zarolæ sicut species Gulbrairæ. Et  
quando ponuntur contusæ in aqua, ingrossant aquam, ex uiscositate  
sua: & decoctio ipsarum commixta aceto, fortificat ipsum:  
& cerasa aiterant choleram acetositate sua: & gra-  
na mirtilorum stringunt uentrem frigidi-  
tate, & stipticitate ipsorum.

D 3



Nabach. Gulbraira. Sycomori. Chrysomela. Mala acetosa. Mala dulcia. Cydonea.

De Fructibus, & Maneribus ipsorum.

Iuuamenta rationabilis.

|   |    |  |   |   |                                      |  |  |                    |
|---|----|--|---|---|--------------------------------------|--|--|--------------------|
| A | 15 | Fr. in 1, eth. in 3.<br>Io. c. & h. l. e. l. h. b.<br>Melones dul.                           | Samara-<br>candi.                         | Frangunt la-<br>pidem, munda-<br>ficant cu-<br>rem. | Laxant uen-<br>trem.                 | Cum syrupo<br>acetoso per-<br>mixto.             | Seneferi,<br>Flegmaticis,<br>Sang. modicis.              | Autumno.           |
| B | 16 | Fr. & humi in 1.<br>G. tri. & humi.<br>Melones multi,<br>Scissipidi.                         | Maturi.                                   | Prouocant<br>urinam.                                | Faciunt do-<br>lorem in uen-<br>tre. | Cū post ipsas<br>assumitur<br>cibus.             | Lenibus,<br>Calidis,<br>Modici, nutri-<br>mentum.        | Aestati.           |
| C | 17 | Fr. & humi in 2.<br>G. tri. & humi.<br>Melo, Indi, id<br>est, Palestini.                     | Dulces, a-<br>quosi.                      | In ægrotudi-<br>bus acutus.                         | Digestioni.                          | Cum Peni-<br>dis zuccha-<br>rinis.               | Iuuentibus,<br>Choleris,<br>Sang. aquosus.               | Aestati.           |
| D | 18 | Fr. in 1, fic. in 2.<br>in alio, fr. et hu-<br>in alio, fr. et hu-<br>Dactyli Sylue-<br>res. | Dulces, re-<br>centes.                    | Confortant<br>ulcera.                               | Pectori, &<br>guttur.                | Cum dacty-<br>lis, & fauo<br>mellis.             | Iuuentibus,<br>Cali. & humi.<br>Humor gross.             | In print. æstatis. |
| E | 19 | Calid. fic. in 2.<br>G. et h. cū sic. pul.<br>Bursuri, dactyli<br>cū incipi. dulces.         | Quod nō est<br>sapacum.                   | Lubricat æge-<br>tiones.                            | Dentibus, &<br>ori.                  | Cum syrupo<br>acetoso sim-<br>plici.             | Camibus,<br>Temperatis,<br>Sang. modera-<br>te quantitas | Aut. et hyeme.     |
| F | 20 | Cal. humi. in 1.<br>Io. c. & h. lo. f. h.<br>Muscæ, poma<br>paradisi.                        | Magnæ, ma-<br>turæ, dulces.               | Cōmouent<br>coctum.                                 | In stomacho.                         | Cum zac-<br>charo.                               | Iuuentibus,<br>Calidis,<br>Sang. Regna-<br>ticus.        | In quolibet.       |
| G | 21 | Calid. humi.<br>Nux Indicæ.  | Recens, dul-<br>cis.                      | Cōfert stran-<br>guriæ, et acu-<br>it intellectū.   | Tarde descen-<br>dit.                | Cum Peni-<br>dis zuccha-<br>rinis.               | Frigi. & fic.<br>Sang. multus,<br>& acutus.              | In autumno.        |
| H | 22 | Gradus.<br>Naturæ.<br>Normata.<br>Numerus.   | MELI-<br>VS EX<br>RE ipsa<br>quam quæris. | I V V A-<br>M E N-<br>T V M<br>eius.                | N O C V-<br>M E N-<br>T V M<br>eius. | R E M O-<br>t i o N o c u-<br>m e n t i<br>eius. | Aetates,<br>Complexiones,<br>Quid generat.               | I tempora.         |

D O M V S T A C V I N O R V M

Opiniones Philosophorum.

Electiones, & Proprietates.

**G. Melones.** Prohibentur ualde maturi & dulces, propter caliditatem ipsorum, & uelocem conuersionem in uenis: & propterea, quia generant febres adurentes. Et non est hæc species Melonum, quam dixit G. frigidæ naturæ, cuius opinionem in hoc secutum est uulgus: quia non inueniebantur in regionibus suis, Et Io. etiam in hoc peccauit, dicens post comestionem illorum Melonum debere potari uinum, ad alterandum eos, et remouendum maliciam eorū. Et tunc maius nocementū affertur, cū comeditur a multū famelico, et maxime cū post assumptionē dormiit super latus dextrū. Post quorū assumptionē deambulatio bonā est.

Eligitur ipsorum comestio existēte afeccōe in signo igneo, uel a quo.

**G. Melones muli, et insipidi.** Eliguntur hæc duæ species temperatis complexionibus: quia diuretica sunt: uenas mundificant, & renes, frangentes lapidem. Et quia in eis est absterfio, in-frigidationes cutis abstergunt, & Morpheam. Et femina sunt fortiora in substantia ipsorum. **G.** Cum corrumpuntur, fiunt similes toxico. Et propter hoc si tales assumantur, uomendi: Melones qui sunt de Cucumeribus, assimilantur his, deficientes ab eis modicum: qui comedi debent infra duo fercula, uel mixti cum alio cibo. Verumtamen Filius Mes. dixit, quod sunt calidi (in alio, acuti) licet minoris dulcedinis.

**R. Melones Indi, id est, Palekumi.** Eliguntur in febribus adurentibus, & ægritudinibus, & complexionibus calidis: Et cum assumitur aqua eius cum zuccharo, uel aliquo acetoso, prouocat urinam & uescicam, & renes lauat: & sunt nociui decrepitis: & humores crudificant (in alio, mundificant.) Nocent hepati & spleni, et stomacho, quando in eis est apostema (in alio, inflammatio) & multiplicatio absiduitatis eius, facit fluxum, & male digerere.

**G. Caffalationes.** Eliguntur ad confortandum stomachum debilem, et ad curandam dysenteriam intestinorum. Et sunt dactyli uiridis coloris, immutari. Et similiter operantur Bursuri, id est, dactyli aliquantulum dulces, recentes. Et syrupus eius est iuuatiuus ad sistendum motum cholerae, et sanguinis **G.** Dixit, quod capsula, quæ paruos dactylos clausos continet indulos in ea, totaliter composita est ex duabus substantiis. Vna substantia est frigida, et aquosa, et dulcis. Et altera stiptica & grosa. Et cum uincit aquosa in ea, digeritur: et quando uincit grosa, non digeritur.

**G. Bursuri.** Omne quod est de fructibus dactylorū maturum, sicut Rutal, est calidū & humidum, generatiuū opilationum, et est uelocis conuersionis (in alio, corruptionis) mollificans uentrem, et addit in spermate. Et illud quod est ex eis stipticū, sicut Bursuri, ad frigiditatem, et siccitatē declinat: & cum sit tardæ digestionis, abscindit fluxū, confortat stomachū, et generat uentositatē (in alio, uiscositatem) Et secundū quod declinat ad caliditatē, minuitur operatio ipsius. Elfast, id est, dactyli sicci, sunt temperatæ caliditatis, stringunt uentrē: et Rutal sunt maioris nocementi quæ dactyli cōpleti et maturi. Rutal, id est, dactyli propinqui maturati.

**Musæ.** Prohibetur multitudo assumptionis eorum, cum indigestionem faciant: et sunt nutritiua magis alijs fructibus, et minoris superfluitatis: et habent se in omnibus operati-onibus suis sicut Melones, qui sunt temperatæ dulcedinis. Et quando comeduntur cum zaccharo, uel fauo mellis, iuuant digestionem: maxime quando sunt maturæ, et bene mundatæ a corticibus: et bibatur post comestionem ipsius uinum odoriferum: quia aufert nocementum, et maliciam eius.

Si indigeatur huius comestione, existēte infortunata conuersione, iuestiget quādo Luna sit remota ab eis 2. grad.

**Ma. Nux Indica.** Eliguntur maturæ ex eis: quia addunt in spermate, et iuuant dolorem articulum dorsi. Et senibus non oportet auferre nocementum ipsorum, sed iuuenibus, cum quibusdā rebus sanguinem extinguentibus. Et anti-quæ ex eis, sunt fortioris caliditatis et siccitatis: & naturam stringunt: et cum corrumpuntur, nocent dentibus.

D 2



Nux India, Musæ, Bursuri, Caffalationes, Melones Palestini, Musi, & Insipidi, Melones.

De Fructibus, & Rebus auferentibus stupefactionem Dentium.

Iuuamenta rationalis.

|   |    |   |   |   |   |   |  |
|---|----|---|---|---|---|---|--|
| A | 21 | Cal. & hu. in 1.<br>Fll. diuersarum<br>naturarum. lor.<br>cali. & humi.<br>Rural, id est, da-<br>phylimaturi. | Ex omnibus<br>speciebus<br>Rural.       | Stomachis<br>frigidis.                    | Gutturii, &<br>uoci.  | Cum sauih<br>de papa-<br>uere.                                  | Spontanea.<br>Frigida.<br>Hyemi.<br>Deceptis.<br>Frigi. & humi.<br>Sang. choleric. |
| B | 22 | Io. ca. et h. in 1.<br>Carnes eius cali.<br>& humi. regene-<br>rata econtarq.<br>Palsulæ.                     | Corasens, ma-<br>gnæ.                   | Dolori inte-<br>stinalium.                | Comburit<br>sanguini-<br>um.  | Cum curulis<br>recentibus.                                      | Frigida.<br>Hyemi.<br>Senebuti.<br>Frigida.<br>Sang. acutus.                       |
| C | 24 | Cal. sic. in 1.<br>Arch. sunt cali.<br>subtilitate pro-<br>ferit. ca. sic. in 1.<br>Ficus liccæ.              | Gartarose, ro-<br>tundæ.                | Pectori, et p̄-<br>seruant a to-<br>xico. | Opilationem<br>faciunt uisce-<br>ribus.                                 | Cū nucibus,<br>& amigdalibus.                                   | Veri.<br>Senebuti.<br>Frigida.<br>Medio. nutri.                                    |
| D | 25 | Cal. & sic. in 2.<br>G. frigi. & sic.<br>Io. cali. et sic.<br>Karrubli.                                       | Recens, dul-<br>ce.                     | Sape surgent<br>ad fellam.                | Tarde dige-<br>runtur.  | Cum peni-<br>dis.   | Hyemi.<br>Inuenti.<br>Caldi.<br>Medio. nutri.                                      |
| E | 26 | Erl. in 2. sic. in 3.<br>G. sic. et modi-<br>cæ calid. Macer.<br>fr. sic. The. c. sic.<br>Ulandes.            | Recentes, ma-<br>gnæ, et com-<br>pletæ. | Confortant<br>recentamen.                 | Abscindunt<br>menstrua.   | Cum alsatæ<br>comeduntur<br>cū zucch.                           | Hyemi.<br>Inuenti.<br>Cali. & humi.<br>Medici Nutri.                               |
| F | 27 | Cal. humi. in 1.<br>Io. calid. &<br>humi.<br>Iunubæ.  | Iurianæ, non<br>corrosæ.                | Extinguunt a-<br>cuitatem san-<br>guinis. | Generant in-<br>flationem.  | Cum pascu-<br>lis enucleatis,<br>propter subti-<br>litate eius. | Aceti.<br>Adulterant.<br>Cali. et sic.<br>Sang. hegona.                            |
| G | 28 | Theo. ca. h. in 1.<br>Orr. cali. et sic.<br>Theo. cal. & hu-<br>m. Nucces.                                    | Quæ ueloci-<br>ter enuclean-<br>tur.    | Stupefactio-<br>ni dentium, &<br>toxico.  | Generat bo-<br>thor in ore &<br>guttur, et lin-<br>guam aggra-<br>uant. | Cum femini-<br>bus (ali. pa-<br>paueris, ) &<br>amigdalibus.    | Hyemi.<br>Deceptis.<br>Frigida.<br>Sang. calidus.                                  |
| H |    | Numerus.<br>Nomina.   | Gradus.<br>Naturæ.                      | MELI-<br>VS EX<br>RE ipsa<br>quam quæris. | IUVVA-<br>MEN-<br>TVM.<br>eius.   | NOCU-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.                                   | Tempora.<br>Acates.<br>Complexiones<br>Quid generat.                               |

D O M V S T A C V I N O R V M

## Opiniones Philosophorum.

## Electiones, &amp; Proprietas.

Repadiat hic  
Cibis, Luna  
In signo exi-  
sente igneo,  
uel aqueo, &  
maxime cum  
Fortunæ fue-  
rint i angulis.

**Rutæ.** Cum antiquum est, minus humidum est: quando uero est recens, plus caliditas habet, & magis generatiuum spermatis: & inducit sodam. Et quando decoquitur cum melle; & crocò, multiplicatur caliditas, & siccitas eius, & additur malicia: quæ remouetur cum oleo. Loco nuclei eius ponuntur amigdalæ, & comeduntur cum papauere, & aqua rosa. & etiam post eas comeduntur lactu-  
cæ cum aceto.

**Pulsillæ.** Eliguntur carnosæ & puræ dulcedinis, ratione suæ caliditatis, & multi nutrimenti ipsius: & quia mundificant humiditates, & laxant: & maxime cum remouentur nuclei. Et si accipiuntur ex aqua earum cocta, laxabunt sicut uuæ. Et stipticæ ex eis, quæ sunt minus carnosæ, sunt minoris caliditatis, confortant stomachum, stringunt uentrem, Et illæ quæ naturaliter carent nucleis, sunt subtiliores, quam carnes uuarum dulcium.

**Ficus sicca.** Prohibentur, quia nocent spleni, & hepatis sua grossicie: quia hæc duo membra naturaliter appetunt dulcia, quæ attrahunt stomacho, & quæ sunt sibi similia in natura: quæ attractione opilant uias, & sic addunt in grossicie ipsorum. G. Signum autem in hoc est, quia uidemus grossiciem in hepatis animalium, quæ solent comedere Ficus. Et bonus sapor ipsarum & grossicies est, quia sunt multum nutritiuæ. Ipsæ etiam mundificant pectus, & pulchrum efficiunt colorem.

**Karrubli.** G. Vtinam non ducerentur ad nos de Hierosolymitanis regionibus: quia eorum nocentum est nobis apprens, & magis quam in locis unde portantur: eo quod facit fluxum recens. Et quando desiccatur, stringit: quia deperditur humiditas eius, & remanet substantia terrestris. D. Recens est mala stomacho, & laxat uentrem: & sicca e contrario, quæ diuretica sunt, & maxime quando bulliuntur in musto, & fit condimentum ex eis. Et ex immaturis, quando fricantur uerrucæ, delet eas.

**Glandes.** Frigidæ sunt in primo, & sicca in tertio, grossæ, stipticæ, difficilis digestionis, Naturam stringunt, & sanguinem menstruorum: & cum digeruntur, plurimum nutriunt. Et Castanæ sunt meliores & dulciores, minoris siccitatis & stipticitatis. Et nutrimentum ipsarum, melius nutrimento Glandium. Et complexio ipsarum temperata, inter caliditatem & siccitatem: tamen dicitur, quod sunt calidæ in primo gradu.

**Iulubæ.** G. dicit, quod non inuenitur in eis operatio magna in conseruatione sanitatis, sed inuenit ipsas difficilis digestionis, generantes flegma, & modici nutrimenti, & malas stomacho. Et miror de his, qui contendunt quod sint dulces cum acumine: cum ex-tinguunt acuitatem sanguinis. Et utuntur eis ad prouocanda menstrua. Et nisi attribuatur dictæ proprietati earum, manerent grossæ. unde hic sermo earum attribuitur proprietati. Ma. dicit, quod sunt temperatæ.

**Nuces.** Multociens accidit ex comestione ciborum acetosorum immaturorum stupefactio dentium: propter quod non permittuntur masticari cibi, unde digestio corrumpitur. Et curatio stupefactionum dentium fit cum rebus uiscosis, quæ inducunt, quod absterferunt acetosa, de uiscositate dentium. sicut portulaca, nuces, & farina sesamina, & pheludichi, & omnia unctiosa, uiscosa, & calida: etiam aptans frigiditatem complexionis neruorum dentium, per acetosa inductam. sicut sal.



Dactyli maturi.

Pulsillæ.

Ficus sicca.

Karrubli.

Glandes.

Iulubæ.

Nuces.

De Granis, & Victualibus, quæ ex eis fiunt.

Iuuantia rationabilia.

|   |    |   |                                |   |                          |                          |   |
|---|----|---|--------------------------------|---|--------------------------|--------------------------|---|
| A | 29 | Call. & hu. in 1.<br>G. Cal. & hu.<br>Fruentum.                   | Pinguis, ponderosum.           | Aperit apertemata.                          | Facit opilationes.       | Quando bene operatur.    | Omnibus.<br>Omnibus.<br>Omnibus.<br>Sang. bonus.              |
| B | 30 | Frig. & sic. in 2.<br>G. Frig. sic.<br>Amylum.                    | Album, fragile.                | Pituitam sedat cholera.                     | Tardæ digestionis.       | Cum rebus dulcibus.      | Hyem.<br>Iuuentu.<br>Cal. & hu.<br>Melancholia.               |
| C | 31 | Call. sic. in 2.<br>Th. cal. sic. lo.<br>Sanch Tritici.           | Temperate torrefactum.         | Visceribus humidis.                         | Exasperat petus.         | Cum lauitur aqua calida. | V. ch. (at. Hyem.)<br>Senectut.<br>Temperat.<br>Sang. sperat. |
| D | 32 | Frig. sic. in 2.<br>Mal. h. lo. f. h.<br>Hordeum.                 | Novum, magnum, & album.        | Cõfortat expulsiuam, & descendit uelociter. | Dolorem inducit debilem. | Torrefactum.             | Aetate.<br>Iuuentu.<br>Calidis.<br>Humor laudi.               |
| E | 33 | Frig. sic. in 2.<br>Frisi. & sic.<br>Sanch eius, & Sanch frumeti. | Temperate torrefactum.         | Fluxui Choleric.                            | Generat inflationem.     | Cum Zacch. rosa.         | Aetate.<br>Iuuentu.<br>Calidis.<br>Nutri. bonum.              |
| F | 34 | Frig. sic. in 2.<br>H. erof. aliq. f. h.<br>Aqueus.               | Complete cocta, leuis.         | Epaticalido.                                | Visceribus frigidis.     | Cum Zaccharo.            | Aetate.<br>Iuuentu.<br>Call. & sic.<br>Sang. lempe.           |
| G | 35 | Call. hu. in 2.<br>H. cal. & hu.<br>Triticum.                     | Complete operatum.             | Pectori, & gutturi.                         | Visceribus debilibus.    | Cum penidys.             | Hyem.<br>Iuuentu.<br>Stomach. cal.<br>Pluri. nutri.           |
| H |    | Gradus.<br>Naturæ.<br>Nomina.                                     | MELIUS EX RE ipsa quam queris. | IUVVAMENTVM eius.                           | NOCVMENTVM eius.         | REMOtio NOCVmenti eius.  | I tempora.<br>Aetates.<br>Complexiones.<br>Quid generat.      |

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12  
D O M V S T A C V I N O R V M

Opiniones Philosophorum.

Electioes & Proprietates.

Repudiat pro  
nutrimeto, qm̄  
est ascēdes Do  
mus ægritudi  
nis illius, p̄ q̄  
eligit, licet sic  
signum terræ  
nascentium.  
Plinius lib. 18.  
cap. 7. prope  
finem.

**Frumentum.** Eligitur rubrum, uiscosum, ponderosum, & quod dentibus facile frangitur, eo quod est multum nutritiuum, & est magis conueniens inter alia grana corpori temperato. Et quidam de Aethiopibus nutriuntur cum alijs: sicut nutriuntur Indi cum grano Rizon, & Turcæ cum Milio. Vel quia distant a locis temperatis, uel quia non temperatur in illis partibus frumentum. Et frumenti maneries diuersatur secundum diuersa genera ipsorum, terras, & complexiones anni, & ætates, & recentiam seu uetustatem ipsius.

**Amylum.** Eligitur, quando solum decoquitur, uel cum lacte patientibus fluxum cholericum & dysenteriam. Quia quando præparatur cum Zacch, & oleo amigdalino, est iuuamentum tussi, asperitati pectoris, & reumati. L. Debent tamen apponi pro qualibet; Amyli, tria rotula aquæ, & decoquatur donec redeat sicut succus, & postmodum recipiatur. Hoc tamen est minoris nutrimenti inter omnia quæ fiunt de frumento: facit tamen opilationem uiscositate sua.

**Sauich Tritici.** Illud quod fit ex infusione sauich frumenti infrigidat, caliditatem extinguit, & sitim mitigat, quando bibitur cum aqua frigida, postquam lotum fuerit multoties cum aqua calida, ad remouendum ex eo uentositates, & inflationes. Et quod fit ex frumento elixo, est minoris uentositatis, & pluris caliditatis & nutrimenti, q̄ quod ex infusione sauich non elixi. Rasis tamen dicit, q̄ magis infrigidat, q̄ sauich Hordei: eo quod plus aquæ imbibit.

**Hordeum.** Eligitur ex eo, qd est subtilioris corticis, & multæ medullæ, nouū, spissum, uiscosum, & ponderosum. Et hoc est de quo mādauit Hippocrates, fieri succum Kiski Hordei, i. e. farina Hordei, cum lacte: & qd est generatū in corpore ex eo, fortificat, & mundificat. Et diuersat secundum diuersos modos confectionum ipsius. Quoniam quando ex eo fit sauich, desiccatur: & quando decoquitur cum aqua, humectatur: & quando panis ex eo efficitur, neq̄ humectat, neq̄ desiccatur. Et nouum ex eo, est minoris frigiditatis. Vetus & excorticatum, est ualde nutritiuum: cuius proprietates est, cito descendere ad stomachum.

Kiski, uel  
Kischar.

**Sauich eius.** Eligitur ex eo, quod est temperate torrefactum, modici fursuris, & multæ medullæ, & lotum cum aqua dulci frigida: quod bibitur, ad infrigidandum, ante introitum balnei duabus horis, in Aestate cum Zacch. & stringit naturam cum syrupo constrictiuo. Hippocra. Si bibitur hora qua cum aqua frigida infunditur, stringit: post aliquod tempus laxat, humiditate aquæ. Et est de cibis quiescentium, & calefactorum: sed nutrimentū eius, est minus nutrimento sauich frumenti.

**Aqua eius.** Eligitur, quæ fit ex Hordeo nouo, pingui, & pondroso. Cum infunditur, excorticatur, & teritur: & ponunt pro qualibet mensura Horuei. 14. aquæ: deinde decoquitur, deducitur, & despumatur. Et tunc laxat naturam, sua uiscositate, & urinam prouocat, & sedat sitim sua humiditate, & aperit opilationes sua absterfione, & nutrit sua substantia, & uincit caliditatem febris sua qualitate. Et si immisceatur cum constipatiua, uel subtiliatiua, erit subtilians, uel constipans.

**Triticum.** Prohibetur quando fit ex azymo: propter hoc, quia est difficilis ad digerendum. Et cum supponitur ei Zacch, uel oleum Amigdalinum, confert ægritudinibus pectoris. Et quando decoquitur cum portulaca, & lingua arietis, confert sputo sanguinis. Et cum digeritur, plurimum nutrimentum generatur. Et quando sanus uult sibi cauere a nocumento ipsius, accipit post ipsum uinum antiquum, & miscet cum eo piper: & ex hoc expellitur eius nocumentum.

Apta huc q̄  
supra sol. 10.  
in Canone  
Octauo.



Triticum. Aqua hordei. Sauich hordei. Hordeum. Sauich Tritici. Amylum. Frumentum.

V  
ando be-  
coper-  
tur.  
am rebu-  
alibus.  
am laua-  
ur aqua  
calida.  
Forra-  
tum.  
Zacch.  
roia.  
um Zac-  
chare.  
um peni-  
q̄.  
REMO-  
tio Nocu-  
menti  
eius.  
R V

|   |    |  |   |   |   |  |  |  |  |
|---|----|--|---|---|---|--|--|--|--|
| A | 16 | calli & siccin. :<br>le. c. sic. G. sic.<br>Rizon.   | Margaritinū,<br>quod crescit<br>in coctura.           | Ardori sto-<br>machi.   | Patientibus<br>Colicam.                                   | Cum oleo &<br>lacte.   | Hyem. :<br>Ombibus.<br>Callidis & hu.<br>Lauda. Nutri.   | Acetati.<br>Fluuentiu.<br>Calid. & sic.<br>Sang. nō mal. | Cum oleo &<br>origano.   |
| B | 17 | fr. in r. siccin. :<br>lo. hig. & sic.<br>Faba.      | Clara, mun-<br>da & integra.                          | Vigilijs, &<br>soda.  | Hebeat sen-<br>sus.                                       | Cum sale &<br>origano.   | Acetati.<br>Fluuentiu.<br>Calid. & sic.<br>Sang. nō mal. | Acetati.<br>Iuuentiu.<br>Cal. & hu. sic.<br>Bonū Nutri.  | Cum deco-<br>quitur cum<br>oleo Amig-<br>dalino.                             |
| C | 18 | fr. in r. siccin. :<br>lo. fr. ypa. hu.<br>Metch.    | Recentes,<br>grandes.                                 | Tussientibus<br>cum febr.   | Debilitat<br>dentium.                                     | Cum deco-<br>quitur cum<br>oleo Amig-<br>dalino.                             | Acetati.<br>Iuuentiu.<br>Cal. & hu. sic.<br>Bonū Nutri.  | Acetati.<br>Iuuentiu.<br>Cal. & hu. sic.<br>Bonū Nutri.  | Cum oleo,<br>muri, & sy-<br>napi.  |
| D | 19 | calli & hu. in o.<br>Or. fr. sic. c. b.<br>Phascoli. | Rubei, non<br>corrosi.                                | Proutocāt u-<br>rinam, & im-<br>pinguant cor-<br>pus.             | Faciunt nau-<br>seam, & so-<br>tania mala.                | Cum oleo,<br>muri, & sy-<br>napi.  | Hyem. :<br>Senectiu.<br>Frig. & sic.<br>Sang. prol. ne.  | Hyem. :<br>Senectiu.<br>Frig. & sic.<br>Sang. prol. ne.  | Cum oleo,<br>muri, & sy-<br>napi.  |
| E | 20 | fr. & siccin. :<br>G. sic. c. le. fr. si.<br>Lenes.  | Quæ in aqua<br>metta, cito ta-<br>men siccan-<br>tur. | Sedant acut-<br>tatem sangui-<br>nis, & confor-<br>tāt stomachū.  | Melancholijs,<br>coitui, & ui-<br>sui.                    | Cum bletis,<br>& atripli-<br>bus.  | Hyem. :<br>Iuuentiu.<br>Sanguines.<br>Sang. gros.        | Acetati.<br>Iuuentiu.<br>Sanguines.<br>Sang. gros.       | Cum bletis,<br>& atripli-<br>bus.  |
| F | 21 | calli siccin. :<br>lo. Call. Sic.<br>Lupini.         | Albi, & pon-<br>derosi.                               | Lūbricos pel-<br>lunt, purgant<br>a scabie et ma-<br>lis humorib. | Difficile dige-<br>ritur & de-<br>scendit.                | Quā dimittit<br>in eo amaritu-<br>do, & come-<br>ditur cū ace-<br>to & auri. | Hyem. :<br>Decrepit.<br>Hegmatius.<br>Mellior san. leib. | Hyem. :<br>Decrepit.<br>Hegmatius.<br>Mellior san. leib. | Quā dimittit<br>in eo amaritu-<br>do, & come-<br>ditur cū ace-<br>to & auri. |
| G | 22 | calli & hu. in a.<br>Vni. H. c. & h.<br>Fru. elixum. | Viscosum,<br>pōderosum,<br>plenum &<br>squalens.      | Corporibus<br>laxis.  | Tardē digesti-<br>onis, generās<br>humores ui-<br>scosos. | Cum multo<br>sale.   | Hyem. :<br>Iuuentiu.<br>Calid. & sic.<br>Lac & sperma.   | Hyem. :<br>Iuuentiu.<br>Calid. & sic.<br>Lac & sperma.   | Cum multo<br>sale.   |
| H |    | Gradus.<br>Naturæ.<br>Nomina.<br>Numerus.            | MELI-<br>VS EX<br>RE ipsa<br>quam queris.             | IUVVA-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.                                    | NOCV-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.                             | REMO-<br>tio Nocu-<br>menti<br>eius.   | Acetati.<br>Complexiones.<br>Quid generat.               | Acetati.<br>Complexiones.<br>Quid generat.               | REMO-<br>tio Nocu-<br>menti<br>eius.   |

D O M V S T A C V I N O R V M

**Opiniones Philosophorum.**

**Electiones, & Proprietates.**

**Rizon.** Est cibus temperatus, leuis ad digerendū, & conuertens naturam ad constipationē: maxime, quod ex eo est rubeum: & albū, quando decoquitur cū oleo amygdalino, uel sesamino, aut butyro cocto, non stringit uentrē, & mitigat morsurā stomachi & intestinoꝝ. Et quādo fit cum lacte recenter mulso, generat opilationes. Verūtamen aufert siccitatem eius, & impinguat corpus. Et quando præparat cum oleo de carcamo, non generat opilationes, & laxat. Et dixerunt quidam, quod in ipso est aliqua caliditas. G. dixit, quod addat in spermate, & minuit urinam, egestionem, & uentositatem.

**Faba.** Prohibetur, quia facit inflationē, & molliciem carniū, & somnum, & lalsitudinem. Et sicce sunt minoris nutrimenti q̄ recentēs. Et excorticatæ coctæ cū oleo amygdalino, sunt minoris nutrimenti (in alio, nutrimenti) q̄ coctæ non excorticatæ. Et medulla earū abstergit. Et cortices earū sunt stipticæ: & ideo quidā Medici, temperatā fabam cū aceto decoxerunt, & dederunt ad comedendū patientib. apostema intestinoꝝ et fluxū. Et melius est, q̄ decoquant, uel torrefiant cū oleo amygdalino, postquā elixant multotiens: q̄ tunc erūt iuuamentū pectori (in alio, exscreantibus) Aufert maliciā earū Origanū, & sal. G. dixit, q̄ conseruat sanitatē.

**Mesch.** In complexionē sua propinqua est fabæ, & propterea in comparatione est propinqua. Et est tardæ digestionis in stomacho: sed cum digeritur, generat humorem laudabilem. Et est bona febricitantibus. Et laxat, cum miscentur cum ea quædam olera. sicut spinachiæ. Et prodest cordi (alias pectori) quando præparatur cum oleo amygdalino.

**Phasioli.** Quidam Phasiolorum sunt albi, frigidi & sicci: & quidam rubei, caliditatem habentes, & inflationem: modicum tamen inflant, & plurimum nutriunt. Est & minoris inflationis faba, cuius humiditas est excedens. Et rubei ex eis habent subtilitatem, per quam descendunt menstrua. Et debent comedi præparati cum oleo, muri, & sinapi, & carui, & origano: & per hæc expellitur eorum malicia.

**Lentes.** Prohibentur habentibus complexionē melancholicas: quia inducunt in eis alienationes, & febres quartanas, & lepram. Et quæ ex eis non sunt excorticatæ, lubricant egestionē. Et quandoq; in decoctione, prima aqua eicitur, postmodum stringit. Et quando ex aqua earum fit garus, prodest squinantia, & lubricat uentrem. Et sunt iuuatiuæ magis quando comeduntur cum spinachijs, bletis, cum multo oleo: & peiores sunt, quando comeduntur cum Themelich, id est, carnibus siccis, salitis. Ma. Habent in cortice suo acuitatem, cum qua laxant. Et earum medullæ stringunt.

**Lupini.** Quando coquantur donec trunseat amaritudo ipsorum, sunt difficilis digestionis, & non laxant uentrem: & amaritudo earum facit eos uelocis descensionis, cum qua interficiunt uermes, & digeruntur, & nutriunt nutrimento conuenienti hepatis. Et uniuersaliter urinam prouocant amaritudine, & sanguinem menstruosum, & fœtum educunt, & aperiunt opilationem splenis, hepatis, & pulmonis. Quorum aqua melius operatur, q̄ eorum substantia. G. Sanguis generatus ex eis, non est malus. Io. Generant humorē grossum, & malū.

**Fru mentum elixum.** Est tardæ digestionis & descensionis, generans humores uiscolos, si non descenderit. Et generat lumbricos, & cucurbitinos. Et succus qui fit ex farina eius, & aqua Kashi, quæ fit ex eo, prosunt tussi, & ægitudini pectoris, & apostemati pulmonis. Et cum debet decoqui, cooperiatur bene hyeme cum pasta, quæ fit inter coopertorium, & ollam: & decoquatur lento igne bene: nec discooperiatur, donec perfecte sit coctum: post eius perfectam decoctionem agitur.

**Adde quæ sunt præ sol. 1. de Canone. 10.**

**E**



Rizon. Faba. Mesh. Phasioli. Lentes. Lupini. Frumentum elixum.

De Panibus, & modis ipsorum.

Inuamenta rationabilia.

|   |    |  |   |  |  |  |  |
|---|----|--|---|--|--|--|--|
| A | 45 | Calid. in 2.<br>H. temperate<br>calidus.<br>Panis de Simula.                       | Bene coctus,<br>citrinus.   | Impinguat<br>corpus.                           | Opilat.  | Cum cōple-<br>ta fermenta-<br>tione.             | Nutrimētum<br>plurimum.<br>Omibus.<br>Temperatis.    |
| B | 44 | Calid. in 2.<br>Ma. calidus.<br>Panis Opurus.                                      | Qui mino ha-<br>bet furfuris.<br>In alio, uel ste-<br>terit una no-<br>cte anteq̄ co-<br>medatur. | Obtemperat<br>uentrem.                         | Inducit pru-<br>ritum, & sca-<br>biem.                     | Cum compa-<br>nagio iun-<br>ctiuolo.             | Nutrimētum<br>bonum.<br>Omibus.                      |
| C | 45 | Tempe. fri. in 2.<br>H. grossus, &<br>humidus.<br>Panis Azymus.                    | Salsus mul-<br>tum, & bene<br>coctus.   | Corporibus<br>laxis, &<br>fellis.              | Generat infla-<br>tionē, & uen-<br>rositatem.              | Cum uino<br>ueteri, &<br>bono.                   | Cal. exercitab.<br>Flegma, uisco-<br>sum, & multū.   |
| D | 46 | Fri. & sic. in 1.<br>Theo. frigidus,<br>& siccus.<br>Panis Rizon.                  | Qui fit ex Ri-<br>zon margari-<br>tino.   | Purgat interi-<br>us intestina,<br>& stringit. | Difficilis de-<br>scensionis.                              | Cum exerci-<br>tio, et balneo.                   | Iuuentū.<br>Temperatis.<br>Materia me-<br>lancholia. |
| E | 47 | Tempe. fri. in 2.<br>Meliorunt pane-<br>ex eo ē mollior<br>Panis de Furno.         | Bene tempe-<br>ratus, et bene<br>coctus.  | Corporibus<br>siccis.                          | Malæ dige-<br>stionis.                                     | Cū rebus de-<br>ponentibus,<br>sicut chalice.    | Iuuentū.<br>Calidis.<br>Sang. grossus.               |
| F | 48 | Tempe. sic. in 2.<br>Lo. minoris mal-<br>ciel pane gasteil.<br>Pa. facti i testis. | Fermentatus,<br>& subtilis.   | Corporibus<br>exercitan-<br>tibus.             | Fatigat sto-<br>machum, &<br>generat lapi-<br>dem.         | Cum carni-<br>bus subili-<br>bus, & bro-<br>dus. | Iuuentū.<br>Miliū exercitā.<br>Sang. crudus.         |
| G | 49 | Tēpe. hu. in 2.<br>G. lo. hu. gross-<br>us, & malus.<br>Pa. de Gasteilis.          | Coctus, et in-<br>termixtus ci-<br>nere.  | Corporibus<br>laxis.                           | Malę descen-<br>sionis, faciens<br>dolorem diu-<br>turnum. | Cum uino ue-<br>teri post absū-<br>ptionem.      | Iuuentū.<br>Calidis, sassis.<br>Sang. anarus.        |
| H |    | Gradus.<br>Naturæ.<br>Nomina.<br>Numerus.  | MELI-<br>VS EX<br>RE ipsa<br>quam queris.   | IVVA-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.                  | NOCV-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.                              | REMO-<br>tio Nocv-<br>menti<br>eius.             | Acies.<br>Cōplexiones.<br>Quid gñatur.               |

D O M V S T A C V I N O R V M

**Opiniones Philosphorum.**

**Electiones, & Proprietates.**

**Pa. de Simila.** Detestatur: quia propter generationē uiscositatis opilat, & inducit dolores articulorum, & lapidem: & hoc sua uiscositate, & quia tarde digeritur. Et est nutritibilior inter alios panes. Et ut amoueat malicia eius, comedatur brodium quod fit cum carnibus, ouis, et speciebus, et aqua compositum: et Tobeget, id est, cibus frixatus de carnibus & speciebus, ubi sine salica cum Prehidebergit, & Raberigit. Et qui fit ex farina proximo molita stringit uentrē, et habet in se de ignea caliditate. Et panis ex longinquo molitus e contrario. Et panes magni & grossi, sunt meliores uel nutritibiliores, & uelociores ad descendendum.

**Pa. Opirus.** Eligitur habentibus colicam, & frigidis complexionibus: quia est uelocis descensionis (alias nutrimenti) & habet aliquid de surfure: quia abstergit intestina, & ob hoc est minoris nutrimenti. Et desiccatur: & ad remouendum eius siccitatem, et ad augendum eius nutrimentum, ualet, si comedatur cum unctuosus, & cibus coctis cum lacte dulci. Et calidus ex eo est pluris nutrimenti, & uelocioris descensionis (alias nutrimenti) quam frigidus: & ille qui fit e grossa farina, sicut tarde mollescit infusus aqua cum conficitur, sic se habet huius esse in stomacho.

**Pa. Azymus.** Azymi nutrimentum uiscosum, tardum, grossum: & nutrimentum eius multum, quando descendit a stomacho. Verumtamen generat lapidem, opilat splenem, et hepar. Et est de cibus utentium labore graui. Et cum necessarium fuerit comedere ipsum, accipitur post zinziber, seu trifera. Deinde bibatur aqua mellis. Et addatur his post hoc exercitium, balneum, fricationes cum eis, et longus somnus. Et multi inter eos qui comedunt, incidunt in pessimas aegritudines, & moriuntur ante senium.

**Pa. Rizon.** Detestatur, propter siccitatem eius aduilitam per ignem, quæ additur siccitati naturali: ob quam est tardæ digestionis, faciens uentositatē, et colicam, quæ propterea præparatur cum quibusdam rebus subuliatuis. Et modus quo melius comeditur ad mollicandum pectus, est brodium rumicis, cum oleo amygdalino, et cum Rahib, id est, lacte acetoso, facto ad mitigandam caliditatem, & cum alijs stipticis stringentibus. Et Rizon colorem faciei efficit bonum, et uidere bona omnia facit, et impinguat corpus.

**Pa. de furno, uel focalario.** Detestatur, propter combustionem superficiē, & semiple-nam cocturam profundī. Et diximus multoties, quod panis Azymus, & non coctus, est de cibus exercitantium, & fatigantium: et quiescentibus multum obest: & utentes eo sentiunt de nocumento ipsius tractu temporis. Sed ad remouendum nocumentum eius, desiccetur & torrefiat, & misceatur cum aqua & zuccharo.

**Pa. in testis factus.** Panis qui coquitur in testa, est malus: maxime, quando miscetur cum oleo, quia naturam stringit, generat opilationes, & humores malos, crudos in corpore. Et qui indiget comestione ipsius, multiplicet eum, frumentando salem (in alijs, bene fermentando salem) & faciat eum bene decoqui. Et licet oleum opilet poros, & prohibeat ingressum ignis decoquentis in eum, ideo companagium melius cum quo sumitur, est cibus qui fit ex speciebus aromaticis (in alio, acutis.) &c.

**Pa. de gastellis.** Panis gastellaceus est, qui fit super paruis lapillis igneis: sicut fit in uillis. In quo pane hæc tria sunt mala: quia combustus in superficie, semicrudus interior, & mixtus cineri: propter quod est peior pane decocto in furno. Et quando comeditur cum carnibus unctuosus coctis, abscinditur aliquid maliciæ ipsius. Et melius quod fit post comestionem ipsius est, cum bibitur uinum purum: & consequenter moueatur motu laborioso: quia ex hoc remouetur nocumentum eius.

Apra huc que supra fol. 11. Canone. 111

E 2



Panis de Simila, Opirus, Azymus, Panis Rizon, De Furno, In testa coctus, Gastellaceus.

## De Herbis, siue Oleribus, &amp; proprietatibus ipsorum.

## Iuuamenta rationabilia.

|   |    |                                |  |                                    |   |                             |                                     |  |
|---|----|--------------------------------|--|------------------------------------|---|-----------------------------|-------------------------------------|--|
| A | 3  | Lactuce.                       | Fri. & humi.<br>Lo. fri. & humi.               | Amplæ, & citrinæ.                  | Vigilias, & gomorreas sedant.           | Coitui, & uisui.            | Cum miscen- tur cum a- pijs.        | Iuuentur.<br>Calid. & frigid.<br>Nutr. aplice alijs. |
| B | 4  | Scarola.                       | Fri. cal. in a.<br>Ori. & G. fr. th.           | Recens, & dulcis.                  | Infrigidat hep- par calidum.            | Retardat di- gestionem.     | Cum natur- cio.                     | Iuuentur.<br>Calidis.<br>Nutr. modicu.               |
| C | 5  | Apium.                         | Cal. & frigid.<br>G. cal. & fric.              | Hortula- num.                      | Aperit opi- laiones.                    | Efficat so- dam.            | Cum lactu- cis: & econ- uerso.      | Senectur.<br>Frigidis.<br>Nutr. modicu.              |
| D | 6  | Torcon, id est, herba Pirreni. | Cal. & humi. e.<br>Lo. cal. & fric.            | Hortulanū, recens, & tenerum.      | Saporat frigi da ferula.                | Sitim facit, & moratur diu. | Cum apijs.                          | Deceptur.<br>Frigidis.<br>Nutr. acutum.              |
| E | 7  | Eruca, & Na- rorium.           | Cal. & humi. e.<br>Lo. cal. & hu.              | Quod mi- noris est ac- uicitatis.  | Addit in sper- mate, & coi- tu.         | Nocet hemi- granæ.          | Cum scario- lis, & aceto.           | Senectur.<br>Frigidis.<br>Humor acutus.              |
| F | 8  | Katharindus.                   | Cal. & humi. e.<br>Ori. Theo. lo. cal. & humi. | Odoriferum.                        | Substātia stri- git, liccus laxat.      | Obtenebrat uisum.           | Cum folio fatuo, id est, Portulaca. | Deceptur.<br>Frigidis.<br>Nutr. inlautū.             |
| G | 9  | Portulaca.<br>Citraria.        | Fri. in a. hu. in a.<br>Frigi. & humi.         | Amplorū fo- liorum, & te- nerorum. | Stupefactio- ni dentiū, & delet porros. | Spermati, & coitui.         | Cum Erucis syluestri- bus.          | Iuuentur.<br>Calidis.<br>Nutr. modicu.               |
| H | 10 | Numerus.                       | Gradus.<br>Naturæ.                             | MELI- VS EX RE ipsa quam queris.   | IVVA- MEN- TVM eius.                    | NOCU- MEN- TVM eius.        | REMO- tio Nocu- menti eius.         | Acetes.<br>Cōplexiones.<br>Quid generat.             |

D O M V S T A C V I N O R V M

**Lactuca.** Ior. G. Sanguis generatus ex Lactucis, est melior generato ex alijs oleribus, & amplioris nutrimenti, & melioris descensionis, & neq; stringit, neq; laxat: quia in ea non est stipticitas, neq; faldedo. Et eligitur ex eis illa, quæ non habet lac: quia frigidior alijs: & est conueniens puncturæ stomachi. Quando autem abluatur aqua, debilitat uisum, & mitigat sitim. Io. Frigida & humida in primo, prodest pectori, & nocet stomacho.

**Scariola.** Licet sit frigida & humida temperate, nihilominus præstatur sibi de aliorum naturis. quia fit in æstate calida accidentaliter, cum fiat amara: & in autumno sicca, & propterea ingrosat & exasperat: & scdm hoc in hyeme & uere, cum amaritudine sua aperit opilaciones splenis & hepatis. Et ex eis syluestris fortior est in hac operatione, & confortat stomachum. Et succus eius confert inflammationibus calidis. Et elixata bene, stringit uentrem, præparata cum speciebus.

**Apium.** Eligitur ad prouocanda menstrua, & urinam, expellit uentositates, aperit opilaciones, & confert stomacho. Crudum & coctum tarde digeritur, & propterea debet eum præcedere cibus, cum quo misceatur. Et folia ipsius purgant urinam, magis quam laxant: & radices suæ e conuerso. Ru. Dicit, quod prouocat urinam, & stringit uentrem. Et consulendum est, quod non comedatur tempore, quo mouentur animalia uenenosa: eo quod aperit uias, & iuuat ad transeundū uenena interius. Et est duorū modorum, Napticum, & Romanū.

**Thachon.** Moris est Medicorum præcipere, ut masticeur ante potum medicinarū. Horribilis saporis: quia stupefacit instrumentum gustus. Et modico ex eo assumpto, confert ad digerendum & descendendum. Mentha G. calida & sicca in tertio gradu, conferens nausæ. Et generat uentositatē. Et modicum ex ea, digerit sua caliditate naturali: & multum ex ea, crudificat humiditate superflua, quæ est in ea. Et aromatizat stomachum, digerit, & appetere facit. Et quando sola comeditur, inducit pruritum in cute. Et addit in coitu, & appetitu ciborum, & necat uermes.

**Eruca, & Nasturtium.** Eligitur uentibus coitu: quia emittit uentositatem facientem uirgam erigere, & generat sperma, & laxat uentrem, & urinam prouocat. Et calefacit calefactione manifesta, & subtiliat: & propterea debet misceri cum aliquo prohibente fumositatem ascendere ad cerebrum. Et Nasturtium calidum & siccum, necat uermes, obest stomacho, & uesicæ, & inducit stranguriam, resoluit uentositates, & incidit flegma.

**Radharuchi, id est, Ocimum.** Prohibetur a stomacho: quia est tardæ digestionis, & conuertitur in choleram, & commouet uentositatem. Et ingreditur numerum ciborum subtiliatorum, mundificat humiditatem pectoris, & stringit, & laxat uentrem. Et non mirentur de hoc sermone nostro, cum dixerimus de una re, quia stringit & laxat: eo quod possibile est habere in se duas uirtutes diuersas. sicut caulis: quarum altera fortificata secundum naturam materiæ conuenienter operatur. Et possibile est, quod ipse cibus sit siccus naturaliter, & humidus accidentaliter.

**Portulaca, & Citraria.** Dissonum uidetur, quod res acetosa remouet stupefactionem dentium: nisi accideret ex uiscositate sua: & quia stiptica est, confert excoriationi intestinorum, & dysenteria, & fluxui sanguinis mulierum, & sputo sanguinis. Et sedat uomitum, & cum sua frigiditate extinguit choleram, & abscindit appetitum coitus, & mitigat arsuram uesicæ, & renum, & delet porros. Citraria, seu herba Apum, calida & sicca in primo, confortat cor, & hepar, & lætificat animam, & purificat (in alio, uiuificat) mentem, & dissoluit melancholiam.

**Apta hæc que supra sol. n. Canone. n. notantur.**

E 3



Lactuca.

Scariola.

Apium, Thachon.

Eruca, & Nasturtium.

Ocimum.

Portulaca.

De Herbis,

Iuuamenta rationabilis.

|   |  |   |   |  |   |   |
|---|--|---|---|--|---|---|
| A | Cal. & hu. in 1.<br>in al. fr. & h. in 1.<br>Or. lo. cal. & h.<br>in ali. cal. & sic.<br>Cicera. | Grossa, non coriosa.                      | Addunt in spermate.   | Apostematorenun, & uehæ.                                   | Cum seminibus papaue-<br>ris.                               | Autumno,<br>Senectut.<br>Frigi. & siccis.<br>Sperma, & lac. |
| B | Ca. & sic. in 1. in<br>al. ca. in 4. fr. in 2.<br>Omnes calid.<br>& sic.<br>Sinapis.             | Recens, ru-<br>bea, & hor-<br>tulana.     | Podagræ, &<br>dissoluit du-<br>riciem.                        | Cerebro.   | Præparatum<br>cum amigda-<br>lis, & aceto.                  | Hyemi.<br>Dereptus.<br>Frigi. & humi.<br>Humor acutus.      |
| C | Cal. & sic. in 1. in<br>Or. in 1.<br>Thec. et sic. recis<br>in est mino. cali.<br>Anetum.        | Viride, re-<br>cens, & te-<br>nerum.      | Prodest sto-<br>macho cum<br>succo suo.                       | Renib. & ab-<br>ominatiõ sto-<br>machi, sua<br>substantia. | Cum lemon-<br>cellis.                                       | Hyemi<br>Dereptus.<br>Frigidis.<br>Nurti, modicū.           |
| D | Cal. in 1. sic. in 2.<br>Omnes calid.<br>& sic.<br>Porri naptici.                                | Napticum a-<br>curum.                     | Prouocat uri-<br>nam, & addit<br>in coitu.                    | Cerebro, &<br>sensibus.                                    | Cū oleo sesa-<br>mino, sesami-<br>nis nō excor-<br>ticatis. | Autumno.<br>Senectut.<br>Frigidis.<br>Choletra acuta.       |
| E | Cal. in 1. sic. in 2.<br>Io. cal. & sic.<br>Galanga.   | Grossum ex<br>eis.                        | Venæ sciati-<br>cæ, & coitu,<br>& odorē aro-<br>matizat oris. | Cordi.   | Cum ferculis<br>unctuosis.                                  | Hyemi.<br>Dereptus.<br>Humidis.<br>Humor acutus.            |
| F | Temperatū in 4.<br>hum. in 1.<br>Io. Temperatū.<br>Oleū amigda.                                  | Recens, dul-<br>ce.                       | Pectori, tussi,<br>& stomacho.                                | Visceribus<br>debilibus.                                   | Cum masti-<br>ce.   | Adulesc. nub.<br>Temperans.<br>Humor temp.                  |
| G | Fr. in 1. hu. in 2.<br>Paul. Io. frigi.<br>& sic.<br>Agrestis fuscus.                            | Recens, &<br>purus.                       | Visceribus<br>cholenticis.                                    | Pectori, &<br>neruis.                                      | Cum unctuo-<br>sis, & dul-<br>cibus.                        | Iuuentut.<br>Calidis.<br>Nurti, modicū.                     |
| H | Gradius.<br>Natu-<br>ra.<br>Nomina.<br>Numerus.  | MELI-<br>VS EX<br>RE ipsa<br>quam queris. | I V V A-<br>M E N-<br>T V M<br>cuis.                          | N O C V-<br>M E N-<br>T V M<br>cuis.                       | R E M O-<br>t i o N o c u-<br>m e n t i<br>cuis.            | Tempora.<br>Acutes.<br>Complexiones.<br>Quid generatur.     |

D O M V S T A C V I N O R V M

**Opiniones Philosophorum.**

**Electiones & Proprietates.**

**G. Cicera.** Ru. dicit, quod operatur in carne, sicut fermentum in pasta, & acetum in terra. Et nigrum ex eis frangit lapidem, & prouocat urinam, & menstrua, & embrionem eijcere facit. Et album ex eis habet in se absterisionem: quia mundificat splenem, renes, & hepar. Sunt in eis etiam substantia duæ, falsa, & dulcis. Salsa laxat uentrem, & dulcis urinam prouocat. Semen Natureij deficit a Sinapi modicum.

**G. Sinapis.** Piper, calid. & sicc. in quarto gradu, calefacit interiora frigida, & subtiliat cibos grossos, & modicum ex eo prouocat urinam, & multum laxat. De Cimino nigro, melius est ponderosius, & est calid. & sicc. in tertio gradu, subtiliatium, & resolutiuum uentositatum frigidarum. Semen Papaueris albi frigid. est in tertio gradu, & somniferum. Oleum Sesaminum calid. in primo, humid. in secundo, & fastidiens. Carui siccum in totum, resoluit uentositates, prouocat urinam, interficit uermes, Cimimum commune, & Napticum, id est, montanum, est siccum sicut Carui: quo cum inungit cutis, facit citrinum colorem.

**G. Aberesim. (in alio, Kesim)** Aberesim, id est, semen Ferulae, est sicut Cimimum: & melius ex eo est citrinum quod assimilatur folijs Alue. Et ex Altie melior surculus, paruorum foliorum, est & calid. & sicc. & acutum. Origani duo sunt modi. Vnus ex eo est longorum foliorum, & est certioris operationis. Et aliud rotundorum foliorum, & est calid. & sicc. facit digerere, & adpetere cibum, & resoluit uentositatem. Sumach, melius ex eo est rubeum, retinens fluxum cholericum. Ruta G. calid. & sicc. in tertio gradu. Dio. Confert toxicatis, prodest uisui, & nocet coitui.

**Origanum.**

**H. Porri.** Minoris sunt operationis, quam Napticum, id est, Montanum: minoris uero eis sunt in subtiliatione & mundificatione: & conferunt sanguini Hemorrhoidarum. Ruta uiridis calid. & sicc. in tertio gradu, conferens Epilentiae, Coriandrum, Hip. dicit, quod est calid. tum stipticitate: & generaliter, aliqui frigidum dicunt. Crocus calid. & sicc. confortans membra interiora, & aperit opilationes, & facit transire cibum, cor lætificat. Flos Cartami calid. & sicc. inducens bonum saporem in cibis, & facit excoqui carnes grossas: & in eo est stipticitas.

**Rz. Folia Asæ.** Calida & sicca, conferunt digestioni. Ex Asa melior est, quæ est boni saporis. Melior est Carmeni, quæ est calid. & sicc. in quarto gradu, fortis subtiliationis & dissolutionis. Digerit, & appetere facit cibum, augens fortorem secretus. Piper longum calid. & sicc. est, impinguat stomachum, & mundificat ipsum, & caput. Spica aromatica, calid. est & sic. Zinziber, calid. & humid. (in alio, sicc.) Darlini calid. est in secundo gradu, sicc. in tertio: de quo melius est odoriferum, leue. Prouocat urinam, & menstrua, & nocet uesicæ.

**G. Oleum Sesaminum.** Confert grossiciei pectoris, & pulmõis, gutturis & gulæ, obtans uentrẽ, contrarium toxicis, laxat stomachum, auferens malum saporem ciborum, quoniam ex eo coniungunt. Oleum de nucibus, fortis est caliditatis, dissolutiuum, & iuuamentum complexionibus frigidis. Oleum recens, quod fit ex cõtusione oliuæ uiridiũ, est frigid. et quod fit ex nigris antiquatis cal. est. Et Reblebi dicit oleum, quod deseritur sub bardis camelorum. Oleum Omphacinum, quod fit de oliuis recentibus, quo utuntur seruitores in negocijs suis. Oleum Cartaminum calid. est, et fastidiosum. Et Sabutinum (in alio, & Rasu.) cali. est & humi. grossum, & fastidiosum.

**Agrestæ succus.** Eligitur ex ea, & ex succo uuæ, quod uindemia tempore suo, & terit non cum cortice. Et eligit de lemoncello succo, qui fit ex decorticatis, et cuius auferunt grana: deinde premunt. Et de succo Sumach eligit, quod deolat per terebellum, manibus non cõtulum. Et de succo granatorum eligit, quod tritum fuerit in mortario uitreo, uel marmoreo. Et inter succos frustum melius est clarum, odoriferum, non horribilis uel mali saporis: et quæ non permutant, nec in malis uasis reconduntur, imo uasa uitrea, quibus recondi debent, lauentur cum uitro trito, & folijs Scariolæ uel folijs Persicorum, seu cum harena, sale, & cinere.

**Apta huc quæ supra fol. 15. Canonc. 15. & fol. 17. notantur.**

E &



REMO-  
tio Nocu-  
menti-  
ou,

R V M

De Aceto, & Acetatis, & quibuldam fructibus.

Iuugamenta rationabilia.

|         |                                  |  |                                   |  |   |                                     |                              |                     |
|---------|----------------------------------|--|-----------------------------------|--|---|-------------------------------------|------------------------------|---------------------|
| A<br>64 | Accum, & Accetata.               | Fri. in sic. in 2.<br>G. co. positu ex cal. & sic. subuul bus, unces fri. et sic. H. fri. & sic. | Quod si rex uino.                 | Cholerae, & Igingiuis, & appetitui.  | Neruis.   | Cum aqua, & zuccharo.               | Cholericis, Nutri. modicu.   | Hyem. Iuuenibus.    |
| B<br>65 | Sergara, radix afe, uel ferulae. | Cal. & sic. in 1. Ori. cal. & sic.   | Recens & alba, et non perforata.  | Abstergit stomachu, & puocat uomitum, & qrtana ex adusto flegmate pellit.              | Cerebro, & neruis.                                    | Cum aceto.                          | Frigidis. Humor melac.       | Hyem. Senio.        |
| C<br>66 | Cucumeres, & Cereuilli.          | Fri. & hu. in 2. Lo. hu. & uniuu.  | Nisaburus completi.               | Febribus adurentibus, & urinam puocant.  | Faciunt iliorum dolore, & stomachi.                   | Cum melle, & oleo.                  | Calidis. Sang. illauda.      | Aetate. Iuuenibus.  |
| D<br>67 | Metongana.                       | Cal. in sic. in 2. Cand. & uic. grosse. (alias fit gida & ficca.)                                | Recens, cuius dulce interius.     | Hemorrhogiae, stōacho, sanguini, uomitui, & uniculibet accidēti ex debilitate stōachi. | Vaporib. melanchol. capiti, et efficit Bochor in ore. | Cum uentosis, et multitudine aceti. | Frigidis. Melancholia.       | Autumno. Senectutu. |
| E<br>68 | Kalen, id est, Enula.            | Cal. in sic. in 2. Al. calida & humida, et gēnerat calidum & sicum.                              | Tenera, recens.                   | Minuit urinam.   | Minuit sanguinem, & sperma multum.                    | Cum aceto.                          | Frigidis. Nutri. malum.      | Hyem. Senio.        |
| F<br>69 | Cepae.                           | Cal. in sic. in 1. Kal. calida & sicca. uniuu. saliter calida, & humida.                         | Albu, aquaticum, lucosum.         | Addit in colicu: eo qd auferat nocumētū qd fieri posset ex pmura uone aquae.           | Facit soda in capite.                                 | Cum aceto, & lacte.                 | Frigidis. Sperma, & sic.     | Hyem. Senio.        |
| G<br>70 | Alia.                            | Cal. in sic. in 2. Generaliter calida & sicca.   | Nodosa bulbis.                    | Toxicis.   | Expulsiuae, cerebro, & uisui.                         | Cum acetosis, & oleis.              | Frigidis. Humor prol. et ad. | Decrepitus. Senio.  |
| H<br>71 | Numerus.                         | Gradus.  | MBL IZ VS EX RE ipsa quam quēris. | IVVA MEN TVM eius.   | NOCV MEN TVM eius.                                    | REMO tio NOCV menti eius.           | Complexiones. Quid generat.  | Aetate. Senio.      |

D O M V S T A C V I N O R V M

**Opiniones Philosphorum.**

**Electiones, & Proprietates.**

**G. Acetum, & Acetata.** Opiniones Philosphorum conueniunt in licitate ipsius, & discrepant in caliditate & frigiditate. Nam quidam dixerunt, quod est frigidū: eo quod cholera mitigat. Et alij dixerunt, quod est calidū: eo quod super petram sparsum bullit, & frangit lapidem. Et melius quod de eo dicitur, est quod sit calidū potentia, & frigidum actu: & iudicare rem per actū, seu per formā, est rationabilius q̄ per potentiā. **G.** Licet forte habeat aliquā caliditatem, tamē stringit cū sua siccitate naturā: et cum melle est incisiuū, et subtiliatiuū, conferens tussi flegmaticæ. Et quidā medici consueuerūt cum eo curare sputū sanguinis.

**Io. Radix plantæ Alæ, seu Stringar: & est radix Amadethon.** Eligitur ad faciendum compositum cum aceto: quia generat acuitatem in eo, per quam humores subtiliat, & superflua incidit, appetitum conferens, ad transeundum, & digerendum cibaria grossa: utpote capita, hepata, renes, & his similia. Et quando præparatur cum brodio, uel fassamento, frigidis cum aceto forti, erit cibus fortis: & dicitur acutus.

**G. Cucumeres.** Eliguntur longi, ut Citrulli: quia urinam prouocant, & naturam mollificant, & mitigant sitim. Sed Citrulli sunt frigidiores, & subtiliores: propter quandam amaritudinē, quæ in eis est. Et in eis est etiam modicum stipticitatis. Et accidit comedentibus ipsos recentēs sitis, maxime in quorum stomacho est cholera: eo quod cōuertuntur. Rapæ calidæ sunt & humida, nutrientes multum, & generātes sperma. Urinam prouocant, & neq̄ laxant, neq̄ stringunt, & faciunt appetere cibos. **G.** Quando elixantur bis in aqua, & postmodum præparantur cum aceto & sinapi, aqua ipsarū confert Surnæ (in alio, Surriæ.)

**Melongianæ.** Diuersantur in complexionē, propter uetustatem, & recentiam, dulcedinem, & amaritudinē. Nam ueteres amaræ, calidæ sunt & siccæ, facientes bothor oris. Et recentēs dulces, frigidæ & siccæ sunt: quæ crudæ existentes, sunt difficiles ad digerendum: & coctæ econtrario. Sed temperatæ cum aceto & carne, addunt in appetitū ciborum: quia confortant orificium stomachi. Verum elixari debent antequam præparantur, cum aqua & sale, & sunt cibi assueti, nec earum nocumentum adparet uelociter: & peiori modo quo comeduntur, sunt assatæ.

**G. Rasen.** Eligitur, eo quod cibos digerit, & aperit opilationes splenis, & hepatis, conferens stomacho, & transitui per intestina, & mitigat uentositates, frangens maliciam acetati, & acuitatem ipsius. Cappares calidi sunt & sicci in tertio gradu. Qui præparati cum aceto, aperiunt opilationes splenis & hepatis, mollificantes duriciem ipsorum: & extenuant humorem melancholicum: uentrem mollificant, & abstergunt flegma stomachi.

**H.** Capparis est cibus medicinalis. **G.** dicit, quod est iuuatiuus spleni; iuuamento quo Absinthium hepati confert.

**H. Cephæ.** Eliguntur, ut humores subtilient, appetitum reparent. Ventrem mollificant, urinam prouocant, sed uisum hebetant, bonum efficientes colorem. Tamen prohibetur coctio ipsorum, ab illis, quorum corpus est fluxile, aut temperatum, sed comedant ipsum habentes dura corpora. Et longum, rubeum ex eis plus habet acuitatis, quam rotundum, album & siccum. Crudum melius est molli cocto. Et generaliter omnes uentositatem faciunt, & chimum malum: & nocet infirmis, cum multiplicatur eorum coctio.

**Allia.** Eliguntur, quia humores incidunt, corpus laxant, urinam prouocant, aperiunt opilationes, & educunt uermes cucurbitiuos: clarificant uocem, & auferunt tussim, ex frigiditate. Et prohibentur, quia nocent oculis, capiti, renibus, & pulmōni, & siti: & quia uelociter retrahunt temperatas complexionēs, a temperatura. Et cum decoquuntur, quousq̄ remoueat eorum acuitas, frangitur uirtus eius: & maxime, quando infunduntur in aceto, & comeduntur cum lacte & piscibus. Et ipsum est magis Medicinæ simile, q̄ cibo.

**Ap̄ta huc quæ supra fol. 11. Canon. 14.**



REMO  
tio Nocu  
menti  
eius.  
ORV

De Herbis, & Condimentis.

Iuuamenta rationalia.

|               |                |                 |                |                |                 |                |               |  |                           |                                      |                                     |   |   |                           |   |
|---------------|----------------|-----------------|----------------|----------------|-----------------|----------------|---------------|--|---------------------------|--------------------------------------|-------------------------------------|---|---|---------------------------|---|
| A<br>72       | B<br>73        | C<br>75         | D<br>74        | E<br>75        | F<br>75         | G<br>77        | H<br>Numerus. | Spargus.   | Spinachia.                | Bleete.                              | Pastinac.                           | Terra fulf.   | Cucubiter.                                |                           | Nomina.                                   |
|               |                |                 |                |                |                 |                |               | Calid. in t.   | Frigid. in t.             | Call. & sic. in t.                   | Calid. & humi. in t.                | Fri. & hu. in t.                                    | Fri. & hu. in t.                          | Calid. & hu. in t.        | Gradus.                                   |
|               |                |                 |                |                |                 |                |               | Recens, & cuius sumitates decliues respi-<br>ciunt terram. | Pluuia in-<br>fusæ.       | Que sunt dul-<br>cis saporis.        | Rubæ, dul-<br>ces, & hye-<br>males. | Melongiani,<br>& magni, ali.<br>Calangæ ma-<br>gni. | Recentes, ui-<br>rides.                   | Recentes,<br>citriui.     | MELI-<br>VS EX<br>RE ipsa<br>quam queris. |
|               |                |                 |                |                |                 |                |               | Addit in coi-<br>tu, & aperit<br>opilationes.              | Tussi, & pe-<br>ctori.    | Succus earū<br>aufert fur-<br>tures. | Excitant coi-<br>tum.               | Qui accipiūt<br>omnes sa-<br>pores.                 | Sitira mali-<br>gant.                     | Aperiūt opi-<br>lationes. | IVVA-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.             |
|               |                |                 |                |                |                 |                |               | Villis sto-<br>machi.                                      | Digestionem<br>impediunt. | Comburent<br>sanguinem.              | Retardant di-<br>gestionem.         | Morbis me-<br>lancholicis.                          | Conuertunt,<br>descendentes<br>uelociter. | Visceri-<br>bus.          | NOCVS<br>MEN-<br>TVM<br>eius.             |
|               |                |                 |                |                |                 |                |               | Elixatus, de-<br>inde prepara-<br>tus cū Muri.             | Suffixata<br>cum Muri.    | Cum aceto,<br>& sinapi.              | Cum multa<br>decoctione.            | Cum pipere,<br>oleo, & sale.                        | Cum Muri,<br>& sinapi.                    | Cum multis<br>oleo.       | REMO-<br>tio Nocu-<br>menti<br>eius.      |
|               |                |                 |                |                |                 |                |               | Veri.  | Quæ recerunt?             | Hyemi.                               | Hyemi.                              | Hyemi.  | Hyemi.                                    | Hyemi.                    | Arates.                                   |
|               |                |                 |                |                |                 |                |               | Deceptus.  | Iuuenibus.                | Senio.                               | Senectum.                           | Iuuenibus.  | Iuuenibus.                                | Iuuenibus.                | Complexione.                              |
| Frig. & sic.  | Cholerics.     | Visceribus sic. | Frigi. & humi. | Cōplex inflam. | Cholerics.      | Cerebro calido | Quid generat. |  |                           |                                      |                                     |   |   |                           |   |
| Nutri. bonum. | Nutri. modicu. | Humor acutus.   | Sig. cripema.  | Steg. grossum. | Nutri. mod. hu. | Sang. malus.   |               |  |                           |                                      |                                     |   |   |                           |   |

D O M V S T A C V I N O R V M

**Opiniones Philosophorum.**

**Electiones, & Proprietates.**

**G. Spargus.** Eligitur, quia est conueniens stomacho; & quia inter olera multum nutrit: maxime hortulanus, quia humidior est syluestri. Et qui oritur infra lapides, mundificat absq; forti calefactione, & infrigidatione: & decoctus, mollificat uentrem. & prouocat urinam. Et syluestris cum terra in principio ueris adurit. Nascitur in principio autumnus. Et Cardones Lactatili calidi sunt & humidi; quia addentes in coitu, sudorem faciunt redolere. Nocent cerebro. Et Cardones Alinini assimilatur spargit in natura.

**Spinachia.** Eliguntur ad mollificandum uentrem, propter uelocitatem suæ descensionis. Et qui est frigidæ complexionis, comedat ipsas cum Muri, Darfina, & Pipere: & qui est calidæ, cum Coriandro, & oleo Amigdalino. Et Atriplices deponunt choleram, & mollificant uentrem: quia in se humiditatem habent. Et Atriplices. & Bletæ parua, frigidæ sunt, & propterea conferunt adurenti feбри, & ictericiæ. Neq; stringunt, neq; laxant, nisi præparentur cum oleo, & muri; quia tunc laxant & profunt stomacho.

**Bletæ.** Prohibentur ratione stomachi, propter humiditatem, quæ est in eis: per quam humiditatem laxant in colica, & exopilant, & resoluunt grossiciem splenis. Et radix eius generat flegma. Et succus eius laxat. Et substantia eius constipat. Verumtamen radix eius magis laxat. Porri minus allijs, & cepis habent caliditatis, & siccitatis, & acuitatis: & sunt iuuatiuæ uentositatibus, quæ sunt in intestinis, & hemorrhoidibus præparati cum oleo, & etiam crudi: & acetosi frigi. & sic. confortant uiscera, & uentrem stringunt.

**Pastinacæ.** Comeduntur crudæ & coctæ: quarum nutrimentum est minus nutrimento raparum, uerum ipsæ calefaciunt, laxant, & subtiliant, & urinam prouocant, et inflant, & commouent coitum, et generant sanguinem habentem aliquantulum corruptionis & maliciæ. Et in quibusdam regionibus inueniuntur boni odoris. Et sunt difficilis digestionis, et maxime quando recentes, seu inueteratæ fuerint in terris earum. Et prohibitio prædictæ maliciæ, fit cum Aceto, Muri, & Sinapi.

**Terratufoli.** G. Non est in Terratufoli sapor apparens, propter quod recipiunt omnes sapores. Vnde cum commiscuntur cum eis species calidæ, efficiuntur calidi: et econuerso. Et sanguis generatus ex eis, est grossior temperato. Et ipsi generant ægritudines melancholicas, & anhelitum oris corrumpunt. Et melior modus quo comeduntur, est cum multo oleo, & carnis pinguibus. Fungi sunt eiusdem speciei: et sunt interficientes: propter quod nolimus narrationem facere de eis. Terratufoli diuersificantur secundum diuersitatem terrarum ipsarum.

**Cucurbitæ.** Eliguntur pro cibis contra tulsim, & febrem: quia si reperiantur (in alio, retinentur) in stomacho, humores conuertuntur ad eas: et propterea debent præparari cum acetosis. G. Corruptio accidit eis ratione decoctionis ipsarum: ite accidit eis ex permutatione ipsarum ad humorem quem inueniunt, uel propter moram longam ipsarum in stomacho: & sunt propter insipiditatem ipsarum mora recipientes omnes sapores ciborum, qui præparandi sunt cum rebus conuenientibus unicuiq; complexionis. Et laxant uentrem, & prouocant urinam. Et quando fit ex eis Chabis, conferunt habentibus complexionem calidam, Chabis, est cibus, qui fit cū Cucurbitis prius coctis, et postea præparatis cū farina & melle.

**Caulis ouati.** Similantur Caulibus, tamen sunt minoris desiccationis. Qui elixari & præparari debent cum oleo multo, & muri: quia ipsorum elixatio cum aqua & sale obest stomacho: & ipsi prouocant urinam, & maxime oua ipsorum, quando sunt recentia: & præferunt ab ebrietate, & ebrios curant.

**Apta huc quæ supra fol. 12. Canon. 13.**



Spargus. Spinachia. Bletæ. Pastinacæ. Tubera. Cucurbitæ. Caules ouati.

De Lacte, & Condimentis alijs. De Ferculis iustificatis, & postmodum infrigiditatis, & Lactu acetofo, & Caseo, & Oliua. Iuuamenta rationabilia.

|   |    |  |   |   |                               |  |   |  |  |
|---|----|--|---|---|-------------------------------|--|---|--|--|
| A | 78 | Suffrixata.<br>Caldi, & delice-<br>cata.               | Bene cocta, et<br>humida.                                     | Subtiliat fle-<br>gma.                    | Sitim exci-<br>tant.          | Cum sit ex<br>eis prius<br>mullus.       | Hyemi.<br>Decrepitis.<br>Frigidis.<br>Sang. acutus. | Aetati.<br>Iuuenibus.<br>Cali & humi.<br>Sang. frigidior<br>temperato. | in alto, grauis.<br>Aetati. al. Veri.<br>Adulescentib.<br>Temperatis.<br>Nutrimentum<br>bonum. |
| B | 79 | Galatna.<br>Frigi. & succ.                             | Præparatâ cū<br>pullis colum-<br>barum.                       | Choleræ.                                  | Neruis, et me-<br>lancholiæ.  | Cum uino te-<br>teri, & odori-<br>fero.  |   |  |  |
| C | 80 | Lac dulce.<br>I. compe. n. Cal.                        | Pecudum iu-<br>uenum.   | Pectori, &<br>pulmoni.                    | Febribus.                     | Cum passu-<br>lis, siue nu-<br>cleis.    |   |  |  |
| D | 81 | Lac acetolum.<br>Frigi. & humi.                        | Quod est multi-<br>butyri.                                    | Mitigar fi-<br>tum.                       | Gingiujs, &<br>dentibus.      | Cum garga-<br>risino hydro-<br>mellis.   |   |  |  |
| E | 82 | Caseus recens.<br>Frigi. & humi.                       | Temperati la-<br>ctis, et alijs cō-<br>uenientibus.           | Mollificat cor-<br>pus, & impin-<br>guat. | Opilat.                       | Cum nucibꝫ<br>amigdaljs, &<br>melle.     |   |  |  |
| F | 83 | Caseus uetus.<br>Gal. cali. et sic.                    | Vnctuosus sa-<br>poris (alias,<br>unctuosus, sa-<br>porosus.) | Sedat fluxū<br>alvus.                     | Lapidi, et re-<br>nibus.      | Cum comedi-<br>tur inter duo<br>fercula. |   |  |  |
| G | 84 | Oliuæ nigrae.<br>G. ca. rep. cū mo-<br>dica siccatate. | Quæ sunt de<br>Coqui, id est,<br>de regione illa.             | Excitat appe-<br>titum.                   | Sodæ, & ul-<br>gijls.         | Cum come-<br>duntur infra<br>fercula.    |   |  |  |
| H |    | Nomina,<br>Numerus.                                    | Gradus.<br>Natu-<br>re.                                       | MELI-<br>VS EX<br>RE ipsa<br>quam queris. | IVVA-<br>MEN-<br>TVM<br>eius. | NOCU-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.            | REMO-<br>tio NOCU-<br>menti<br>eius.                | Tempora.<br>Acates.<br>Complexion.<br>Quid generat.                    |  |

D O M V S T A C V I N O R V M

**Opiniones Philosophorum.**

**Electiones, & Proprietates.**

**Suffrixata.** (alias, Suffrixa.) Eliguntur habentibus flegma in stomacho: eo quod ignis consumpsit humiditatem eorum. Quapropter siccitate ipsorum desiccantur humiditates stomachi, & stringunt orificium fundi ipsius stomachi, & nutriunt corpus nutrimento calido & sicco. Et quod ex eis fit cum speciebus calidis, erit duræ digestionis: & propter hoc species non debent adponi in ferculis his in frigidatis.

**Gelatina, & Sulcius.** Eliguntur habentibus complexionones flegmaticas, (alias, inflammatas) & prohibentur frigidis. Conferunt coitui. Nocent autem podagræ, & neruis: nisi consequatur comestione ipsorum, comestio chalice mellis. Et hi cibi de extremitatibus gressibilium, sunt meliores, quam facti de piscibus, uel carnibus albis, & teneris, & carnibus Vaccinis. Et coci procurant, ut geletur acetum, ad faciendum Gelatinam, cum modis zarolarum, amylo, & extremitatibus Hedorum lactentium. Helem est brodium Asfipicij in frigidatum, et colatum ab unctuositate ipsius: quod est simile Gelatinæ & Sulcio.

**Lac.** Compositum est ex tribus substantijs. Ex Sero, quod est calidum & acutum, subtilians humores: & laxat. Et ex caseo, qui est factus conspans, & generans humores grossos, & opilationes, & lapides in renibus. Et ex unctioso, seu butyro, quod est calidum & humidum. Et diuersantur partes istæ. Nam quædam ipsarum augentur: & quædam minuuntur, iuxta animalium diuersitates. Et lac Alininum confert consumptis. Et lac Camelinum confert Hydropicis, quando miscetur cum urina ipsorum.

**Lac acetosum.** Eligitur post quadragesimum diem partus, & diuersatur secundum modos preparationis. Nam coctum cum rizo, uel frumento, est tardæ digestionis. Et illud cui amonum est butyrum, et factum est acre, propter ductionem, conueniens est habentibus complexionones calidas. Et illud cui ablatum est butyrum, & serum, & dicitur Daug (in alijs Dausum) confert stomacho calido. Et cum lapides torrefacti ponuntur in eo, et dimituntur donec consumatur aquositas eius, confert fluxui. Et illud, a quo separatum est grossum per coagulum, cum syrupo acetoso (alias, sinapi) sumptum, confert pruritu.

**Caseus recens.** Qui est propinquior caseus nouitati, est melior: & quanto longinquior, est pluris siccis, & difficilius digestionis. Qui diuersatur secundum animalia quorum est. Et Colustrum est frigidum & humidum, & impingat corpus: & aqua eius mundificat uenas, & confert complexionibus hepatis calidi, & corporibus temperatæ caliditatis. Saufi. (alias, Laui,) id est, Floricum, quod fit de sero bullito cum lacte, est mediocre inter caseum recentem, & colustrum. Et aqua lactis acetosi, frigida est & sicca in secundo gradu, & lac non multum acetosum cum speciebus, est cali. & sicca.

**Caseus uetus.** Detestatur, quia est difficilis digestionis, faciens litum, & malum nutrimentum: & quanto est acutior, & asperior, tanto peior: eo quod coagulum præstat sibi acuitatem. Et consumptio aquositas ipsius, præstat sibi desiccationem. Et propter uiscositatem etiam ipsius generat lapidem, & maxime in corporibus inflammatis. Et elixatus prius, et postmodum expressus, et assatus, stringit: et cum comeditur cum rebus calidis & siccis, sicut sale, & oliuis, est maioris desiccationis.

**Oliuæ.** Sunt Oliuæ duobus modis. Oleaginæ: quæ sunt multi nutrimenti. Et unctuosæ, in aqua seruatæ: quæ sunt stipticæ, & ex stipticitate sua confortant appetitum, & stomachum, & maxime quando comeduntur cum aceto. Et maturæ ex eis calidæ, & immaturæ frigidæ. Et de rubeis generatur humor uitellinus. Et Oliuæ nigræ sunt pluris olei, quam cæterorum modi oliuarum: & sunt magis propinquæ ad generandum choleram: ita quod possibile est, quod fiat propterea fluxus. Acetum tamen frangit maliciam ipsarum.

**Apta huc quæ supra fol. 14. Canone. 16.**

¶



Suffrixata. Gelatina, Sulcius. Lac dulce. Lac acetosum. Caseus recens. Caseus uetus. Oliuæ.

De Lacte, &amp; his quæ sunt ex lacte, et modis ipsorum, et condimentis, et ouis.

Iuuamenta rationabilia.

| A | 85 | 0 | De lacte pe-<br>corino.                                 | Educat supflui-<br>tates pulmo-<br>nis, gñatas p<br>frigiditate, &<br>siccitatem. | Humectat<br>stomachū.                                     | Cum rebus<br>stipticis.                             | Mercurius.<br>Hyemi.<br>Decrepus.<br>Siccus.<br>Sang. optimus. | Frigidus.<br>Hyemi.<br>Siccus.<br>Frigidus.<br>Regna. fassum.   | Temperatus.<br>Veti.<br>Senectus.<br>Frigidus.<br>Humor acutus.     | Depositiona.<br>Hyemi.<br>Iuuenibus.<br>Calidis.<br>Nutri. ualidum. | Tempora.<br>Aetates.<br>Complexiones.<br>Quid gñatur. |
|---|----|---|---|---|---|---|--|---|---|---|---|
| B | 86 | 0 | Temperata<br>in acuitate, &<br>uehementi ca-<br>litate. | Prouocatru-<br>ctū, et appeti-<br>tū, mūdificat<br>stomachum.                     | Sitim exci-<br>tat.                                       | Cum aceto-<br>sis, unctuo-<br>sis.                  | Frigidus.<br>Hyemi.<br>Siccus.<br>Frigidus.<br>Regna. fassum.  | Temperatus.<br>Veti.<br>Senectus.<br>Frigidus.<br>Humor acutus. | Depositiona.<br>Hyemi.<br>Iuuenibus.<br>Calidis.<br>Nutri. ualidum. | Tempora.<br>Aetates.<br>Complexiones.<br>Quid gñatur.               |   |
| C | 87 | 0 | Quod fit cū<br>multo uino,<br>& sinapi, &<br>lacte.     | Appetitum<br>excitat.   | Digestioni.   | Cum come-<br>ditur cū mul-<br>tis cibis bo-<br>nis. | Frigidus.<br>Hyemi.<br>Siccus.<br>Frigidus.<br>Regna. fassum.  | Temperatus.<br>Veti.<br>Senectus.<br>Frigidus.<br>Humor acutus. | Depositiona.<br>Hyemi.<br>Iuuenibus.<br>Calidis.<br>Nutri. ualidum. | Tempora.<br>Aetates.<br>Complexiones.<br>Quid gñatur.               |   |
| D | 88 | 0 | De Iohani-<br>chot regio-<br>ne sic dicta.              | Exercitan-<br>tibus.  | Ructuosita-<br>tem fumo-<br>sam.                          | Cum uino<br>ueteri.                                 | Frigidus.<br>Hyemi.<br>Siccus.<br>Frigidus.<br>Regna. fassum.  | Temperatus.<br>Veti.<br>Senectus.<br>Frigidus.<br>Humor acutus. | Depositiona.<br>Hyemi.<br>Iuuenibus.<br>Calidis.<br>Nutri. ualidum. | Tempora.<br>Aetates.<br>Complexiones.<br>Quid gñatur.               |   |
| E | 89 | 0 | Recentia, ma-<br>gna.                                   | Addunt in<br>coitu.   | Retardant di-<br>gestionē, ge-<br>nerant len-<br>tiginēs. | Comedatur<br>solum ci-<br>trinum.                   | Frigidus.<br>Hyemi.<br>Siccus.<br>Frigidus.<br>Regna. fassum.  | Temperatus.<br>Veti.<br>Senectus.<br>Frigidus.<br>Humor acutus. | Depositiona.<br>Hyemi.<br>Iuuenibus.<br>Calidis.<br>Nutri. ualidum. | Tempora.<br>Aetates.<br>Complexiones.<br>Quid gñatur.               |   |
| F | 90 | 0 | Frixa, rotun-<br>da.                                    | Conualescen-<br>tibus.  | Exercitant-<br>ibus.                                      | Cum uino<br>rubeo.                                  | Frigidus.<br>Hyemi.<br>Siccus.<br>Frigidus.<br>Regna. fassum.  | Temperatus.<br>Veti.<br>Senectus.<br>Frigidus.<br>Humor acutus. | Depositiona.<br>Hyemi.<br>Iuuenibus.<br>Calidis.<br>Nutri. ualidum. | Tempora.<br>Aetates.<br>Complexiones.<br>Quid gñatur.               |   |
| G | 91 | 0 | Semiaisa.   | Exercitan-<br>tibus.  | Colicæ, uen-<br>tolitæ, et uer-<br>tiginī.                | Cum origa-<br>no, & sale.                           | Frigidus.<br>Hyemi.<br>Siccus.<br>Frigidus.<br>Regna. fassum.  | Temperatus.<br>Veti.<br>Senectus.<br>Frigidus.<br>Humor acutus. | Depositiona.<br>Hyemi.<br>Iuuenibus.<br>Calidis.<br>Nutri. ualidum. | Tempora.<br>Aetates.<br>Complexiones.<br>Quid gñatur.               |   |
| H |    |   | Gradus.<br>Naturæ.<br>Nomina.                           | MELI-<br>VS EX<br>RE ipsa<br>quam quæris.   | IVVA-<br>MEN-<br>TVM<br>cius.                             | NOCV-<br>MEN-<br>TVM<br>cius.                       | REMO-<br>tio NOCV-<br>menti<br>cius.                           | Frigidus.<br>Hyemi.<br>Siccus.<br>Frigidus.<br>Regna. fassum.   | Temperatus.<br>Veti.<br>Senectus.<br>Frigidus.<br>Humor acutus.     | Depositiona.<br>Hyemi.<br>Iuuenibus.<br>Calidis.<br>Nutri. ualidum. | Tempora.<br>Aetates.<br>Complexiones.<br>Quid gñatur. |

D O M V S T A C V I N O R V M

*Opiniones Philosophorum.*

*Electiones, & Proprietates.*

**G. Butyrum.** Effectus Butyri recentis, est sicut olei recentis, conferens habentibus superfluitates in pectore & pulmone, & indigentibus maturacione & mundificacione ipsorum: & maxime cum comeduntur cum melle, uel zucchero. Et natura Butyri cocti, sicut natura recentis Butyri. Verumtamen est uelocioris caliditatis, propter falsi admixtionem. Quod etiam quanto plus antiquatur, tanto uehementius calidum, & mundificatum est.

**Ra. Kemach, id est, compositum.** Immutata & integra, per se ipsa non datur pro companagio: imo comedantur, cum cibaria grossa & unctuosa multiplicantur in prandijs, ad remouendum fastidia ipsorum. Et ipsa faciunt descendere cibum uelociter, & sitim concitant: & splenem ingrossant, & maxime in complexionibus calidis: & diliguntur ad comedendum cum assatis super carbones, & cardigene: & cum cibus infrigidatis. Nam & ipsorum comestione, sentitur permutatio melior saporis unius cibi, ad saporem alterius.

**Io. Chures cum oleribus.** Præparatum cum Origano, expellit uentositates generatas ex lacte. Et præparatum cum sinapi, subtiliat grossiciem ipsius. Et cum præparatur cum Apio, & Mentha & cum herba Charione, id est, piretri (alias Chaidos, id est, piretro) efficitur boni saporis. Et cucurbitæ præparatæ cum lacte, sunt iuuatiuæ stomachi calidi: & frangit maliciam ipsorum sinapis, & ciminum magnum cum oleo.

**Filos. Oua cum Hepatibus:** Dicam naturas quoque & Hepatis uniuscuiusque per se. Nam cum fuerint permixta, sunt grossæ substantiæ, & difficilis digestionis: & postquam digeruntur, corpori multum nutrimentum præstant. Et sanguis generatus ex eis, laudabilis est. Hepata etiam in seipsa sunt saporita, & præcipue cum fuerint hepata anserum, uel gallinarum pinguium: quæ non debent multiplicari in cibus, & maxime quadrupedum.

**H. Oua Gallinarum** Meliora ex Ouis, sunt Oua Gallinarum, & calidiora, cum sunt recentia. Et calefacta, & complete decocta, eo quod dura, uel fastidiunt, uel uelociter non descendunt: uerum cum digeruntur, multum nutriunt. Et semiasata nutriunt uelociter nutrimento multo. Et elixa in aceto, uentrem stringunt. Et quæ sorbentur ex eis, cum rebus subtiliatis, efficiunt reuma e pulmone & pectore. Et cum sorbentur simpliciter, conferunt calefactioni hyfophagi, stomacho, uelicæ, & sputo sanguinis, & uocem clarificant. Et magis iuuatiua ex elixis sunt, quæ proficiuntur in aqua bulliente ad coquendum.

**G. Oua Perdici.** Sūt subtiliora Ouis gallinarum, & minoris nutrimenti. Et melior præparatio Ouarum est uniuersaliter. Ponant ad elixandum in aqua bulliente cum sale & aceto, sic ut cum aqua proportionent conuenienter, ita quod superficies aquæ, æquet extremæ superficiæ Ouarum. Et similis præparatio prædictis in bonitate, est, quæ agitantur cum oleo, muri, & modico uino: & ponuntur in uase, quod uas suspendat in caldario continente aqua calidam: deinde cooperiat, et accendat ignis de subtus, usque ad decoctionem perfectam. Et frixa & suffrixa in oleo sunt mala, generant enim lapidem, & faciunt fastidium, & Colicam. Et præparata in aquis, sunt digestibilia.

**Oua Anserum, & Anatum, et Strutionum.** Sunt hæc uniuersaliter grossa, & tardæ digestionis: diligens cum comedere ea, comedat citrinum ipsorum. Et scias, quod citrinum ouarum omnium subtilius est albo, & album est humidius citrino. Et nutritibilia ex ouis, & subtiliora, sunt oua habentia duos utellia. Minoris nutrimenti sunt oua gallinarum sine gallo. Ex quibus duobus prædictis non generant animalia. Et similiter nec oua generata in defectu Lunæ. Sed plurimum sunt generantia: eo quod oua a nouilunio usque ad plenilunium, & replentur, & humectant, & sunt laudabilia ad generationem. Et e conuerso, quæ generantur a plenilunio usque ad nouilunium.

**Kemach, condimentum.**

**Apta hæc que supra Canon. 15. fol. 17.**

F 2



Butyrum. Condimentum. Chures cum oleribus. Oua cum hepatibus. Oua Gallinarum. Perdici. Anserum, Anatum, &c.

De Carnibus Animalium, & naturis ipsarum, & de recentibus, & talis. Iuuantia rationabilia.

|         |                   |   |   |   |   |                                    |               |
|---------|-------------------|---|---|---|---|------------------------------------|---------------|
| A<br>92 | Car. Aricium.     | In fine iuuentus, ppingis & anuſ. Flegma.       | Animales, pingues.  | Stomacho teptrato.                              | Cōfuctis pati nauseam, & abominationem. | Cum brodjs ſtipcticis.             | Orientalibus. |
| B<br>93 | Capra. Hedori.    | Iuuentibus. Nutri. deficiens a temperato.       | Hedorū rubeoꝝ, ad brunū tendētes, a sex mēſib. i. fra ppingores natiuitati. | Velocis deſcenſiōis, ſeu diſteſtionis.          | Colicæ, quādo ſunt ſalitę.              | Cum chalde mellino.                | Temperatis.   |
| C<br>94 | Vitulum.          | Iuuentibus. Calidis. Nutritum multum.           | Propinquoꝝ natiuitati.  | Vitibus exercitio.                              | Spleneticis.                            | Cum motu, & balneo.                | Meritis.      |
| D<br>95 | Vacine. Came.     | Iuuentibus. Cholens. Nutri. flegmaticum.        | Iuuenes exercitantes.   | Exercitantibus. & fluxū cholericum patientibus. | Aegritudinibus multis.                  | Cum zinzibere, & pipere.           | Sepitona.     |
| E<br>96 | Sal.              | Decrepitis. Frigi. & humi. Prurium in cute.     | Adriatici maris.  | Cibum digere facit, & descendere.               | Cerebro, & uisui.                       | Lotus, & torrefactus.              | Hyemi.        |
| F<br>97 | Car. ſalicę, ſic. | Iuuentibus. Calid. & humi. Sang. Melancholicus. | Pingues, humidę.  | Luctantibus                                     | Colicę.                                 | Cum decoquūtur cum oleo, & lacte.  | Hyemi.        |
| G<br>98 | Miſſe.            | Iuuentibus. Calidis. Melancholia.               | De animalibus humidis.  | Corporibus Præſtāt uires.                       | Faciunt prurium.                        | Cum ſpeciebus frigidis, & humidis. | Hyemi.        |
| H<br>99 | Nominis Numerus.  | Aetates. Cōplexiones. Quid gnatuꝝ.              | Gradus.   | MELIUS EX RE ipſa quam quæris.                  | IVVA MENTVM eius.                       | NOCV MENTVM eius.                  | Tempora.      |

## Opluiones Philolophorum.

## Electiones &amp; Proprietates.

**Ovi. Carnes Arietum.** Prohibentur carnes pecudum, quia malum sanguinem generant. Et Agni faciunt nutrimentum multum, calidum & humidum. Verum flegma generant. Et Arietes annales temperatiores sunt minoribus se. Et istæ carnes sunt in uere meliores, q̄ in alijs temporibus: quæ præparantur indigentibus infrigidatione cum aceto, & indigentibus descensione cum muri: post quas bibitur uinum album subtile: deinde accipitur Calche zucarinum.

**H. Carnes Caprarum, & proprie Hedorum.** Eliguntur carnes Hedinae, propter bonum nutrimentum quod præstant: & prohibentur ex eis carnes foeminarum, seu marium plurium annorum: quia sunt difficilis digestionis, & mali chimi. Et carnes Caprinae uniuersaliter, conferunt pustulas patientibus & Bothor: & præparandæ sunt in uino rubeo, dulci. Et Hedinae carnes in hyeme malæ sunt, in æstate bonæ, & in alijs temporibus mediocres. Vocantur uero Hedi, usq; ad sex menses, & annales post annum, & duorum annorum post duos annos. quia quanto antiquiores, tanto peiores.

**G. Carnes Vitulorum.** Quorumlibet siccorum animalium carnes iuniores, temperatiores sunt in humiditate & siccitate: propter additionem humiditatis nutrimentalis, & siccitatis naturalis. sicut Vitulus. Et carnes quorumlibet animalium humidorum seniores, sunt temperatiores iunioribus. sicut Arietes, qui sunt conuenientiores corpori temperato, carnibus Vaccinis. Et ab autumno, usq; ad medietatem ueris, sunt mali: & in æstate tota boni.

**R. Carnes Vaccinae, & Camelinæ.** Eligitur brodium Asfipicij infrigidatum, & colatum, & uocatur Helem, habentibus epar calidum, & ictericis, & his similibus. Verum habentes frigidas complexionis, comedant cum alijs, pipere, Darfim & Mentha (in alio, Ruta.) Et carnes Camelinæ, sunt conferentes patientibus ueram sciaticam, & molestiam febris quartanæ. Expellitur autem nocumentum ab eis, cum extenuantibus ipsorum grossiciem. sicut zinziber conditum, & siccum (in alio, sal.)

**Sal.** Eligitur ad præparandos cibos inlipidos, & faciendum ipsos transire per membra: & est desiccantium corporum: rectificatur tamen cum sisamo: eo quod humectat eius acuitatem, unctuositate sua, & impinguat corpus sua substantia. Et semina papaueris temperant caliditatem Salis, cum frigiditate ipsorum: & semen Canabis, licet sit calidum, & desiccantium spermatis, est tamen subtiliatium, & prouocantium urinæ. Et Origanum expellit unctuositates, uentositates, uenenositates. Et herba Asæ facit adpetere cibum. Et diximus de residuis speciebus, quando locuti fuimus de Speciebus.

**Sal. Carnes salitæ, Siccatae, & Misifæ.** Comparantur carnibus recentibus ex quibus fiunt. Sal tamen addit in eis caliditatem, & siccitatem, & minuit nutrimentum eius: propterea debent præparari cum lacte, uel brodio facto cum ouis, butyro, uel oleo sisamino, & cum pinguedinibus recentibus. Et meliores quæ saliantur de carnibus sunt quæ duræ, & pingues, quibus conueniet desiccatio salis. Et sunt conferentes flegmaticis, & humidis, quando ex eis recipitur modicum.

**Misifæ.** Id est, carnes incisæ, subtiles & longæ, salitæ, & desiccatae in sole, quod & Machamar dicitur. Recipiunt qualitates specierum, quæ ponuntur in eis. sicut ameos, piperis, cardamomi, & coriandri. quæ bonæ sunt Hydropicis, & inflatis: & maxime quæ positæ fuerunt in aceto: eo quod minus sunt stitulosæ. Auferunt etiam fastidium factum ex cibis unctuosus, & sedant sitim quæ accidit Ebrjjs.

Vide supra  
fol. 13. can. 11.

Huc apta canonem. 19. supra fol. 25.

F 3



Carnes Misifæ. Salitæ, & siccatae. Sal. Vaccinae, & Camelinæ. Vitulorum, Caprarum, & Hedorum. Arietum.

De Carnibus animalium, lyueltrium, quadrupedum & auium,

Iuuamenta rationabilia.

|   |     |                     |                   |   |   |  |   |   |   |
|---|-----|---------------------|-------------------|---|---|--|---|---|---|
| A | 99  | Car. Gazdiorū       | Cal. & fic. in 1. | Ra. ca. et sic sunt<br>mildiores iter car-<br>nes uenationū.                      | juniores.   | Colicæ, & pa-<br>ralysi, & cor-<br>poribus mul-<br>tæ superflui-<br>raturum. | Nervos de-<br>sicant.                       | Cum oleis,<br>& aceto-<br>lis.  | Frigidus.<br>Hyem. Sene-<br>cud. Frigidus.<br>Sang. acutus. |
| B | 100 | Leportinæ.          | Cal. & fic. in 2. | H. ca. & sic uen-<br>tæ fringitres, &<br>urina quocitres.                         | Capiti per ue-<br>natores ca-<br>nes.                           | Superatis a<br>pingue-<br>dine.  | Vigilare fa-<br>ciunt.                      | Cum specie-<br>bus subuli-<br>atiuis.   | Frigidus.<br>Melancholia.                                   |
| C | 101 | Grues.              | Cal. & fic. in 1. | Th. fr. & sic. lo.<br>calid. & sic. uel<br>unthuoſæ.                              | Capræ cum<br>falcone au-<br>cupatio-<br>ne.                     | Ventibus<br>exerci-<br>no.   | Faciunt ma-<br>le digere-<br>re.            | Cum præpa-<br>rantur cū spe-<br>ciebus calidis<br>bonis, & be-<br>ne coctis.    | Hyem. Inueni-<br>bus. Calidis.<br>Sang. grossus.            |
| D | 102 | Bistardi.           | Cal. & hu. in 2.  | C. c. & h. munit<br>Mal. inf gallinas<br>uel anferes, et a-<br>nates i. grossite. | Remanētes in<br>nido, & fati-<br>gatæ ante in-<br>terfectionem. | Mitigat uen-<br>tolitates.   | Artericæ, &<br>Colicæ.                      | Cum darſini<br>oleo, & a-<br>ceto.  | Hyem. Inueni-<br>bus. Frigidus.<br>Sang. flegma.            |
| E | 103 | Pauones.            | Cal. & hu. in 2.  | Io. ditric. digeti.<br>G. affinitat cor-<br>tad. cetalo. Io.<br>mal. cōplexiōis.  | Iuuenes.  | Stomachis<br>calidis.  | Difficilis di-<br>gestionis.                | Cum suspen-<br>sione ipſorū<br>per collū, &<br>appētiōe lapi-<br>dis ad pedes.  | Hyem. Inueni-<br>bus. Calidis.<br>Chimus grollo.            |
| F | 104 | Anares, anferes.    | Cal. & hu. in 2.  | Io. mulier calidi-<br>ratis, et humid.<br>H. iustiores aut<br>bus domesticis.     | Remanētes in<br>nido, post a-<br>lios pullos in<br>bonitate.    | Impinguant<br>macilen-<br>tum.   | Replent cor-<br>pus superflui-<br>tate.     | Cum insuffla-<br>tione boracis<br>in gula ipſo-<br>rū ante inter-<br>fectionem. | Hyem. Inueni-<br>bus. Calidis.<br>Humor fleg.               |
| G | 105 | Sturnæ.             | Re. cali. in 2.   | Io. temp. cali-<br>de.  | Pingres, hu-<br>midæ.   | Conualeſcen-<br>tibus.   | Ventibus fri-<br>gidis ponde-<br>ra grolsa. | Cum præpa-<br>rantur cū fer-<br>mento.  | V. chl. Pueris.<br>Temperans.<br>Sang. tēpera.              |
| H |     | Nomina.<br>Numerus. | Gradus.           | Natu-<br>ræ.  | MELI-<br>VS EX<br>RE ipsa<br>quam queris.                       | IVVA-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.  | NOCV-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.               | REMO-<br>tio Nocv-<br>menti<br>eius.  | Tempora.<br>Acritas.<br>Complexiones.<br>Quid Naturæ.       |

D O M V S T A C V I N O R V M

**Ior. Carnes Gazelorum.** Carnes syluestres omnes malæ sunt. generant enim sanguinem grossum, & melancholicum. Gazelorum tamen minoris sunt maliciæ inter alias. Post quas Leporinæ sunt iuuatiuæ decrepitis, & habentibus complexionibus frigidis, & maxime senes ex eis. Iuuenibus tamen non sunt conuenientes: qui si comedere appetant ex eis, reponant ipsas una nocte in succo Granatorum, & aceto. Lactentes uero, & exeuntes a lacte, dum dicimus, intelliguntur adolescentuli Gazelorum.

**H. Carnes Leporinæ.** Eligitur cerebrum ipsorum asum, contra tremorem, cum comeditur cum pipere: quod confert indigentibus cura desiccatiua, nec est bonum indigentibus cura subtiliatiua. Ipsum etiam stringit naturam, & urinam prouocat: & quia pascua sua in campis assumit, factum est sicca naturæ. Nam omnia, quæ pascuntur in campis, sunt sicciora pascentibus in domo. Et carnes Ceruorum & Arietum montanorum sunt omnes malæ & nociuæ.

**Ior. Grues.** Eliguntur ita, ut asumatur post comestionem ipsarum chalice mellitum, & uinum bibatur croceum, citrinum, & res quæ procurent exitum ipsarum uelociter: eo quod sunt neruosa, & grossæ pinguedinis, & propterea comedi debent post interfectionem ipsarum, cum dimittuntur uno die, uel duobus, & ligatis lapidibus in pedibus suspendantur: ut teneantur carnes ipsarum: & decoquantur bene in earum decoctione, ut facilius digerantur cum comeduntur. Et taliter fit omnibus, quæ sunt de huius natura.

**Gar. Bistardi.** Prohibentur, quia grossæ sunt carnes, & duræ ad digerendum: & meliores sunt ad comedendum, postquam interfectæ steterunt uno die. Infigantur pectoribus & coxis ipsarum aliorum frustra multa, cum pipere, & etiam cum speciebus. Et quando digeruntur, nutriunt multum, & quæ reperiuntur in nidis, ladabiliore sunt senibus. Verumtamen accipiantur post eas chalice mellitum, & uinum bonum uetus, cum zinzibere conditum.

**G. Pauonum carnes.** Odiuntur, quia sunt magis lactosæ carnibus aliarum auium, & magis difficiles ad digerendum, & magis similes corticibus cephalionum. Debent autem ipsi Pauones post interfectionem morando per unam noctem, suspenso cum pondere, bene decoqui. Prohibetur autem comestio illorum hijs, qui utuntur quiete & statu: eo quod sunt de cibis exercitantium, & motu utentium. Vinum tamen uetus bonum, facit eos digerere.

**H. Anates, & Anseres.** Eliguntur cum asantur, & inunguntur cum oleo, ad auferendum horribilem odorem ipsarum. Et in præparatione ipsarum, ponantur multæ species calidæ, ad remouendum ipsarum grossiciem, & odorem prædictum: eo quod carnes ipsarum malæ sunt, duræ, & non conuenientes stomacho, propter difficultatem digestionis ipsarum. H. Humidiores inter carnes auium domesticarum, sunt carnes Anserum: & humidiores inter carnes auium lacualium, sunt carnes Anatum: quæ quia superfluitates multiplicat, febres generant cum uelocitate.

**The. Perdices paruz, seu Sturnæ.** Sturni, Phasianis sunt in natura propinqui. Et secundum ordinem se habent in temperantia & subtilitate. Nam Sturni principaliter: consequenter Phasiani: ultimo Perdices, propter desiccationem ipsorum. Qui non sunt cibi quibus uti debet sanus, & maxime motu utentes. Et meliores inter carnes Phasianorum, Coturnicum, & Turturum sunt, cum comeduntur in autumno.

Apta huc que  
supra fol. 17.  
Cano. 16.

F 2



Car. Gazelorum, Leporinæ. Gruum. Bistardorum. Pauonum, Anserum, Anatum, Sturnorū.

|   |     | De Avibus.   | Iouamenta rationabilia.  |                                |                       |                                     |  |   |   |   |   |    |    |    |   |   |   |
|---|-----|--|--|--------------------------------|-----------------------|-------------------------------------|--|---|---|---|---|----|----|----|---|---|---|
| A | 105 | cali. & fœciosa<br>Ind. cal. & fœc.                                      | Nidasi, & humid.   | Arterice, & frigidis.          | Epati calido.         | Cum coriandro, & acet.              | Montanus.<br>Hyemi.<br>Decrepitis.<br>Frigidis.<br>Sang. calidus.              |   |   |   |   |    |    |    |   |   |   |
| B | 107 | cal. & fœciosa<br>G. c. & f. lo. didi<br>flores carne gal<br>liarum.     | Afsate, & pingues.   | Addunt in spermate, & coitu.   | Humiditatibus primis. | Cum oleo amigdalino.                | Septentriona.<br>Frigidis.<br>Decrepitis.<br>Frigidis.<br>Humor cholera.       |   |   |   |   |    |    |    |   |   |   |
| C | 108 | cal. & fœciosa<br>le. cal. & fœc. & mala, & maxime mactenti.             | Caprae cum laqueis.  | Addunt in erectione virgæ.     | Cerebro.              | Cum brodis humidis.                 | Frigidis.<br>Hyemi.<br>Decrepitis.<br>Frigidis.<br>Humor acutus.               |   |   |   |   |    |    |    |   |   |   |
| D | 109 | ipate calidissima<br>Med. temperate calid.                               | Pascetes de India: in regione nostra, uiridibus, & libero campo. | Addunt in cerebro, & spermate. | Vtensibus motu.       | Cum bono uino, odorifero.           | Temperata.<br>Viri.<br>Pueris.<br>Temperatis.<br>Nouri, temperata.             |   |   |   |   |    |    |    |   |   |   |
| E | 110 | cal. & fœciosa<br>Mel. cal. & fœciosa<br>cum temperamento.               | Quæ sunt temperata uocis.  | Patientibus colicam.           | Stomachus.            | Cura fatigatione ante insecutionem. | Septentriona.<br>Hyemi.<br>Decrepitis.<br>Frigidis.<br>Nouri, illauda.         |   |   |   |   |    |    |    |   |   |   |
| F | 111 | cali. & hu. in 2.<br>G. cal. & multas<br>hu. lo. hu. eorum<br>superflua. | Adquirentes iam sibi cibum bisarti.                              | Paralyti ex frigidityate.      | Cerebro, & uigilijs.  | Cum aceto, & coriandro.             | Nitidus.<br>Hyemi.<br>Decrepitis.<br>Frigid. & humi.<br>Sang. fortis calid.    |   |   |   |   |    |    |    |   |   |   |
| G | 112 | Frigidiora sunt<br>multo castratos<br>non castratis.                     | Annale, byrcinum.  | Velocis digestionis.           | Laxant stomachum.     | Cum succo fructuum.                 | Occidentalis.<br>Hyemi.<br>Iuuenibus.<br>Temera. in calid.<br>Sang. temperata. |   |   |   |   |    |    |    |   |   |   |
| H |     | Gradus.<br>Naturæ.<br>Normina.<br>Nurmus.                                | MELIUS EX RE ipsa quam queris.                                   | IVVA MENTVM eius.              | NOCVM ENTVM eius.     | REMOtio Nocturni eius.              | Regiones.<br>Viri.<br>Acetas.<br>Complexiones.<br>Quid generata.               |   |   |   |   |    |    |    |   |   |   |
|   |     |  | 1  | 2                              | 3                     | 4                                   | 5  | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 |   |   |   |
|   |     |  | D  | O                              | M                     | V                                   | S  | T | A | C | V | I  | N  | O  | R | V | M |

**Ru. Coruices.** Odiuntur alsatae: quia siccae sunt, & maxime nutritae cum elleboro. Et Turtares calidae sunt, & siccae. Verumtamen earum siccitas est fortis: propter quod non comedantur ex eis nisi pulli ipsarum, & ultimo remanentes in nidis. Et Sturni, & Alchata habent in se superfluitates, & sunt malae digestionis, & mali nutrimenti: & sanguis ex eis generatus, calidus est, & siccus. Et Alchata est siccior, & unctiosa ualde, obtemperans eas.

**G. Aniculae, & Cuzardi.** Prohibentur: quia dum modicum ex ossibus eorum commiscetur comedendo ipsos, accidit hysophago, & in intestinis excoariatio. Et quando fit ex pullis eorum frofa cum ouis, & cepis, addunt in coitu. Et ipsorum brodia laxant, & carnes stringunt, maxime quando macri sunt. Et peiores ex eis sunt, qui impinguntur in domibus. Et Cuzardi sistunt uentrem, & ipsorum brodium confert Colicam.

**G. Nigreti, huc Merulae.** Odiuntur: quia comedunt uermes, & locustas: propter quod habent carniū acuitatem, & odores horribiles, & non bonos colores, & sunt peiores carnibus Cuzardorum. Rufus ponit in auibus tres ordines dicens. Quod meliores ex auibus syluestribus sunt Calandrellae, & Sachar (in alio, Sathur pingues.) Deinde sturni, phasiani, perdices, turtures, pulli columbini, palumbae syluestres, & filacotonae. Et post has coturnices, & Cuzardi: licet Cuzardi magis attribuitur medicinae, quam cibo.

**G. Gallinae.** Sunt cibus temperatus: quia nec sunt calidae, conuertibiles ad choleram: nec frigidae, generatiuae flegmatis. Et ignoramus qualiter uulgus, & quidam Medici dixerunt, quod sint malae podagricis, inducentes podagram. Et dicentes hoc, non credimus habere aliquam aliam probationem, nisi proprietatem tantum: nec hoc inuenitur notatum in libris. Verum ipsae pulchrum efficiunt colorem. Et ipsarum cerebella addunt in cerebro, & sensibus. Et sunt de cibus conualescentium, & quiescentium, & maxime priusquam ouerint.

**G. Galli.** Ex Gallis ueteribus resultat uirtus borachia in coctura, qua laxatur uenter: & confert Arteticis, tremori, & febris diuturnae, peryodali: & maxime quando praeparantur cum aqua, sale, & caulibus, & medulla cartami, & polypodio. Et Gallicellorum nutrimentum, conueniens est cum uociferare incipiunt, cunctis hominibus: & gallinarum, prius quam ouent: quibus uti debetur ad comedendum quotidie, uel in maiori parte.

**G. Pulli Columbini, Turtures, & Filacotonae.** Sunt propinquae in naturis suis: Verum pulli Columbini sunt nocituri cerebro, & oculis, & maxime, quando fuerint afsati. Et sunt multarum superfluitatum. Et sanguis ipsorum est uelocis corruptionis, generans aegritudines sanguineas: & cibi facti cum distillatione humidatum horum pullo- rum afsatorum. In quibus etiam si apponeretur pinguedo inuenta in eis, adderent in coitu, & renibus prodesent. Turtures uero comedi debent, residentes post interfectionem ipsarum uno die. Verumtamen postquam annum transierint, non debent comedi.

**M. Castrata Animalia.** Cum pingua fuerint, sunt boni saporis, & humida naturam laxantia & tarde descendentia. Macra uero, e contrario sunt: quia sunt uelocis descensionis. Et meliores ex earum carnibus sunt illae, quae sunt mediocres inter maciem & pinguedinem, conuenientes iuuenibus exercitantibus. Et meliores etiam ex earum carnibus sunt Arietinae ultimae iuuentutis: & Vaccinae non peruenientes ad ultimum iuuentutis: & castrati Capuli. Et illis qui modico motu utuntur, carnes Vitulinae, & Hedinae sunt meliores.



Coturnix, Aniculae, & Cuzardi, Nigreti, & Merulae, Gallina, Gallus, Pulli colubini, & Turtures. Capo.

Auim syl-  
uestrium or-  
dines,

De Piscibus recentibus, & Saliis.

Iunamenta rationabilia.

|   |     |                                  |                                     |                           |  |  |                                |                                  |                                    |                                  |
|---|-----|----------------------------------|-------------------------------------|---------------------------|--|--|--------------------------------|----------------------------------|------------------------------------|----------------------------------|
| A | 115 | Pisces.                          | Frigid. & humi.                     | Frigid. & humi. 1. al. 2. | Petrósi, subtilis corporis, & parui.           | Ingrossant corpora.                              | Faciant flum.                  | Cum uino, & pasculis.            | Calidis. Iuuentibus. Humor flegma. | Mercurius. Mercurius. Mercurius. |
| B | 114 | Preparati in - Alcipitido.       | Frigid. & hu. inhu - mi. temperata. | Frigid. & hu. in 2.       | Quorum magnitudo est a brachio usq; ad palmam. | Hepati cho - lericó.                             | Visui.                         | Cum phelu - dichi.               | Mercurius. Mercurius. Mercurius.   |                                  |
| C | 115 | Saliis.                          | Cal. & fleg.                        | Cal. & fleg. in 2.        | Saliis ex lon - ginquo.                        | Liquefaciunt flegma.                             | Faciant Mor - phæam ni - gram. | Cum uino ru - beo mellito.       | Mercurius. Mercurius. Mercurius.   |                                  |
| D | 116 | Firxi, & multi aceto, et herbis. | Frigid. & fleg.                     | Frigid. & fleg. in 2.     | Humidi, pin - gues.                            | Excitant ap - petitum.                           | Sciaticæ.                      | Cum dyati - tron.                | Mercurius. Mercurius. Mercurius.   |                                  |
| E | 117 | Ihareth.                         | Calid. & fleg.                      | Cal. & fleg. in 2.        | Nō diu in sa - te stantes.                     | Laxant uen - trem.                               | Splent, & sto - macho.         | Cū frofa o - uorum tre - mula.   | Mercurius. Mercurius. Mercurius.   |                                  |
| F | 118 | Sachne.                          | Calid. & fleg.                      | C. in uet. in 1.          | Boni odoris.                                   | Malo oleri - oris, proue - niente a sto - macho. | Sinn indu - cunt.              | Cum medul - lis lactuca - rum.   | Mercurius. Mercurius. Mercurius.   |                                  |
| G | 119 | Vrbien.                          | Calid. & fleg.                      | Cal. & fleg. in 2.        | Citrini, recen - tes.                          | Addunt in coitu.                                 | Dormiti - oni.                 | Cum frofa de oleo amigda - lino. | Mercurius. Mercurius. Mercurius.   |                                  |
| H |     | Numatus.                         | Nominati.                           | Gradus. Naturæ.           | MELI - VS EX RE ipsa quam queris.              | IVVA - MEN - TVM eius.                           | NOCV - MEN - TVM eius.         | REMO - tio Nocu - menti eius.    | Mercurius. Mercurius. Mercurius.   |                                  |

D O M V S T A C V I N O R V M

**Opiniones Philosophorum.**

**Electiones, & Proprietates.**

**H. Pifces.** Species Pifcium multæ sunt. Odiuntur tamen ex omnibus magni, & lacuales, & qui nutriuntur ex limo: quia sunt nociui stomacho, & laxantes uentrem. Et Pifces fluuiales sunt multarum spinarum subtilium, & multarum humiditatum: & marini econuerfo. Et Anguillæ sunt multi nutrimenti, lubricantes uentrem, & mundificantes cannam pulmonis: & uocem clarificant, & addunt in spermate: & fastidiuntur, illæ tamen quæ sunt magni corporis, & multi nutrimenti: & multarum superfluitatum.

**For. Aspicipium Pifcium unius palmi usq; ad brachium, qui dicuntur Eso, & E (alias, Efele.)** Instrumentum est Istericiæ, & febrim cholericarum. Et brodiu pifcium in quo apponitur uinum, laxat uentrem. Et Alspicipium ex pifcibus, est melius frixis, & maxime cum farina inuolutis. Et præparati in aceto, sunt meliores ipsis: prius tamen bullienda est aqua, deinde sunt decoquendi pifces in ea, ut remaneat sapor eorum, & delectabilis fiant saporositatis: & taliter non deuaftabuntur in coquendo. Sunt autem decoquendi aliquanto spacio post piscationem, quo corrumpi non possint.

**G. Salis.** Eliguntur ad aliendum pifces, illi qui sunt duriorum carniu, & iuniores: & illi qui sunt tenerarum carniu maiores, etiam in ætate prouecti. Caueri autem debet, ne sint de aquis quibus simus est mixtus, uel limus positus ad calidum, uel de illis quibus miscentur aquæ balneariu, coquinaru, uel alueorum qui discurrunt a ciuitatibus magnis ad flumina modici fluentia. Quod si oportet ipsis uti, piscentur eos in superiori loco fluminis, antequam ad ciuitatem perueniant: deinde saliant: et comedant postquam in sale desiccant, cum multo oleo. Et cum hoc toto pifces illi sunt conferetes, et consentientes actionibus, quas longu esset enarrare.

**Di. Frixi, cocti, & in aceto depositi.** Sunt sitim minus inducentes, quam saliti, & recentes cum oleo frixi: propter alterationem, quam recipiunt ex frigiditate aceri. Et sunt uelocioris digestionis & subtiliationis, propter admixtionem reru & specieru in ipsis. Et sunt mali patientibus melancholiam: quia sanguinem melancholicum generant. Et est sciendum, quod cauda pifcium, propter motum ipsius, est melior dorso eius, & dorsum melius uentre ipsius. Et oua Pifcium sunt difficiliora ad digerendum ipsorum carniub.

**Ru. Tharet.** Eligitur modicum ex eo: quia est medicina subtiliatiua melancholiciæ, & febris quartana. **G. Narrauit in Epistola ad Glauconem.** Non tamen est bibendum post assumptionem ipsius uinum, nec aliæ res calidæ assumendæ: & similiter in pifcibus salitis: eo quod adderent cum eis corpori caliditatem & siccitatem. Et sunt mali stomacho: uerum sunt subtiliatiui. & corpus laxantes calide. Et Curchach similis est ei in omnibus modis suis.

**G. Sachne.** Eligitur pro illo, cui accidit malus odor ex flegmate corrupto in stomacho: & ad stomachum fastiditum ex humiditatibus: eo quod in ipsa est incisio, subtiliatio, & mundificatio, & hoc propter salem qui reperitur in ea: propter quod sitim inducit, & facit sodam: & corpus desiccat. Et confecta ex propinquo, & liquida præparata cum pifcibus pinguibus, est minoris nocuenti.

**Ru. Urbien, & Bubulichi, & Canceri saliti.** Sunt difficilis digestionis, uentrem laxantes. Et omnes qui sunt pauca falsedinis, sunt difficilioris digestionis. Marini, sicci, saliti in sale conseruati, & carnes Cancroru fluuialiu in brodio præparatoru, conferunt Ethiciæ: & sputo sanguinis. Et quando comburuntur in uase terreo, lutato luto sapientiæ, in fornace continente lentum ignem, & bibitur cinis ipsorum cum syrupo facto de papaueribus, confert sputo sanguis. Gambari calidiores sunt Urbien.

**Apta huc que supra fol. 17. Canone. 19.**



Pifces, Aspicipium, Pifces saliti, Frixi, cocti in aceto, Tharet, Sachne, Urbien,

De Carnibus membrorum Animalium, & naturis ipsorum: & de recentibus, & falsis. Iuuantia rationabilia.

|          |  |                                |  |                          |                              |   |
|----------|--|--------------------------------|--|--------------------------|------------------------------|---|
| A<br>120 | Cal. et hu. in 2.<br>Cal. grossa, et h<br>Capita.    | Quæ sunt ex animali temperato. | Ventrem laxant, et prouocant urinam.           | Leuia faciunt ponderosa. | Cum darfina, & pipere.       | Montanis.<br>Hyemi.<br>Iuuentibus.<br>Calidis.<br>Humor copios.                       |
| B<br>121 | Fri. & hu. in 1.<br>Frigi. & humi.<br>Cerebra.       | Ex animali completo.           | Addunt in cerebro, prouocant uomitum cum oleo. | Corpus grauant.          | Cum sale, sinapi, & origano. | Frigidis.<br>Hyem. uel autu.<br>Iuuentibus.<br>Calidis.<br>Sang. regnat.              |
| C<br>122 | Cal. & hu. in 1.<br>Cal. & humi.<br>Oculi.           | Mediocriter eminentes.         | Addunt in spermate.                            | Abominati-onem faciunt.  | Cum herba asæ, & origano.    | Frigidis.<br>Hyem. uel autu.<br>Iuuentibus.<br>Calidis.<br>Sang. regna.               |
| D<br>123 | T. ipe. cal. in 2.<br>Temperati.<br>Pedes, cu tibis. | Agnorum, et Hedorum.           | Consolidant ossa fracta.                       | Colicæ.                  | Cum aceto, & croco.          | Temperatis.<br>Veri, et Aestati.<br>Pueri seni, male in al. co. ual.<br>Nutri. bonum. |
| E<br>124 | Cal. & hu. in 1.<br>Cal. & humi.<br>Corda.           | Animalis lactantis.            | Exercitantibus conueniunt.                     | Organis digestionis.     | Cum aceto, & herba Asæ.      | Septentrionali.<br>Hyemi.<br>Iuuentibus.<br>Calidis.<br>Nutri. ualidum.               |
| F<br>125 | Cal. & hu. in 1.<br>Cal. & humi.<br>Vbera.           | De animali temperato.          | Multiplicant lac.                              | Tardæ descensionis.      | Cum origano, & aceto.        | Montanis.<br>Hyemi.<br>Iuuentibus.<br>Calidis.<br>Sag. meli. et lac.                  |
| G<br>126 | Cal. et hu. in 1.<br>Cal. et humi.<br>Testiculi.     | Pinguium Gallorum.             | Addunt in spermate.                            | Difficilis digestionis.  | Cum Pulegio montano, & sale. | Frigidis.<br>Hyem.<br>Sensibus.<br>Frigidis.<br>Sang. et spermate.                    |
| H<br>127 | Gradus.<br>Naturæ.<br>Nomina.<br>Numerus.            | MELIUS EX RE ipsa quam queris. | IUVVAMENTVM eius.                              | NOCVMENTVM eius.         | REMOtio NOCVmenti eius.      | Complexiones.<br>Quid generat.<br>Tempora.<br>Acetas.                                 |

D O M V S T A C V I N O R V M

*Opiniones Philosphorum.*

*Electiōnes, & Proprietates.*

**H. Capita.** Carnes Capitiū multi sunt nutrimenti, addentes in spermate, & digestionem retardantes. Nocent stomacho: eo quod laborat in digerendis ipsis: cum sint naturarum diuersarum, & mali transitus: unde ructuat recipiens de sapore ipsorum longo tempore post comestionem. Quæ ructuatio sedatur, si prius eis comedatur Cortana. Et sunt de cibis exercitantium. Quorum proprietas est, inducere fetorem in urina: quæ remouetur ex masticatione Mastice, & ex mitione in brodio ipsorum. Cuius Mastice propriū est, facere redolere urinā, sicut redolet oleum rosaceum.

**G. Cerebra.** Cuiuslibet Cerebri nutrimentum est flegmaticum, tardæ descensionis, & difficilis digestionis, habens in se causam fastidij, & uiscositatis, quibus etiam festinat corruptio. Et est stomachi nocitiuum, procurans fastidium, & uomitum: maxime quando comeduntur post cibum cum multo oleo: & magis nocitiuum, non potentibus ipsum digerere, & habentibus defectum appetitus in cibis. Propter quod præparandum est cum sale, aceto, origano, pulegio montano, & cum alijs speciebus calefactiuis, & subtiliatiuis.

**I. Oculi.** Eliguntur Oculi, quia sunt naturæ & substantiæ diuersarum. Debent tamen comedi ex eis, muscoli, & pinguedo: muscoli tamen sunt uelocioris descensionis inter omnia quæ comeduntur ex animalibus, & pinguedo natat in orificio stomachi: & ex membris animalium muscoli sunt laudabiliore. Ex eis tamen melius est ipsius medium: eo quod extremitates ipsorum musculorum sunt neruosa. Et linguarum carnes sunt temperata, quarum nutrimentum mediocre in quantitate. Aures uero sunt cartilaginosa: quarum extremitates sunt comedendæ.

**H. Pedes cum Tibijs.** Eliguntur ex tibijs anteriores: eo quod digestibiliores sunt posterioribus. Et ex eis partes domesticae sunt digestibiliores partibus extrinsecis: quia motus in ipsis tibijs est a parte domestica, seu intrinseca magis: quæ sunt pauci nutrimenti, propter earum maciem: & sunt uelocioris descensionis, propter uiscositatem eorum. Sanguis uero qui generatur ex eis, est laudabilis qualitatis. Colla tamen parum ab his deficiunt in bonitate, propter cerebri superfluitatem, & destillationem tibiaram. Et carnes prædictæ meliores sunt rostris, siue maxillis animalium. Rostra uero, seu labia, meliora sunt auribus.

**D. Corda.** Sunt ualde difficilis digestionis. Et illa quæ sunt temperati animalis, comeduntur cum muri, pipere, & cimino: post recipiatur zinziber conditum: quæ cum digesta fuerint, nutriunt nutrimento multo. Pulmones calidi sunt & sicci. Qui sunt iuuatui lente febricitantibus, & adulescentibus: quia sunt leuis, & facilis digestionis. Et sunt nocitui exercitantibus: quoniam ipsorum nutrimentum est modicum, flegmaticum, constipans uentrem.

**I. Vbera.** Carnes horum membrorum, similes sunt carnibus glandulosis, quarum sapor est dulcis, & sapidus: & complexio ipsarum humida est, declinans ad frigiditatem: & hoc est propter similitudinem ipsarum cum substantia spermatis. Et sanguis generatus ex eis, est bonus: & cum digeruntur, nutriunt, nutrimento multo. Et cum sunt ex animalibus iunioribus sunt meliores, quam quæ sunt ex senibus: quarum bonitas, & malicia est secundum bonitatem, & maliciam animalis cuius sunt. Et dicunt quidam, quod bene de coctæ & comestæ, conferunt ad generandum sperma.

**Testiculorum.** Substantiæ & complexionis, similes sunt substantijs, & complexionibus Mammillarum: sed declinant magis mammillis ad caliditatem: quia sperma generant. Et sanguis generatus ex eis, est minoris bonitatis, quam sanguis generatus ex mammillis: & sunt insipidi. Et qui sunt ex animalibus decrepitis, sunt tardæ digestionis. Et Testiculi inter cibaria uniuersa sunt, quorum quantitas modica, multum nutrit. Debent autem comedi cum sale, origano, & falfamentis digestiuis.

*Apia huc quæ supra fol. 19. Canone. 11. notantur.*

G



Capita. Cerebra. Oculi. Pedes cum Tibijs. Corda. Vbera. Testiculi.

## De Membris animalium interioribus, &amp; eorum partibus extremis.

## Iuuamenta rationalia.

|   |   |  |   |  |  |   |
|---|---|--|---|--|--|---|
| A | 57<br>Hepar.<br>Cal. & hu. in 2.<br>Cali. & humi. | Anserum pinguium.  | Non uidentibus de nocte: & præcipue hepar Caprarum. | Stomachum fatigant.                                | Cum oleo, & sale.                                  | Hyemi.<br>Iuuenibus.<br>Calidis.<br>Sang. mundus.     |
| B | 123<br>Splenis.                                   | Ca. sic. in 2. al.<br>Cali. & sic.                       | Ex pingui- bus anima- libus.                        | Ad ingrossan- dum comple- xionem.                  | Patientibus melancho- liam.                        | Hyemi.<br>Iuuenibus.<br>Cali. & humi.<br>Melancholia. |
| C | 119<br>Viscera, eticr.                            | Phi. & sic. in 2.<br>Phi. & neurola.                     | Animalium Arietum.                                  | Quibus cib. feruescit (ali. fumescit) in stomacho. | Varicibus.   | Hyemi.<br>Iuuenibus.<br>Cali. & sic.<br>Plegma.       |
| D | 116<br>Adeps, Pinguis.                            | Ca. & hu. in 2.<br>Cali. & humi.                         | De aniali tem- perato (alias, perfecto.)            | Coitui.  | Vertuntur in fumū, sanant & laxant ab- ominationē. | Hyemi.<br>Sensibus.<br>Phi. & sic.<br>Natur. latiduo. |
| E | 121<br>Ala. & Colla.                              | I pate. cali. in 2.<br>Tepere cali.                      | De optimis gallinis.                                | Conualescen- tibus.                                | Corporibus fortibus.                               | Veri.<br>Iuuenibus.<br>Temperatis.<br>Sang. modicus.  |
| F | 115<br>Coria. Cures.                              | Phi. sic. in 2.<br>Fris. sic. in 2. ppor- tione caritum. | Corium auis humidæ, seu lactantis ani- malis.       | Quibus cho- lera fluit ad stomachum.               | Generat opi- lationem, & malam dige- stionem.      | Hyemi.<br>Iuuenibus.<br>Calidis.<br>Sag. modic. etr.  |
| G | 118<br>Ventres.                                   | Griffæ substat.<br>Griffæ.                               | Cum Anseri- bus pingui- bus, iuue- nibus.           | Exercitanti- bus.                                  | Tardæ dige- stionis.                               | Hyemi.<br>Iuuenibus.<br>Calidis.<br>Nur. mediocre.    |
| H |   | Gradus.<br>Natu-<br>fæ.<br>Nomina.<br>Numerus.           | MELI-<br>YS EX<br>RE ipsa<br>quam queris.           | IVVA-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.                      | NOCV-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.                      | I tempo-<br>Acates.<br>Complexions.<br>Quid gñatur.   |

D O M V S T A C V I N O R V M

Opiniones Philosophorum.

Electiones, & Proprietates.

G. Hepata. Eligitur hepar Caprarum afsatum, patientibus debilitatem uisus. Et hepar est difficilis digestionis, generans grossum sanguinem. Hepar Asininum, quando afsatum comeditur ieiuno stomacho, confert patientibus Epilentiam. Et si hepar Caprinum afsatum comederit patiens Epilentiam, capietur ab ea: & maxime hepar Hyrcinum. Sapidius inter hepata est hepar Anserum pinguium impinguatorum cum pasta, & lacte. Et hepar pinguium Gallinarum. Deinde hepar Porcorum impinguatorum cum ficibus.

G. Splenes. Splen non est sapidus: eo quod continet quantitatem aliquam stipticitatis. Et sanguis qui generatur ex eo, est uehementis maliciae: quia decliuis est ad melancholiam. Sed qui est pecorum & animalium humidorum, recentium, & tenerorū, econtra. Renes uero sunt calidi, & difficilis digestionis, & mali nutrimenti: eo quod aliquid de qualitate urinæ patet in eis: stringentes naturam. Et præparari debent cum muri & aceto: ut sint facilis digestionis, & uelocis descensionis.

G. Viscera, & Intestina. Odiuntur, quia neruosa sunt, & difficilis digestionis: & licet bene coacta fuerint, sanguis tamen generatus ex eis, est modicus ualde. Et etiam uasa sunt superfluitatum, quas natura expellit, & sunt remota a corde, & non sunt in motu continuo, nec aliquid ex eis resoluitur. Et si quis ea comedere uoluerit, faciat ipsa elixari prius: deinde præparari & decoqui cum aceto, & speciebus, ad hoc ut sint digestionis facillioris.

G. Adeps, et Pinguedo. Adeps est minoris caliditatis & humiditatis Pinguedine: & propterea post liquefactionem ipsorum ciborum, coagulatur adeps: & hoc hebetat stomachum. Pinguedo uero uertitur in choleram. Et diuersatur secundum diuersitatem animalium quorum est. Adeps igitur Vaccarum est sicciior. Et secundum ætates etiam, quia iuuenum est humidior adeps. Secundum recentiam, & uetustatem: & sexum masculi, seu foeminae. Sunt tamen haec utilia ad præparationem carniū. Quando uero solæ comeduntur: generant flegma, & opilationes, & corrumpunt cibum: & maxime dulcem.

G. Alæ & Collum. Eliguntur Alæ conualescentibus, propter debilitatem caliditatis ipsarum: & quia sunt uelocioris digestionis inter membra auium, & paucarum superfluitatum, & nutrimenti pauci, propter motum ipsarum. Et laudabiliores ex eis sunt Alæ paruuarum auium impinguatorum. Et similiter se habent Colla. Et quæ sunt ex auibus procedentibus in ætate, tam Colla, quam Alæ ipsarum sunt tardæ digestionis, & malæ, nec aliquid boni existit in eis.

G. Coria, & Cutes. Auium sunt laudabiliores cibi inter omnia Coria aliorum animalium, & sunt subtiliora, & uelocioris digestionis in proportione aliorum animalium. Et in comparatione auium, membra ipsarum sunt meliora & deteriora secundum modos auium quarum sunt membra: & secundum genus ipsarum, grosficiem, ætatem, pascua, loca, tempora, & secundum alios modos, quos de auibus diximus. Et scias, quod natura non statuit Coria animalibus, ut digerantur, seu non digerantur, sed statuit ea ad expellendum superfluitates, & ad defensionem corporis, & ad sentiendum.

G. Giseri, seu Ventres. Sunt grosi. Et meliores ex eis sunt Giseri Anserum pinguium: deinde Gallinarum pinguium. Et hepata auium calida sunt & humida, saporosa. Et sanguis generatus ex eis laudabilis. Et saporosiora inter hepata auium, sunt hepata Anserum pinguium: deinde hepata Gallinarum iuuenum pinguium: maxime quando nutriuntur ex fructibus maturis & dulcibus.

G 2



Hepata. Splenes, Viscera, & Intestina. Adeps, et Pinguedo. Alæ, & Colla. Coria, & Cutis. Ventres.

Marginal notes on the left side of the page, including 'XIX.', 'DOMVS 12.', 'DOMVS 15.', '75', and various anatomical terms like 'Hepata', 'Splenes', 'Viscera', 'Intestina', 'Adeps', 'Pinguedo', 'Alæ', 'Colla', 'Coria', 'Cutis', 'Ventres'.

De Ferulis, & diuerſis maneriebus ipſorum.

Iuuamenta rationabilia.

|   |     |  |   |                               |  |  |   |
|---|-----|--|---|-------------------------------|--|--|---|
| A | 114 | Cal. & rpa in 1.<br>Temper. in cal.<br>Sichetis.                   | Operatum in<br>compoſi-<br>tione.                             | Hepati cho-<br>lerico.        | Facit dyſente-<br>riam, & cor-<br>pus macerat. | Cum dulco-<br>ratur 12up<br>mellis.                  | Calidis.<br>Aetati.<br>Iuuenibus.<br>Calidis.<br>Sag. laudabilis. |
| B | 115 | Cal. & hu in 1.<br>Cali. & humi.<br>Salbada, &<br>Sindibetis.      | Temperata<br>ſalfedinis.                                      | Colica.                       | Faſtidit, & ſi-<br>um efficit.                 | Cum cibo fa-<br>cto ex ſucco.<br>lemoncel-<br>lorum. | Frigidis.<br>Veri.<br>Senectut.<br>Frigidis.<br>Humor lauda.      |
| C | 116 | Frig. rpa in 2.<br>Frig. & rpa in 1.<br>Madua, &<br>Maſchia.       | Cuius acero-<br>ſitas tēperata<br>cum ſucco le-<br>moncelloſ. | Vincit cho-<br>leram.         | Complexio-<br>nibus fri-<br>gidis.             | Cum chalo-<br>mellito.                               | Veri.<br>Calidis.<br>Iuuenibus.<br>Calidis.<br>Nuri. ſegma.       |
| D | 117 | Cali. & hu in 2.<br>Cali. & humi.<br>Brodiuū Ci-<br>cerum.         | Præparatum<br>eſt ciceribus,<br>fabis, et la-<br>cte dulci.   | Paralyſi.                     | Cholericis.                                    | Cum Siſa-<br>begi.                                   | Veri.<br>Senectut.<br>Frigidis.<br>La, & ſperma.                  |
| E | 118 | Fri. & ſicc in 1.<br>Frigi. & ſicc.<br>Sunnachera, &<br>Ratmanita. | Cum ſuma-<br>cho recentis.                                    | Debilitati cor-<br>poris.     | Pectori.                                       | Cum Maſcha<br>lebia.                                 | Aetati.<br>Iuuenit.<br>Cali. & humi.<br>Sane. melanch.            |
| F | 119 | Cali. et ſicc in 2.<br>Cali. et humi.<br>Habariſia, &<br>Stentſia. | Cum ſubtili-<br>bus carnibꝰ,<br>& frumento<br>mundo.          | Coitui, &<br>ſpermari.        | Stomacho<br>debili.                            | Cum muri,<br>& cimino.                               | Veri.<br>Iuuenibus.<br>Calidis.<br>Nuri. muſtum.                  |
| G | 120 | Temper. cali.<br>Zaribes.  | Cum ſyrupo<br>acerof.   | Hepati.                       | Inteſtiniſ.                                    | Cum chalce<br>zuccarino.                             | Omnibus.<br>Ipace calidis.<br>Sane. tēperatus.                    |
| H |     | Gradus.<br>Naturæ.<br>Nomina.<br>Numerus.                          | MELI-<br>VS EX<br>RE ipſa<br>quam queris.                     | IVVA-<br>MEN-<br>TVM<br>eius. | NOCV-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.                  | REMO-<br>tio NOCV-<br>menti<br>eius.                 | Tempora.<br>Aetate.<br>Complexiones.<br>Quid ſignatur.            |

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12  
D O M V S T A C V I N O R V M

Opiniones Philolophorum.

Electiones, & Proprietates.

**Sichis.** Autores librorum coquinarum dixerunt, quod melius inter modos sit Sichis: eo quod istud est temperatū complexione componentū: & quod sit ex subtilioribus carnibus: & quod sit de bonis speciebus, & bonis seminibus: et coctū igne, supposito, et superposito. Cum enim taliter præparatur, prodest cholericis, & sanguineis, confortat appetitum, & stringit uentrem, propter qualitatem, quā recipiunt carnes ex frigiditate & siccitate. Nisi sit multæ dulcedinis, et pinguedinis: et cū carnibus uaccinis præparatū. et est magis iuuatiuū illis quibus descendit ad stomachū humores multi, et cholera ppter amplitudinē meatuū, q̄ sunt inter ip̄m & fel.

**Salhadia, et Stindibeis.** Eliguntur hæc duo Fercula pro illis, quorum complexiones declinant ad frigiditatem, declinatione modica (alias, moderatione colica) eo quod subriliant, expellentes ipsam a stomacho. Et conferunt habentibus uentositates grossas, & patientibus de consuetudine colicam. Et præcipue quando ponitur in huiusmodi ferculis polypodium, & quando etiam ponitur in huiusmodi brodijs uinum uetus & purum, & bonum, operatur operationem consimilem.

**Madua. Id est, carnes coctæ cum lacte acetoso. Masfia, id est, carnes præparatæ cum fero.** Madua nutrit nutrimento multo, frigidæ complexionis, generans flegma, & conferens habentibus calidam complexionem: & nocet habentibus frigidam: propter quod præparanda est cum bonis seminibus, & speciebus calidis. sicut piper, galanga, darfim: & dulcoratum postmodum cum chaloë mellito. Et bibatur uinum citrinum. Et in secunda mensa sumantur penidiæ, & daçtyli melliti. Secunda mensa, i. post cœnam, uel prandium.

**Brodium Cicerum.** Qualitas uincens in hoc ferculo est complexio Cicerum: quod est diureticum urinæ, & prouocatio menstruorum, & lactis: & extrahit foetum, pulchrum reddit colorem: & nocet renibus & uesicæ, habentibus corruptionem: quorum inflatio debilior est inflatione fabarum. Sunt tamen nutritibiores ipsis. Et quando miscentur cū eis oua pulli, & cepæ, multiplicat sperma: & impinguant corpus, et humectant siccitates.

**Sumacheria, & Rumania.** Eliguntur duo fercula, quia stomachis sunt conuenientia: & uentrem solubilem constipant: & sunt iuuatiua fluxui sanguinis, & complexionibus sanguineis, propter proprietatem quæ est in eis. Et qui uolunt constringere naturam ipsorum, miscent in præparatione Spinachiam, & Bletam: & qui constringere uolunt ipsam, miscent in præparatione ipsarum herbam acetosam, & stipites portulacæ. Verum Rumania est minor ista in operatione, quando non est mixtione aliqua dulcorata.

**Habarissa, et Sirinfa.** Hæc duo fercula sunt nutritibiora inter alia fercula humanis corporibus: quia sunt eorū qualitibus cōuenientia. Verū tamen requirunt stomachū bonum, ipsa bene digerentem: quæ postquā bene digesta fuerint, & inceserint per uias cordis (in alio, per uenas cordis) bene nutriunt, & impinguāt, & roborant uirtutes: efficientes bonū colorem. Sunt tamen tardæ digestionis, opilationē generantia, & lapidē, propter multā superfluitatem ipsorū: & præcipue quādo præparantur cum lacte. Et sunt cibi exercitantū. Et præparata cū speciebus calidis, sunt minoris nutrimentū, & stabilioris digestionis (in alio, facilioris.) Et hæc fercula quā sunt cū phasiolis & lentib. naturā rerū granorū ipsorū: et q̄ sunt ex frumēto uiridi, sunt hūidiora.

**Ziribes.** Eliguntur habentibus complexiones temperatas: eo quod eius nutrimentum est temperatum, nec nocet habentibus alias complexiones: præcipue quando est temperate composita, & præparata. Et uentrem rectificat, repugnans acuitati humorum, & depurans naturam, addens in uirtutibus. Cor lætificat, conferens ægris, quanto magis sanis.

Aptahne quæ supra fol. 19. Canone. 21.

G 3



Sichis. Salhadia, & Stindibeis. Madua, & Masfia. Brodium Cicerum. Sumacheria, & Rumania. Habarissa, & Sirinfa. Ziribes.

## De diuerſitate Ferulorum.

## Iuuamenta rationabilia.

|   |     |  |   |   |                                |  |   |                              |
|---|-----|--|---|---|--------------------------------|--|---|------------------------------|
| A | 141 | Homadia.<br>Frig. & ſicc. in 1.<br>Frig. & ſiccum.   | Ex citris ſu-<br>ſiarijs.                 | Extinguit fer-<br>uorem cho-<br>leræ.                             | Neruis.                        | Cum Galli-<br>nis pingui-<br>bus.  | Nutri. bouina.<br>Calidis.<br>Iuuentu.<br>Aſtati.         | Mentianu.<br>Hyemi.          |
| B | 142 | Lanua.<br>Call. et humi.                             | Ex carnibus<br>uitulinis.                 | Impinguat<br>extenua-<br>tos.                                     | Abominatio-<br>nem facit.      | Cum aceto-<br>ſis poſt eam<br>aſumptis.  | Sang. groſſus.<br>Calidis.<br>Iuuentu.                    | Mentianu.<br>Hyemi.          |
| C | 143 | Berbereta.<br>Frig. et ſiccum.                       | Ex berberis<br>recenabus.                 | Inflammati-<br>oni hepatis.                                       | Conſtiga-<br>tis.              | Cum chalo-<br>e zucarino.  | Nutritum<br>tempertum.<br>Calidis.<br>Iuuentu.            | Mentianu.<br>Aſtati.         |
| D | 144 | Corumbra.<br>Calida.                                 | Ex pingue-<br>dine Galli-<br>narum.       | Retardat ebr-<br>ietatē, & pro-<br>hibet uaporē<br>uini aſcēdere. | Deficat cor-<br>pus.           | Cum uino<br>recenti.   | Nutritum, u-<br>laudabile.<br>Calidis.<br>Iuuentu.        | Hyemi.<br>ſequentiu.         |
| E | 145 | Mancura.<br>Cal. et ſicc. in 1.<br>Frag. ca. et ſic. | Ex ſpeciebus<br>cali. & di-<br>geſtiuis.  | Ructuationē,<br>& appetum<br>prouocat.                            | Dyſente-<br>ricis.             | Cum cibus fri-<br>gidis ex laga-<br>gis, uel nebu-<br>lis, ſeu medul-<br>lis pinguibs. | Sang. acutus.<br>Frigid. & humi.<br>Frigid. & humi.       | Hyemi. et Veri<br>ſequentiu. |
| F | 146 | Gratiſa.<br>Froſſa, &<br>Craſſa.                     | Quæ ſit ex<br>multis o-<br>uis.           | Addit in<br>coitu.  | Choleræ.                       | Cum aceto-<br>ſis ſuccis.  | Nutritum<br>multum.<br>Frigid. & humi.<br>Frigid. & humi. | Hyemi.<br>ſequentiu.         |
| G | 147 | Choroſmia.<br>Agréſtia, uel<br>Frigid. & ſicc.       | Ex agréſto<br>puro, & re-<br>centi.       | Vincit cho-<br>leram.   | Pectoribus<br>debilibus.       | Cū amigda-<br>lis tritis, et nu-<br>tritis cum<br>lacte.                               | Ventritates<br>in uentre.<br>Calidis.<br>Iuuentu.         | Aſtati.<br>Mentianu.         |
| H |     | Numerus.   | MELI-<br>VS EX<br>RE IPIA<br>quam quæris. | IVVA-<br>MEN-<br>TVM<br>cuius.                                    | NOCV-<br>MEN-<br>TVM<br>cuius. | REMO-<br>tio NOCV-<br>mentu<br>cuius.  | Actates.<br>Copulationes.<br>Quid gñatur.                 | Regiones.<br>Tempora.        |

D O M V S T A C V I N O R V M

**Opiniones Philosophorum.**

**Electiones, & Proprietates.**

**Filius. Man. Homadia fit de aceto.** Eligitur in ebris, & habentibus calidas complexionibus, & consuetis pati mechite, & habentibus scire: & detestatur habentibus complexionibus frigidis, & decrepitis. Nec comedant post hunc cibum dactylos melitos, sed bibant bonum uinum, purum. Cibus tamen hic exasperat guttur, & obest pulmōni, tussi, & pectori: & obtemperat humores prauos.

**Filius. Alb. Tamutia. Id est, carnes preparatae cum furne, & sunt digestibiliores, quam coctae super tripodes.** Eliguntur, quia addunt in coitu, & corpus impingunt: generant sanguinem, & uentrem obtemperant, expellentes uentositates, & dolores corporis ex frigiditate. Et detestatur stomachis debilibus, & consuetis pati nauseam, uel abominationem, & illis quorum cibi conuertuntur in choleram.

**lor. Berberesia. Id est, carnes preparatae cum Berberis.** Eliguntur habentibus complexionibus calidas, & habentibus hepar inflammatum, & consuetis pati fluxum cholericum. Et hic cibus est saporosior inter omnia cibaria stiptica, & plurimum iuuamentorum: & quod in hoc cibo continetur sapor bonus, & medicinale iuuamentum: & maxime, quando fuerit recens, & preparantur cum eo carnes Phasianorum, Perdicum, & Pullorum columbinorum (alias, pullorum tantum) & cum fuerint bene preparatae.

**Ar. Corumbria. Id est, carnes preparatae cum Berberis caulibus.** Eligitur brodium caulium ad laxandum uentrem: eo quod mundificat: & eligitur substantia ipsorum ad stringendum, eo quod desiccet, & est iuuatiua ebris. Verumtamen debilitat ipsum, sicut lentes: & praecipue oculos siccae complexionis. Sed conferunt oculis humidis, & specialiter caules aestiui: Sunt tamen mali stomacho, & boni tremori, & uisceribus: & maxime spleni. Et solunt maliciam uenarum, & menstrua prouocant.

**Maf. Munturia. Id est, carnes fixae, & preparatae cum aceto & speciebus.** Brodia huius feruli habent uirtutem subtilitatuam humorum, & incisiuam flegmatis: & hoc propter admixtionem acetositatis & falsedinis ipsorum. Habet tamen ferculum hoc, quantitatem aliquam difficilis digestionis: propter uarias causas & species, quae miscentur in eis. Et non est nocuum habentibus complexionibus frigidis & calidas: uerum tamen nocuum neruis, & melancholice.

**Filius. Maf. Torosia. Id est, carnes coctae cum ouis: & Cerasia, id est, carnes coctae cum lacte acetoso.** Detestabilis est illis qui consueuerunt pati nauseam, & habentibus stomachum calidum & inflammatum: propter sitim quam efficiunt, & propter multam aquam quae bibitur postea, ut auxilietur exitum ipsius feruli. Et est cibus uernalis, conferens robustis, & exercitantibus: & cum huiusmodi ferculum digeritur, nutrit multum. Fereulum uero dictum Cerasia, debilius est in operatione.

**Maf. Agrestia, uel Chosformia. Id est, carnes preparatae cum agrestia.** Eligitur huiusmodi ferculum, cum preparatur cum bono succo agrestiae, quam decoxerit aestas quantitate aliqua decoctionis. Et quando preparatur cum succo recenti agrestiae, est fortior in in frigidando, & magis conferens cholericis & sanguineis. Generat tamen uentositatem in stomacho, & in intestinis: eo quod est succus immaturus & indigestus, nec tempus habuit, seu spacium ad coquendum ipsum. Cum stipticitate stringit uentrem.

**Apta huc que supra fol. 10. Canone. 124**

G 2



Homadia. Tamutia. Berberesia. Corumbria. Munturia. Torosia, Cerasia. Agrestia.

XXI.  
Galli.  
Man.  
aceto.  
cam.  
opus.  
choloe.  
carino.  
uino.  
nu.  
is fri.  
aga.  
rebu.  
medul.  
gubs.  
aceto.  
uccis.  
nigda.  
a. et nu.  
cum.  
de.  
M O.  
Noc.  
ena.  
sua.  
R V M

De diuersitate Ferulorum.

Iuuamenta rationabilia.

|   |          |  |                     |  |  |                               |   |                            |                         |                                 |                         |
|---|----------|--|---------------------|--|--|-------------------------------|---|----------------------------|-------------------------|---------------------------------|-------------------------|
| A | 143      | Michalebria,<br>Temperat. ca-<br>li. & humi. | Temp. sic. in 2.    | Preparatum<br>cū pinguedi-<br>ne Gallinarū,<br>& qd non est<br>durū multū. | Conseruat fa-<br>nitatem.                              | Cholericis.                   | Quando pri-<br>us comedun-<br>tur agrestia. | Nutritum<br>temperum.      | Meridians.<br>Aestati.  | Hyemi.                          | Temperatis.             |
| B | 140      | Pumaria, & Ci-<br>beffa.                     | Fri. & sic. in 1.   | Muza, &<br>speciata.   | Fluxui cho-<br>lerico.                                 | Tulsi.                        | Cum Galli-<br>nis pingui-<br>bus.           | Frigid. tempera-<br>tum.   | Meridians.<br>Aestati.  | Iuuenibus.<br>Cholericis.       | Omnibus.<br>Temperatis. |
| C | 110      | Rapara, & Cu-<br>mabita.                     | Temp. cal. in 1.    | De ouis Ca-<br>busu recenti-<br>bus.                                       | Urinam pro-<br>uocant.                                 | Vifum ob-<br>tenebrant.       | Cum uino re-<br>centi.                      | Sang. subulis,<br>aquofus. | Frigidus.<br>Meridians. | Iuuenibus.<br>Calidis.          | Hyemi.                  |
| D | 101      | Distifera.                                   | Temp. cal. in 2.    | Quod est tē-<br>peratae aceto-<br>titatis, & sal-<br>sedinis.              | Malē digesti-<br>oni, occasio-<br>ne ingidita-<br>tis. | Melanchn-<br>lia.             | Cum condi-<br>to de cucur-<br>bius.         | Sang. melan-<br>cholicus.  | Meridians.<br>Vetri.    | Iuuenibus.<br>Calidis.          | Veri.                   |
| E | 111      | Rizon, et miltū<br>cum lacte.                | Cal. & hu. in 1.    | Cū lacte ca-<br>prino, puro.   | Vlcerata in-<br>testina gluti-<br>nat.                 | Opilationi.                   | Cum zueca-<br>ro Taberzet.                  | Nuqi. bonum.               | Meridians.<br>Vetri.    | Omnibus.<br>Temperatis.         | Veri.                   |
| F | 113      | Magunintae.                                  | Temp. sic. in 2.    | Ex tempera-<br>tus in comple-<br>xionibus.                                 | Stomachis<br>flegmati-<br>cis.                         | Pectori, et in-<br>telusinis. | Cum meche-<br>lebria.                       | Sang. melan-<br>cholicus.  | Meridians.<br>Aestati.  | Senectuti.<br>Temperat. in cal. | Calidis.                |
| G | 124      | Mastibe.                                     | Cal. & hu. in 2.    | Bene cocta,<br>habens ali-<br>quā humi-<br>ditatem.                        | Exercitanti-<br>bus.                                   | Falidit.                      | Cum uino<br>subtili.                        | Nutri. miltū.              | Frigidus.<br>Meridians. | Iuuenibus.<br>Calidis.          | Hyemi.                  |
| H | Numerus, | Nomina.                                      | Gradus.<br>Naturae. | MELI-<br>VS EX<br>RE ipsa<br>quam queris.                                  | IVVA-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.                          | NOCV-<br>MEN-<br>TVM<br>eius. | REMO-<br>tio NOCV-<br>menti<br>eius.        | Quid generat.              | Regiones.<br>Tempora.   | Acutes.<br>Complexiones.        | Tempora.                |

D O M V S T A C V I N O R V M

**Opiniones Philothophorum.**

**Electiones, & Proprietates.**

**Mechelebria.** Id est, ferculum, quod fit ex carnibus, uzo, & lacte, & speciebus calidis. Est ci-  
bus temperatus, bonus temperatis complexionibus. Temperantia uero sua est in eo,  
quod caliditas conuertitur ex frigidityte rizon, & obtemperatur siccitas rizon,  
æquata lactis humiditati. Et est de cibis quiescentium, & exercitantium  
moderate, & maxime temporibus temperatis. Qui cibus nec  
constrictiuus, nec laxatiuus existens, purificat in-  
tellectum, & delectabilia somnia efficit.

**Pustrata, & Kibesia.** Eliguntur hæc duo fercula habentibus complexionibus cholericas,  
& habentibus stomachum debilem, & habentibus hepar calidum, uel inflam-  
matum, & habentibus diuturnum fluxum cholericum: & communi-  
cantur patientibus asperitatem pectoris & pulmonis: & co-  
licis, habentibus complexionibus frigidis. Et sunt  
nocua neruis. Sunt etiam offendentes sper-  
ma & coitum, minuentes appetitum.

**Rapata, & Cumabitia.** Eliguntur huiusmodi fercula caulium, habentibus complexio-  
nes frigidis. Gumebet est maneries caulis, cuius flos magnus & grossus, sicut unum uas  
magnum. Et odiuntur, quia flegma generant, faciunt uentositates, & dolores fortes. Et  
bona sunt ad prouocandam urinam, & maxime quando præparantur oua caulium ipso-  
rum tantum: & quando elixantur cum aqua & sale huiusmodi caules, sunt nocui stoma-  
cho. Rapata uero calida est & humida, addens in coitu, quia uentositatum est generatiua:  
quæ cum bene digeritur, nutrit nutrimento multo & bono.

**Difiscera.** Est ferculum acetosum, factum de carnibus, & succo acetoso, & muri. Eliguntur  
Difiscera habentibus humidum stomachum, & plenum flegmate. Verumtamen est noci-  
uum melancholix, & habentibus complexionibus frigidis & siccis, & macilentis. Et hic cibus  
conficitur ex Askipitio muri, seu uini: & generaliter uini est confectio, facta ex farina grossa (quæ  
nominatur polina) sale, origano, & aqua: quæ conseruatur ad usum. Hic cibus habet multas  
diuersas operationes: eo quod in eo sunt plures & diuersi saporis, uidelicet, dulcedo, acetosi-  
tas, et falfedo: et secundum hanc rationem complexio eius dicitur a complexione uincetis.

**Rizon, et Milium præparatum cum lacte.** Eligitur hic cibus factus ex Rizon, uel ex Milio  
cum lacte, eo quod lac humectat siccitatem ipsorum: & fit propterea cibus temperatus in  
humiditate & siccitate, inclinans ad frigiditatem: quæ nutrit corpus multum: & quando co-  
meditur cum zuccaro, uel melle, uelocius digeritur. Verumtamen est cibus inconueniens ha-  
bentibus opilationem renum & hepatis, & illis in quorum renibus generatur lapis. Verum  
Milium, & Panicum, & Rizon sunt frigidiora, licet sint æqualia in siccitate.  
Quidam tamen dixerunt, quod Rizon calefacit calefactos.

**Magumimæ.** Sunt carnes præparatæ cum aceto in uase fictili, cuius orificium fit obtura-  
tum cum cera, seu pasta. De proprietate huius ferculi, est incidere flegma cum falfedine  
& acetositate, quæ sunt in eo: & est humorum subtiliatium, & nutrit abundanter quan-  
do digeritur. Verum replet caput acutis uaporibus, & obest cerebro & neruis. Est  
malum habentibus stomachos debiles. Et post hunc cibum diliguntur  
a quibusdam Melones comech: quod est de rebus ma-  
gis offendentibus digestionem ipsius.

**Mashibe.** Id est, carnes atzæ in loco quem ignis inflammauit. Aduersantur conuale-  
scentibus, & uentibus quiete, & statu, & stomachum habentibus debilem; ma-  
xime quando comeditur cum subtilibus cibis, uel post comestionem  
ipsius, assumatur cibus stipticus: eo quod fumescit ci-  
bus iste in stomacho ipsorum & corrumpi-  
tur. Attamen bonus est exercitan-  
tibus fortiter, & illis, quorum corpus est calidum, & pori aperti.

Apta huc quoque  
supra fol. 11.  
Canone. 22.



Mashibe,

Magu-  
mimæ.

Rizon &  
Miliū cum lacte.

Rapata, &  
Cumabitia.

Pumata, & Kibesia.

Mechelebria.

De Ferculis intrigidatis, seu trixis, & alsis supra carbones, & alsis in uerū, pinguedineq; unctis. Iuauenta rationabilia.

|   |     |   |   |                                   |                           |   |                                  |                                 |                    |
|---|-----|---|---|-----------------------------------|---------------------------|---|----------------------------------|---------------------------------|--------------------|
| A | 155 | Bismaguard.<br>T pate cali. in 1.<br>Cali. et grossū.                       | Preparatum cum succo acetosorū fructuum.    | Fortificat uirtutes.              | Digestioni.               | Cum uino odorifero.                             | Sanguis plumus temperatus.       | Hyemi. Iuuenibus. Calidis.      | Septentriona.      |
| B | 156 | Mudacatare.<br>Cali. & hu. in 1.  | Ex carnibus animalū sub alium.              | Corpus impinguat.                 | Fastidit.                 | Cum succo Sumach.                               | Sanguis temperatus.              | Veri. Senectuti. Temperatis.    | Temperatis.        |
| C | 157 | Thabeget.<br>T pate cali. in 2.<br>Temperatum in caliditate.                | Cum aceto, & succo Lemoncellorū.            | Stomachis cholericis.             | Neruis, et ægritudinibus. | Cum chalice zucarino.                           | Nutri. bonum.                    | Veri. Iuuenibus. Calidis.       | Occidentibus.      |
| D | 158 | Suffixa.<br>T pate cali. in 2.<br>Cali. temperate, secc.                    | Humorosum, dulce.                           | Memoriā meliorat.                 | Orificio stomachi.        | Cum acetosis.                                   | Sanguis declinans ad siccitatem. | Hyemi. Decrepitus. Frigidis.    | Septentriona.      |
| E | 159 | Suffixa salsa.<br>Cali. & secc. in 1.<br>Calida.                            | Vnctuosum, dulce.                           | Confortat, et sanitatē conseruat. | Pectori, & sicut inducis. | Cū zinzibere dulci, uel condimēto de cucurbita. | Nutrimen. sic. temperat.         | Hyemi. Decrepitus. Flegmaticis. | Septentriona.      |
| F | 160 | Alsū sup carbo.<br>Cali. & hu. in 2.<br>Cali. & humi.                       | Coctum, humorosum, & molle.                 | Minutionem celebrantibus.         | Patiētibus in stomacho.   | Cum trifera minori.                             | Nutri. multum s. digerit.        | Hyemi. Iuuenibus. Calidis.      | Septentriona.      |
| G | 161 | Alsū in uerū.<br>Cali. et hu. in 2.<br>Cali. naturaliter hu. acide saliter. | Humorosum ualde, & coctum ( alias, acutum.) | Spiritum uitalem auget.           | Stomachis debilibus.      | Cū uino odorifero.                              | Sicut alia supra carbones.       | Hyemi. Iuuenibus. Calidis.      | montuons.          |
| H |     | Nomina. Numerus.  | MELI VS EX RE ipsa quam queris.             | IVVA MEN TVM eius.                | NOCV MEN TVM eius.        | REMO tio NOCV menti eius.                       | Quid generat.                    | Acutes. Complexiones.           | Tempora. Regiones. |

D O M V S T A C V I N O R V M

**Opiniones Philosophorum.**

**Electiones, & Proprietates.**

**Bismagnard, & Sembuch.** Bismagnard, id est, cibus factus cum aqua ros. & succis acetosis. Eligitur utentibus motu laborioso, bene digerentibus, & stomachū calidum habentibus: eo quod est compositū ex substantiis diuersis. Et licet diuersæ substantiæ fatigent, tamen stomachus reducet eas in naturā consimilem. Et hic cibus nutrit nutrimento multo, forti, & bono, cum digeritur. Et Sembuch, id est, Calizon panis: quorum pasta non digeritur, quando non bene decoquantur cum fiunt. Et Sembuch est cibus, qui dicitur Ramoli, factus de carnibus minutim incis, & ouis, & herbis: & impedit digestionē eorundē unctuosum eorū.

**Mudacatae.** Eliguntur carnes concisæ, seu minutim incisæ, pro illis quibus laxatio multiplicatur causa coitus: uel pro exercitantibus exercitio forti: uel quibus superueniunt accidentia animæ retardantia digestionem, quæ faciunt languorem & timorem. Pars substantiæ carniū in brodium conuertatur: unde digestiua potest leuiter conuertere ipsas in sanguinem, & corpus ex hoc recipit iuumentum. Mudacatae, est cibus qui fit de carnibus minutim incis, cum speciebus.

**Thabeget.** Est cibus cum carnibus frisis, postmodum præparatis cum acetosis. Eliguntur Thabeget acetosa pro illis, in quorum stomacho generatur Flegma cum Cholera: eo quod ipsa sita siccitate desiccant flegma, & acetositate choleram. Et hī cibi nutriunt corpus nutrimento multo, inclinante ad siccitatem. Et ex eis quæ præparata fuerint cum Sumach, confortant stomachum, & retinent naturā. Et præparata cū succo Limocellorū, prouocant appetitū.

**Suffrixa.** Eliguntur Suffrixa sine brodio, pro illis, in quorum stomachis flegma multiplicatur: eo quod ipsum incidunt: maxime, cum præparantur cum calidis speciebus. Species enim retardant digestionem ipsorum. Et hic cibus generat nutrimentum siccum: propter quod est de cibus illorum, qui utuntur exercitio forti, & maxime cum fuerint ex carnibus inclinantibus ad grōsiciem.

**Suffrixa salia.** Eliguntur pro habentibus stomachum humidum, & quibus accidit obliuio, & habentibus ægrotudines flegmaticas, & utentibus exercitio, & motu: eo quod carnes, quæ recipiuntur sic præparatæ, non cito dissoluntur, propter siccitatem, & ipsorum resistentiam. Verumtamen hic cibus debiles stomachos fatigat, postquam accidit abominatio sitis, & dolor debilis, leuis in corpore.

**Assum supra carbones.** Eliguntur carnes assatæ supra carbones, eo quod multum nutriunt: & odiuntur propter tarditatem descensionis ipsarum. Et assaturæ huiusmodi carniū agnorum paruorum efficiunt conuenientius & melius nutrimentum: maxime illis, qui per minutionem euacuationi fuerint: eo quod humorositas ipsarum conuertitur in sanguinem uelociter, & confortat uirtutem uitalem.

**Assum in ueru.** Eliguntur carnes assatæ in ueru illæ, quæ sunt iuuenum Gallinarum, Perdicum, & Phasianorum, quarum assationi carbones suppositi, non fuerint malæ qualitatis: & infundatur sæpè ipsi assaturæ oleum amigdalinum: propter quod assata accipient humiditatem alteram ab humiditate sua. Et istæ assaturæ sunt de cibus habentium stomachū calidum, & habentium poros largos, & exercitantium exercitio multo.

**Apta huc quæ supra fol. 12. Canone. 14. notantur.**



Bismagnard, Mudacatae, Thabeget, Suffrixa, Suffrixa salia, Assum sup carb. Assum in ueru.

De Alsatis, & his quæ auferunt odorem allecium.

Iuuamenta rationabilia.

|   |          |                                    |   |   |  |                                    |  |   |
|---|----------|------------------------------------|---|---|--|------------------------------------|--|---|
| A | 162      | Asum.                              | Cal. & hu. in 1.<br>Calid. & humi.                            | Asum supra<br>aquam.                                | Carnes effi-<br>cit cartila-<br>ginosas. | Stomachum<br>offendit.             | Cum exerci-<br>tio forti.                              | Frigidus.<br>Hyemi.<br>Iuuembus,<br>Calidis,<br>Nutri. mulier.              |
| B | 163      | Iudep de pane.                     | Cal. & hu. in 1.<br>Calid. & humi.                            | Cum pane<br>fermen-<br>tato.                        | Macilentis, et<br>gracilibus.            | Visceribus<br>humidis.             | Cum stipti-<br>cis post ipsas<br>commestis.            | Reperitur.<br>Autumno.<br>Senectuti,<br>Frigi. & fectis,<br>Sang. ualde hu. |
| C | 164      | Iudep Cathay.                      | Cal. & sic. in 2.<br>Calid. & sic.                            | Carens nucl-<br>bus, & melle.                       | Vetibus uei<br>natione sem-<br>per.      | Corruptur,<br>& re-<br>plet.       | Cum citrul-<br>lis dulcibus.                           | Hyemi.<br>Decrepitis,<br>Frigidus,<br>Sag. ualde acu.                       |
| D | 165      | Iudep de pa-<br>paure.             | Téper. cal. in 2.<br>Tépe. cal. & hu.                         | Cum zucca-<br>ro, oleo ami-<br>gdal. & gal-<br>lis. | Vigilijs, &<br>Tusis.                    | Visceribus<br>debilibus.           | Cum stipti-<br>cis: sicut cy-<br>donijs.               | Veri.<br>Omibus,<br>Temperatis,<br>Sang. tempera.                           |
| E | 166      | Iudep de meloi.<br>et medul. amig. | Tépe. c. eth. in 2.<br>Tépe. cal. & hu.                       | Zuccarū tem-<br>perate dul-<br>cedinis.             | Prouocant<br>sperma, &<br>urinam.        | Corruptur<br>sanguinem.            | Cum cibis<br>acetosis.                                 | Autumno.<br>Decrepitis,<br>Siccis,<br>Sag. uadocis cōs.                     |
| F | 167      | Iudep de dactyl-<br>lis.           | Cal. & sic. in 1.<br>Calid. & sic.                            | Cum dactyl.<br>recentibus.                          | Coitus.                                  | Sanguinem<br>calidum ef-<br>ficat. | Cum grana-<br>tis muzis.                               | Hyemi.<br>Decrepitis,<br>Frigidus,<br>Sang. turbidus.                       |
| G | 168      | Coriandrum.                        | Fri. & sic. in 2.<br>Ori. f. eth. Hip.<br>repidū. lo. f. est. | Hortulanū,<br>recens.                               | Extinguit ca-<br>lorem sangui-<br>nis.   | Cordi.                             | Cum syrupo<br>acetoso de cy-<br>donijs, seu<br>gallis. | Aestati.<br>Iuuembus,<br>Calidis,<br>Nutri. modicū.                         |
| H | Numerus. | Nomina.                            | Gradus.<br>Naturæ.  | MELI-<br>VS BX<br>RE ipsa<br>quam queris.           | IUVVA-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.           | NOCV-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.      | REMO-<br>tio Nocu-<br>menti<br>eius.                   | Tempora.<br>Aetate.<br>Complectunt<br>Quid generat.                         |

D O M V S T A C V I N O R V M

*Opiniones Philolophorum.*

*Electiones, & Proprietates.*

**Asum.** Antiqui Medicorum conſyderauerunt cocta Alsata, & Frixia in comparatione corporis humani: dicentes, quod ex Aſis & Frixis nutrimentum quod recipit corpus, eſt ſiccum: eo quod Aſum non habet in ſe humiditatis quantitatem qua poſſit humectare corpus, licet diu moretur in ſtomacho. Et Frixum eodem modo. Et carnes omnes elixæ in aqua, ſe habent econtrario: eo quod recipiunt humiditatem ab aqua: & aqua humidiffimum eſt Elementorum, ſicut Medici dicunt.

**Iudep de pane. Id eſt, offa.** Eligitur pro macilentis, & uolentibus corpus impinguare; eo quod multum nutrit, & uelociter deſcendit: cuius nutrimentum eſt laudabile. Sanguis generatus ex ipſa eſt fortis, & bonus: & maxime, quando conficitur cum pane fermentato cocto: quæ laxatiua eſt uentris, conferens habentibus tuſſim, & aſperitatem cannæ pulmonis. Et eſt generatiua lapidum, & opilationum.

**Iudep Charay. Id eſt, offa.** Hic cibus eſt multi nutrimenti, & tardæ digeſtionis: & cum præparatur cum nucibus, uel oleo ipſarum, eſt fortis caliditatis: & cum amigdalis & oleo ipſarum, ſeu Sefamino, uel pinguedine Gallinarum, eſt temperatæ caliditatis. Et Iudep de Muſis, eſt difficilioris deſcenſionis a ſtomacho. Et quando præparatur cum zaccharo, addit in ſpermate, & urinam prouocat, & laxat uentrem, aſperitati pectoris conferens.

**Iudep de papauere.** Eligitur cum zaccharo, præparatum ad infrigidandum corpus: & ad prouocandum ſomnum: propter frigiditatem papaueris: & quia multum moratur in ſtomacho: & confert tuſſi, & aſperitati pectoris, & pulmonis, & quibus reumatizat caput. Deſcendens ab eo humor, ſubtilis, calidus. Et eſt tardæ digeſtionis: maxime quando eſt cum multo oleo. Et quando præparatur hic cibus cum papaueribus recentibus eſt fortioris præparationis.

**Iudep de Melonibus, & medullis Amigdalorum.** Deſtatur: eo quod ſit de Melonibus multæ dulcedinis: & quia ſunt uelociter conuertibiles, corrumpunt humores exiſtentes in uenis: propter quod febris accidit iuxta uelocem humorum corruptionem, ſeu tarditatem ipſorum. Remotio uero nocuenti ipſorum ſit, cum comeduntur prius ipſi acetofa, & poſt fructus pontici, ſicut Citonia. Cibus uero qui ſit de medullis amigdalorum & nobulis, eſt ſimilis cibo qui ſit cum zaccharo & ſuis maneriebus, & operationibus: tamen omnes huiusmodi cibi ſunt tardæ digeſtionis.

**Iudep de daçtylis.** Cibus qui ſit ex Daçtylis, eſt Rural, eſt multi nutrimenti, & uelocis deſcenſionis, & digeſtionis. Laxat uentrem, opilationem generat, & nocet ægritudinibus ſplenis, & hepatis: corpus impinguat, conferens uentofitatibus groſſis, & ægritudinibus frigidis, & maxime quando in præparatione admifcetur fauus mellis, & crocus.

**Coriandrum.** Contingit, quod plures diligunt comedere allia recentia, & cepas cum ſultio uel lacte: quæ odiuntur, propter odorem ipſorum. Et facit ſedare odorem ipſorum maſticatio Coriandri uiridis, uel ſicci, rutæ, pulegij, corticis citri, & foliorum ipſorum, & lauatio oris cum uino odorifero & bono, ſeu maſticatio ſtipiticorum aromaticorum, ſicut Citonia, & Poma, & his ſimilia: & etiam maſticatio ciperi, gariofilij, ligni alces, & mentaſtrum.

*Apta huc eſt ſupra fol. 85. Canone. 85. H*



Asum. Iudep de pane. Iudep de Chatay. Iudep de papauere. Iudep de Melonibus. Iudep de daçtylis. Coriandrum.

De Chaloe simplicibus, & compoliis.

Instrumenta rationabilia.

|   |          |                 |  |   |  |  |                                     |  |           |
|---|----------|-----------------|--|---|--|--|-------------------------------------|--|-----------|
| A | 169      | Zuecharum.      | Cal. in hu. in 1.<br>Effe. sedm Ori.<br>Ioh. uere est cal.<br>Ior. cali. & hu. | Album, clarum.                                    | Mundificat corpus, & prodeit renibus.                                    | Sitim efficit, et commouet choleram.   | Cum granatis inuis.                 | Omnibus.<br>Omnibus.<br>Sang. uera ma-<br>his.                                       |           |
| B | 170      | Mel.            | Cali. & fic. in 1.<br>Gal. Ori. calid.<br>& sicc.                              | Quod est infans.                                  | Mundificat, laxat, et phibet corrup. idem carniū, et aliorū, et hūectat. | Sitim efficit.                         | Cum pomis mulis.                    | Hyemi.<br>Dereptis.<br>Frigidis.<br>Sang. calidus.                                   | frigidis. |
| C | 171      | Feldudichi.     | Gal. sepe. in 1.<br>Gal. calidum.  | Zuccarium.  | Pectori, & pulmoni.  | Opilat splenem, & hepar.               | Cum modico amido, & multo Zuecharo. | Hyemi.<br>Dereptis.<br>Frigidis.<br>Nutrimentum calidum.                             |           |
| D | 172      | Caesyfū nuch.   | Cali. & hu. in 1.<br>Calidum.  | Bene coctum & fermentatum, sicut panis quadratus. | Vtēbus exercitio.  | Efficit bothor in ore, & opilat hepar. | Cum granatis bonis.                 | Hyemi.<br>Senectut.<br>Frigidis.<br>Sang. non coctus.                                |           |
| E | 173      | Chabris.        | Cali. sepe. in 2.<br>Valde calid. & minor Feldudichi in uiscofrate.            | Cum micis panis, bene coctis.                     | Meliores Feldudichi cerebro.   | Hepati grosso.                         | Cum citrullis recentibus.           | Hyemi.<br>Dereptis.<br>Frigidis.<br>Nutrimentum matura.                              |           |
| F | 174      | Chaloe cū nuci. | Cali. & fic. in 1.<br>Fortis caliditatis.                                      | Quod est pura albedinis.                          | Stomacho flagmatico, & renibus.  | Facit grauedinem capitis.              | Cum lactucis, et papaueribus.       | Hyemi.<br>Dereptis.<br>Frigidis.<br>Ira, muleri, ali. nutri. multiusuel spena multū. |           |
| G | 175      | Cusfabenc.      | Cali. in 1.<br>Temperate calidum.  | Bene cocti, & modici olei.                        | Syntheticis (alias, dysentericis.  | Fastidis.                              | Cum uino lymphato.                  | Hyemi.<br>Iubentibus.<br>Calidis.<br>Nutrimentum multum.                             |           |
| H | Numerus. | Nomina.         | Gradus.  | MELIUS EX RE ipsa quam queris.                    | IVVA MENTVM eius.  | NOCVS MBNTVM eius.                     | REMOtio Nocvmenti eius.             | Tempora.<br>Acates.<br>Complexiones.<br>Quid gnatur.                                 |           |

D O M V S T A C V I N O R V M

## Opiniones Philosphorum.

## Electiones. &amp; Proprietates.

**Zaccharum.** Melius ex zaccharo est Calaxzec: & laudabilius & subtilius ex eo, quod est bene colatum. Est tamen zaccharū temperatæ complexionis, sed inclinat ad humiditatem (alias, caliditatem) quod est in omnibus suis modis simile melli: sed sitim ualde non efficit sicut mel, at tamen nutrimentum eius est maius nutrimento mellis. Sed si coquatur & despumetur, sedat sitim: & tussim, & ægritudinem stomachi, & renum, & uesicæ, & caliditatem extinguit. Manna calida est in primo gradu, utilis pectori, & pulmone. Verum illa quæ cadit super arbores glandiū est sicca: sed illa quæ cadit supra arborem landri, est calida & sicca.

**Mel.** Urinam prouocat, & uomitum commouet. Et quando cum aqua decoquitur, & despumatur, perditur acuitas eius, & minuitur dulcedo & inflammatio eius (in alio, inflatio) & nutrimentum eius augetur, & urinæ prouocatio, & uentris laxatio. Et melius ex eo est acutum, puræ dulcedinis, spissum, & uernale, declinans ad rubedinem. Et Deps, id est, mel dactylorum, calidum est & humidum, complexionis temperatæ. Quod uero ex eo in sole decoquitur, est minoris humiditatis, & multæ dulcedinis, & caliditatis. Rob uero calidum est & siccum, sanguinem comburens. Musum uero ex eo, est minoris caliditatis.

**Feludichi.** Est multi nutrimenti, & difficilis digestionis. Leufunichi subtilius est Carayf, & est minoris nutrimenti, & difficilius digestionis. Fingi uero sunt leuius prædictis ad digerendum. Omnibus uero dictis cibis, quiescentes uti non debent: eo quod sunt magis conuenientes exercitantibus. Remouetur autem nocuumentum ipsorum cum optimo uino assumpto, post quatuor horas finita comestione prædictorum. Prædictos uero cibos comedere non debent habentes hepatis seu splenis opilationem. Sunt tamen hii iuuatiui pectoris.

**Carayf cum nucibus.** Detestantur illis, qui timent generationem lapidis fieri in uesicis eorum: & præcipue habentibus renes calidos, & opilationem patientibus in hepate: propter uiscositate ipsorum: & sunt conferentes patientibus apostema pectoris, seu pulmonis. Et quando præparantur cum zaccharo, amigdalibus, & nucibus, habentibus stomachum temperatum. Qui dicitur Quadratum: pro eo, quod quarta pars est mica panis: alia ex rebus, quibus farcitur: alia ex pasta circūstante: & reliqua ex aceto. Res uero replentes ex quibus farcitur, sicut sunt Leufimcheri, cuius tertia pars sunt amigdalæ, & duæ tertiæ sunt zaccharum: & species debent esse ea proportione, qua recipiantur delectabiliter a gustu.

**Chabis** Hippocrates dicit, quod milla quæ fiunt ex farina frumenti, melle, oleo oliuarum, uel alijs oleis, sunt uelocis descensionis, & corrumpuntur uelociter in stomacho: eo quod farina, & oleum sunt uelocis descensionis: & mellis etiam descensionis uelocitas sedatur, cum igne decoquitur: & uelocitas corruptionis ipsius est, quia cum bene decoquitur, acuitur mel & oleum: et cum non decoquitur, remanet farina cruda.

**Chaloe cum nucibus.** Omnes modi & naturæ, seu cubiæ, qui fiunt cum nucibus & melle, sunt generatiui cholerae: & qui fiunt cum amigdalibus, sunt conferentes tussi quæ fit ex humiditate. Et qui ex eis præparantur cum festicis & melle, sunt conferentes habentibus in pectore & pulmone opilationem, & humorem flegmaticum. Et qui præparantur cum papaueribus & zaccharo, sunt conferentes fluxui reumatis, & tussi quæ fit ex caliditate. Et præparati cum Sifamino, fastidiunt, licet sint multi nutrimenti. Verum tamen permutatur complexio cuiuslibet Chaloe ex rebus quæ miscentur cum melle.

**Cuskabenchii.** Nutriunt magis quam aliqui modi Chaloe, quando digeruntur: eo quod in se partem panis continent: & est difficilis descensionis, eo quod oleum resistit cocturæ panis ipsius. Et frixum ex eis est difficilius digestionis, quam aliter coctum: propter nimiam unctuositatem ipsius. Et hii sunt ex cibis exercitantium. Et ex Chaloe sicca & uiscosa, est difficilis digestionis: eo quod ignis propter admixtionem ouorum, præstat eis uiscositatem: & quæ ex eis liquefit sub lingua, econuerso.

Apta huc que  
supra fol. 33.  
Canone. 36.

H 2



Zaccharum. Mel. Feludichi. Carayf cū nucibus. Chabis. Chaloe cū nucib. Cuskabenchii.

De Præparatoris Dentium, & conseruatione.

Iuuamenta rationabilia.

|   |          |                  |   |   |  |  |   |  |  |
|---|----------|------------------|---|---|--|--|---|--|--|
| A | 175      | Præpar. dentium. | Cal. & sicce, cum<br>stipucitate.   | o   | Quod est o-<br>doratum.  | Dolori den-<br>tium ex frigi-<br>ditate.                         | Renibus.                                | Cum lauan-<br>tur ex aqua<br>rosacea.                    | Frigidis.<br>Decepius.<br>Frigidis.                  |
| B | 177      | Mahleb.          | Chab. et Theo.<br>fri. & sic. lor. ca-<br>erhu. Musf. rem-<br>peate cali.                 | Fri. & sicce. in 1.                           | Recens, ma-<br>gnū, & pon-<br>derosum.                           | Gingiuis, &<br>urinā prouo-<br>cat, ex frigidi-<br>tate retentā. | Cerebro ca-<br>lido.                    | Cum temper-<br>atur cū oleo<br>refrigeratiuo.            | Frigidis.<br>Senectuti.<br>Frigidis.                 |
| C | 178      | Aqua caphore.    | Filius Ab. ca-<br>lida, & sicca.  | Cali. effice. in 1.                           | Quod assimi-<br>lat in colore,<br>& citrinitate<br>oleo saifami. | Mundificat<br>sordes.  | Ex caliditate<br>sodæ.                  | Mixtū cum<br>oleo uiola-<br>rum.                         | Frigidis.<br>Decepius.<br>Frigidis.                  |
| D | 179      | Vitem.           | lor. & Musf. cali.<br>& acutū, luna-<br>chium, & siccū.                                   | Cali. in sicce. in 1.                         | Kerriferr mū-<br>dum, alias,<br>berbin mun-<br>dum.              | Educit foetū,<br>& dentes a<br>sordibus mū-<br>dificat.          | Gutturi ob-<br>est, & dentes<br>adurit. | Cū medullis<br>seminis melo-<br>num, & oleo<br>uiolaceo. | Frigidis.<br>Senectuti.<br>Omnibus.                  |
| E | 180      | Ciperi.          | Kal. cali. & sicce.   | Cal. & sicce. in 2.                           | Hortulanum<br>album.   | Vesicæ frigi-<br>dæ, & gingi-<br>uas stringit.                   | Gutturi, &<br>rursi.                    | Cum misce-<br>tur zuccarū,<br>uel sandalū.               | Frigidis.<br>Decepius.<br>Frigidis.                  |
| F | 181      | Sandaliū albu.   | Mat. et Musf. fri.<br>erf. et odoriferū;<br>rubeū uero for-<br>tidis frigidita.           | Fri. in sicce. in 2.                          | Macastri.  | Ori, & hepadi<br>calidis.  | Voci obest.                             | Cum candi.   | Calidis.<br>Iuuentibus.<br>Acetui.                   |
| G | 182      | Rose.            | Dio. fri. fri. lor.<br>fr. effice. G. diuer-<br>sare uiriditū : tū<br>dūat frigidit. 182. | Fri. in sicce. in 1.<br>all. cin 1. si. in 1. | Deluri, ru-<br>beæ.  | Dētes, et gin-<br>gias confor-<br>tant.                          | Coitui cum<br>comeditur.                | Cum granis<br>zelun secun-<br>da mensa co-<br>mestis.    | Calidis.<br>Iuuentibus.<br>Acetui.                   |
| H | Numerus. | Nomina.          | Natur-<br>re.   | Gradus.                                       | MELI-<br>VS EX<br>RE ipsa<br>quam queris.                        | I V V A-<br>M E N-<br>T V M<br>cuis.                             | N O C V-<br>M E N-<br>T V M<br>cuis.    | R E M O-<br>tio Nocu-<br>menti<br>cuis.                  | Frigidis.<br>Acies.<br>Coplexiones.<br>Quid generat. |

D O M V S T A C V I N O R V M

Opiniones Philosophorum.

Electiones, & Proprietates.

**Alb. Preparatoria Dentium, secundum Maymonem.** Eligitur ex eo recens, ponderosum, cuius natura est calida & sicca: uerum siccitas est fortior caliditate. Hæc enim sua stipticitate confortant gingiuas, & dentes: & sua caliditate inflationes ipsorum soluuntur. Quod quia uentositatem generat, addit in coitu, & appetitu combinationis: & maxime quando miscetur in medicinis eorum compositum simile.

**Ra. Maheleb.** Ex laudabilioribus lauacris, accipitur tantum ex uirgis & ramis melioris odoris: & quod ex ligno eius melius est, album, plenum, saporitum, Margaritaceum, & delatum de partibus Aldrabingen & Vehemit. Et dicitur, quod sit temperatum in caliditate, auferens sua mundificatione odores horribiles, qui fiunt ex carnibus pinguibus. Dissolutione etiam, & aromaticitate (alias, attractione) frangit lapidem, & mollicat duros tumores. Abstergit lentigines, aperiens opilationem, necans lumbricos: & aufert reumata, quæ sunt in pectore, & pulmone.

**Aqua Camphoræ.** Dixerunt ueteres cõfectionarij, quod sit aqua destillans ex cortice arboris Camphoræ Carassæ: unde ab ipsa egreditur. Et dixerunt, qui hoc uiderunt, quod ex Camphora quoddam est, quod reperitur in corticibus arborum suarum, clarum: & aliud est de Camphora. Et quoddam est, quod reperitur inter cortices arborum, & lippos ipsorum: quod de eo quitur, & colatur, post cuius cocturam (alias, colaturam) separatur aquositas ipsius. Et eius proprietas est, quando ponitur in cibis, muscæ elongabunt se ab eis. Item Origanum puluerizatum, & sparsum, super pisces, uel carnes, uel alia cibaria, fugat muscas ab eis.

**Ra. Vium, siue sterqus palserum.** Berbin locus regionis Castrie, ubi eligitur habens grana grossa & alba: quæ debent poni in aqua rosacea, & siccari in umbra: deinde redigantur in puluerem, & in uasellis reponantur uitreis: postmodum ducatur super plano lapide, et reseruetur: quo utimur ad suffumigandum, contra toxica. Gal. dixit, quod lauant intestina, profunt dysenterijs ipsorum, nocent uellicæ. Aufertur tamen eius nocumentum cum melle. Et uisus fuit quidam, qui utebatur comestione ipsius, & incurrit hydropsim. Et sapor eius est multæ mundificationis, nocens oculis, & ori.

**Ra. Ciperi.** Eliguntur de partibus Cushi, parui, quorum herba breuis, & unctiosa grana ipsius, & quæ colliguntur ex pratibus, & locis modicarum aquarum. Et post ipsos eliguntur qui sunt de partibus Baufari. Et post istos de partibus Ralsi, Ralsis ciuitas. Et omnes isti modi conferunt apostematibus oris, habentes in se uirtutem incisiuam, qua frangunt lapidem, & urinam, & menstrua prouocant: & confortant stomachum, qui est debilis digestionis: & calefaciunt & desiccant sine mordicatione.

**Ra. Sandalus albus.** Eligitur ad confortandum dentes, & gingiuas: & aromatizant oris odorem, conferentes sodæ accidenti ex caliditate. Confecti tamen cum medicinis hepatis & stomachi, confortabunt eos. Et liniunt super inflationes calidas, in principio prodest, & maxime inflammationibus hepatis & stomachi. Rubei tamen ex eis frigidiores sunt albis, quorum iuuamentum æquale est iuuamento alborum. Sandali uero cum confricantur, ex frictione caliditate acquirunt, sicut acquirunt farina ex molitura, & ferculum ab igne.

**Ra. Rosæ.** Sunt diuersarum partium. Nam in quibusdam ex eis uincit amaritudo: & sunt partes calidæ, subtiles. Et in quibusdam stipticitas: quæ sunt frigidæ, & grossæ. Et in quibusdam aquositas: quæ sunt saporis insipidi. In quibusdam totaliter uincit frigiditas: quæ sunt mediocres inter grossiciem & subtilitatem, & sunt confortantes cerebrum calidum.

Apta huc que supra fol. 24. & 25. Canonæ 27.

H 3



Preparatoria Dentium.

Maheleb.

Aqua Camphoræ.

Vium, Ciperi.

Sandalus albus, & rubeus.

Rosæ.

De Aquis pluuiialibus, & Fontium.

Iunamenta rationabilia.

|   |          |  |   |  |   |  |   |
|---|----------|--|---|--|---|--|---|
| A | 181      | Fri. & hu. in 4.<br>Frigida, & hu-<br>mida.        | Ex fontibus<br>orientali-<br>bus.                       | Hepati cali-<br>do, & dige-<br>stioni.                   | Infrigidat, &<br>efficiunt infla-<br>tiones humi-<br>das. | Cum balneo,<br>& exercitio<br>moderato.                                  | Caldus.<br>Aestus.<br>Caldus, & hicc.<br>Caldus, & sic.<br>Vriam pro-<br>uocat. |
| B | 184      | Fri. & hu. in 4.<br>Habens aliquid<br>caliditatis. | Ex bona ter-<br>ra recepta.                             | Tussi.   | Raucitati, si<br>corrupta<br>fuerit.                      | Cum calescit,<br>(alias, quado<br>colligit mēse<br>Ianuarij.)            | Omibus.<br>Temperatis.<br>Sudorem pro-<br>uocat.                                |
| C | 187      | Fri. naturaliter,<br>sic accidit aliter.           | Ex aqua dul-<br>ci existente.                           | Digestionem<br>meliorat.                                 | Tussim com-<br>mouet.                                     | Bibenda an-<br>tea modi-<br>cum.   | Aestus.<br>Iuuenibus.<br>Caldus.<br>Dilectionis ut<br>duras, paraly-            |
| D | 186      | Fri. naturaliter,<br>& accidit aliter.             | Cum misce-<br>tur cum a-<br>qua.                        | Digestioni, &<br>præseruat ab<br>inflatione hu-<br>mida. | Pectori, &<br>guttur.                                     | Cum balneo,<br>& debili mo-<br>tu.                                       | Caldus.<br>Aestus.<br>Iuuenibus.<br>Caldus, & sic.                              |
| E | 185      | Fri. & hu. in 2.<br>Cæli. accidit<br>aliter.       | Tepida, dul-<br>cis.                                    | Mundificat<br>uillos fio-<br>machi.                      | Laxat instru-<br>menta dige-<br>stionis.                  | Cum misce-<br>tur aqua ro-<br>facea.                                     | Hyem.<br>Frigidus.<br>Inflationes hu-<br>miditates.                             |
| F | 183      | Cæli. & sic. in 2.<br>Cæli. & sic.                 | Non amara,<br>& fluens.                                 | Soluit cor-<br>pus.                                      | Pruritus ef-<br>ficat.                                    | Cū miscetur<br>cū bono lu-<br>to, et ut post<br>eius potū ad<br>balneum. | Hyem.<br>Frigidus.<br>Dereptus.<br>Frigidus, & humil.<br>Siam expellit.         |
| G | 189      | Fri. & sic. in 5.<br>Frigi. & sicca.               | Quæ potest<br>potari, & est<br>modicæ sti-<br>puitatis. | Hemorrhoi-<br>dibus, & flu-<br>xui uentris.              | Defecat cor-<br>pus.                                      | Cum rebus<br>humidis, &<br>dulci uino.                                   | Iuuenibus.<br>Cæli. & humil.<br>Colicam.  |
| H | Numerus. | Gradus.<br>Natu-<br>re.                            | MELI-<br>VS EX<br>RE ipsa<br>quam queris.               | IVVA-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.                            | NOCU-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.                             | REMO-<br>tio Nocu-<br>menti<br>eius.                                     | Regiona.<br>Tempora.<br>Aetate.<br>Complectōes.<br>Quid generat.                |

D O M V S T A C V I N O R V M

Opiniones Philosophorum.

Electiones, & Proprietates.

**Hipp. G. Aqua fontium.** Ordiuntur Aquæ fontium quæ multæ sunt frigiditatis: & aquæ locorum arenosorum, quando a ieiunis bibuntur: quia obsunt stomacho, dentibus, inflati-  
oni, neruis, ossibus, & cerebro: eo quod sunt frigidæ complexionis. Sunt etiam malæ quæ dantur in balneis, & post coitum, & in exercitio for-  
ti, & siti quæ de nocte accidit in somno. eo quod calorem na-  
turalem extinguit, Nisi sitis fuerit occasione febris, ci-  
bi saluti, aut rerum calidarum & siccarum.

**Hipp. G. Ori. Aqua pluuialis.** Hipp. dicit, quod Aqua pluuialis est melior inter aquas, leuior, & dulci-  
or: eo quod subtilius est quod sol ex aquis extrahit: quæ licet corrumpitur, sua subtilitate, &  
non malicia corrumpitur. Nam omne leuiter corruptibile est subtile. Et cum corrup-  
pitur aqua, raucitatem facit, (alias, siccitatem) & febres: & cum non corrup-  
pitur, est bona. Melior tamen ex aquis, est, quæ pluit suauiter, & pau-  
latim, & cum tonitruis: prima causa, propter ipsius subtilita-  
tem, quæ in ea existit: & secunda, propter motû nubium ipsam subtiliantem.

**G. Nix & Glacies.** Nix quædam est glacies, & quædã gelu. Et de Glacie melius est, & peius se-  
cundum maneriem loci in quo reperitur. Et de glaciibus melius est quod ceciderit super saxis,  
terris duris, et bonis arenis. Et cum acciderit non nisi malã aquam habere, tempera eam  
cum hac niue. Et de niuibus peius est, quod super mineras ceciderit. Et Nix li-  
cet sit frigida, & sicca in substantia, iudicat tamen Medicus in ea  
secundum opinionem (in alio, operationem) secun-  
dum quam est humida.

**Maf. Jo. An. Aqua Niui mixta.** Qui usus fuerit potu aquarum fluentium de fontibus, & infrigidatarum  
in aëre, & conseruatarum in arena, in domibus, non indiget niue: quia si niuis nocumen-  
tum non appareat iuuenibus incontinenti, tamen accrescens antea modicum appare-  
bit decrepitis, & præcipue illis, qui consueti sunt pati podagram, seu ægritu-  
dines neruorum. Et q̄ aqua non nutriat, signum est, quod non in-  
spisatur dum coquitur, & famelicum non satiat, nec dige-  
sta dicitur, nec prouocat appetitum.

**G. Ka. Ioh. Aqua calida.** Eligitur ieiunis: quia stomachum lauat a ciborum superfluitate. Et possibile  
est, quod uentrem laxet, maxime cum Zaccharo mixta, & melle: cuius usus destruit digestio-  
nem, laxat stomachum & corpus, & prouocat fluxum sanguinis de naribus. Sed illa quæ nec  
est frigida, nec tepida, corpus inflat, & appetitum debilitat, & uisum: & sitim nõ sedat.  
Scias, quod eam subtiliat ignis, quando causa grossicie ipsius fuerit frigi-  
ditas: & ingrossat, quando causa grossicie fuerit cali-  
ditas. sicut in Nilo, in terra Aegypti.

**Aqua falsa.** Primo laxat corpus, deinde stringit & desiccet. Sulphurea uero, & picea, & de  
Naphtha profunt scabiei, apostematibus ueteribus, & hydropicis. Aqua uero æris, urinam  
constipat: & aqua quæ egreditur ex minerais argenteis infrigidat, & desiccet tempera-  
te. Aqua siquidem terrea, prodest stomacho, & inflationi splenis, & calefa-  
cit & desiccet. Aqua tamen falsa, cum miscetur cum Sanich in uasis  
nouis creteis: deinde perforatur fundus uasis subtili foramine:  
aqua destillans exinde potata super pingues cibos, aufert nocumentû ipsorû.

**Aqua Aluminosa.** Aquæ oēs hmõi sunt cõuenientes ad curandum ab exterius corpus, non  
ad potandû. Tñ si potare aliquis indigeat, misceat cû eis de luto suæ regionis: uel bulliat prius,  
& misceat cû eis uinû stipticû, si assumetes fuerint frig. cõplexionis. Si uero fuerint cal. denẽ ce-  
pæ pparatæ cû aceto in comestione, et in potu syrupus acetosus. Et in aqs q̄ sunt malæ qlitatis,  
coquat cicera, et colatæ denẽ ad bibendû: post q̄s etiã cõuenient danẽ cepæ pparatæ cû aceto: et  
añ eas comedaẽ de pastinacis syluestrib. piscib. salitis, uel cucurbitis. Etiã aqua turbida clara effi-  
ci, qñ ponunt in ea alumẽ, uel medulla nucleorû chrysolorû. i. psicorû, seu carbões accensi.

Apta huc que  
supra fol. 12.  
Canone. 29.  
H 2



Aqua fontium. Aqua pluuialis. Nix & Glacies. Aqua Niui mixta. Aqua calida. Aqua falsa. Aqua fluminosa.

De Vinis fructuum uuarum, & de cautela ad Ebrietatem, & Anxietatibus. Iuuamenta rationabilis.

|   |     |                             |   |                                    |   |                                |   |  |
|---|-----|-----------------------------|---|------------------------------------|---|--------------------------------|---|--|
| A | 190 | Vinum.                      | Cal. et sic. in 2.<br>Ioh. cal. sic.                                | Citrium, odoriferum.               | Famem sedat.  | Bibitum immoderate.            | Cū rebus secundæ mēse, & cum aqua mixtum.                       | Fragi. Meridionalis. cal. cibis. Deceptus. Frigidus. Sang. calore tepidatus. |
| B | 191 | Vinum odoriferum.           | Cal. in 2. sic in 1.<br>Ioh. fortis ea. et igneatis.                | Vinctuosum, odoriferum.            | Curat ophthalmiam.  | Sensibus, & memoriæ peritorum. | Cum pomis muzis, & mellis lactucarum.                           | Hyemi. Senectuti. Frigidus. Sang. subulis, acutus.                           |
| C | 192 | Vinum ruberunt grossum.     | Cal. & sic. in 2.<br>Tantum in caliditate, & sic. cit.              | Splendidum.                        | Sedat syncopim. (alias, lirum.)   | Spleni, & hepatis debilibus.   | Cum granatus acetosis.  | Hyemi. Deceptus. Frigidus. Cholera rubra.                                    |
| D | 193 | Vinum citrinum, acutum.     | Cal. & sic. in 2.<br>Fortius inter uina in caliditate.              | Annata, et lucidum.                | Aufert nocuumentum toxicorum.   | Sedat coitus appetitum.        | Cum Cidonis muzis.  | Veni Imphatu. Deceptus. Frigidus. Cholera acuta.                             |
| E | 194 | Vinum, apes teret acetolum. | Cal. & sic. in 2.<br>Pauca caliditate, & sic. citans.               | Quod sit de uinea que diffunditur. | Cholerics.  | Neruis, & uisceribus.          | Cum chalde secunde mensae.                                      | Veni. Inuenibus. Temperans. Sang. immundus.                                  |
| F | 195 | Vinum de da-tylis.          | Cal. & hu. in 1.<br>Grossum & abominabile.                          | Factum ex rutab melle ipsius.      | Impiguit corpus, & laxat.   | Opilat.                        | Cum granatis dulcibus.  | Aurum. Deceptus. Frigidus. Sang. rubicundus.                                 |
| G | 196 | Amigdalaz, amare.           | Cal. et sic. in 2.<br>O. et lo. c. et sic. cit. corticibus. citans. | Magne, dulces, & unctuosae.        | Comestę ante potū pieruāt ab ebrietate, & anxietatibus. abstergūt lentigines. | Intestinis.                    | Cum serūtur cū amigdalibus dulcibus, papaueribus, seu zucchero. | Hyemi. Deceptus. Frigidus. Humor indigestus.                                 |
| H | 197 | Numerus.                    | Gradus. Nau. Nomina.  | MELIUS EX RE ipsa quam queris.     | IVVA MENTVM eius.   | NOCV MENTVM eius.              | REMOtio Nocuumenti eius.  | Tempora. Aetates. Complexiones. Quid generat.                                |

D O M V S T A C V I N O R V M

**Hip. G. D.** **Vinum.** Diuersificatur in colore, odore, & sapore, ordine, potu, & tempore. Vinum album est modice caliditatis, & modici nutrimenti, uelox ad digerendum; nigrum uero e contrario. Odoriferum uero bonum sanguinem facit. Horribilis uero odoris, e contrario. Dulce est uelocis digestionis, fluere facit uentrem minus quam urinam; stipticum uero e contrario, Grossum est multi nutrimenti, & difficilis descensionis; subtile uero e contrario. Vinum nouum est inflatum; uetus uero alleuians.

**G. Hip.** **Vinum uetus odoriferum.** In ultimitate est calidum in tertio gradu. Nouum uero in primo. Medium inter hæc est calidum in secundo. Habentibus uero complexiones calidas, nocet uinum citrinum, & rubeum, splendidum, uetus, amarum, & purum; eo quod inducit Sodomam, anxietates, & uigilias, maxime habentibus hepar & cerebrum calidum, nam somnus & uigiliae sunt iuxta caliditatem, & frigiditatem cerebri & uini. Habentibus uero complexiones contemperatas, prodest uinum rosaceum, non antiquum, moderatum in quantitate & lymphatione.

**G. R. Job.** **Vinum rubeum grossum.** Vinum grossum, nouum & dulce, est plurimi nutrimenti, & maxime nociuum stomacho; deterius uero est eo, nigrum, grossum, & dulce; hoc uero deterius est, nigrum, grossum & stipticum; eo quod est difficilis descensionis. Album uero inter omnia uina est minoris caliditatis: cuius nutrimentum est magis iuuatiuum calefactis, & ad prouocandum urinam: & praecipue subtile ex eo; eo quod omne uinum album est stipticum, grossum, uel aquaticum subtile; dulce uero nunquam. Omne uero uinum nigrum dulce est.

**Vinum citrinum acutum.** Quare uinum citrinum acutum, noceat conualescentibus & debilibus humentibus corpora, est, propter siccitatem & acuitatem ipsius. Et quare etiam sedat coitum, est: quia caliditas, qua complet combinatio & digestio spermatis, extrahit ad superficiem corporis ex gaudio, et uini subtilitate. Et causa quare humores calidi, complexiones inebriant citius potando ex scyathis paruis, quam in magnis, est: quia modicum uinum paruo scyatho contentum, uelocius digerit, cerebrum ascendens, cuius uapores uelocius in cerebrum ascendunt, unde citius inebriant, & uelocius multo. Et quare accidat occasio potationis uini tremor, & nutabilitas, quibus ipsum sit calidum, est: quia tremor accidit occasione flegmatis generatoris ex mala digestionis: & frigiditas accidit, quia aer ingreditur poros, quos uinum aperit.

**G. O. M. R. Job.** **Vinum acetotum.** Quia colat uinum quod acescit a domo sua, uel sece, & permutando miscet cum sece alterius boni uini, annullat acetositas eius. Cinis uitis albae uariarum, et passulae dissolutae, et cicera trita, & myrtus, quodlibet ipsorum in uino quod acescere ceperit impositum, abscondit acetositatem. Et quia uindemiant uuae, quae ceperunt aliquantulum desiccari in umbra, Luna existente diminuta lumine, quod exprimit & decoquit usque ad consumptionem aquositate ipsarum, et reponunt in uasis, orificia quorum sunt cooperta lamina ferrea, applicetur tempore conuersionis, & tonitruorum, auferatur tempore boreali, assecuratur hoc uinum, quod ab acetositate praeseruari bitur.

**Ra. Job.** **Vinum de dactylis.** Eligunt ad potandum in quolibet uino cocto nuces tritae, ad auferendum fumum, si quis per ignem remanserit. Et ad faciendum ipsum clarum & mundum, sal adponendum est. Vinum uero de dactylis grossius est inter alia uina, & minoris caliditatis. Et uinum quod fit ex melle dactylorum, grossius est alijs uinis, & debilioris caliditatis, tardioris descensionis, & plurimum uentositatum, inter alia uina praedicta. Opilationem faciunt, maxime postquam ueterascunt. Vinum tamen mellis fortioris est caliditatis inter alia uina, et magis operatur stuporem. Et uinum passulae est debilioris operationis, quam uinum grossum, nigrum. Vinum uero temperatum dicitur esse de numero electionis. Et uinum in quo ponitur teda, est frigidum, et stipticum, et dicitur a quibusdam, quod est calidum & sic.

**D. Ori. Job.** **Amigdalae, maxime amarae.** Si ex succo foliorum uitis uuae albae accipiantur 3, 2, & ex forti aceto 1, 1, & rob agrestae 3, 1, & feminis caulibus 3, 2, et miscantur; ex ipso confecto inter potationes quantitates aliqua bibant: praeseruat ab ebrietate, & ebrietatis stupore. Et si adsumantur ex semine caulibus 3, 2, & miscentur cum rob agrestae ante uini potationes, ab ebrietate praeseruat. Et si uoluerint aliqui bibere ab unda ter, cibum minuatur. Et si assumant de brodio caulibus pingui, & comedaunt de feludichi zaccharino, uel bibant de uino dulci qualibet uice ter, & odorem camphora, & nenufar, et non multiplicetur motus, uel loquela, praeseruat ab ebrietate. Processus uero & principium potationis in antea debet esse a modico ad multum. Si datur in potu diligenti uinum aqua fructuum uitis, mixta uino infuso potare, uinum horrebit. Similiter si detur ante potum myrtus, seu ruta ad potandum, horrebit.

Eligitur potus uini Luna existente in signis aquaticis: praeter scorpionem. Deinde aerea Luna coniuncta cum Venere, & Ioue.

Eligitur existente ascendente in quinta domo illius, pro quo eligitur, et Luna existente in eo: & repudiatur si fuerit in octaua.

Repudiatur Saturno existente in ascendente, propter impedimenta ipsius: & Marte, propter excessus, quos facit in potationibus: et cauda, ne te diosif superueniant.

Apta huc quae supra sol. 26. & 27. Canone 29. notantur.



Vinum, Vinum uetus, Vinum rubeum grossum, Vinum citrinum, Vinum acetosum, Vinum de dactylis, Vinum Amigdalinum.

De Odoribus, & Floribus.

Iuuamenta rationabilia.

|   |                        |   |   |   |   |   |   |
|---|------------------------|---|---|---|---|---|---|
| A | 197<br>Myrtus.         | Fri. in s. fic. in s.<br>loh. et Iohanni-<br>cus fig. fic.;   | Castruhuben,<br>id est, con-<br>tracta.                             | Hepati calo-<br>ris empla-<br>strata.   | Vigilijs.   | Cum uiolis<br>recentibus.   | Calidis.<br>Iuuenibus.<br>Ual. et humi.               |
| B | 198<br>Rosa.           | Fri. in s. fic. in s.<br>Ord. frigi. & ti-<br>pueq. G. diuer-<br>sarum uisum.<br>lor. fig. fic.                   | De Iuri in<br>Persia, re-<br>centes.                                | Cerebro ca-<br>lido.  | Efficet quibus-<br>dam mest-<br>hut.                        | Cum cam-<br>phora.  | Calidis.<br>Iuuenibus.<br>Calidis.                    |
| C | 199<br>Ocimum origani. | Cal. in s. fic. in s.<br>Pituis Ab. ipate<br>calt. filius Mun.<br>ca. in s. M. fr. &<br>fic. lor. ca. et sic.     | Origanatū, p-<br>pter suā frigi-<br>ditatē ratione<br>uiscositatis. | Dissoluit su-<br>perfluitates<br>cerebri.   | Replet cere-<br>brum frigidū<br>superfluita-<br>tibus.      | Cum nenu-<br>sar.   | Temperatis.<br>Omnibus.<br>Calidis.                   |
| D | 200<br>Viola.          | Fri. in s. hu. in s.<br>lor. frigi. & hu-<br>mi. hntes quid-<br>dam caliditatis.                                  | Azichne mul-<br>tiplicium so-<br>liorum.                            | Odorata ad<br>birslem, et eis<br>potus laxat<br>choleram.   | Catarrum ex<br>frigiditate.                                 | Cum Cayri,<br>& Samsuco.  | Iuuenibus.<br>Foliantibus.                            |
| E | 201<br>Lilia.          | Cal. in s. hu. in s.<br>G. debilis cal. &<br>spate humi. cū<br>spicetate. lor.<br>calt. & fic.                    | Cœlestia.   | Dissoluit su-<br>perfluitates ce-<br>rebri, & pur-<br>gant aquam<br>citrinam.                     | Sodam, ex ca-<br>litate.                                    | Cum cam-<br>phora.  | Frigidis.<br>Decipitis.                               |
| F | 202<br>Orra.           | Cal. et sic. in s.<br>Cortex eius cal.<br>& sic. similit gra-<br>na Caro fr. et ch.<br>acerolū fr. et sic.        | De Fahsi-<br>gna, id est,<br>regia.                                 | Cū odore sto-<br>conie, cōtra<br>toxicū cū me-<br>dicina: & cor-<br>tex eius dige-<br>rit cibum.  | Cerebro cali-<br>do, & est disti-<br>cili digestio-<br>nis. | Cū uiolis o-<br>dorandis recē-<br>tibus cū come-<br>dunt pō cibū. | Frigidis.<br>Decipitis.                               |
| G | 203<br>Fructus mādrag. | Fri. in s. fic. in s.<br>G. fri. uerū tamē<br>est in eo hu. et ē<br>lor. fr. & fic. ace-<br>rosū ipso fr. et sic. | Magni, & o-<br>doriferi.  | Odorādī con-<br>tra sodā, pro-<br>dest elephan-<br>tis, & magnis<br>infrigidatio-<br>nibus cutis. | Heberant sen-<br>sus, & somni-<br>um prouo-<br>cant.        | Cum fructu<br>hederæ.   | Aestari.<br>Iuuenibus.<br>Calidis.                    |
| H | Numerus.               | Gradus.<br>Natu-<br>ræ.   | M B L I<br>V S B X<br>R E I P S A<br>quam quæris.                   | I V V A<br>M E N<br>T V M<br>eius.  | N O C V<br>M E N<br>T V M<br>eius.                          | R E M O<br>t i o N o c u<br>m e n t i<br>eius.                    | Tempora.<br>Acetes.<br>Complexiones.<br>Quid generat. |

D O M V S T A C V I N O R V M

**Myrtus.** Propter tuam siccitatem, est frigid. & sicca, & propter amaritudinem habet aliquid cali. & humi. (in alio, subtilitatis.) Et Sanibucus est fortis caloris, & siccitatis. Et Sanibucus credo, prodest habentibus torturam oris, & paralyfim sola ex frigiditate. Rosæ gariofilatæ, no minatæ arabice uisum, propinquæ sunt Sambuco in uirtute; uerumtamē debiliores sunt eis, & delectabiliores. Narcissus temperatus in cali. & sicca, subtiliatiuus, & dissolutiuus humidita tum. Syluestris tamen fortior est, & calidior hortulano. Et campestris Narcissi si cepe accipia tur, & aliquantulū scindatur in crucem, plantetur postmodū in uiridario, duplicabit flos eius.

**Rosa.** Rosæ sunt diuersorum modorum. Nam ex eis sunt quædam rubæ, & plendidæ. Quæ dam albæ. Et quædā citrinæ. Et quædam in exteriori superficie citrinæ, & in interiori sunt ni græ. Et earum naturæ sunt diuersarum uirtutum: uerumtamen omnes ad frigiditatem decli nant: unde cerebrum infrigidant, & desiccant, & sedant caliditatem ipsius. Tamen haben tibus frigidum cerebrum, catarrum faciunt. Et moschire, Cheri citrinum habet ali quid caliditatis. Nigrum tamen est temperatum. Ior, tamen dicit quod sit calidum & siccum in secundo.

**Ocimum organatum.** Habet in se caliditatem, qua dissoluit superfluitatem cerebri mode rate. Quod si aspergatur aqua, seu infundatur, infrigidat, & humectat magis. Mentastrum calidum & siccum est in tertio gradu, dissolutiuum uehementer humiditatum cerebri. Cuius succus prodest singulæ factæ ex repletionem. Samsucus calidus & siccus in secundo dissoluti uus, & subtiliatiuus. nam dissoluit uentositates cerebri, & exopilat ipsum, & subtiliat humi ditates eius. Cuius oleū prodest doloribus auriū, qui fiunt ex uentositate grosa. Et qñ ponitur succus eius in uentosa apposita locis sacrificatis, operat, & cicatrices dictorū locorū delect.

**Viola.** Eliguntur contra cerebrum calidum propter suam frigiditatem; contra uigilias, quia odoratæ faciunt uelociter dormire. Et si ponantur exterius supra caput recentes, faciunt urinam redolere sicut redolēt ipsæ, sicut accidit cum Alcanna unctis: eo quod urina eodem colore tin gatur. Et Nenufar simile est uiolis in uirtute, et iuuamento; uerūtamen frigidius est eis, propter quod abscondit sodam contingentē ex caliditate. Et ipsum est duorū modorū, citrinū syluestre, & cœleste hortulanū: uerum cœleste delectabilius est, et humidius. Flos Panis porcini calidus est & siccus: qui si uino infundatur, et postmodū uinum ipsum bibatur, inebriat.

**Lilium.** Est diuersorum modorum: uerumtamen quodlibet calidum est, dissolutiuum ce rebri. Et Cheri citrinum est calidum, subtiliatiuum, & dissolutiuum temperatum: licet o mnes aliæ maneries eius sint temperatæ in caliditate & frigiditate. Ocimi gariofilati uir tus propinqua est in operatione Samsuco. Rachacaromos sunt temperatæ complexionis, & delectabilis odoris, conferentes leuibus uentositati bus cerebri. Fructus Hederæ sunt eiusdem uirtutis. Baschiæ uirtus est sicut uirtus fructus Hederæ.

**Citra.** Multæ prænantiiū comedunt ex eo, quando habent appetitus accidentales. Et ipsum est contrariū mortalibus toxicis. Cuius cortex est calidus & siccus, et acutus. Et acetosum ipsi us frigi. & sicca. in tertio. Et caro ipsius inter hæc ex sua acuitate & aromaticitate confortat sto machum, & confert digestionem: cuius caliditas propinqua est temperantiæ. Et acetosum ipsi us incidit & subtiliat: & caro eius mediocris est inter corticem, & acetosum ipsius. Bache schon dixit in libro quem fecit in Maymonem, & filius Embrahi dixit, quod si come datur de nocte, strombosilitatem facit (in alio, stribosilitatem.)

**Fructus Mandragoræ.** Hi infrigidant cerebrum, & humectant, & illud insensibile red dunt. Arangi dissoluunt uentositates frigidas, & sunt Citris subtiliores. Limon celli similes sunt eis in odore, & operatione ad cerebrum. Citoniorum uero odor est infrigidans, & confortans cerebrum, & animam: tamen odor Citoniorum abscondit abominationes, & uomitus.

Apta huc quæ supra fol. 127. Canon. 101.



Myrtus. Rosa. Ocimū organatū. Viola. Lilia. Citra. Fructus Mādragoræ.

Iuuamentū, & nocumentū eorum quæ appropriantur secundæ mensæ.

Iuuamenta rationabilis.

|          |   |  |   |                               |                                       |   |                          |                                    |                                |
|----------|---|--|---|-------------------------------|---------------------------------------|---|--------------------------|------------------------------------|--------------------------------|
| <b>A</b> | 104<br>Canna mellis.<br>Tor. ca. & hu. D.<br>hñres in se stipt. | Cal. & hu. in 1.   | Multæ succo-<br>firatis, & dul-<br>cedinis. | Pectori, &<br>zusi.           | Generat uen-<br>tositatem.            | Cum ianan-<br>tur cum aqua<br>calida.                         | Quibus repeti-<br>untur. | Omnibus.                           | Hyemi: quia di-<br>gere facit. |
| <b>B</b> | 105<br>Candi.   | Cal. in 1. h. in 2.  | Purū, trans-<br>parens, &<br>leuc.          | Cannæ pul-<br>monis.          | Stomachis<br>cholericis.              | Cum muzis<br>fructibus.                                       | Omnibus.                 | Decrepitis, cal-<br>dis in uentre. |                                |
| <b>C</b> | 105<br>Lutū corallenti.   | Fr. ipa. sic. in 2.<br>Ca. sua fassidie,<br>gñalter fr. et si. | Leue, & fra-<br>gile.                       | Abscindit uo-<br>mitum.       | Generat la-<br>pidem in re-<br>nibus. | Cum fructi-<br>bus muzis, sy-<br>rupō acetoso<br>de seminibz. | Hyemi.                   | Decrepitis, cal-<br>dis in uentre. |                                |
| <b>D</b> | 107<br>Fetuce al. nitu.   | Cal. & fece. in 1.<br>Ori. cal. et sic.                        | Antiquæ, &<br>magnæ.                        | Morsui ser-<br>pentum.        | Facit uerti-<br>gines.                | Cum chry-<br>sometis sic-<br>cis.                             | Hyemi.                   | Senectuti.                         |                                |
| <b>E</b> | 103<br>Nucleæ.  | Ca. in 1. hu. in 1.  | Grosæ, hu-<br>moratæ.                       | Addit in ce-<br>rebro.        | Offendit sto-<br>machum.              | Cum Peni-<br>dis.   | Hyemi.                   | Decrepitis.                        |                                |
| <b>F</b> | 109<br>Amigd. cū lare.  | Cal. et sic. in 2.<br>Tor. torrefacti cū<br>corticibz e. & si. | Cuius corti-<br>ces fricando<br>separantur. | Retardant e-<br>brietatem.    | Fastidium.                            | Cum uino<br>citro.  | Hyemi.                   | Iuuenibus.                         |                                |
| <b>G</b> | 110<br>Rabes.   | Cal. & succ. in 2.   | Conserua-<br>tum in ni-<br>ue.              | Variolis, &<br>morbillis.     | Pectori, &<br>colicæ.                 | Cum citis<br>conditis.  | Vri.                     | Iuuenibus.                         |                                |
| <b>H</b> | Numerus.  | Gradus.<br>Naturæ.   | MELI-<br>VS EX<br>RE ipsa<br>quam queris.   | IVVA-<br>MEN-<br>TVM<br>eius. | NOCU-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.         | REMO-<br>tio Nocu-<br>menti<br>eius.                          | Complexiones.            | Acates.                            |                                |

D O M V S T A C V I N O R V M

**Opiniones Philotophorum.**

**Electiones, & Proprietates.**

**D. Cannæ Mellis.** Sunt temperatæ caliditatis, conferentes asperitati pectoris, gulæ, & can-  
*lo.* *Ro.* næ pulmonis, mundificantes humiditatem existentem in eis: & urinam prouocant.  
 Quarum uentositates sedantur per excoiationem, & ablutionem aquæ  
 calidæ. Penidiæ uero calidæ & humidæ sunt: conferentes pe-  
 ctori, & tussi: lubricant uentrem, generant sangui-  
 nem temperatum, & ex eis meliores sunt,  
 quæ conficiuntur ex puriori zaccharo.

**lo. Candi.** Clarificant guttur, ad quod fluunt humiditates capitæ, propter clamorem, & can-  
*lo.* tum, tussim & raucitatem, soluentes & conferentes pectori & pulmomi. Et quan-  
 do præparantur cum succo Coriandi recentis, et papaueribus, erunt ma-  
 gis conuenientes habentibus complexionibus calidas. Et tin-  
 cti, seu infusi cum azurio, conferunt melan-  
 choliæ, & subtiliant ipsam.

**lo. Lutum coralscenum.** Eligitur ut comedatur post cibum ad meliorandū digestionem, & robo-  
*lo.* *Gal.* randum, seu cōstringendū orificium stomachi, & maxime post assumptionē unctuosorū: et est  
 delicatissimū humiditatis stomachi. Et quantitas ex eis conferens, est ab una dragma usq; ad au-  
 reum: & si hanc quantitatem excesserit, operatur inflationem, opilationem, & citrinitatem. Et  
 habentibus uenas largas, minus obstat q̄ alijs. Habet etiā in se aliquid caloris, propter false-  
 dinem, & nutrit nonnulla de animalibus: eo quod est terra munda. Proprietates tamen  
 luti prædicti, diuersatur secundum diuersitatem speciei ipsius.

**Ort. Festuæ, uel Festicij.** Eliguntur habentes in se stipticitatem, & aromaticitatem, ad conferen-  
*lo.* *Gal.* dum stomacho, & expellendum humores pectoris, hepatis, & pulmonis, & mun-  
 dificandum renes. Verum stipticitatem non habentes parum conferunt,  
 aut nocent stomacho, & parum laxant, imo nutriunt modi-  
 co nutrimento, sunt tamen comedendæ post ci-  
 bum. Agricolaæ autem dicunt, quod fiunt  
 ex infertione amigdarum, in lentis, seu faucis hortulanis.

**Boo. Nucellæ.** Hipp. dicit, quod Nucellæ magis nutriunt nucibus, & sunt difficilioris digestio-  
*lo.* *Mal.* nis, nisi corticibus mundatæ fuerint. Quarum cortices sunt stipticæ, uentrem stringen-  
 tes, & habentes multum uentositatis: & uentositatem generant. Dixerunt ue-  
 ro quidam de antiquis, quando comeduntur cum ruta ante cibum,  
 non læduntur comedentes a morfu reptilium. Fertur etiā,  
 quod scorpiones fugiunt eas. Et quando comeduntur  
 cum ficibus, conferunt morsis ab eis.

**6. Amigdalæ cum sale.** Amigdalæ cum uino odiuntur, nisi ab eis, qui habent in stomacho fle-  
*lo.* *Cor.* gma: quæ boni sunt saporis, præparatæ cum sale: & sunt conferentes mundificationi pecto-  
 ris, & pulmonis, & faciunt uentrem laxum: eo quod habent in se abstersionem. Amaræ tam-  
 en ex eis sunt magis abstersiuæ pectoris, & pulmonis, & exopilatiuæ opilationum sple-  
 nis, hepatis, renum & uesicæ. Sunt etiā utiles ad prouocandum urinam:  
 & cum fuerint uehementioris amaritudinis, erunt fortiores  
 in huiusmodi operationibus.

**lo. Rabes.** Eligitur pro stomacho debili, & cholericico, ut confortet orificium suum, & sedet  
*lo.* *lo.* abominationes eius. Et prohibet uapores uini ascendentes ad cerebrum, & con-  
 fortat uentrem debilem. Naturam stringit, & rectificat pectus. Ve-  
 rum nocet decrepitis, & habentibus com-  
 plexiones frigidas.

*Apra huc que  
 supra fol. 88.  
 Canon. 21.*

I



Cannæ mellis. Candi. Lutum coralscenū. Festuca. Nucellæ. Amigdalæ cū sale. Rabes.

De Musica, & Accidentibus Anima: & medicinis mundificantibus Corpus, Iuamēta rationabilia.

|          |   |   |  |   |   |  |
|----------|---|---|--|---|---|--|
| A<br>213 | Cantus<br>Cōcordari uocēs in funtētū tonis, quorū naturæ sūt uisus. | Qui alliciat aues.  | Liberat ab ægritudinibus.                                  | Quādo assuescunt propter delectationē.              | Cū uritur per iuamētum tantum.              | Omnibus.<br>Omnibus.<br>Omnibus.                     |
| B<br>214 | Organū, Filtu.<br>Vox quādā mūtū, uel cantus uiolētus.              | Quod est proportionatum concorditer cum uoce.                       | Quando cantatur suauiter.                                  | Quā discorditer cantat, qđ ipsoꝝ alierū uix audiat. | Cū, pportionabiliter concordatur.           | Omnibus.<br>Omnibus.<br>Omnibus.                     |
| C<br>215 | Sonare, saltare.<br>Mouere pedes, & personā proportionate ad sonum. | Quā proportionabiliter ad æquat intentione cantus, & actus personæ. | Participatio uidēdi, et audiēdi delectationem consonantiæ. | Cum receditur a consonantia notarum.                | Reditus ad notarū consonantiam.             | Omnibus.<br>Omnibus.<br>Filibus.                     |
| D<br>216 | Gaudia.<br>Exitus uirtutis uitalis, & caliditatis succēssione.      | Quod ducit ad prosperitatem.  | Periclitantibus, & tribus.                                 | Eo qđ multiplicatū mortem inducit.                  | Cum inhabitatione sapientū, et discretionē. | Frigidus.<br>Decrep. et ppter<br>Friti. et ppter.    |
| E<br>217 | Verecundia.<br>Morus cordis adimerius, & exterritus.                | Absq; certa causa.  | Ocultare ue recundiam.                                     | Ex malo furore uitais.                              | Cū reformatione discretionis.               | Omnibus.<br>Adulescentu.<br>Temperatis.              |
| F<br>218 | Ira.<br>Ebullitio sanguinis in corde.                               | Impinguans, & colorē trāsmutatū restituens.                         | Paralyti, & torturæ oris.                                  | Consentientibus illicitę uoluntati.                 | Rectificanda cum curialitate philosophica.  | Hyeml.<br>Decrepitus.<br>Frigidus.                   |
| G<br>219 | Lithargyrum.<br>G. temperatum in caliditate, & desiccatione.        | Ex Pothem lucidum.  | Desiccet apostema, cū carnem generat.                      | Facit redire superfluitates ad cor.                 | Cum oleo rosaceo.                           | Frigidus.<br>Sensibus.<br>Frigidus.                  |
| H<br>220 | Nonna.<br>Nuncius.  | MELIUS EX RE ipsa quam queris.                                      | IUVVAMEN TVM eius.   | NOCVMENTVM eius.                                    | REMOtio NOCVmenti eius.                     | Tempora.<br>Acutus.<br>Complexiona.<br>Quid generat. |

D O M V S T A C V I N O R V M

Opiniones Philosophorum.

Electiones, & Proprietates.

**G. Cantus.** Vox debilis & submissa, seu semitonia, est quæ nullam habet proportionem ad acuitatem, seu grauitatem, sed est solum, ut sit tonorū principium. Verūtamen uox illa submissa, seu semitonia, se habet ad tonū, sicut literæ se habent ad loquelam, nam ex eis componuntur, & ad eas resoluuntur. Et pulsatio instrumentorum se habet ad Cantum, sicut Ars uersificatoria ad uersus. Et numerus tonorum est secundum numerum complexionum: propter quod pro sunt ægritudinibus quæ fiunt propter accidentia animæ. Nam quidam Medicorū consueuerūt etiā curare cum eis uenā sciaticam. Et Musica, sicut diximus, operat̄ ad animos.

**Is. Organare.** Utilitas Organi, Cantus, & Pulsationis est, quod Cantor, seu Explicator tonorū aliquoties non potest uocem exaltare quantū conuenit, nec potest etiā complere quod uellet in chordis, & supplet illud organo, seu fistula mediante. sicut cantus qui fit supra Bemī, id est, species chordarū, est fortior q̄ qui fit supra Zir: et debet esse quasi sonus fistulæ mediocris inter ratorem, qui Cantor est, & inter non loquentē: qui sunt chordæ: propter q̄d diffiniimus fistulationē, & diximus eam esse cantū in alio mutū. Et electi fuerūt ad fistulandū illi de Signa, quia habuerūt amplas maxillas, ad recipiendū aërem, et grossa labia, ad retinendū cānulas fistulaz, & cor frigidū ad muniēdas sufflationes (in alio, ad imitādas) & nō sunt expediti ad cantandū.

**Saltare.** Sonus Musicorū instrumentorū, est genus saltationis, & modus motus localis. Qui diuidit̄ in grauem primū, & leuem secundū ipsius: & in mediocrē, & leuem ipsius: & in sonū tonitruale, & leuem. Et quilibet istorū habet sex modos ordinatos Cantū, scilicet Cantū planū, cantū in modum Auium, cantū altum, cantum suauem, strictum cantū, plurium notarū elongatarū a uersibus, & cantū multiplicium notarū, cantum diuersarū notarum recedentiū a uoce, & recedentiū ad primū cantum. Et saltatio quædam fit cum instrumentis: & quædam sine. Et Saltator debet esse leuis in sua natura, in arte cōmendandus, in corpore & statura tēperatus.

**G. Gaudia.** Gaudium impinguat corpora macilentia, & gracilia: propter afflictiones, adæquando humores, & trahendo calorem naturalem exterius. Verū cum repente accidit, interimit: eo quod subito calorem naturalem exterius educit, propter quod gaudentibus sæpe oportet uti alijs cogitationibus. Angustia enim sunt oppositæ Gaudijs: & sunt nocitiæ omnibus corporibus frigidis & siccis. Quæ si continuæ fuerint, interimunt: nisi quis utatur bona dieta, & animam regat bono regimine.

**Verecundia.** In Verecundia mouetur calor naturalis interius, fugiendo ab eo quod Verecundia induxit: propter quod color eius fit pallidus: deinde per cogitationem mouetur exterius, & efficitur color ipsius rubeus: & similiter in tristitia. Verum multi opinantur, quod in cogitatu tristitiæ, & uerecundiæ, calor reuocatur interius: & quando aliquis sperat obtinere de aliquo, calor reuocatur exterius. Et hæc species desiccatur corpus: propter quod apparet, quod quidam propter desperationem & spem patiuntur. Et colores sperantium sunt apparibiles, & desperantes sunt pallidi.

**Ira.** Ex Ira multiplicata prouenit color citrinus, tremor, anxietas, & febris destruciua: nisi discretio naturalis expellat, & refriget ipsam, & propterea obtemperetur. Contra confert timidis, & habentibus complexionem frigidam: eo quod sanguinem ad exteriora transmittit, ruborem efficiens, & replet uenas: & sudorem prouocat. Timor uero est his oppositus: eo quod calor reuocatur interius: de quo possibile est, quod interimat Melancholicos, timentes ex re modica, et suspicantes suspicionibus mendacibus.

**R. Litargyrum.** Tuchia, & semen Tamarisci cum teruntur, & miscentur cum aquis ros, sedant malum odorem sudoris titillarium & genitalium. Et succus foliorum liliorum, quando præparantur in uase terreo, & dimittitur quousq; desiccet, deinde teritur cum corpore uasis ipsius, prodest eisdem. Et si uoluerit aliquis quod pili titillariū pueri non nascantur, depilentur, & inungantur loca cum sanguine ranarū, uel testudinum, mixto cum ouis formicarū, seu cum oleo stellionis, id est, lacerta inhabitante domos: & rubor cum grossicie qui accidit in palpebris cum aqua rosa, in qua ponitur sumach, cum succo agrestæ ueteri. Et cum sudor hominis multiplicabitur, unguatur corpus cum alchanna mixta cum succo foliorum liliorum.

Eligitur in cætu & pulsatione, & musica, q̄d sit Luna in signis acris, & secundo igneis, coniuncta cum Venere, & Mercurio.

Ordinet, q̄d duæ infortunæ non sint in Ascendente, nec coniunctæ Veneri, Mercurio, & Lunæ.

Caucas ne Luna sit in tempore electionis in 7. & 2.

Apra huc que supra fol. 25. & 29. Canonis 21.

I 2



Cantus.

Organum.

Saltus.

Gaudium.

Verecundia.

Ira.

Litargyrum.

De Ebrietate, Vomitu, & confabulatorijs, Somno & Vigilijs.

Iuuamenta rationabilia.

|   |          |                              |  |  |   |  |  |                                |                              |  |
|---|----------|------------------------------|--|--|---|--|--|--------------------------------|------------------------------|--|
| A | 218      | Ebrietas.                    | Agriano infusu-<br>metone sensu.                       | Que delecta-<br>tionem non<br>abscindit.   | Grauibus do-<br>loribus.  | Generacioni,<br>& cerebro.   | Cum confor-<br>tantibus cere-<br>bri, et deinde<br>cum uomitu. | Deceptus.                      | Septentriona.                | Septentriona.                                  |
| B | 219      | Vomitus.                     | Exitus humoris<br>ut cibi coarsio.                     | Qui est facilis<br>habentibus pe-<br>ctora ampla.  | Stomacho, et<br>inferioribus<br>extremita-<br>tib. corporis.                | Cerebro, &<br>stricto pe-<br>ctori.  | Cum ligatu-<br>ra oculor. &<br>anadu.                          | Senibus, de-<br>ceptus.        | Calidus.                     | Quando proue-<br>nit a labore.                 |
| C | 210      | Raphani, eth-<br>milla.      | Gal. in r. fin. r.<br>Gal. et lon. ca-<br>lid. & sicc. | Hortulanire<br>centes.   | Ante cibū ad<br>uomendū, po<br>ad laxadū, &<br>ad purgandū<br>aquā citrinā. | Commouen-<br>do cibum, &<br>humores.   | Cum uo-<br>mitu.   | Deceptus.                      | Septentriona.                | Septentriona.                                  |
| D | 221      | Somnus.                      | Immobilitas<br>sensuum.                                | Dormire s.<br>horis, medijs<br>inter duas pri-<br>mas noctis,<br>& duas ulti-<br>mas noctis. | Ad quiescen-<br>dum, & dige-<br>rendum.                                     | Quādo mul-<br>tiplicatur, de-<br>siccatur cor-<br>pus.                                       | Om̄i cibis hu-<br>meantibus.                                   | Deceptus.                      | Omnibus.                     | Omnibus.                                       |
| E | 222      | Confabulator.                | Est una causa<br>somal.                                | Conueniens<br>naturæ uo-<br>lenti dor-<br>mire.  | Delectāibus<br>in ipsis.  | Si noluerit ni-<br>si unus cōsa-<br>bulatōib. uti,<br>et sunt plures<br>confabula-<br>tores. | Nō audire, ni-<br>si ab uno sin-<br>gulariter.                 | Omnibus, pre-<br>ter pueris.   | Omnibus.                     | Omnibus.                                       |
| F | 223      | Confabulatorēs<br>in somnis. | Kumores uerij<br>seu falsi.                            | Conuenien-<br>tiores ad au-<br>diendum.  | Inducit so-<br>mnum.  | Quādo sunt<br>rumores<br>mali.   | Cōmutando<br>ingrata, ad<br>grata.                             | Omnibus.                       | Omnibus, sed<br>hyeme magis. | Omnibus, sed<br>Vnicuique scdm<br>etatem suam. |
| G | 224      | Vigiliae.                    | Exercitium<br>sensuum.                                 | Quibus com-<br>pletur dige-<br>stio.   | Ad adquisi-<br>tionem eorū<br>quæ sunt ad<br>uitam.                         | Tedium sen-<br>suum quādo<br>excedunt.   | Cum so-<br>tuno.   | Omnibus.                       | Omnibus.                     | Omnibus.                                       |
| H | Numerus. | Nomina.                      | Gradus.<br>Natu-<br>re.                                | MELI-<br>VS EX<br>RB ipsa<br>quam quæris.  | IVVA-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.   | NOCU-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.  | REMO-<br>tio Nocu-<br>menti<br>eius.                           | Complexiones.<br>Quid generat. | Actates.                     | Tempora.                                       |

D O M V S T A C V I N O R V M

**Ebrietas.** Vini potus, est res extra naturam: eo quod spiritus animalis vini uaporibus turbatur, & sensus, uirtutes, & operationes ipsorum concurrunt horribili cursu precipites: ita quod uinum ostendit ea quae in sobrietate erant horribilia, in ebrietate grata. Et istorum aliqui naturaliter prouocantur ad iram, propter ebrietatem. Quidam stultizant absque ratione, & causa. Et quidam exuberant in laetitia. Et aliqui reputant se habere sapientiam, & non ebrietate: et possibile est accidere, ut disputent in Legibus.

**Vomitus.** Aliquis de necessitate contingit: & aliquis est uoluntarius. Voluntarius est, sicut accidit utentibus uomitu ad mundificationem corporis. Aut per medicinam, sicut per Anatum. Aut absque medicina, sicut accidit ipsa non utentibus. Qui uero accidit ex necessitate, accidit ex nocumento expulsivae uirtutis existentis in stomacho, Aut in sanitate, sicut accidit ebrijs, Aut in aegritudine, sicut accidit in crisi- bus, & diebus Canicularibus.

**Raphani, & sibi similia.** Eligitur uomitus post exercitiu, balneum, & post potum syrupi acetosi facti cum seminibus, post comestione piscium salitorum cum sinapi, & ferculorum, quae dicuntur Strydebeng, melonum, raphanorum, seu radicum: & post comestione de duabus horis, debet prouocari uomitus, istis assumptis, potando aquam aneti, aquam mellis, seu aquam calidam cum oleo sisamino: & bibendo uina diuersa, dulcia uidelicet & acetosa multoties. Deinde assumatur penna infusa in oleo, qua in gutture posita euomatur. Post uomitum uero lauatur os cum uino, & aqua rosacea. Deinde recipiatur dosis una de syrupo de pomis: & abstineat a cibo usque ad consimilem horam alterius diei: deinde comedatur, & uomatur.

**Somnus.** Prolixus Somnus debilitat uirtute & calore naturalē. Et Somnus breuis temporis, flegma gnat, et corpus extenuat. Mediocris uero excitat uirtutes, et calore naturalē, et efficit cogitationes bonas. Somnus atque diuersificat secundum diuersitates assumptorum. Quia si fuerit in corpore uirtute separantes, erit possibile, quod uirtus pereat: propter quod iniungat post ciborum assumptione, multiplicantes, et sistentes in principio paraxismorum febrilium, quod non dormiant, donec assumpti cibi plenitudo resoluatur, & alleuietur subsequenter. Quod si uacuum fuerit corpus, somnus infrigidat ipsum, & desiccabit, & uirtutem ipsius debilitat.

**Confabulator.** Debet recitator fabularum boni esse intellectus, in scientijs ipsius generis fabularum, in quibus delectat animus, potens abbreviare, et plangere cum uoluerit, Fabularum sermones ipsos ornare, continuare, & ordinare, ut conuenit. Nec mutet suam effigiem in ipsa confabulatione, nec plixitate sermonum uariet confabulatoris intentio. Sit uero confabulator ipse boni modi, et bonae curialitatis, potens sustinere uigilias, scrutator sermonum, historiae Regum, & sermonum delectabilium, et risum prouocantium: & uersuum, et Rithmorum conscius: ut propter ea Rex assumat plenitudinem gaudiorum. Nam propter haec meliorat digestio eius, & mundificabit spiritus, et sanguis ipsorum, et uacabit a uarijs cogitationibus, et efficiet bonam maneriem in rioribus, et euentibus, supereminentibus, ei.

**Confabulationes infornis.** Sermones confabulationum ut plurimum sunt de praeteritis: qui aut sunt ueri, aut falsi, aut similes eis. Et diuersantur, aut iuxta desyderia intendentis. sicut sunt historiae Amatorum, sicut Tristrandi, & Isaldae, & Paridis, & Helenae. Aut iuxta delectationem, aut iuxta desyderia intellectus. sicut in scientijs, curialitatibus & historijs Alexandri, & similibus. Aut de pertinentibus iracundiae. sicut bella, & praelia, & expugnationes castrorum, ciuitatum, & his similia confabulationes sunt de genere accidentium animae.

**Vigiliae.** Haec naturaliter laxant corpus, & uirtutes naturales, animales, calorem naturalem, & cordis caliditatem ad exteriora mouentes, per quos uigorantur sensus, & motus uoluntarius, unde interius cor infrigidabitur, exterius calefiet. Cum uero uigiliae prolongantur, & somnus minuitur, addit desiccationem corpori & caliditatem, & corrumpit humiditatem corporis, & facit oculos concauos apparere.

Eligitur Vomitus Luna exi-  
ste in mansio-  
nibus Septen-  
trionalibus, con-  
iuncta planetae  
retrogrado.

Apta huc quae  
supra fol. 29.  
Canone. 52.

I 3



Ebrietas, Vomitus, Raphani, Somnus, Confabulator, Loquens in somnis, Vigiliae.

De Purgatione, & Conspiratione, & mundificatione  
Dentium, & cura Ebriorum.

Iunamenta rationabilia.

|     |     |                                 |   |   |   |   |  |          |                                    |                               |
|-----|-----|---------------------------------|---|---|---|---|--|----------|------------------------------------|-------------------------------|
| A   | 215 | Purgatio.                       | Dominiū virtutis expulsiōe.   | Expellens humorem superfluum tantum.                          | Virtuti retentivæ quiescenti.                 | In purgatione excedens.                                     | Cum stipitiis.                                       | Omnibus. | Omnibus.                           | Omnibus.                      |
| B   | 225 | Conspiratio.                    | Viciosa virtutis repugnātia.  | Retinere virtutem, donec proficit.                            | Cōservat humorum radices.                     | Retentioni superfluitatum.                                  | Cum medicinis laxativis.                             | Omnibus. | Omnibus.                           | Omnibus.                      |
| C   | 227 | Cortex.                         | Est duos cōbinatio cōparati, ad imitēditū sibi.                                       | Qui fit donec cōplete spermatizetur.                          | Ad cōservationem speciei.                     | Hūitibus anhelitis frigidis, et siccos.                     | Cum cibis generantibus sperma.                       | Omnibus. | Intere, et ad uterum, Cat. & humi. | Veri per modum canone mēditū. |
| D   | 228 | Sperma.                         | Materia generativæ calid. & humil.  | Temporū quantitate, & qualitate in aqua, descendēs ad fundum. | Generacioni.                                  | Cum in generatione tuerit defectus.                         | Cum cautela spermatis, & loci recipientis.           | Omnibus. | Intere, et ad uterum, Cat. & humi. | Temporū.                      |
| II  | 229 | Mundificatio, et lauat, dentia. | Mundificatio, & cōfortatio.   | Non offendentes gingivas.                                     | Locis grossis, & concavis.                    | Cōmodientia dentes, & deturpantia gingivas, & excooriantia. | Cum non frequenter utitur eis.                       | Omnibus. | Intere, et ad uterum, Cat. & humi. | Veri per modum canone mēditū. |
| III | 230 | Ebrietas.                       | Vini fastidium.   | Quæ nunquam est bonum.  | Nullum.                                       | Cerebro, & virtutibus.                                      | Cum odorationibus frigidis.                          | Omnibus. | Intere, et ad uterum, Cat. & humi. | Temporū.                      |
| IV  | 231 |                                 | Io. c. & h. exoptans. G. f. & hu. imodica calidit. Foca ordacera. (salas, certuissa.) | Acutum, specieatum.   | Extinguit caliditate acuitatis, & ebrietatis. | Nervos illat, & facit fastidium.                            | Cū miscet cū succo limoncelloz, et acetolitate cūri. | Omnibus. | Intere, et ad uterum, Cat. & humi. | Temporū.                      |
| V   |     | Numerus.                        | Gradus. Nati.   | MELIUS EXRE ipsa quam quæris.                                 | IVVA MENTVM eius.                             | NOCV MENTVM eius.   | REMO do Nocum eius.                                  | Omnibus. | Intere, et ad uterum, Cat. & humi. | Temporū.                      |

D O M V S T A C V I N O R V M

**Electioes, & Proprietates.**

**Opiniones Philosophorum.**

**Hip. G.** **Purgatio.** De rebus necessarijs est iuuare naturam, ad expellenda superflua. Hoc tamen uidentum est, quod si constipatio fuerit defectu cibi, & siccitatis causa, ordinetur quod cibus multiplicet, & humectetur cu brodijs pinguibus; & offis infusus in liquoribus humidis. Quod si fuerit ex assumptione cibi stiptici praecedentis, qui constipauit, abstineat ab eo. Quod si fuerit ex abundantia cibi, elongetur. Quod si fuerit ex mala complexionem, rectificetur mala complexio. Quod si fuerit ex retentioe urinæ in renibus & uesica, sed ex caliditate acciderit, curetur cu seminibus coibus, melonibus Indis, & Iudep. Si ex frigiditate, cu seminibus apij, & feniculi.

**Hip. G. Ru.** **Constipatio.** Si ex frigiditate acciderit, intret balneum, et fricet ibidem. Si ex caliditate, solū cum aqua tepida balneet, et oleo uiol. Quod si uoluerit quod egrediat de Branchos, id est, de aqua ubi fit Branchos, fiat cum aqua mellis gargarisua, abstergens dentes, & cum Masticis masticatioe. Et expulsio rancositatis fit cu sternutatioe, & positione faciei supra uapores aquae calidae. Et quod in stomacho est, trahendum est cu uomitu: & quod in pectore, cu decoctione ficuū, & radicū lilij, & capillorum Veneris, & cum comestione Butyri. Et si corpus fuerit plectoricum, trahatur humor uincens, cum medicina mundificante & enacuante cum phlebotomia.

**G. Ru.** **Coitus.** Natura in generatioe delectatione fieri uoluit subitam, ducentem ad finem nobilem generati: ex qua delectatione quā plurima mouentur: quemadmodū anima rationalis. Et hoc accidit, quando fit pruritus quidam & titillatio: et praecipue cum uidetur operari: & etiā cum quis cogitauerit super eo, in somno, seu uigilijs. Et illud quod maxime moderatum ex eo dicitur, est post cuius complementū accidit leuitas, et gaudium. Agens uero, seu coiens, non sit repletus cibo, neque famelicus: quia accidit opilatio, & desiccatio. Sit & tempus moderatum, & aer non epidimitus, & corpus non paratum ad aegritudinem.

**Hip. G. Ari.** **Sperma.** Est ex superfluitatibus corporis nobilissimum: propter quod cum eius sit multa educio, profertur uirtus, & accidit inde paralysis, tremor, & aegritudo iuncturarum, pulsatio cordis, sudor, apostema pectoris, & pulmonis, defectus appetitus ciborum, obscuritas uisus, & maxime decrepitas, & illis qui sunt frigidae complexionis. Non coeuntibus uero, sed coire somniantibus, accidit animi peruersitas, testiculorum inflatio, uniuersaliter aegritudines repletionum in corpore, & cerebro.

**Ra. Tor. Bog. lehu.** **Mundificatoria.** Dentes uero offendit potus aquae fri. post cibum cal. et Chaloe, et comestio lactis, et ciborum acutorum, et obstupescitio Dentiū, medicinae uomitiuae masticatio, regulariter dentes frangentes, & supflua mundificatio dentiū. Qui mundandi sunt cu fustibus botrorum dactyloꝝ, et maxie illoꝝ de Metha. Et corrosio dentiū, lota, cu frustis ramorum persici mundificetur. Debent etiā abstergi dentes cu panno linteo madefacto aqua ros. quibus apponendus est puluis confortatiuus, confectus ex ciperis, squinanto, rosis. Et de rebus etiā mundificatibus dentes, sunt carbones nouiter facti ex lignis, & puluis terreus uasorum quae ueniunt de Seni.

**Mal. G.** **Ebrietas.** Est eleuatio uaporum calidorum ex uino ad cerebra debilia. Cuius cura fit cu exercitio leui, & balneatione aquae temperatae, chaloe, portione syrporum calorem extinguentiū. Et abstinentia cibi curat ebrius, cum fuerit multa ebrietate grauatus: cuius etiā pedes fricentur, & cerebrum confortetur, & ingeniet, ut somnus inducat: ad quod operatio uini circa stomachum, & cerebrum sedat. Deinde cibetur cum cibo facto de caulibus, & cibo de lentibus praeparatis cum liquore muzi saporis, & cum rebus acetosis, & etiā pullis gallinacis praeparatis cum liquore acetoso. Et haec omnia fieri debent post usum muzorum fructuum.

**Iudeus. Gyprius.** **Foca. &c.** Iuuamentum Ebrietatis est illud, quod conficitur cum succo granatorum. Sed hordeaceum inflat, & speciatum calefacit & desiccatur. Quod conficitur de pane, & herbis, est minus inflatiuum hordeaceo: uerum praeseruat ab Ebrietate, si syrupo delimonibus, succo agrestis, & Rob, mirtilloꝝ bibens, ante potum uini uratur, & potus duorum dauit eiharis samentorum, cum uilleo, & aqua niuis, et potus uini lymphati, & claresacti pau-lotenus in camera Septentrionali. Et de proprietate Focae est, mollificare, & abstergere ebur cum infusum fuerit in eo.

Eligit in minutione manuū, cu sit Luna in mansionibus igneis: deinde in mansionibus aereis. Nisi luna fuerit in Geminis: & semilunus melius, quā plenilunio.

Eligunt ad generationem masculorum, mansiones masculinae, ex quibus meliores sunt Libra, & Sagittarius: foeminae uero Pisces, & Virgo: curet etiā si sit Virgo.

Apta huc que supra fol. 31, & seq. Cano. 34.

I 2



Purgatio, Constipatio, Mundificatiua, Ebrietas, Foca.

D e Motu, Quiere, exercitio moderato, & speciebus ipsorum,

luamenta rationalia.

|   |   |  |                                |   |  |   |   |
|---|---|--|--------------------------------|---|--|---|---|
| A   | B   | C  | D                              | E                                       | F  | G   | H   |
| Procellus uirtutum ad alium quem finem.                               | Finis motus.  | Morus animalis uoluntarius.                                  | Quidam motus moderatus.        | Ad uenandum animalia syluestria.        | Est impullio cum instrumento ad hoc deputato.              | Est moderatum exercitium inter duos.                  | Gradus Naturae.                           |
| Morus.  | Quies.  | Exercitium leue.   | Equitatio.                     | Venatio terre.                          | Exercitium cum pila.                                       | Luctatio.   | Nomina Numerus.                           |
| Quod prouenit ad nobiliorem finem.                                    | Conseruans finem motus.   | Tempus in quantitate, & qualitate.                           | Prouocat furorem.              | Qui est facilis uenationis.             | Cum pila me diocri.  | Post cuius finem sentitur leuitas.                    | MELIUS EX RE ipsa quam quæris.            |
| Complementum motoris, & moti.   | Structuræ pectoris.   | Superfluitates expellit.                                     | In tribus, quæ dicimus.        | Humores subtiliar.                      | Delectatio animæ, & exercitium moderatum corporis.         | Corporibus fortibus.                                  | I V V A M E N T V M eius.                 |
| Quando fuerit superfluum.   | Flegma generat.   | Macilentis habentibus poros apertos.                         | Cum extenditur in ea.          | Corpora deliccat.                       | Iuncturis debilibus.                                       | Pectoribus.   | R O S T R U M eius.                       |
| Prohibendo impedimenta.   | Cum motu.   | Cum quiete moderata.   | Cum humidis.                   | Cum inunctione in balneis facta.        | Cum suauitate utendo.                                      | Cum somno post balneum.                               | Q u i d generat.                          |
| Existenti extra temperanti. Aetha, more fortis; eccoratio. Iuuenibus. | Calidus. Aetha, al. extra ipsam degentibus. Deceptus, & pueris. | Habitus. Disemperatis. Pueris ipsa, sed Calidis, et humidis. | Temperatis. Planis, expeditis. | Temperatis. Vniuersis, exceptis pueris. | Umbrosus. Taro cuiuslibet eccoriationibus. Adulescentibus. | Umbrosus. Vri, et circumstantibus, ipsius. Iuuenibus. | regiones. Tempora. Aetates. Complexiones. |

D O M V S T A C V I N O R V M

**G. Motus.** Species Motus sunt sex. scilicet, Generatio, Corruptio, Augmentum, Diminutio, Alteratio, & loci Mutatio. Et causa in hoc est: quia motus, aut est in substantia, aut in accidente. Si in substantia: Generatio, & Corruptio. Si in accidente, aut interiori, aut superficiei tenus. Si in interiori, aut secundum qualitatem: & est Alteratio, Aut secundum quantitatem, & est Augmentum, & Diminutio. Si exteriori seu superficiei tenus, est Motus localis.

**Quiet.** Per Quietem accidit corpori frigiditas, & humiditas, & artetica, carnositas, caro superflua a natura derelicta, & turpitude effigiei, mala digestio ciborum: & hæc omnia, quia superflua resolui non possunt ex motu. Quies autem est bona habentibus in suis corporibus uapores fumosos: quia dum quiescunt, non resoluantur uapores ipsi nociui. nam resoluti miscentes se humoribus forte febres inducerent.

**Exercitium moderatum.** Temperatius inter tempora est Ver: deinde Autumnus. Et temperatius dierum, est mane dierum æstatis, & meridies dierum hyemis. Exercitium uero temperatum eget tempore, & loco conuenienti. Et generaliter Exercitium moderatum, diuersatur iuxta diuersitatem elementorum: quia exercitium moderatum iuuenilis ætatis, & corporum depressorum, in regionibus frigidis, & temporibus hyemalibus, quodlibet forte: & econuerso.

**G. Equitatio.** Est exercitium moderatum: quæ diuersatur secundum diuersificationem, quantitatis, equitantis, & equitaturæ. Et suauius equitatio, est exercitium, quando non equitanti motu totius corporis. Et uniuersaliter iuamenta exercitiorum moderatorum sunt tria. Primum, excitatio caloris naturalis: & est augmentum, ad meliorandum digestionem, & subtiliandas superfluitates. Secundum, pororum apertio, & meatuum mundificatio cum sudore, resiccantibus uaporibus. Tertium, duritia membrorum, & uirtus ipsorum ex confricatione membrorum.

**Venatio terrestris.** Venatio in campis infrigidat & desiccatur: quia est modus excedens quantitatē temperatā, ex desyderio obtinēdi, qui circumfluxerat, dissoluens humiditatē, quæ est caloris sustentamentū: propter quod infrigidat corpus, & desiccatur. Et hoc exercitiū est detestandū, maxime influentis: quia homo morās in quiete, deinde multo motu utens, & multoties cū hoc comedens uenationū carnes, descendunt prius quæ digerant. Et laborantes in uenationibus, siue sint assueti exercitio, & uelint eo uti, siue sint plures uenatorū qui non regunt, & uiuunt carnibus uenationū, & laborantes in suis uenationibus, utētes hoc cibo, non digesti cibi a stomacho descendunt, propter quod gñant corpori ægritudines. Sed uenatio pisciū & similiū infrigidat, & humectat.

**Exercitiū solatiofum.** Melius int̄ exercitia, quod annexū est solatijs, & leticijs ai, et est minoris laboris: non tñ sicut uenatio, quæ tantos labores exigit: nec sicut delatio armorū, nec sicut laboriosa militia. nam hæc exercitia continuanda sunt. Sed solatia pilarū continuari possunt. Nam exercitiū paratæ pilæ, est de moderatis exercitijs, & iuuatorijs in omnibus ætatibus. Pilæ uero solatium sit multis modis. Nam aliquando ludendo cum uirga ducitur, aliquando cum lata tabula, aliquando cum lanceola, & aliquando inmediate cum manu. In huiusmodi uero solatio, inferiora corporis quiescunt, & superiora mouentur: in alijs econuerso.

**G. Luctatio.** Vniuersaliter existens exercitiū habentibus corpora carnositate repleta, est periculosa: eo quod talis luctatio comouet in huiusmodi corporibus humores in eorum quietibus, quibus accidere poterit exinde ruptura, & uenire febris, caro superflua, ante derelicta, & mors subitanea, & alia iuxta naturam humorum, & membrorum recipientium ipsorum influentiam. Et exercitiū est nociuum habentibus complexionem frigidam & siccam, & habentibus peccata stricta, macilentis, habentibus poros apertos, consuetis pati tussim, & stricturam anhelitus, & illis qui consueti sunt seruire in balneis, & similibus.

Eligitur Luna existēte in tertia domo, scilicet gaudij, cō iuncta fortunis, & ascendens & dominus sint fortunati a dño, terra, hoc est, quartæ.

Eligitur equitatio in signis mobilibus Luna existēte in trino Martis, & aspectu Iouis.

Eligitur Luna existēte in signo, quod non aspicit dominus eius, & aquaticū exercitiū in signis aquaticis, æreum in æreis, & terreum in terreis.

Eligitur huiusmodi solatiū, cū Luna fuerit in signis mobilibus, cauendum tñ ne participet cū Saturno.

Apra huc que supra sol. 12. Canone. 35. notantur,



Motus. Quiet. Exercitium. Equitatio. Venatio. Ludus pilæ. Luctatio.



Opiniones Philosophorum.

Electiones, & Proprietates.

**Balneum.** Aquæ frigidæ in frigidat naturaliter, & per accidens calefacit. Balneum uero aquæ calidæ econuerso. Verumtamen utrunq; humectat. Balneum uero aëris calidum, desiccatur: propter quod sanitas conseruatur. Et conferunt febribus ethicis, hydropicis, & paralytici prouenienti ex euacuatione & repletione. Cum uero uolueris balneo humectari, aspergatur balneum ipsum aqua multa, & sedeat multum in concha, seu fonte. Quod si desiccari uolueris, euacua & desicca multum balneum ab aqua ipsius, & sedeat in fonte illo, donec inspissetur anhelitus & augeatur.

**Camera.** Aër balnei diuersatur secundum diuersitates Camerarum ipsius. Nam prima est tepida, secunda mediocris, tertia in uoluntate caliditatis & siccitatis; in qua si moratur aliquis modicum, calefacit corpus & humectat: si diu, in frigidat & desiccatur: propter multam distemperantiam humiditatis, & caloris naturalis dissolutionem: & in frigidat accidentaliter, extrahendo a corpore humorem cholericum. sicut accidit hoc in febribus tertianis.

**Aqua delectabilis. &c.** Hæc poros aperit, & attrahit humorem cholericum, in frigidans accidentaliter, & humectans naturaliter: & dolorem mitigat, & digerit reumata, & humores: prouocat somnum: sedat nocumentum rigoris, dissoluens grauitates, & dolores capitis: & remouet ardorem prouenientem ex sole, conferens paralyti, impinguans corpus, ingrediens ipsum post modicam coctionem.

**Aqua calida. &c.** Aqua fortiter calida, multum calefacit, & parum humectat. Dixit Hipp. Si quis intrauerit frequenter balneum, liquefiet pinguedo ipsius, mentem corrumpens, & syncopim facit. Et idem dicit in alio loco, quod nocet illis, quorum uenter est strictus: nisi forte balnei aqua fuerit in frigidata. Et illis etiam, quorum uenter est humidus per crasim: eo quod balneum stringit. Nocet etiam illis, quorum uirtus est debilis, & uomitum patientibus, & in quorum stomacho sunt humores cholericis, & quibus facile manat fluxus sanguinis de naribus.

**Aqua frigida.** Iuuamentum balnei aquæ frigidæ est, quia in frigidat & humectat: & calefacit accidentaliter, propter clausuram pororum: facit etiam retineri uapores interius, propter quam causam balneatio in eis post cibum meliorat digestionem. Diuersatur tamen operatio eius ratione habitudinis, & temporis præsentis: eo quod iuuenis densi corporis, cum balneatur in aqua frigida tempore æstiuo, augetur caliditas, & uirtus ipsius, & melioratur ipsius digestio: & auferit paralytim ex repletionem, ex copia caliditatis interius profundatæ.

**Aqua. &c.** Nocumentum accidens ex balneo aquæ frigidæ est, cum balneatur post exercitium, coitum, uigilias, uomitum, medicinam laxatiuam, & uentris fluxum ex indigestione: & si bibita fuerit etiam nocet. Obest etiam ægritudinibus iuncturarum, & tumoribus frigidis, & abscedit fluxum sanguinis ex naribus, & ex alijs locis fluentem. cum circa ea loca non manat, embrocatur: eo quod aqua coagulat sanguinem. Et accidit decrepitis ex aquæ frigidæ balneo, sicut accidit serpentibus ex frigiditate hyemis. Et de iuuamento aquarum fontium, sicut diximus in capitulo de aquis potabilibus.

**Psilothrii. &c.** Præcedit inunctione Psilothri ad hoc ut non exurat locum, inunctio cum malua: deinde lauetur cum aqua frigida, locus inunctus & desiccatur: postmodum locus inungatur psilothro, ita tamen quod inungatur prius psilothro proprius digito, & scribat in cruce dextra dicendo, Miserere Deus Salomonis filii David. Huius uero psilothri inunctio fieri debet postquam sudauerit in balneo, & sudoris ipsius facta fuerit absterfio, et desiccatio. Cum uero abradere coeperit, morandum est in camera calida balnei, donec psilothrum liquefiat: postmodum fricetur locus cum cartamo trito, cum semine melonum, & farina rizon, temperatis cum aqua myrthi, & prunorum, et fumigatis in uase aliquo, & reseruat: de quo dissoluto cum aqua rosæ. quoties necesse fuerit recipitur, & inungitur, seu lauatur locus.

Eligitur ad inuentionem Balnei, cum ascendens fuerit domus Iouis, uel Martis, et Luna aspiciat Venerem, uel fuerit in angulis.

Eligitur in nationibus, & lauacris aqua frigida, cum Luna fuerit in Cancro, uel in Piscibus, nec sit iuncta Saturno, & detestatur Luna existere in Capricorno, uel Aquario: Eligitur huius inunctio cum Luna fuerit minuta lumine, prius quam a sole euadatur, et generaliter hæc electio utilis est ad mundificandum sordes omnes corporis.



Balneum aquæ frigidæ, & Camerae. Aqua delectabilis. Aqua calida. Aqua frigida. Aqua in balneis frigidi bibita. Psilothrii.

De ordinatione Balnei, & uariatione uestimentorum post balneum, & conseruatione sanitatis unguium

Iuuamenta rationabilia.

|   |  |   |   |  |   |  |   |
|---|--|---|---|--|---|--|---|
| Hyem. Senectuti. Frigid. & humi.            | Actu. Deceptis. Siccis. Habitudinem simplici.  | Hyem. Iuuenti. et Senect. Humidis. Memborum duriciem. | Omnibus. Omnibus. Lenti membra.                                 | Actu. et Veri. Iuuentibus. Calidis. Desiccatione apofennati. | Hyem. Deceptis. Frigidis. Additionem caloris. | Actu. Iuuentibus. Calidis. Debilitatem tactus. | Tempora. Acute. Complexiones. Quid generat. |
| Quod est de laminis deauratis, leuibus.     | Post balneum.                                  | Leuis.  | Montana, tenera.  | Leuis, splendida, & pulchra.                                 | De partibus Mali, & Fali.                     | Facti de bonis uiolis.                         | MELIUS EX RE ipsa quam queris.              |
| Abradit pilos, & trahit humores cum sudore. | Humectat corpus, & preseruat ab apostematibus. | Aperit, & resoluit uapores.                           | Mundificat & lenit uentre, & dissoluit apostemata orificij ani. | Temperat calorem corporis.                                   | Educit calorem.                               | Mollificat duriciem neruorum.                  | IVVA MENTVM eius.                           |
| Colorat cutem nigro colore.                 | Habitudine lenit.                              | Facit Bostior.  | Mollificat crispitudine capillorum.                             | Desat cutem, & prohibet exire uapores.                       | Inflammat calorem.                            | Laxat neruos, & membra.                        | NOCV MENTVM eius.                           |
| Cum succo rizon, & cartani.                 | Cum sandalo, aqua ros.                         | Cum balneo temperato.                                 | Cum mixtione gariofil. et sandalorum.                           | Cum mixtione fetæ.   | Cum uestibus lineis, & subtus cas.            | Cum oleo sambucino.                            | REMOtio Nocumti eius.                       |
| Cal. & siccin.                              | Frige. gari. Humectat naturaliter.             | Cal. & siccin. deficcata.                             | Cal. gari. temperate.   | Frige. & siccin.   | Cal. & siccin. Cal. & deficcata.              | Frige. & hu. in. Frige. et humi.               | Gradus. Nau.                                |
| Gal. cali. sic. pul. co. bulliunt.          | Inunctio olei sine fricatione.                 | Frictio absque olei inunctio.                         | Bismalua.   | Vestis lineæ.  | Vestis de sera, & lana.                       | Oleum viola. ceum.                             | Nominia.                                    |
| 246   | 247  | 248   | 249   | 250  | 251   | 252  | 253   |
| H   | G  | F   | E   | D  | C   | B  | A   |

D O M V S T A C V I N O R V M



Fumigationes bonæ, Iuuantia & Nocumenta Syruporum.

Iuuantia rationabilia.

|   |     |                             |   |         |   |   |                                   |                                 |   |
|---|-----|-----------------------------|---|---------|---|---|-----------------------------------|---------------------------------|---|
| A | 313 | Xyloides.                   | Mus. calid. & sicc.                                   | 0       | Nigrū, ponderosum, & amarum.              | Retinet, confortat stomachum, & spiritus.       | Aegritudinibus cerebri calidis.   | Cum sumitur cum camphora.       | Septentrionalis. Hyem. Senectut. Frigidis. Cremetum spiritus vitæ.                          |
| B | 314 | Muscus.                     | Mus. calid. & sicc.                                   | 0       | Sxiadi, quod fertur de partibus Culbeth.  | Confortat cor, & cerebrum.                      | Cerebro calido.                   | Cum camphora.                   | Septentrionalis. Hyem. Senectut. Frigidis. Cremetum vitæ.                                   |
| C | 315 | Camphora.                   | le. coposita. sicca, cal. & substantia frigida.       | 0       | Rubrum, album, & magnum.                  | Abscindit fluxum sanguinis ex naribus.          | Inducit uigilias, & nocet coitui. | Cum uiolis, & aenufare.         | Mediterranealis. Aestiu. Iuuentibus. Calidis. Delectamentum.                                |
| D | 316 | Ambra.                      | lor. cal. & sicc. declinans ad calidum.               | 0       | Grisea, leuis, & pinguis.                 | Confortat cor, & multiplicat spiritus.          | Confortat partem Machire.         | Cū camphora, & odore aethiopiæ. | Septentrionalis. Hyem. Senectut. Frigidis & humidis. Audacia.                               |
| E | 317 | Aqua rosacea.               | lino. macerato. fr. & siccata. in q. est uitero tica. | 0       | Quod fit ex sublimatione rosæ absq. aqua. | Confortat uirtutibus, & infirmitatibus ipsorum. | Exasperat partem.                 | Cum candi, & Iulep.             | Septentrionalis. Aestiu. Iuuentibus. Calidis. Alacritas.                                    |
| F | 318 | Syrup. acetosus.            | Ipa. in cal. fr. & sublimare. Mus. loh.               | 0       | Coctus mundus, moderate coquatur.         | Incidit, subtiliat, mundificat, & aperit.       | Coitui, tussi, & dysenterig.      | Cum Iulep de redeo.             | Fishianus. Omnibus. Vntibus. Omibus. Humor ligidus.   |
| G | 319 | Syrup. acetosus. feminibus. | Ipa. ca. ex opt. latone, & dicit qd sicca. Rti.       | 0       | Quod fit secundum artis canones.          | Descendere facit cholera, & flegma.             | Stomacho pectori, & neruis.       | Cum syrupis de papaueribus.     | Frigidus. Hyem. et circiter. Iuuentibus. Frigidis & humidis. Nauti, de q. non est curandum. |
| H |     | Nominis.                    | Natu. esse.   | Gradus. | MELIUS VS EX RE ipsa quam queris.         | IUVVAMENTVM eius.                               | NOCVMENTVM eius.                  | REMOtio NOCVmenti eius.         | Regionis. Tempora. Aetates. Complexiones. Quid general.                                     |

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

D O M V S T A C V I N O R V M

**M. Xyloaloes.** Eligunt Indiæ: quia est delectabilis in fumigationibus. Deinde Xyloaloes Saamsi: quia hinc facit magis redolere panos, postquam est lignum aloes humidum: eo quod melius est ad masticandum. Lignum aloes uero Crinum, est de modo Saamsi. Et in hoc est dulcedo, per quam gignantur pediculi. Sed Indum habet amaritudinem, quæ prohibet generationem ipsorum. Et lignum aloes est diuersorum modorum, secundum diuersitates regionum, ex quibus fertur. Verum non quilibet arbor ipsius dicitur xyloaloes. Et xyloaloes ponitur incisa sub terra: propterea, ut sordes & terrestres suas abscindat. Et locus ortus ipsius est ignotus. Et hinc xyloaloes est conferens membris interioribus, et confortat cerebrum & neruos, et confortat hepaticum.

**G. Muscus.** Folliculi continentes Muscum Cubiti sunt, subtili ex uesicula & musco. Gergeri folliculi sunt hinc coterarij: quia muscus est minoris subtilitatis, & aromaticitatis. Verum muscus Chara medio eris est inter predictos: cum quo miscetur limatura argenti, & plumbi, ut sit ponderosus. Muscus Salmi dicitur declinans ab operatione predicti: quia motus de proprio folliculo, in uase uitreo conseruat. Et folliculus in quo continetur muscus, est umbilicus animalis, similis Gazelo, habentis duo cornua erecta uersus altum: quæ uesicæ iueniunt plenæ sanguine: quæ cum conseruantur tempore diurno, sanguis ille transit in muscum. Et cum hæc animalia a maritimis, elongantur uersus desertum incedentia, spica naturaliter pascunt, & tunc ipsorum muscus erit delectabilior. Cum uero prope maritimam commorantur, pascunt myrrham. Falsificatur tamen hic muscus cum radice dicta Masfir, & cum herba falich trita.

**lor. Camphora.** Riachi est radix omnium camphorarum, inuenitur in corporibus arborum. Frusta ipsius in modum salis albi. Frustum tamen unumquodque ipsius est ponderis aurei, uel minus. Camphora uero minima uocatur Missen. Et Camphora comixta frustis arboris, decoquitur, sicut diximus in preparatione aquæ Camphoræ, & hæc camphora uocatur Firroli, (in alio, Syfiri,) ex qua conficitur statua. Et Camphora non nominatur diuersis nominibus, nisi propter diuersitatem regionum, & partium insularum, et non ex alia causa. Et fertur, quod sub umbra arboris camphoræ morari possunt ultra centum homines: cuius corpus est album, declinans ad rubedinem, ex quo cum frangitur, cadit Camphora.

**Mal. Ambra.** Est sicut cerebellum. Et maior ex ea est ponderis mille aureorum: et hæc Ambra egreditur de fontibus reptis in mari supnatæ aquæ: de qua supnatæ aues descendentes comedunt, & moriuntur propter comestionem ipsius. Alij uero dicunt, quod sit supfluitas, seu sterces animalis. Alij uero dicunt, quod sit de sordibus maris. Et ex omnibus modis Ambrae melior est grisea, & deterior quæ est coloris niuosi: postquam in bonitate est Ambra piscea (alias, picea) Ambra piscis est qui horribile odorem habet. Nam pisces deglutientes ipsum, eijciunt postmodum: & quando præparatur, in decoctione (in alio, in decoctione) egreditur ex ea harena. Est etiam alius modus Ambrae pinealis. Et est alter modus, qui dicitur mudus, carens odore. Such uero conficitur ex humidis emblicis. Qui si non reperiuntur, fit ex ramich. Et Ramich est galla recens, agrestis. Et isti modi Such sunt frigidi.

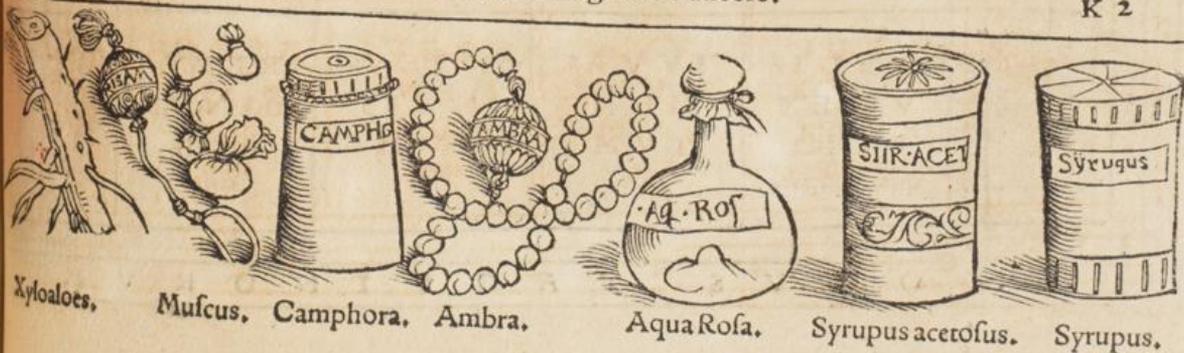
**Aqua Rosacea.** Eligitur potus eius ad confortationem cordis & stomachi: & odor eius, ad sedandum syncopim: eo quod excitat quinque sensus, & dilatat animam, & confortat corpus, cum aromaticitate, & stipticitate, si cum rosis miscantur alij flores, seu species aromaticæ: ut camphora, & crocus: & sublimetur aqua illa rosacea, efficietur uirtutum rerum mixtarum.

**Syrupus acetosus.** Qui fit cum zaccharo, est conueniens omnibus sanis complexionibus, ætatibus, & regionibus: & qui cum melle est temperatus inter caliditatem & frigiditatem: & factus cum radicibus, est declinans potus ad caliditatem, magis exopilans, & incisius, & minus extinctiuus, & infrigidatiuus, quam acetosus simplex. Et Syrupus acetosus de seminibus, est magis aperiens opilationem. Acetosus uero simplex, est fortior ad sedandum litum, & infrigidandum hepar: cuius iuuamenta dicemus post.

**G. Syrupus simplex.** Hic est conueniens sanis & ægris, dissoluens uentositates: & exuperat choleram sua acetositate, conferens expulsionem sputi a pectore & pulmone. Vrinam prouocat. Et Syrupus acetosus de Citonijs, quem composuit G. est conferens confortationi stomachi & hepatis, & addit in appetitu, & prodest conualescentibus. Et Syrupus acetosus squilliticus, est conferens hydropicis, & ægrotudinibus uentris accidentibus ex frigiditate: & educit foetum, & confert asmatis, & difficultati anhelitus, accidentibus ex humore flegmatico uiscofo.

Apta huc que supra fol. 349 Canone. 382.

K 2



Xyloaloes, Muscus, Camphora, Ambra, Aqua Rosa, Syrupus acetosus, Syrupus.

De Syrupis Rob, & dispositionibus Camerarum, habito respectu iuxta temporum dispositiones.

Iuuamenta rationabilia.

|   |          |                                    |  |   |  |   |  |   |                          |               |
|---|----------|------------------------------------|--|---|--|---|--|---|--------------------------|---------------|
| A | 160      | Syrup. de Ol. conys.               | Fr. in 3. sic in 2. Frigi. & sic.            | Bene cōpositus, ex rebus cōuenientibus confectus.               | Meliorat digestionem, & stringit ventrē, & abscondit uomitū. | Exasperat guttur, & pectus.                           | Cum syrupo dulci, sicut de papaueribus.          | Meridians. Aethi. & car-cumferensis. Senecud. Cali. & humi. | 0                        |               |
| B | 161      | Syrup. de Pa-paueribus.            | Fr. tempe in 1. Frigi. & tempe.              | Confectus cū feminibus, & corticibus papauerū, & aqua pluuiali. | Pectori, & cerebro calido.                                   | Offendit cōplexiōes mis-cerum ex frigiditate.         | Cūmina bona. ( alias, myrrha.                    | Gālis. Aethi.   | Iuuenibus. Calidis.      | 0             |
| C | 162      | Syrup. Rosa-ceus.                  | Fr. & cali. in 2. Fr. & simplicus laxatiuus. | In aqua, cuius spēs rosę post bullitionem mutatę sunt.          | Educit subtili-tem cholera.                                  | Cōprimit sto-machum, & intestina.                     | Cum aqua hordei, & humida.                       | Meridians. in media axa-re.                                 | Iuuenibus. Calidis.      | 0             |
| D | 163      | Syr. de Iulep cō-fecto de aq. ros. | Cali. & nu. in 1. Frigi. & humi-dus.         | Bene coctus, & confectus cum aqua rosa.                         | Ebrietati, & cōseruationi sanitaus.                          | Fluxui, & rasura intestino-rum, & dys-temeris.        | Cum syrupo de pomis.                             | Occidentibus.   | Iuuenibus. Calidis.      | 0             |
| E | 164      | Rob de ribes.                      | Fr. & sic. in 2. Fr. & sic. con-sistitius.   | Quod defer-tur de Sires.  | Cōfortat sto-machum, & digestionem.                          | Dolori gulae, & gutturis.                             | Cum Rob de granauis mel-liferis.                 | Aethi.  | Iuuenibus. Cali. & iuui. | 0             |
| F | 165      | Camereæ affi-uales.                | Frigi. & humi-temperare.                     | Quę assimi-lantur tempe-rantię Veris.                           | Complexiō-nem, & dige-stionem ob-temperant.                  | Prohibet dis-solutionem aestus.                       | Cum bal-neo.                                     | In meridie.   | Iuuenibus. Calidis.      | 0             |
| G | 166      | Camereæ hye-males.                 | Contempera. in caliditate.                   | Quę assimi-lantur extre-mitati Veris.                           | Excitat uirtu-tes sopitas a frigore.                         | Sitim efficiūt, et faciunt de-scendere cru-dum cibum. | Cum disposi-tione uersus aërem septen-trionalem. | Foriter hyg-dis.  | Deceptis. Frigidis.      | 0             |
| H | Numerus. | Nomina.                            | Gradus.                                      | MELI-<br>VS EX<br>RE ipsa<br>quam quęris.                       | IVVA-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.                                | NOCV-<br>MEN-<br>TVM<br>eius.                         | REMO-<br>tio NOCV-<br>menti<br>eius.             | Aetates.  | Complexiōes.             | Quid generat. |

D O M V S T A C V I N O R V M

Opiniones Philolophorum.

Electiones, & Proprietates.

**Sab. Syrupus de Citonij.** Est confortatiuus stomachi, & liti sedatiuus. Sciendum tamen, qd luctus Citoniorum diutius conseruatur succo pomorum. Mina speciata est de natura specierum. **Sab. Syrupus uero pomorum** est frigidus & siccus, confortatiuus orificij, conferens pulsationi cordis, roborans animum, retinens uomitum, & fluxum uentris. Syrupus tamen qui fit de pomis Hierosolymitanis melior est, & pro huiusmodi operationibus, propter bonitatem coloris: Verum est minoris frigiditatis, propter ipsius dulcedinem.

Confortatiuus, Eligii in Syrupis medicinalibus, qd Luna sit iuncta Venneri & Ioui, in signis æeris et aquaticis,

**D. Syrupus Papaueris.** Eligitur contra uigilias, eo quod stuporem efficit. Et est conferens tulsibus & reumati. Et syrupus de Nenufare est conferens dolori capitis: & reumatibus descendentibus ad pectus, uel ad stomachum. Syrupus de Lemoncellis est frigid. & sicc. habens in se aliquid caliditatis propter corticem: uincit choleram, conferens stomacho, & appetitui. Meliorat digestionem, sedat uomitum, & prodest ebrietati.

Refrigeratiuus.

Eligii in purgatione, qd Luna sit in Scorpione, uel in sua triplicitate. Detestatur tñ, si sit coniuncta cum Ioue, uel platieta retrogrado.

**Laxa. Syrupus Rosa.** Eligitur syrupus de aqua Rosa, rubea: confectus propter uirtutes ipsius laudabiles. Et fit, acuendo ipsum cum scamonea: & simpliciter non acuendo. Et est possibile, qd temperetur cum syrupo acetoso. Syrupus Viol. est temperatus in frigiditate & humiditate: lenit pectus & guttur, & ualet contra tulsim cum febre, & lubricat uentrem. Syrupus de granatis cum menta confectus, est frigidus & siccus, sedans uomitum, & sitim, conferens cholericis orificio stomachi. Syrupus confectus cum thure, confert uariolis, rubori corporis, & mestrhiræ, & similibus.

Refrigeratiuus.

Eligitur ut fiat hæc dispositio camerarum, Luna existente in signis fixis, seu bicorporeis, et Luna & ascendens sint fortunati a domino ascendens (alias, a domino tertij.) Prohibet hæc constitutio camerarum fieri, cū Infortunæ fuerint in angulis, tercia domo, et eius opposito.

**Mun. Syrupus Iulep.** Est temperatus, declinans ad frigiditatem & humiditatem. Extinguit caliditatem stomachi, confortans eum: & reprimat acuitatem februm. Aqua mellita, cum speciemellis. Laxat uentrem siccum, sed premit stomachum, & intestina parata ad expellendum superfluitates: & retinet cibum inuentum in stomacho, & confortat distribuentes ipsum per partes corporis.

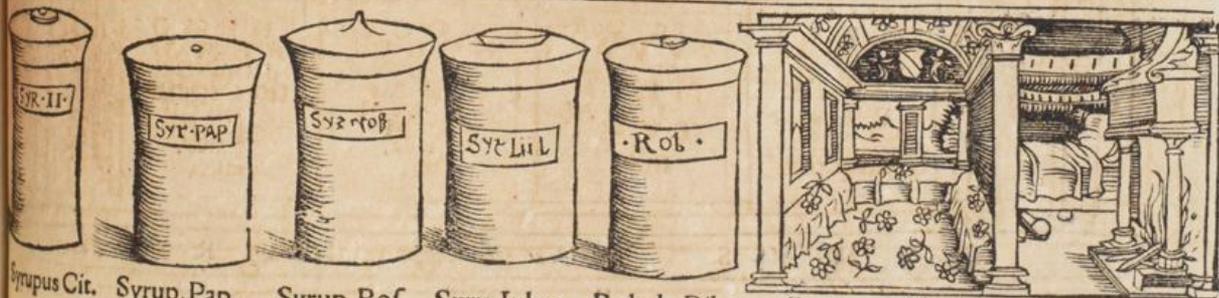
Apta huc que supra fol. 55. Canone. 39.

**Sab. Rob de Ribes.** Rob de myrillis confert fluxui cum tulsibus. Rob de cellis, est frigidus, confert reni tumori gulæ ex caliditate. Rob de nucibus est calidum, conferens inflammationibus gulæ ex frigiditate. Rob agrestæ frigid. & sicc. alterat choleram, uomitum reprimens, & sitim, uentrem stringit. Et similiter Rob de aceto citri, uerum tamen est fortioris operationis. Rob de prunis confert febribus cholericis, quando uenter est strictus.

**Ra. Cameræ æstiuales.** Eligunt tēpore æstiuo Cameræ Septentrionales, inuestitæ pluribus suppositis panis subtilibus, et raris, asperse odoramentis fri. et aqs dulcibus, et bedurg, amplis, plenis spibus fri. redolentibus herbis, et fructibus, frigidis odoriferis: que fumigant etiã cum sandalo & camphora: & roant panni p̄dicti aqua rosa, tēperata, cū uino odorifero. Et per hanc dispositionem camerarum, & conuersionem alicuius in eis nudo corpore, fit phibitio a calore uehementi, eo qd æer est tunc frigidior nobis. Et cum hæc operari non possumus, induimus corpus uestimentis, & caput cooperimus biretis, quæ sunt calidiora nobis: & præcipue cum æerem calidum circumdantem nos, & mixtum uaporibus nostri corporis, rectificare cum flabellis non possumus.

**Cameræ hyemales.** Eligii in Cameris hyemalibus, ut habeant carbones igne diutius continentes, & ligna non hntia malas qlitates, sicut sunt ligna ficus, et similia. Et Cameræ suffumigant suffumigationibus aromaticis calid. sicut neda ambræ. Et ostia cameræ sint disposita ad orientem, & in cameris lecti leues & molles sint. Nã hæc constitutio camerarum sitim efficit, et ciborum descensum seclinare facit añ horã debitã, et uniuersaliter sicut balnea cooperant post cibum. Et cū cameræ inficiunt forte cimicibus, suffumigant suffumigationibus, nucum cupressi, et odoramento nepte albae, tunc interficiunt. Et si accipiat auripigmentum ductum cum aqua in aliquo uase, et roret cum ea locus continens muscas. Itē herba sancti Iohannis scarletza, uel eius flores, ualet contra cimices.

K 3



Syrupus Cit. Syrup. Pap. Syrup. Ros. Syru. Iulep. Rob de Ribes. Cameræ æstiuales. Cameræ hyem.

Demutatione Aeris occasione Ventorum, & temporum,

Iuuamenta rationabilia.

|   |     |   |  |  |                                       |                                   |   |
|---|-----|---|--|--|---------------------------------------|-----------------------------------|---|
| H | 267 | Cal. in 2. fr. in 1.<br>Cali. & humi.<br>Ventus meridionalis.   | Transiens per bonam regionem.          | Pectori.                                       | Perturbat sensus.                     | Cum camphora, & aqua ros.         | Septentrionalis.<br>Aurum.<br>Dereptus.<br>Frig. & humi.          |
| G | 268 | Fr. in 2. sic. in 2.<br>Cali. & sic.<br>Ventus Septentrionalis. | Transiens per aquas dulces.            | Clarificat sensus.                             | Pectori, & tust.                      | Cum balneo, & uestimeto.          | Meridionalis.<br>Aethi.<br>Iuuentus.<br>Cali. & humi.             |
| F | 269 | Temp. cal. in 2.<br>Temperatus.<br>Ventus orientalis.           | Transiens per aquas, & praera pulchra. | Multiplicat spiritus.                          | Ophthalmiz, & cor. 22.                | Cum aqua florum.                  | Orientalibus.<br>Ver.<br>Omibus.<br>Temperatus.                   |
| E | 270 | Pa. in 2. ali. 2.<br>Allicus q. pat. 2.<br>Ventus occidentalis. | Declius Septentrionalibus.             | Procurat digestionem.                          | Tremori, & frigori.                   | Cum calefactione.                 | Orientalibus.<br>Ver.<br>Omibus.<br>Temperatus.                   |
| D | 271 | Pa. humi. in 2.<br>Temperatum.<br>Ver.                          | Medium ipsius.                         | Vniuersaliter animalibus, & terrae nascetibus. | Corporibus immundis.                  | Mundificatio corpora.             | Temperatus.<br>Nal. p. portio.<br>Iuuentus.<br>Temperatus.        |
| C | 272 | Temper. in 2.<br>Cali. & sic.<br>Aethas.                        | Principium ipsius.                     | Dissoluit superfluitates.                      | Impedit digestionem ratione cholerae. | Cum infrigidantibus humidis.      | Montanis.<br>Nal. p. portio.<br>Derepti et lem.<br>Frigidus.      |
| B | 273 | Allicus q. pat. 2.<br>Aurum.                                    | Medium eius.                           | Gradatim procedentibus ad contraria.           | Temporis complexionibus.              | Cum rebus humedantibus, & balneo. | Temperatus.<br>Nal. p. portio.<br>Adulticentib.<br>Temperatus.    |
| A |     | Gradus.<br>Naturae.<br>Nomina.<br>Numerus.                      | MELIUS EX RE ipsa quam queris.         | IUVAMENTUM eius.                               | NOCIVMENTUM eius.                     | REMOVIOMENTUM eius.               | Regiones.<br>Tempora.<br>Aeris.<br>Complexiones.<br>Quid generat. |

DOMVS TACVINORVM

**Opiniones Philosphorum.**

**Electiones, & Proprietates.**

**Ventus Meridionalis.** Regio Meridionalis consistit in dextra parte, respiciente uersus Orientem. Et est regio calida, eo quod declinat uersus eam: & distat modicum a circulo Augis (in alio, axis) & est humida: propter uapores dissolutos, & magno mari circumdante. Et heberat motum, & corpora, perturbat sensus, prouocat paroxisimum epilepticum. Inducit soda, replet cerebrum superfluitatibus, & maxime humidis, & debilitat digestionem.

**Ventus Septentrionalis.** Regio Septentrionalis est oppolita regioni Meridionali, ex parte sinistra consistens, respicienti uersus Orientem. Cuius complexio est frigida & sicca: eo quod elongatur egressus (in alio, incessus) Solis a loco illo, Nam sol transit per eum, cum est in circulo Augis suæ, & tunc distat longius q̄ possibile est a terra. Et hæc regio humores mundificat, clarificat spiritus, & sensus corroborat, prohibens fluxus reumatis: & obest complexionibus frigidis. Hippo. opinatur, quod uentus est ær motus, Arist. uero dicit, quod est uapor descendens a terra.

**Ventus Orientalis.** Regio Orientalis, quæ Arabice dicitur Sabel, uersus ortum Solis, est temperata, declinans ad caliditatem, & siccitatem. Temperata, quia Sol non elongatur ab ea in tantum, quod remaneat frigida: nec tantum appropinquat, quod sit calida, sicut accidit alijs ab ipsa: quæ propter suam temperantiam efficit habitudines temperatas, & corpora sana, uirtutes fortes, & habitatores coloratos; albo & rubeo colore.

**Ventus Occidentalis.** Regio Occidentalis Arabice dicitur Dubur, & est sicut regio Orientalis, non simpliciter temperata, sed declinans ad frigiditatem & siccitatem. Non simpliciter temperata dicitur, quia Sol non immittit radios suos mane super eam: & habitantes in regione illa, sentiunt in crepusculis matutinalibus frigus, & in serotinis calorem, sicut in autumno sentitur. Sunt alioqui octo uenti, quorum quilibet declinat uersus unum latus quatuor primorum, & uniuscuiusq; complexio istorum octo, est secundum naturam illius ad quam declinat.

**Ver.** Principium temporis Veris est, quando Sol ascendens, intrat primum punctum Arietis, uidelicet decimoquinto Martij. Cuius natura est temperata, propter incessum Solis super lineam rectam æquinoctialis: & ultimum eius, quando Sol consistit in ultimo Geminarum. Et tēpus Veris continet tres menses, propter tria signa: mense uero secundo intrat Sol Taurum, uidelicet decimoquinto Aprilis, & egreditur in medietate Maij. Et quilibet illorum mensium, natura asimulatur alteri propter uicinitatem. Et sic se habent omnia tempora.

**Aestas.** Principiū Aestatis est, quādo Sol intrat primū gradum Cancrī, uidelicet. 16. Iunij: finis uero eius, est, quādo Sol est in fine Virginis. s. 16. Septembris. Mensis uero secūdi, Aestatis principiū est, quādo Sol intrat primū gradum Leonis. 15. Iulij: & finis ipsius, quando intrat primum gradum Virginis. 15. uidelicet Augusti. Cuius natura calida est & sicca: eo quod Sol existens in ascensu suo, quantū plus est possibile uersus Septentrionem incedit, ad cēnith capitis nostri, & calefacit nos. G. & Hippo. opinantur, quod principium Aestatis sit, quando oritur Gallina, seu frons Tauri, & est principium melsionis.

**Autumnus.** Principium Autumni, est, quando Sol incipit descendere, intrans principium Libræ. 15. uidelicet Septembris: tunc conuertitur Septentrio uersus temperantiam, declinans ad meridiem: cuius ultimum est Sagittarij decimoquarto uidelicet Decembris. Mense uero secundo est descensus Solis in primum gradum Scorpionis decimo septimo uidelicet die Octobris. Vltimum ipsius est decimoquarto Nouemb̄is. Huius uero natura temporis est frigida & sicca, temperate: sicca, propter siccitatem æstatis remanentem: & frigida, propter adproximationem hyemis.

*Apta huc quæ supra fol. 35. et seq. Cano. 40.*

K 2



Ventus Meridionalis.

Ventus Septentri-

Ventus Orientalis:

Ventus Occi-

Ver.

Aestas.

Autumnus.

Demutatione Aeris, occasione temporū, & parū ciuratum. Seu de regionib. epidimns, & cum præseruatiua.

Iuuamenta rationabilia.

|     |   |                     |                                 |   |  |  |  |  |                                      |
|-----|---|---------------------|---------------------------------|---|--|--|--|--|--------------------------------------|
| 374 | T | Hyems.              | Frigida, & humida.              | Contigua Veri.  | Meliorat digestiones.                                | Generant flegma.                                 | Calefactio cū igne, uel uestimento, seu balneo.      | Non propria nonata et, Iuuentibus. Cal. & sic. | Mutans.                              |
| 375 | G | Regio septentri.    | Frigida, & sicca.               | Habēs bonas aquas, & terram superficiē bonam.                     | Inducit fortitudinē, & prudentiam.                   | Pectoribus frigidis.                             | Cum obtrēpatione mentium.                            | Iuuentibus. Cal. & humi.                       | Calidis.                             |
| 376 | T | Reg. merid.         | Calid. & sic. (in alto, summi.) | Distans a mari, & appropinquans septentrioni.                     | Inducit largitatem, et alacritatem.                  | Variolis & morbillis, digestioni, et intellectu. | Confortādo stomachum, & caput                        | Frigid. & sic.                                 | Existeris, iuxta post Septentrionem. |
| 377 | H | Regio orientalis.   | Temperata.                      | Septentrionalis, circa partē meridionalē, habens interpositionem. | Fere omnibus uirtutibus.                             | Quia multorum vulgū, & terræ motuum.             | Cum secessu in subterranea.                          | Temperans.                                     | Orientibus.                          |
| 378 | O | Regio occidentalis. | Variabilis temperanter.         | Insulæ Alabor.  | Manifestationi mineralium.                           | Complexiones deuiate facit.                      | Cum redificationibus ipsas.                          | Temperans.                                     | Septentrionalibus.                   |
| 379 | O | A. epidimns.        | Malum periculosum.              | Cuius nō corrumpitur subsistana.                                  | Destructioni inimicorum.                             | Animalibus terræ nascentibus.                    | Cum fumigationibus contrarijs.                       | Nullis.  | Malis uirtutibus.                    |
| 380 | S | Tyrhaca.            | Calida, & sicca.                | Quæ liberat gallum toxicatum.                                     | Tulsi, & ægritudinibus tri. & sic. (alias, toxicis.) | Vigilijs.  | Cum infrigidantibus, sicut aqua hordei, & similibus. | Frigid. & humi.                                | Vbi nocentium.                       |
|     | A | Nomina.             | Gradus.                         | MELIVS EX RE ipsa quam quis.                                      | IVVA MENTVM eius.                                    | NOCVM ENTVM eius.                                | REMOtio Nocumēti eius.                               | Acetuz. Complexiones. Quid generat.            | Regiones.                            |
|     |   | Numerus.            |                                 |   |  |  |  |  | Tempora.                             |

D O M V S . T A C V I N O R V M

**Opiniones Philosphorum.**

**Electiones, & Proprietates.**

**Hyp. D.** **Hyems.** Initiū Hyemis, est descensus Solis in principiū Capricorni: & est finis declinationis eius uersus medium Decēbris: & ultimū eius est descensus uersus extremitatem pisciū in Martio, ubi est circulus ascensionis meridionalis. Initiū uero est mensis secundi, existentia Solis in Ianuario: & ultimū in Februario. Et possibile est, quod unus circulus uenit uno die ante, uel post, cuius natura est frigida & humida, propter elongationem Solis a cenith capitis. Hipp. uero opinatur, quod principium eius sit, quando occidit Gallina, seu frons Tauri, quod est tempus seminandi.

**Hyp. D.** **Regio Septentrionalis.** Regiones existentes sub polo Septentrionali, sicut Sclauonia, & similes, sunt fortis frigiditatis, & siccitatis: quarū incolæ sunt ampli pectoris, & prudentes, et horribilis dispositionis propter occultationē caloris: & sunt subtiliū uisus, propter excessum caloris ipsius, ab extremitatibus, & sunt tamē longæ uitæ, propter bonā digestionem ipsorum: & sunt parum bibentes, eo quod multum comedunt: quorū mulieres sunt fertiles: eo quod non mundificantur a menstruis, propter frigiditatem aquarum, quibus utuntur; & sunt pauci lactis, & difficilis partus: & earum est strictus uenter.

**Hyp. D.** **Regio Meridionalium.** Regiones existentes sub polo meridionali, sicut Aethiopia, sunt serē contrariæ dispositionibus septentrionalibus, quarū complexionēs sunt calidæ & humidæ, multarum corruptionum: quarum aquæ sunt turbidæ, & falsæ: & colores incolarū ipsarum sunt nigri: quibus festinat ebrietas, propter debilitatem capitis, & humiditatem ipsorum: ad quorum uiscera multum descendit flegmatis: ex quo minuitur appetitus, & debilitatur ipsorum digestio, frigiditatem ipsorum prædicta augente. Quorum & dispositiones sunt suauēs, uitæ breuis, & uentres molles: propter malam digestionem.

**Hyp. D.** **Regio Orientalium.** Regionū Orientalium, aër est clarus, & temperatus sicut Ver: uerumtamen declinans ad siccitatem. Quarū cibi sunt temperati, & aquæ dulces, claræ: eo quod Sol non diu moratur super eis, ut efficiantur falsæ: nec elongatur ab eis, ut fiant turbidæ: quarū regionum incolarum colores sunt albi, mixti rubori, & corpora pinguiā, uoces claræ, ægritudines paucae, figuræ pulchræ, somnia sublimia, frutices multi, arbores grandes. Natura gnauī & prudentes, propter temperantiam qualitatis ipsarum, quinimo sunt gentes suauitatis & quietis.

**Hyp. D.** **Regio Occidentalium.** Aër declinans ad caliditatem & humiditatem, non est clarus: quarum cibi sunt calidi, aquæ turbidæ: eo quod Sol non oritur mane super eis. Quarum in aestate aeris est frigiditas, & sero caliditas Solis, sicut accidit in autumno. Propter quod uirtutes eorum sunt debiles, & colores ipsorum mali, & ægritudines multæ. Regionum uero mediarum inter has, complexio est mediocris, cuius natura similis est, naturæ illius cui adproximat, cum diminutione aliqua.

**Hyp. D.** **Aër epidimitus.** Cum fuerit aeris odor horribilis, & aderit multiplicatio uanolarum, & ægritudinum corruptarum & mortalium, morandum est in criptis, seu in domibus subterraneis, & siccis, & in mansionibus, longe uidelicet ab habitationibus: & loca sunt roranda cum aceto, & suffumiganda cum thure, & folijs myri, & sandalis: & comestio eorum assidue cum aceto præparata. Et etiam potatio aceti lymphata. Et euacuentur corpora, & mundificentur cum medicinis, & minoribus. Assiduetur & comestio boli armenioli, & odoratio aquæ ros. & Camphoræ.

**G.** **Tyriaca.** Completur post 10. annos, & operant cum ea usq; ad 30. annos, & finitur eius operatio in 40. Et cum aliquis morsus uenenose, biberit ex ea scyathū unum, cum uino, & unxerit membrum morsum, confortat cor, & educit uenenum extra. Et incidantur membra morsæ scorpionum, & ligentur super eandem partem, & incipiat minuere ægrotum, & dare uinū mixtum cum alōes. Et comprime carnes, & pone super locum morsum. Et detur etiam in potu thus masticatorum sigillatum, Luna in scorpione, in lapide Basar insculpta, sit figura scorpionis: Luna etiam existente in scorpione, qui etiam unus sit ex angulis ascendentis. Et prouocat uomitum mox illius qui toxicatus est, cum lacte.

**Apta huc que supra fol. 55. Cano. 39. 40.**



Hyems,

Septentrio, Meridies,

Oriens, Occidens, Aër epidimitus,

Tyriaca.

**E**T FORTE aliquis legens hunc Librum meum, dicet, quod uix  
 xi longo tempore, nec indigui auxilio huius libri: multoties enim immis-  
 scui multa diuersa cibaria in stomacho simul & semel, & accidit mihi con-  
 trarium dispositionis eorum, quæ dicta sunt: eo quod nō euenit mihi in-  
 de nisi bonū. Verū si cogitasset dicens hæc, quod Deus dñs noster, si con-  
 demnaret suū peccatorem incontinēti ex primo peccato, nullus peccaret.  
 Si fur etiā puniretur de primo furto quod cōmitteret, nullus furaret. Et si  
 cognouisset corpus humanū similari terræ. Nam quādo cultor studuerit  
 super culturā terræ, seminando bona semina, & irrigando eam aqua mo-  
 derate, & extirpauerit uepres, & inutiles herbas, accrescūt ei exinde pro-  
 uētus: sin aut, ecōtrario. Si ergo terris hoc accidit, quid corpori humano?  
 Si quis igit hoc modo prædicto fuerit opinatus, contradicet sententiæ phi-  
 losophicali. Nam signū est in hoc, quod Cauri, uel Gauri, in uere comedūt  
 herbas, & mundificant eorū corpora uomitu. Et huic simile accidit pluri-  
 bus animalibus. Et possibile est, qđ aliquis infectus opponet contra ea quæ  
 diximus, de operatione proprietatis, absq; uia probationis: æstimans,  
 quod omnia probatione carentia, non sint alicuius iuuamenti, propter  
 quod non sit curandum de eis. Nos uero dicimus, qđ non est de propo-  
 sito, neq; sapientia, negligere iuuamentū qđ ex Syrupo acetoso accidit ad  
 extinguendam choleram, donec certificetur ex probatione de operatio-  
 ne eius: imo uti debemus eo, relinquentes inquisitionem probationum,  
 semper adhærēdo operationi ipsius. Nec debemus ab aliquo labore hu-  
 ius Libri reprehendi: sed parcatur nobis, & doctori nostro: eo quod æ-  
 stimari debet ueraciter, quia ex toto ingenio, et cogitatione nostra inquis-  
 rentes, nullū librum dimisimus taliter ordinatū, quē non legissemus cum  
 præsentē librum composuimus, ad hoc quod approximaretur cordibus  
 dominorū, & amicorū nostrorū. Rogabimus igitur Deum, ut perducatur  
 nos ad uia congruitatis, et qđ præbeat nobis intellectu habendi noticiam  
 glorificandi, & laudandi eum sicut suæ pertinet maiestati, Amen.

## C A N O N A V T O R V M

marginē citatorum,

|             |             |             |             |              |
|-------------|-------------|-------------|-------------|--------------|
| Al.         | Albes       | Buc.        |             | Filius Alb.  |
| D.          | Dioscorides | El.         | Elken       | Gab.         |
| Filius Mun. |             | Filius Mef. |             | Gl.          |
| G.          | Galenus     | Gi.         | Giptrianus  | Glous.       |
| Ha.         | Hali.       | H.          | Hippocrates | Ia.          |
| Ic.         | Iesu        | Ih.         | Iehus       | Iabes        |
| Io.         | Ioannes     | Ieh.        | Iehus       | Ioh.         |
| Iu.         | Iudæus      | Ior.        | Iordanus    | Iohannicus   |
| Mef.        | Mefue.      | Ior.        | Iordanus    | If.          |
| Or.         | Oribasius   | Ma.         | Maymo       | Iaac         |
| Rog.        | Rogerus     | Mun.        | Mundinus    | Maf.         |
|             |             | P.          | Paulus      | Mafnoe       |
|             |             | Ru.         | Ruffus      | Mu.          |
|             |             |             |             | Museia       |
|             |             |             |             | Ra.          |
|             |             |             |             | Rafis        |
|             |             |             |             | Schi.        |
|             |             |             |             | Schiarchandi |
|             |             |             |             | The.         |
|             |             |             |             | Theodosius   |

*Finis.*

LIBER ALBENGNEFIT Philoso-  
phi, de Virtutibus MEDICINARVM, ET  
CIBORVM, translatus a Magistro  
Gerardo Cremonensi de Arabi-  
co in latinum.



X ANTIQVORVM LIBRIS, hunc li-  
brum aggregavi de uirtutibus Medicinarum, & Cibo-  
rum, in quo mentem meam diu fatigavi, & posui eum occupatiōem me-  
am, fundendo preces in eo, quod D E O sublimi & glorioso appropin-  
quar. quia per ipsum iuuamentum cōmune, & proprium speraui, ultra  
id, quod in cognitione illius est de iuuamento in arte Medicinæ.  
Medicinæ autem intentio est, sanitas: & est secundum duos modos.  
Primus modus, est cognitio complexionum corporum hominum. Se-  
cundus est, cognitio Medicinarum, & Ciborum, quorū cognitione exis-  
tit sanitatis permanētia in sano, & ipsius reditio super infirmum: & sunt  
materia curationis per medicinam, & electionem eius. Qui autem uirtu-  
tem Medicinarum simplicium, et Ciborum cognitionem uult habere, est  
indigens cognitione uiarum quibus earum uirtutes, & ipsarum operati-  
ones inueniuntur. Et hæc quidem uia sunt. s. Vna earum est, ut sit medici-  
na, cuius uirtutem experiri uult aliquis, uacua a qualitate adquisita acci-  
dentali. cuius exemplum est in medicina simplici, aqua frigida, quæ per  
accidens corpus calefacit, quando super ipsum funditur: quoniam infrig-  
idat cutem, & aggregat eam, & inspissat ipsam, quam ob rem coärtan-  
tur uapores qui exspirabant, quare calefacit corpus propter illud: sicut a-  
qua calida infrigidat per accidens, quoniam rarificat corpus, quare respi-  
rant uapores calefacientes, & infrigidatur corpus. Et secunda est, ut sit æ-  
gritudo, in qua experitur medicina simplex. sicut febris ethica. Et tertia  
est, ut ea medicentur ægritudines contrariæ, donec certificetur. Et quarta  
est, ut sit uirtus medicinæ æqualis uirtuti ægritudinis, quæ cum ea medi-  
catur, donec declaretur operatio eius in ea sufficienter. Et quinta est, ut  
consyderetur operatio medicinæ, an sit operatio eius in calefactione, &  
infrigidatione hora qua recipitur. Nam si non calefacit nisi post spaci-  
um, cum in principio infrigidauerit, tunc calefactio eius non est nisi per  
accidens: & similiter etiam si non infrigidat nisi post spacium, & iam in  
principio rei calefacit, tunc infrigidatio eius non est nisi per uiam accidē-  
tis. Et sexta est, ut consyderetur operatio eius in omni corpore, & in omni  
hora, quare est eius infrigidatio, & ipsius calefactio una res semper. Nam  
si est ita, tunc operatio eius est per naturam: & si non est ita, tunc operatio  
eius est per accidens. Et septima est, ut sit calefactio medicinæ in illa re, ad

Medicinæ in-  
tentio, san-  
tas.

Cognitio Me-  
dicinarū & Ci-  
borū discitur  
octo uis.

1

2

3

4

5

6

7

dicet, quod  
ies enim imma-  
accidit mihi con-  
euenit mihi in-  
ns noster, si con-  
nullus peccaret.  
lus furari. Et si  
cultor studuerit  
eam aqua mos-  
it ei exinde pro-  
pori humano.  
icet sententiæ phi-  
in uere comedūt  
mle accidit pluri-  
et contra ea que  
ionis: æstimans,  
amenti, propter  
n est de propoli-  
aceroso accidit ad-  
one de operatio-  
probationum,  
quo labore hu-  
ro: eo quod æ-  
ne nostra in qui-  
legissemus cum  
naretur cordibus  
eum, ut perducit  
rabendi notiam  
ti, Amen.

V M

lib.

Glous.  
Iohannicus  
Isaac  
Masnoe  
Muscia  
Rafis  
Schirachandi  
Theodolus

**I**quam comparatur calefactio eius, aut ut ipsius infrigidatio non fit in alia. Nam si non comparatur calefactio eius, nisi ad corpus hominis, tunc oportet, ut dicatur, quia calida est ex uia qua calefacit corpus hominis, non propterea quod faciat illud in alio animali. Nam non oportet propterea quod lusquiamus infrigidat corpus hominis, ut infrigidet corpus Turdorum, quibus est cibus. Non oportet propterea, quod Nigella soluit hominem, & non nutrit ipsum, ut soluat Coturnicem, cuius cibus est. Et oleum nutrit hominem, et non interficit ipsum, sed interficit omne animal cui non est sanguis. Et octaua est, ut distinguatur inter medicinam, & cibum. Sciatur ergo, quod Medicina est illud, quod calefacit corpus, aut infrigidat ipsum. Et Cibus facit id: quoniam addit in substantia corporis, & augmetat ipsum. Inquit G. Nos nominamus totum, quod facit stare substantiam nostram, & augmentat nos, Cibum: & totum quod mutat naturam nostram, Medicinam nominamus.

Medicina.

Cibus.

Via alia cognitionis Medicinarum, & Ciborum.

Et ex uis iterum quibus extrahuntur uirtutes medicinarum, & ciborum sunt istae aliae, & sunt istae quinque, quae stant loco eius utenti eis, quod dicatur operatio eius, et quo multiplicabitur ratiocinatio. Una earum est

- 1 uia sumpta ex uelocitate alterationis rei, & difficultate alterationis eius.
- 2 Secunda uia est sumpta ex uelocitate coagulationis eius, & difficultate
- 3 coagulationis eius. Tertia est uia sumpta ex sapore rei. Et quarta est uia
- 5 sumpta ex odore rei. Et quinta est uia sumpta ex colore rei. Prima autem quae est ex uelocitate alterationis, & difficultate eius, est, quod omnis medicina cuius alteratio est uelox ad naturam ignis, est calida potentia. Verumtamen non est necessarium, ut illud ex medicinis, cuius est haec uia, calefaciat corpus hominis, imo non oportet necessario: nisi quando est subtilis substantiae, solidum, durum, in quo non sunt superfluitates, uel uacuitates: quoniam non est grossae substantiae, aut quae est rari corporis, possibile est ignis resoluat illud, & conuertat illud uelociter ad naturam suam, et caliditas corporis non faciat illud cum eo: fit ergo per hanc causam, quod non calefacit corpus. Et scitur, quod medicina, in qua agunt duae caliditates, caliditas ignis, & caliditas corporis hominis, non est nisi subtilis substantiae, rari corporis: sed caliditas ignis potest super illam, & uincit eam uelociter. Hoc cognoscitur duabus rebus: quarum una est Oleum, & altera est Arundo sicca, et Pilus. In oleo quippe quando adproximat igni, inflammatur ab eo: & quando occurrit corpori hominis, non calefacit ipsum calefactione manifesta uelociter. Et ratio quod oleum inflammatur uelociter, et non calefacit corpus hominis, quoniam oleum est uiscosum, grossae substantiae. Cum ergo occurrit corpori, adhæret ei, & fit difficilis separatio eius ab ipso: quoniam non est possibile, ut attenuetur, & subtilietur per aërem uelociter, & penetret, & perueniat ad interiora cor

poris: quia significatio illius est, quia quãdoq; ponis in uase super ignem aquam & oleum, de quibus primo finitur aqua, remanet oleum ultimo: & Arundo, et Pilus, quando occurrunt corpori hominis, non calefaciunt ipsum. Et scitur, q; quando medicina est quam præparat ignis, & non calefacit corpus hominis, ex duabus rebus id fieri: quarum una est substantia caliditatis, & secunda natura materiei. Ignis uero est subtilior res, & calidior, qui submergit in corporibus: de proprietate cuius est, ut adurat ea, donec perueniat ad profundum eorum in spacio breui: & facilis fit penetratio eius per separationem partium eorum, & eorum subtiliationem, & conuersionem eorum ad naturam suam. At uero caliditas corporum hominum, non est nisi uaporosa, grossa, debilis, non ualens agere in eis hora qua occurrit eis, operatione qua resoluat ea, & conuertat ipsa ad naturam suam. Et omnia quidem, quæ calefaciunt corpus, indigent, ut in eis agat caliditas corporis in primis, & mutet ea, donec ei redatur post illud, q; calefaciunt corpus: hæc est ergo causa, quæ est propter substantiam caliditatis. Causa autem quæ est ex natura materiei, est, quod ista duo, scilicet Arundo, et Pilus, non est in eis possibile, ut diuidantur, neq; trahantur, neq; frangantur per attractionem, fractura qua fiunt in termino pulueris: omne uero de quo est uoluntas, ut calefaciat corpus, indiget, ut diuidatur in minores partes q; sunt, donec fiat ei facile suscipere operationem caliditatis corporis, & impressionem eius in ipso, & mutationem eius, qua immutet ipsum: & ex causa hac, quod calamus fit aromaticus, calefacit corpora hominum, plus q; faciat ea ex speciebus calami quæ sunt apud nos. Secunda uia est sumpta ex uelocitate coagulationis, & difficultate eius. Dico ergo, quod duæ istæ uia sunt necessariae in inquisitione de uirtutibus medicinarum & ciborum. Verumtamen prima quæ est sumpta ex uelocitate alterationis eius, & difficultate eius, non est necessaria, nisi in consyderatione in esse medicinarum calidarum potentia. Et secunda quæ est sumpta ex uelocitate coagulationis, & difficultate eius, non est necessaria, nisi in consyderatione in esse medicinarum frigidarum potentia. Et secundum hoc, quando sunt duæ res, quarum esse in grossitudine substantiæ & subtilitate eius, occurrit secundum similitudinem unam, tunc illa earum quæ difficiliter sumit coagulationem per frigus, est certe frigidioris complexionis: & quando sunt duæ res, quarum esse in subtilitate substantiæ, & grossitudine, non occurrit secundum similitudinem unam, tunc si est grossitudo substantiæ unius earum secundum frigiditatem alterius, utraq; simul coagulantur secundum similitudinem unam: uerumtamen unam earum, & est illa, quæ est grossioris substantiæ, æstimat aspiciens eam, quia est uehementis coagulationis. & causa in illo est, substantiæ grossæ: quãuis frigus complexionis unius earum, sit ue-

Ignis calor,

Calor corporis humani,

Velocitas, &amp; difficultas coagulationis,

Iudiciū rei per  
Saporem.

Sapores sim-  
plices sunt  
octo.

Alias, unctuo-  
sitas.

hementius grossitudine alterius. Et in illis, quæ secundum contrarium sunt, non est possibile ut sit coagulatio earū, utraq; in quantitate temporis unius, imo oportet ut illa, quæ ex duabus illis est frigidioris complexi-  
onis, aut grossioris substantiæ, cōaguletur in spacio temporis minoris, & sit coagulatio illius, quæ est minoris frigoris, et minoris grossitudinis aliarū, in spacio temporis longioris. Et similiter etiā occurrit res in hoc, ut sit una earum durior multum, & durior parū, comparatione sua: illud enim non accidit ei, nisi secundū quātitatem superfluitatis eius, in uno duorum modorū necessario. In tertiā uero, quæ est uia sumpta ex sapore rei quæ gustatur, dico: quia cum corpora sint composita ex elementis, & elementa sint inæqualium quantitatū in compositione corporum, propter diuersitatem quantitatū elementorum, et in omni compositione eorū sint proprietates multæ, & fiant saporibus etiam, propter diuersitatem quantitatū harū, proprietates multæ, & cum sint saporibus multi, necessarium fuit instrumentū, quo distinguatur inter illum qui ex illis est cōueniens corpori, et illū qui est incōueniens corpori. Posuit ergo Creator benedictus, & sublimis illud instrumentū, scilicet Linguam, & posuit eam multi sensus: & posuit illud quod continuatur ei ex numeris, multi numeri: quod est, quia continuatur ei. 7. numeri: ut propter illud, quod est ei de superfluitate sensus, distinguaſ per eam, inter illud quod occurrit ei de calido, frigido, humido, sicco: & distinguatur inter incōueniēs, & cōueniens corporis: & cum res cōuenientes corpori superfluant, et sint quædam earum plus cōuenientes naturæ corporis, & quædam earū minus diuersæ naturæ corporis, oportet ut sint etiā quædam earū plus diuersæ naturæ corporis, & quædam earū minus, ut sint qualitates rerū quæ gustantur multæ, scilicet saporibus earum. Dico ergo, quod qui ex saporibus sunt compositi, sunt infiniti, qui non fiunt, nisi ab additione, & diminutione in compositione. Singulares autē, & simplices sunt octo, & sunt, Ponticitas, Amari-  
tudo, Acuitas, Acetositas, et Stipticitas, Salsedo \* Humeſtuositas, et Dulcedo. Et sunt isti gustus ex diuersitate substantiæ corporis, quod gustatur in subtilitate, & grossicie: & ex diuersitate complexionis eius. Diuersitas autem substantiæ corporis est: Quoniam si est grossa, fit causa grossicie eius aut dulcis, aut ponticus, aut amarus. Et si est subtilis, fit causa subtilitatis eius aut acutus, aut acetosus, aut unctuosus. Et si est media inter subtilitatem, & grossiciem, fit aut stipticus, aut salsus. Ex diuersitate complexionis quoq;: Quoniam si complexio substantiæ calida est, fit gustus eius amarus, aut acutus, aut salsus. Et si complexio eius est frigida, fit gustus eius, aut ponticus, aut acetosus, aut stipticus. Et si complexio eius est media inter calidum & frigidum, fit sapor eius, aut dulcis, aut unctuosus. Compositio autem speciërum subtilitatis substantiæ, & grossitudinis

eius cum speciebus, caliditatis complexionis substantiæ, & frigiditatis eius facit nouem species compositionis. Quarum una est species cui non est Sapor ex corporibus: & est media inter subtilitatem partium, et grossitudinem earum, & inter complexionem frigidam & calidam. Et octo species reliquæ, sunt illæ, quibus fit gustus. Nam ex compositione substantiæ grossæ, complexione frigida, generatur sapor Ponticus. Ex compositione substantiæ grossæ, complexione calida, generatur sapor Amarus. Et ex compositione substantiæ grossæ, cum mediâ complexione inter calidam & frigidam, generatur sapor Dulcis. Et ex compositione substantiæ subtilis, cum complexione frigida, generatur sapor Acetosus. Et ex compositione substantiæ subtilis, cum complexione calida, generatur sapor Acutus. Et ex compositione subtilis substantiæ, cum mediâ inter calidam & frigidam, generatur sapor Vinctuosus. Et ex compositione, inter grossitudinem, & subtilitatem substantiæ mediæ, cum complexione frigida, generatur sapor Stipticus. Et ex compositione substantiæ mediæ inter grossitudinem, & subtilitatem, cum complexione calida, generatur sapor Salsus. Dico ergo in diuisione gustuum, quod omne quod occurrit linguæ, aut non agit in sensu gustus, aut agit in ipso. Si ergo non agit in ipso, nominatur Thesien, et est illud cui non est sapor. Aut est simplex, sicut aqua, quæ est elementum. Aut est corpus compositum, super quod non uincit calor, neque frigiditas, sed est temperatum. Aut est declinans parumper ab æqualitate ad frigus: sicut sunt medicinæ quæ nominantur opilatiuæ. Et opilatiuæ sunt secundum duos modos. Modus primus est, terrestris siccus, quod ex siccitate exsiccat corpus. sicut Amylum, & Thucia, & Cerussa plumbi, & Climia, & Calx abluta, & Hemathites: quando abluuntur unum quodque eorum decenti ablutione, et quæ sunt eis similia. Secundus est uiscosus humidus, qui humectat corpora. sicut oleum saporitum, & albugo oui, & caseus recens, et pingue ex corpore porci, & cæra saporita, abluta, colata: & sicut malua agrestis & domestica, & interior pars cucurbitæ, & rasuræ eius. Et ista diuersificantur in uiscositate sua. quoniam super albugine oui est terrestritas magis uincens, & super oleum saporitum aëritas est magis uincens. Quod autem non agit in sensu gustus, est, quoniam simplex est, sicut aqua: & sensus est compositus. Simplex uero non efficit in composito operatione compositi: propterea, quod nulli rei agenti naturali inest ut agat, nisi in eo quod est simile ei potètia, ut extrahat illud ad effectum: neque pareatur ei, etiam quod est simile similiter, quia non recipit nisi quod in eo est potentia. Saporem autem simplicem, impossibile est esse in composito, neque potentia, neque actu: & propter illud non recipit ipsum, neque alteratur ad eum, sicut eius alteratio ad compositum, ex eo, propter conuenientiam eius ad ipsum in

Nouem sunt species compositionis subtilitatis substantiæ, & grossitudinis eius.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

Medicinæ opilatiuæ.

Isaac in dietis. Simplicia non agunt in compositis, quod composita in compositis.

Sapores  
octo.

compositione. Quod si agat illud, quod occurrit linguæ in sensu gustus aliquid nunc ipsum, aut facit in eo nocumētum, aut in eo delectationem. Quod autem facit in eo delectatiōem, est illud, quod est decliue ei, quod delectat ipsum, & est simile complexioni corporis hominis, & est calidū & humidum, cum æqualitate: facit ergo in lingua ex delectatione simile ei, quod in reliquo corpore, ex delectatione, quādo occurrit ei aqua tepida. Illud autē quod est secundū hanc complexionem, scilicet aqua, super ipsum magis est uincens, nominatur Dulce. Et si aēr super ipsum est magis uincens, nominatur Vnctuosus. Et omnis cibus delectationum, non nocens sensui, est aut dulcis, aut unctuosus, aut utrumq; aggregat saporem. Qui autem ex cibus est, quem cooperit alius ab istis duobus, non assimilatur, & non administratur, nisi cibus, & medicina. Qui autem efficit læsionem in lingua, trahit ipsam, mordicando eam: uel per inordinationem, quam facit. Sed mordicatio est species solutionis continuitatis, quæ per superfluam separationem, sicut calidum efficit, aut per superfluam aggregationem sicut frigidum. Separatio autem calidi, aut est cum grossitudine, et terrestreitate, aut cum subtilitate & igneitate. Et separatio quidem calidi cum grossitudine & terrestreitate, aut est talis, quæ separat uehementer, & nominatur Amarus. Aut talis, quod separationem efficit infra uehementem: & nominatur Salsus. Et separatio calidi cum subtilitate, & igneitate, nominatur Acutus. Et aggregatio quidem frigidi, aut est cum grossitudine, & terrestreitate, aut cum subtilitate, & aquositate. Aggregatio uero eius cum grossitudine & terrestreitate, quando uehementem efficit aggregationem, nominatur Ponticus: & si facit aggregationem, quæ sit infra uehementiam, nominatur Stipticus. Aggregatio uero frigidi cū subtilitate & aquositate, nominatur Acetosus. Iam uero manifestū est, quod Sapores sunt octo. Amarus, Salsus, & Acutus, & Ponticus, & Stipticus, & Acetosus, & Dulcis, & Vnctuosus.

Iam illud quod aggregat linguam, et exsiccat eam, et cōartat eam, et exasperat: et non in eo quod apparet tantum facit aggregationem æqualem a boni latere, sicut frigidum, imo facit aggregationem usq; in profundum eius inæqualem, & propter illud facit asperitatem eius, & exsiccat eam: si facit has operationes operatione forti, nominatur Ponticus. Et si facit operationem ut fortem, nominatur Stipticus. Et quādo non efficit aliquid horum quod diximus, imo contrariū illius, & abluit linguam, & abstergit quod est in ea, donec sibi adhærent aliqua ex rebus stipticis, & abstergit eam, & abluit ipsam, nominatur Salsus. Et si absterfioni eius superfluitas uirtutis addat super operationem falsi, nominatur Bauracus. Et quando abstergit salsus & bauracus, donec exasperat linguam exasperatione uehementi lædenti, nominatur Amarus. Et quando contingit, qd occur-

rit linguæ, & facit in ea mordicatiōem, & corrosiōem cum caliditate uehementi, nominatur *Acutus*. Et quando mordicatiō, quam facit, est uacua a caliditate quam facit acutus, et cum illo facit in eo cui occurrit simile ebullitioni, nominatur *Acetosus*. Et quādo contingit, quod quando occurrit linguæ, rectificat ex ea quod corruptum est, & sedat, et lenit asperitatem eius, & fit sicut unguentū, quod replet uacuitates, et impinguat maciē: tunc si occurfus eius ad ipsam est cum dulcedine linguæ, nominatur *Dulcis*: et si non delectat eam delectatione dulci, nominatur *Vnctuosus*. Et sicut *Bauracus* est de genere *falsi*: similiter suauis, uel saporitus est de genere *dulcis*: quoniam efficit operationem duplicem ex lenificatione et sedatione. Verumtamen in suaui permiscetur humiditas aquosa multa, & tunc minuit eum a dulcedine sua.

*Ponticus* ergo est terrestris, qui aggregat & incidit, & constringit poros, sicut coria præparant: et præparat, & ingrossat, & infrigidat, et exsiccatur. Et *Amarus* est terrestris, calidus, igneus: qui mūdificat meatus, et abstergit, & subtiliat, & incidit grossiciem, & calefacit nō uehemēter, et præparat sanguinē ad adustionem, & maliciā, & multiplicat in eo choleram citrinam: quoniā calefacit sanguinē, & exsiccatur ipsum exsiccatione & calefactione forti. *Acutus* est igneus: qui subtiliat, & mūdificat, & calefacit uehemēter, et attrahit, & adurit, et resoluit. Et *Acutus* calefacit plus quā *Amarus*. Propter illud ergo exsiccatur caliditatem, & inflāmat corpus uelociter, & adurit sanguinem, & mouet ipsum, & facit declinare ipsum in primis ad choleram citrinā: deinde ad melancholiam. Et *Acetosus* est frigidus, & aquosus: uerūtamen non est cum frigore forti: choleram refrænatur, & sanguinē, et stringit uentrem, quādo stomachus & intestina sunt mūda, & subtiliat ea: et soluit ipsa, quādo sunt in eis flegmata multa: et infrigidatur corpus, & incidit, et subtiliat, & aperit, et mundificatur meatus: & expellit, & infrigidatur in toto illo. *Stiptici* uero operationes, sunt infra operationes *Pontici*: qui infrigidatur corpus, & exsiccatur ipsum, et minuit carnem eius, & ipsius sanguinem, si assiduetur: & confortatur stomachū, et stringit uentrem: & generatur sanguinem melancholicum: & infirmatur magnitudinem factam in hepate proprie: & nocet neruis, et membris neruosis omnibus, & superfluit in exsiccatione corporis. Verūtamen excitatur appetitum ad cibum fortitudine sua. *Salsus* uero est terrestris, calidus, sicut in igne: qui adgregatur, et opilat, & exsiccatur: præter quod calefacit uehementer. *Dulcis*, calidus, temperatus in illo mollificatur & digeritur: præter quod calefacit manifeste: & soluit uentrem, et mollificatur stomachum: & conueniens pectori, & pulmōni, tenerum efficit corpus, et multiplicatur sperma: & assiduatio eius multiplicatur choleram, et sanguinem, & commouet ægritudines factas ex eis, et generatur opilationes, & apostemata in hepate.

& in splene: & præcipue quando membra sunt præparata ad illud: sicut fit in febricitantibus et habentibus hepata calida. Vnctuosus uero est aquosus, et æreus: qui humectat et lenit, et mollificat stomachū, præter quod calefacit manifeste: et mollificat stomachū, et soluit uentrem, et sanat uelociter ante sufficientiam cibi: et præcipue febricitantes, et habentes hepata calida, et stomachum calidum: et lenit uentrem, et humectat ipsum, et addit in flegmate, et retardat cogitationem, et multiplicat somnum. Et dico, quod Ponticus et Acetosus, in frigore sunt æquales: uerumtamen Ponticus est grossus & terrestris, et Acetosus est subtilis, aquosus. Et plurimū operationis Pontici, est in manifesto corporis: quoniam est tardæ penetrationis: et plurimæ operationis Acetosi, est in profundo corporis: quoniam penetrat uelociter in corporibus sensibilibus. Dulcis autē et Amarus, sunt calidi: uerumtamen Dulcis in caliditate sua est humidus, et similiter unctuosus: et propter illud sunt conuenientes naturæ hominis, nutrientes ipsum: cum corpus hominis sit temperatū in caliditate, et humiditate. Amarus autem est calidior Dulci, et ficcior eo. Quoniam quando superfluitas fit in decoctione, est omnis dulcis cum igne: aut decoquit ipsum, et uincit super ipsum amaritudo, et inueniuntur amarus & dulcis abstergentes: uerumtamen dulcis abstergit abstersione temperata, et non soluit continuitatem, imo humectat: et amarus abstergit abstersione inæquali, et soluit continuitatem: & quoniam soluit continuitatem, non delectat, ideo lædit: uerumtamen caliditas eius minor est caliditate acuti, & est grossus, siccus, terrestris. Cum ergo ponitur in ulceribus, abstergit ea, et minuit carnem natam in eis: et quando bibitur, incidit grossitudinem superfluitatum quæ sunt in uenis: et propter illud prouocat menstrua, et iuuat ad exspuendum saniem, et humiditatem grossam ex capite, et pectore, & confert sodæ. Et significat super siccitatem eius, quoniam non putrefit, neque generantur ex eo uermes, neque nutrimentum fit ex eo, quando est amarus pure. Acutus autem et Salsus sunt etiam calidi, sicci, sicut Amarus: uerumtamen Acutus est plus calidus, & subtilior eorum, quoniam est igneus: et propter illud corrodit, et adurit, & liquefacit. Sed Salsus est terrestris, calidus: uerumtamen caliditas non efficit in eo operationem suam, quam efficit in Amaro, neque subtiliat eum cum subtilitate, qua subtiliat Amarum: & propter illud Salsus est minoris caliditatis quam Amarus per gradum. Fit ergo Salsus in gradu secundo, et Amarus in gradu tertio.

Quatuor  
Gradus.

Antiqui autem contenti fuerunt, ut ponerent quatuor Gradus in uirtutibus Medicinarum, & Ciborum. Cum ergo auditur sermo eorum, calidum, aut frigidum, aut humidum, aut siccum: ipsi non uolunt per illud, nisi comparatione ad complexiōem corporis hominis sani: cum sit com-

plexio temperatior complexionibus alijs, & propinquior eis ad æqualitatem, & medicationem qualitatum quatuor: & propter superfluitatem corporis hominis, super reliqua animalium corpora, ligatur cum eo intelligentia: & propter superfluitatē animalis super plantas, adiuncta ei est sensibilitas. Plantis uero facta est materia, et similiter uirtutes animæ, & eius operationes apparent in meliore, plus quàm sit earum apparitio in deteriore. Cum ergo inuenitur ex istis medicinis, et cibis aliquid, quod non imprimat in sensum, neque fugat ipsum aliqua specierum fugæ, tunc ipsum est conueniens corpori hominis, sicut aqua tepida. Nam propter conuenientiam suam complexioni corporis hominis in æqualitate, inuenimus sensum delectari tempore eius, et recipit eius desiderium. Et quando inuenis aliquid, quod in sensu aliquam efficit impressionem, sed tamen illa impressio est sine læsione, neque est horribilis naturæ: tunc scias, quia iam recessit a complexione corporis hominis in quantitate, quæ apparet ex eo, per gradum unum, et est primus: & quod in eo est, mutat corpus ab æqualitate: uerumtamen non mutat ipsum mutatione manifesta, quare indiget in mutatione eius tempore, sicut est dulcedo, et unctuositas: utraque enim sunt calidæ in primo gradu. Et quando inuenieris illud cuius additur impressio, & fugat sensum manifeste, quamuis, uel si non appareat ei nocumentum, neque dolor, scias quod iam additur reflexio eius a complexione corporis hominis per duos gradus, et est secundus: & quod in eo est, est quod mutat corpus mutatione manifesta, quæ non est cum uehementia, sicut Salsedo, et Acetositas: uel ita ut Salsedo est: uel sit in gradu secundo caliditas, & Acetositas in gradu secundo frigiditatis. Et quando inuenis aliquid cuius impressio iam addit uirtutem & multiplicatur, et facit dolorem, et læsionem, et fugat sensum fuga forti, scimus quod reflexio eius ad complexionem corporis hominis iam sit ad tertium gradum: uerumtamen quamuis mutet corpus mutatione uehementi, tamen non est corruptens sicut Amaritudo. Ipsa namque est in gradu tertio caliditatis. Et quando inuenis aliquid cuius operatio additur, et superfluit: donec corrumpit complexionem corporis hominis, per superfluitatē separationis, si est calidum, aut per superfluitatē adgregationis, si est frigidum, scimus quod reflexio eius a complexione corporis hominis iam superfluit, et addit, et peruenit ad quartum gradum: et est quod mutat corpus mutatione corruptente: sicut acuitas. Ipsa enim corrumpit cum adustione, et est in quarto gradu. Inquit G. Siccitas quando est in quarto gradu, efficit operationem acuitatis. Antiqui uero conueniunt super hoc, ut starent apud gradum, scilicet et non cogitauerunt in eo quod est post eum: quia non inueniunt ad illud formam conuenientem in operatione, in qua possibile esset cogitationem incedere: uerumtamen diuiserunt hos quatuor gradus in tres ordines: primum, et medium, et postremum. Dixerunt ergo principium

Primus

Secundus

Tertius

Quartus

gradus, et medium eius, et postremū eius. Verūtamēn possibile est, ut sine inter hos tres ordines, media occulta sensui corporeo, et propter illud dimisit intellectus eorū remotionē, et non fecit super ea cadere nomen.

4. Odor

Quarta est, quæ est sumpta ex odore rei. Dico ergo, quod Odor secundum plurimū est conueniens sapor: quod est, quia plurimū uaporis imprimi in sensum olfactus, sicut imprimi sapor in sensum gustus. Verbi gratia: ex aceto, et omnibus rebus acetosis, et acutis, sicut alliū, et cepa, suscipit sensus & olfactus simile ei quod recipit sensus gustus. Et in quibusdam rebus diuersis, fit odoratus a gustu, et præcipue in illis, quæ ex medicinis sunt boni odoris. Verbi gratia, Rosæ odor diuersus est a sapore eius. Quod est, quia in rosa inuenit gustus quiddam ponticū, et quiddam amarum, et quiddam insipidū, et aquosum: et comprehendimus illud per gustum, et non cōprehendimus hos sapores per odoratū. Verūtamēn nos cōprehendimus, quod omnis res habens odorem bonū, est calidæ cōplexionis, subtilis substantiæ: quantitātē uero illius, aut eius compositionem eū frigido, non significat tibi olfactus: per gustū uero est super fiduciam eius quod gustas, et iterum odor non significat, nisi supra illud, quod ex uapore resoluitur de medicina: sed uapor non resoluitur ex omnibus partibus odorati. Quod si resolveretur ex eis omnibus, non esset motio eius, qua mouet olfactum, et operatio eius in eo motio una, & operatio una. Sensus uero gustus non est taliter. Odor ergo antecedit ad sensum olfactus ex superficie medicinæ: et non resoluitur ex omnibus partibus rei odoratus: et si resolveretur ex eis omnibus, non occurreret sensui olfactus in hora una. Et tu quidem, quando gustas rosam, iudicas quod isti sapores sunt in ea: et quando olfacis eam, non iudicas quod sunt in ea.

5. Color

Quinta uero, quæ est sumpta a colore rei, est, quia si rosa est rubea in colore suo, & ceruisa est alba, non tamen omne rubeum est calidum, neque omne album est frigidum. Nix enim & Calx, et Sambucus, & Piper album, et Gypsum, et Zuccarum, et Elleborus albus, et Amylum, & lac, omnia ista albi sunt coloris, diuersarum uirtutum et contrariarum. Iudicium ergo super uirtutem medicinæ ex colore eius, longinquius est a uerificatione, quàm iudicium ex calore eius. Cuius exemplum est illud quod præmissum est, ex hoc, quod in colore uno sunt medicinæ calidæ & frigidæ, humidæ & siccæ. Verum certificatur ex colore, quod uinum, & mel, & cepa, & uua, & ficus, & quæ sunt illis similia, quanto plus est unumquodque uehementioris albedinis, est minoris caliditatis: et omne quod est uehementioris caliditatis, aut rubedinis, aut nigredinis, est decliuius ad caliditatem. Et similiter Rosa, & quæ sunt illis similia, Nam rosa quanto plus est uehementioris albedinis, est frigidior. Et similiter est in tritico, & fabis, & fasilis, & lentibus, & cicere, et

omnibus seminibus & floribus. sicut liliū album, et citrinū, et uariū.  
Et quod est citrinū, aut rubeum, uehementioris est caliditatis, q̄ album.

¶ Sermo in adpropinquatione Medicinæ ex

C O R P O R E .

**Q**UANDO uis cognoscere uirtutem rei, tunc incipe, et experire uirtutē eius cū re cui adiungitur: & oportet ut discernas medicinā agentem cum substantia sua, ex eo quod præcescit ex rememoratione nostra de eo. Et uolo ponere aquam subiectam nobis, ut inquiramus de ea. Nam qui ex uulgo infirmi sunt, eam accipiunt, et sani, et uiuū indigens ea est. Comparemus ergo eam in primis ad corpus temperatū, quod non est frigidum ualde, neq; calidum: deinde comparemus eam post illud ad illos, quorū naturæ sunt malæ cōplexionis attemperamento existētes. Quādo ergo facimus illud, inuenimus aquā infrigidare corpus temperatū in tēpore longo: & infrigidat illud quod est malæ cōplexionis uelociter, & præcipue, quando aqua est frigida: quando uero aqua est calida, infrigidat ipsum cū tarditate. Et si cōpares aquā frigidam ad corpus adolescentis, calefacit corpus eius tēpore paruo: & si appropinquas eam ad illū, qui habet ægritudinē simplicem calidā, aut frigidam, calidam simplicē, sicut est febris ethica, et frigidam simplicē, sicut febris accidens ex congelatione per niuē, infrigidat eū aqua infrigidatione manifesta: & oportet ut non sit frigus eius per accidens, sed per naturā suam. forte em̄ ægritudo est composita, sicut apostema calidū. Cum ergo appropinquamus ei aquā, efficit in eo operationem secundū modum naturalem: deinde facit in eo operationē aliam accidentalē: & quando ægritudo est simplex, non efficit aqua in eo operationē accidentalem. Et tu quidem experire operationē medicinæ simplicis, in ægritudine simplici, per operationē medicinæ cōpositæ, in ægritudine cōposita: & est opiū super apostema calidū. Et medicina quidē composita, operatur in corpore plus, q̄ sit opatio medicinæ simplicis. Exemplū quidē opationis cōpositæ in cōpositis, est psiliū, quod plus infrigidat corpora nostra, & abscindit sitim, q̄ aqua: quāuis aqua in natura sua sit frigidior psilio, quādo est puræ frigiditatis: quoniā est elementū, quod est simplex. Et propter illud cōuenērūt philosophi super hoc, qd̄ elemēta non nutriūt corpus oīno, neq; assimilan̄ alicui mēbrore, nisi mediantibus plantis, et sanguine. qm̄ Elementa propter propinquitatē suam ad plantas, cōueniunt cū eis, et permittuntur ad eas: et plantæ propter propinquitatē suam ad sanguinē, assimilan̄ etiā cum eo, & pmutant̄ ad ipsum: & sanguis ppter propinquitatē suam ad mēbra animalis, assimulat̄ eis, & permutat̄ ad ea: qm̄ per eum est eorum uirtus, & ipsorū essentia. Longiores uero res a cibo animalis, sunt elemēta: cum sint simplicia, quibus non sunt sapes: propter illud recipiunt sa-

Aquæ opatio.  
ratio.

Elementa.

Plantæ.

Sanguis.

Actus.  
Potentia.

Mutatio,  
Generatio.

pores omnes, & apparent in eis: sicut recipit aqua, cui non est color, oēs colores: & propter illud facta est humiditas grandinea, quæ existit: uisus ita, quod non est ei color, quare recipit colores: & facta est lingua sine sapore, & propter illud recipit sapes: & cum in interiore parte hominis palmarum, est plurimum sensus tactus, & est temperatius quod sit in corpore. Cum ergo tu ponis aquam subiectum tuum, & non mentitur sensus tuus, & tu quidem experire aquam, cuius uis experientiam, in primis cum sensibus tribus: scilicet per uisum, ne aqua sit turbida: & per gustum, ne sit ei qualitas salsa, aut alia: & per olfactum, ne sit ei qualitas mala, fetida. Cum ergo est taliter, est aqua primitiua, munda, pura: hæc est ergo aqua frigida in natura sua. Cum ergo tu calefacis eam, non est aqua sola per calefactionem calefaciens, & comburens etiam, sed similiter est opium, & pomum dæmonis, & mandragora omnia, quando calefacis ea, & appropinquas corpori hominis, calefacis ipsum & comburis illud, etiam quando sunt superfluæ caliditatis. Dico ergo, quod medicinæ omnes quarum tu uis experiri uirtutes, quando tu ponis eas super corpus hominis, oportet, ut non sit in eis caliditas accidentalis, & frigiditas, & non aqua solum, sed omnes res. Cuius exemplum fit cæra, quam liquefacis cum oleo saporito, & fricas eam, & infrigidas ipsam cum aqua, & ponis eam super membrum calidum: quare infrigidas ipsum, & humectas illud: & non per frigus naturale, sed per illud quod adquisiuit ab aqua frigida de frigiditate. Secundum hoc ergo exemplum, inquire de rebus omnibus: nam certificabitur tibi, quod uis de cognitione uirtutum medicinarum, & ciborum, quando approximabis corpori eius ex uirtute accidentali. Et oportet ut discernat, qui uult cognitionem uirtutum medicinarum, & ciborum illud quod dicitur in ea, scilicet ex eis experiri, quod est calidum, aut frigidum potentia & actu. Calidum ergo actu, sicut caliditas existens in igne. Potentia uero, caliditas existens in Piretro, & Castoreo, & Pipere, & quæ sunt illis similia. Et frigiditas actu, est sicut frigiditas existens in glacie, & niue. Sed potentia frigiditas, est existens in opio, & pomum dæmonis, & mandragora. Et intentio sermonis nostri cum potentia, est, quod res preparata est, ut sit in actu: & dicitur secundum duos modos. Aut per hoc, quod mutatur. Aut illud, ut generetur. Mutatio autem eius est, quando remanet species eius, sed quod non remouetur, sicut cum res alba fit rubea. Generatio uero eius, quando alteratur, & conuertitur. sicut panis fit sanguis. Panis ergo est sanguis potentia: cum ergo alteratur, & conuertitur, fit sanguis actu, & non remanet panis, secundum quod fuit. Et oportet, ut discernat quod dicitur in re: quia calefacit corpus secundum duos modos. Aut calefacit ipsum ita quod addit in caliditate caliditatis eius, & augmentat eam. Aut quod ad

dit in substantia eius. Si ergo addit in caliditate corporis, nominatur medicina calefaciens actu, aut potentia. Actu, sicut ignis. Et potentia, per uiam qua est medicina. Et hæc species, aut est propinqua, sicut uenenum Viperæ. Aut minus propinqua, sicut Cantharides: & sunt utraq; corrumpentes corpus, & sunt ex genere medicinarum interficientium. Plurimum autem in propinquitate paucitatis sunt, sicut Euphorbium, et Piretrum, & Castoreum. Et si addit in substantia corporis, tunc etiam est actu, aut potentia. Actu quidem, sicut puer teneri corporis, quem applicat homo pectori suo, donec occurrat stomacho eius. Potentia uero est, sicut cibus superueniens corpori. Quod autem superuenit corpori ex cibo, est secundum duos modos. Veniens ita quod uincit eum corpus in primis, est cibus: deinde corpus uincit ipsum in postremo, & nominatur cibus medicinalis. Et oportet ut discernat, quod medicinarum sunt quatuor genera. Primum genus est, quod non mutat corpus, & ipsum mutat corpus. & hoc genus est perimens, aut cum caliditate, sicut uenenum Viperarum: aut cum frigiditate, sicut opium. Et secundum genus est, quod mutat corpus, & corrumpit ipsum: & hoc genus etiã mutat, aut ita quod attenuat & subtiliat, sicut est illud quod accidit ex Iusquiamo: aut ita quod putrefacit, sicut illud, quod accidit ex Cantharidibus: & hoc genus etiam est corrumpens corpus. Et tertium genus est, quod corpus mutat, deinde reddit ipsum, & mutat corpus & calefacit ipsum calefactione uehementi, sicut Euphorbiũ, & Castoreum, & Piretrum, & Piper. Et quartum genus est, quod mutat corpus in primis, deinde corpus post illud mutat ipsum. Cum ergo mutat ipsum, addit ipsum in substantia caliditatis corporis: Si est ex rebus calidis, superfluam caliditatẽ, sicut cepæ, et alium, & synapi, & quæ sunt illis similia. Quod si est ex rebus frigidis, superfluam frigiditatem, sicut lactuca, & similia hordei, id est, hordeum fractum in mola, & quæ sunt illis similia. Manifestum est igitur, quod genera medicinarum sunt quatuor. Quoniam rei superuenientis corporis uirtus, si est comparata uirtuti corporis, & corpus agit in eam, deinde reddit ipsam, & agit in corpus, tunc est medicina absolute. Et si est fortior corpore, donec non ualeat corpus agere in eam, neq; mutare ipsam, imo ipsa est mutans corpus, tunc ipsa proculdubio est medicina corrumpens, interficiens. Et si corpus est fortius ea, donec mutet ipsam, & soluat eam, donec assimilet eam substantiæ suæ, tunc ipsa est cibus absolute: quoniã cibus generat in membris corporis secundum dispositionẽ assimilationis suæ cum eo impressionem, & mutat ipsum post hanc mutationẽ. Et hæc mutatio & impressio, est fortasse manifesta sensui: et fortasse non est manifesta in principio rei, sed declaratur post spacium longum. Et quod ex cibo imprimat in corpus impressione manifesta, nominatur cibus medi-

Medicinarum  
4. genera.

einalis. sicut lactuca ex frigidis, & allium ex calidis. Hæc enim duo antequam digerantur, mutant corpus. Lactuca igitur infrigidat, & propter illud dormire facit: & allium calefacit, & propter illud sitire facit. Deinde utraq; postquam digeruntur, addunt in quantitate substantiæ corporis tantum, præter quod mutant ipsum in qualitate sua.

Modi cognitionis uirtutū Medicinarum & Ciborum.

Et oportet ut scias, quod cogitationi uirtutum Medicinarum, & Ciborum sunt duos ordines. Ordo primus est, cognitio frigidi & calidi, & humidum, et sicci. Et secundus ordo est, cognitio digestiui ex eis, & lenitiui, & indurantis, & opilatiui, & aperientis opilationem, & absteriui, & rarificatiui, & inspissantis, et aperientis orificia uenarum, & constringentis ea, & comburentis, et putrefacientis, & minuentis carnem, et consolidantis, & attrahentis, et albezearim, & sedantis dolorem.

**M**ATURATIUM Sermo in MATVRATIVO. MATVRATIVUM est calidum & humidum, cuius caliditas est æqualis superfluitatibus quæ eo curantur, neq; minuitur ex humiditate eius aliquid. Et maturatiuum quidem cum æqualitate sua corpori, in caliditate & humiditate sua, oportet ut sit opilatiuum, uiscosum. quoniam quando ipsum opilat poros corporis, coärtat spiritum innatum, per quem fit digestio, et reliquæ operationes naturales. Et est sicut oleum concussum cum aqua calida, & farina tritici decocta cum aqua calida, et panis, & oleum, et pinguedo porci, & pinguedo uituli, et pix, et resina pini, et butyrum rubeum, scilicet coctum. Ista quando coniunguntur cum oleo calido, & thus, et colofonia, et sisamum, ista quando impinguantur, et caulis decoctus cum butyro cocto, et quæ sunt illis similia.

**L**ENIENTE. Sermo in LENIENTE. LENIENS autem est calidum: uerumtamen est plaris caliditatis parū, quæ corpus cuius lenit duriciem, & plaris siccitatis: & propter illud, quod membrū quod indiget medicina leniente, est duricies: et duricies, quæ indiget medicina leniente, est accidens a chimo frigido, grosso, & uisoso: tunc indiget medicina in qua sit caliditas, quæ liquefaciat illum chimum, et resoluat ipsum, & finiat eum: et non oportet, ut sit caliditas eius superflua: ut non finiat subtile et dimittat grossum in lapidem conuerti, et non resoluatur. Oportet ergo, ut sit caliditas eius in gradu secundo, et in principio tertij. Et siccitas eius iterum non oportet, ut sit superflua, imo in gradu primo. sicut folia altheæ cum butyro cocto, et mastix cum butyro crudo, & bdelliū, & storax liquida, & aqua rosata, & armoniacum, et hyfopus humida, et quæ sunt sicut illa, et medulla ossis cerui, et medulla ossis uituli, et medulla ossis cameli, et pinguedo gallinæ, et pinguedo capræ, et pinguedo anseris, et muscilago altheæ, et muscilago seminis lini, & muscilago fenugræci, & quæ sunt illis similia.

## ¶ Sermo in Indurante cum FRIGORE.

**I**NDURANS cum frigore, est sicut Portulaca, & Psilium, et Al-  
tahalub, et quæ sunt illis similia ex Solatro.

## ¶ Sermo in OPILATIONE.

**E**T OPILANS cum frigore, est Medicina quæ opilat poros  
corporis opilatiõe absq; apertione. Et est pculdubio, aut terrestris,  
aut uiscosa, nõ mordicans. qm̄ si est mordicans, nõ fit ut figat in po-  
ris: quoniã liquefacit ex mēbro aliquid, aut trahit ad ipsum aliqd, quare  
resoluitur, et currit. Oportet ergo, ne sit ei sapor oīno, neq; caliditas uehe-  
mens, neq; frigiditas uehemens. Terrestris quidem est. sicut amyllum, &  
thuria, et cerussa plumbi, & climia, et calx, & hematites. Ista omnia, quan-  
do abluuntur decenter, deinde exsiccant. Viscosa uero non mordicatiua  
sunt, sicut malua syluestris, et malua domestica, & interior pars cucurbi-  
tæ, & rasura eius, et citrulli: & quæ sunt illis similia.

## ¶ Sermo in Aperiente OPILATIONES.

**A**PERIENS autem Opilationes, est contraria opilanti: quo-  
niã subtiliat res grossas, & incidit eas: et est illa quæ est amara:  
aut baurachia, sicut radix lilij cœlestis, et squilla, et amigdala amara, et her-  
bus, & baurachi, et lupinus, & seha: et quæ est ex medicinis apertiuis, in  
qua est cum uirtute operationis aliquid ponticitatis, aut stipticitatis. Si  
ponitur exterius, non aperit, propter stipticitatē suam, aut propter pon-  
ticitatem: & si bibatur, aperit opilationes uiscerum.

## ¶ Sermo in ABSTERGENTE.

**A**BSTERGENS uero est similis aperienti opilationes, ue-  
rumtamē est debilior ea, & non indiget subtiliatione illa, qua in-  
diget aperiens opilationes: & propter illud plures medicinæ quæ abster-  
gunt sunt dulces, sicut mel, fabæ, et hordeum, et amigdala, & batheca dul-  
cis, & furfur tritici, & similia eis.

## ¶ Sermo in RARIFICANTE cutem.

**E**TIAM est qd calefacit corpus calefactione tēperata, & non ex-  
siccat, & non est grossū. sicut camomilla, & flos altheæ, & oleum  
de lierua, & oleum de raphano, et oleum antiquum, & his similia.

## ¶ Sermo in INSPISSANTE cutem.

**E**ST SIMILIS opilanti, uerumtamen est debilius eo: & est  
illud qd est frigidū, aquosum, non mordicatiuū. sicut aqua frigi-  
da hordei, et spuiua, & lenticula aquæ, & poma mādragore, et eis similia.

## ¶ Sermo in APERIENTE orificia uenarum.

**H**OCEST grossum, acutum. sicut allium, et cepæ, et fel tauri,  
& lilium, et flos papaueris ruffi, & cepa narcissi, et alhalchoen, &  
oleum lilij cœlestis, et quæ eis sunt similia.

**H** **¶** Sermo in Constringente P O R O S , & V E N A S .  
 H O C E S T grossum, frigidum, stipticum, non uiscosum, sicut  
 uirga pastoris, & arnoglolsa.

**A** **¶** Sermo in A D V R E N T E .  
 A D V R E N S est calidum superfluū, grossum. sicut arsenicum,  
 & zega, et calcantum, et æs ustum, et cinis ficus, & sinapis, et sta-  
 fisagria, et refisia, & est coruiscus, et similis est eis arbor Mariæ.

**E** **¶** Sermo in Putrefaciente, corrodente.  
 E S T calidum superfluū, subtile. sicut zimar, & urtica: et eis similia.

**E** **¶** Sermo in diminuyente carnē ex V L C E R I B V S .  
 E S T E X genere zinziar, uerūtāmē est debilius eo. sicut cortices  
 æris, et hematites, & cucumer asininus, et radix colocitidæ, et cinis  
 restudinis, et cinis cancroꝝ, et cinis limaciarū, et cinis serpentū, et uiparū.

**E** **¶** Sermo in C O N S O L I D A N T E .  
 E S T Q U O D constringit, & desiccatur cum æqualitate. sicut san-  
 guis draconis, & thus, et myrrha, & aloes. Et quādoq; consolidat  
 per accidens illud quod minuit carnes, quando ponit ex eo parū cum eo  
 quod consolidat ulcus. sicut carotū. Et ex eis est qđ consolidat cū stiptici-  
 tate sine mordicatione. sicut alumen, et gallæ, & merdasengi, et plumbū  
 ustū, et scoria ferri, plūbi, & cerussa plūbi, et antimonium combustū. Et ex  
 eis est qđ consolidat cū mordicatione, et adustione. sicut colcotar cōbustū,  
 & tuthia, cathymia, et cortices ferri, & cortices æris, et calx abluta quadā

**E** **¶** Sermo in A T T R A H E N T E . (ablutione.)  
 E X E O est, quod attrahit cū qualitate sua: et ex eo est, quod attra-  
 hit natura sua. Quod ergo attrahit natura sua, est sicut medicinae  
 solutiuae. Sed quod attrahit qualitate sua, attrahit per caliditatem, & sub-  
 tilitatem. Et caliditas & subtilitas, aut sunt in medicina ex natura sua: aut  
 insunt ei ex putrefactione, quæ accidit ei. Quod autem ex natura medici-  
 nae est, est sicut pulegiū coruinū, & serapinū, et asa. Sed qđ est ex putrefa-  
 ctione quæ accidit medicinae. sicut fermentū, & stercus antiquū, et limus.

**E** **¶** Sermo in B E Z A A R I M .  
 E X E O E S T quod agit cum euacuatione. Quod autem agit  
 per hoc quod resoluit, aut resoluit ex sua qualitate: aut resoluit  
 sua natura. Quod facit illud sua natura, complexio eius est media, in eo  
 quod est inter rem recipientē ad rem, quā recipit: & propterea illud quā-  
 do ministratur in hora sanitatis, est nocium.

**E** **¶** Sermo in S E D A N T E dolorem.  
 E S T I L L V D quod est calidū. sicut cōplexio corporis in gradu  
 primo: & est subtile, euacuans, et resoluens, & rarificat, et subtiliat, & ma-

turat, & uenit cum omni quod est in membro ex dolore, et ex infirmitate ad æqualitatē. sicut chimus calidus, aut uiscosus: & si est grossus, aut multus, aut annexus in poris sub tiliibus: aut uentositas frigida, aut grossa, cui non est meatus: & non oportet, ut sit stipticum inflatiuum, sicut oleum ænetinum, imo nudum ex uirtute stiptica.

¶ De tertio Ordine.

**O**RDO autem tertius, est cognitio eius quod frangit lapides, et eius quod adiuuat spuere illud quod est in pectore, et mundificare ipsum, & mundificatis cerebrū, et mundificatis aures, & oculos, et os, & palatum, et stomachū, & intestina, et hepatis uenas, & gibbositatē eius, & splenem, et renes, & uesicam, et prouocantis urinā, et lapidem: excitantis coitum, & abscindentis coitū, et generantis lac, & abscindentis ipsum, & prouocantis menstrua, et abscindentis ea, & mordificatis intestina ex stercore, et uermibus, & prouocatis sudorē, et mundificatis sudorē corporis.

¶ Sermo infrangente LAPIDES.

**E**ST illud quod incidit: quādo non est caliditas manifeste: nā tunc frangit, sicut radix spargi, & radix arundinis, et poliū, & nitrū adustum contritū, et acetū squillæ, & cinis scorpionū, et lapis spongiæ: quoniam ista sunt frangentia. Quando cū eis est caliditas uehemens: dum indurant lapidem, non frangunt ipsum. Et si cū eis est caliditas quæ non sit uehemens, sicut diximus, & accipiatur cum eis, adiuuat res humida ad frangendum. quoniā si fuerit superfluæ caliditatis, separant subtile a grosso, & educunt subtile, et remanet grossum.

¶ Sermo in mundificante pulmonē, et pectus, & iuuante ad

Asina, et Tussim antiquā, & generationē Saniei in eis.

**L**LA sunt semen bautiæ syluestris, et est daucus, & semen lini, et alhafsæ, et semen raphani, & raphanus, et nasturcium, & sisamū, et cordumeni, et semen cucumeris, & semen batellinæ, et semen rutæ, et nigella, et piper, & polium, et prasiū, & calsioli, et rahunt, et costus, et amomum, et sulphur, et galbanū, et myrrha, & opoponacū, et cepæ, & alliū, & squilla, et calamentū, et hysopus sicca, & amigdala amara, et ficus sicca, & pinea, et castoreum, & herbus, et armoniacū, & bdellium, et olibanū, & asa, et aristolochia longa & rotunda, et sticados: & ouū sorbibile, quando sorbetur cū melle: et ficus antiqua, quando decoquitur in lacte, præcipue camelæ, et cicer cum lacte. Et conferunt per accidens, subfumigatio cum laudano, et cum storace. & stercus leporis, et pili eius, et stercus Gazeli, & radix cucumeris asinini, et semen feniculi: & rahunt, quando subfumigatur cum eo, iuuat.

¶ De Mundificantibus Cerebrum.

**M**VNDIFICANTIA cerebrum ex naribus, quādo cum eis fit caput

purgium, sunt succus siclae, & succus cucumeris asinini, et oleum de lilio, & oleum de amigdalibus, et succus radices arboris Mariae, & quando exlicet catur radix, & teritur cum pipere et baurach: et calamentum.

**M** **¶ De Mundificantibus O C U L O S.**  
**M**UNDIFICANTIA Oculos per lachrymas, et conferunt pruriti tui, et grauitati, & corrosioni, et debilitati uisus, sunt omnes medicinae abstergentes. sicut feniculum humidum, et aqua cinnamomi, fel perdicis, et mel, & aqua castili, et oleum de hierua, & oleum balsami, et oleum nucis, et oleum anetinum. Et ex succis, ad illud etiam sunt succus acori, & harmel, et succus papaueris ruffi, & arboris Mariae, et succus cepae, & synapis, & rutae.

**M** **¶ De Mundificantibus A V R E S.**  
**M**UNDIFICANTIA Aures, sunt mel, et uinum dulce, & oleum amigdalinum, et fel tauri, & succus capparibus, et fel piscis omnis, & ficus, et baurach, & myrrhae, et succus siclae, & similia eis.

**M** **¶ Mundificantia Cerebrum ex O R E.**  
**M**UNDIFICANTIA ex Ore cerebrum sunt, palsa montana, id est, stafisagria, et squinantum, & mastix, et piretrum, & synapis, et muri, & quae sunt eis similia, quando mastificantur: et quandoque decoquantur, et gargarizatur cum eis.

**M** **¶ Mundificantia per P A L A T U M.**  
**M**UNDIFICANTIA ex Palato, sunt baurach, et aloes, & semen urticae, et grana alhoros, hoc est, Cardamomum, et synapis, & calamentum, et hyfopus, & allia.

**C** **¶ De Confortantibus stomachum, et nocentibus ei.**  
**C**ONFORTANTIA stomachum, et nocentia ei. Conferentia autem ei sunt, dactyli immaturi, et citronia, & oliuae salitae, et oliuae conditae cum aceto, et oleum crudum ponticum, et glandes, & castaneae: et praecipue quando comeduntur in lacte: et omnia olea spinosa: et sunt illa, in quibus sunt amaritudo, et stipticitas: et rosae, et fumus terrae, et napi conditi cum aceto, et cum synapi, et raphanus, et synapis, et nasturcium, et piretrum, et spargus cum muri & aceto, et myrtilli, et alcanneriae, et similia eis: et capparibus condita cum sale, et cortices citri, et absinthium, et aloes, et uinum purum. Et nocentia ei sunt grana Iuniperi, et grana Pini maiora & minora, et grana halhert, et alhacoen, et semen agni casti, et sicla, et acetosa, et napi crudi, et bleta, et atriplex, et malua, et quae sunt eis similia (nisi comedantur ista cum muri, et aceto, et sisamino) et fenugrecum, et lac: quoniam acescit in eis quae sunt frigidae complexionis, et in stomacho frigi. et mutantur in stomacho cali. et isseha armeni, et abrotanum, et baurach, et mel, quoniam sumitur multum ex eo, et batelma, et ois

medulla, et cerebrū, et uinum nigrū & grossum et durū, præcipue nouū.

**¶ De Mundificantibus I N T E S T I N A.**

**M** V N D I F I C a n t i a Intestina sunt titimallus, et lac eius, & semen atriplicis, et succus caulis, et decoctio polypodij, et aqua cicoris, et folia agni casti, et decoctio alahalsæ, et scordion, et calamētum: et butyrum recens, quando asidue lambitur: et ficus sicca, quando feruet in aqua: et oleum olfacinum, et agaricum.

**¶ De Mundificantibus uenas H E P A T I S.**

**M** V N D I F I C a n t i a uenas hepatis sunt de pulpa cologntidæ, et camomilla, et absinthiū, et aq̄ casei, et ius galli antiq̄, decrepiti, et aq̄ ciceris.

**¶ De Mundificatib. Gibbositatē hepatis. (ceris albi.**

**M** V N D I F I C a n t i a Gibbositatē hepatis, sunt amomū, et decoctio squinanti, et radix acori, et gentiana, et cortices radicis lauri, et rahunt, sene, et succus liquiricie, et amigdala amara, et anisum, et feniculū, et daucus, & semen apij hortulani, et montani, et asarū, et myrrha, et eupatorium.

**¶ De Mundificantibus R E N E S.**

**M** V N D I F I C a n t i a Renes sunt oīs medicina incidens. sicut radix arnoglosæ, et fructus eius, et spargus, et radix peoniæ, et radix ciceris nigri, et amigdala amara, et capillus Veneris, et fu, et cime squinanti, et daucus, et semen apij hortulani, et montani, et acorus, et cortex arboris uitis, et sanguis hyrci siccatus.

**¶ De Mundificantibus S P L E N E M.**

**M** V N D I F I C a n t i a Splenem, sunt elleborus niger, et decoctio calamenti, et cortex radicis capparidis, et infusio cucurbitæ amaræ, et tamariscus, et pulpa coloquintidæ, et camomilla.

**¶ De Mundificantibus V E S I C A M.**

**M** V N D I F I C a n t i a Vesicam sunt stercus galli exsiccatum, et rahunt, et sauina, et carpobalsamū, et decoctio glandiū, et fructus alhulaię, id est, aglenter, et balauftiæ, et succus liquiriciæ, et decoctio rubæ, et menta, et foliū, et spica, et nera excorticata, et spargus.

**¶ De Prouocantibus V R I N A M.**

**P** R O V O c a n t i a Vrinā, sunt oīa quæ calefaciūt, et exsiccāt. Et plura illorū sunt medicinæ acutæ. sicut apiū, et semen eius, et feniculi, et semen bauciæ, et ameos, et fu, et meu, et asarū, et acorus, et apium montanū, et siseleos. Et ex prouocantibus est semen spargi, et semen cucumeris, et melonis, et bauciæ, et scariolæ, et napi, et secaniabin.

**¶ De Mundificantibus Lapidem ex uesica.**

**M** V N D I F I C a n t i a lapidē ex uesica. et renibus, sunt cordume- ni, et ciperi, et oleum de amigdalīs dulcibus, et bdelliū, et radix

feniculi, et olibanum, et amigdalæ amaræ, et decoctio radicis altheæ. Et testiculi porci exsiccati, qui teruntur, et sumitur puluis eorum siccus: deinde parū uini post ipsum. Et lapis Iudaicus, et lapis inuentus in spongia marina, et sterces columbarum, et cinis leporis.

¶ De Stimulantibus Coitum.

**S**TIMULANTIA Coitum, et multiplicantia sperma, Ex cibis quidem, omne quod est multi nutrimenti, multæ inflationis. Ex medicinis uero, omne calefaciens, humectans. Cibi quidē sunt sicut pinæ, et cicer, et fabæ, & ficus, et amigdalæ, et nux, et listici, et cepæ, et lac cū zaccharo, et uitella ouorū, et sisamū, et mel. Et medicinae, eruca, et spargus, et stincus, et satyrion, et secacul, et piper nigrū, et est granū alzelem, et been, et zinziber.

¶ De Abscindentibus Coitum.

**A**BSCIDENTIA Coitū, et desiccantia sperma, sunt, quæ ex cibis sunt ingrossantia, exsiccantia, infrigidantia. Ex oleribus quidem lactuca, et atriplex, et blitus, et cucurbita, et cucumer, et citroli, et sandix, et morū, et aluiniar, et alcofre. Et omne exsiccatiuū ex medicinis, sicut ruta, et piper, et agnō castus, et ciminū, et myrabolani, et carabe, et ciperi, et ba-

¶ De Prouocantibus Lac.

**P**ROUOCANTIA Lac, et generantia ipsum, sunt aqua hordei cum lacte, et feniculū humidum decoctū, et semē feniculi, et anetum, et anisum, et semē lini, et farina milij, et decoctio fenugreci, & eruca, & semen cucumeris, et caulis coctus. Et ex eis quibus fricat corpus, et prouocatur lac, sunt lumbrici terrestres, et nigella, et scoria ferri, et fel tauri, et succus hordei infusi, et pinguedo anseris, et omne subtiliatiuū, incisiuum, quā cū eo nō est caliditas, nisi equalis, pauca, et nō est exsiccatiuū, gnat lac.

¶ De Desiccantibus Lac.

**D**ESICCANTIA Lac, sunt oīa desiccantia. sicut piper, et ruta, & arbor Abraam, et arbor Mariæ, et anetū, et coriandrū siccū, & semen albedarogi, et menta, et calamentum, et sauina, et semen rutæ, et lupinus, et pulegium ceruinum. Et omne infrigidatiuum, stipticum. sicut sumac, et balaustræ, et lens, et acetum, et agresta. Et omne narcoticum frigidum, sicut lactuca, et coriandrum, et iusquiamus, et papauer.

¶ De Prouocantibus Menstrua.

**P**ROUOCANTIA Menstrua secundum plurimū sunt oīa quæ prouocant urinā cum calefactione et subtiliatione. sicut asarum, & aqua mellis, et castoreum, et aqua ciceris, et myrrha, et daucus, et serapinum, et casoli, et galbanum, et sauina, et rubea, et calamētum, et storax, & arbor Mariæ, et alcanna, et altit, et opoponacum, et faseoli: omnia ista prouocant menstrua: et quando sufficientia est super unum istorum, et decoquitur in uino, et bibitur, prouocat menstrua.

## ¶ De Abscindentibus Menstrua.

**A**BSGINDENTIA Menstrua, sunt thus, et balaustia, et gallæ, et acacia, et carabe, et bolus armenus, & terra sigillata, et semen plantaginis, et scoria ferri, & myrabolani. Et ex eis ponuntur super dorsum, & super ilium sinistrum, et abscindit menstrua, sicut sanguis draconis, & antimonium, et alumen: et quæ sicut eis similia.

## ¶ De Mundificantibus Intestina ex stercore.

**M**VNDIFICANTIA Intestina ex stercore sunt, storax, et aloes, & mastix, et allium, quâdo bulliuntur cum oleo, et muri: et sypnaps, et ficus cum baurach, et medulla cartami.

## ¶ De facientibus descendere uermes.

**F**ACIENTIA descendere uermes, et ascarides, et lūbricos ex uentre, sunt seha armenū, et alabrengi, et lupinus, et abrotanū, et lumbrici terrestres, et ataraxacon, et scariola agrestis, et sal indū, allinitran, et nigella, et poliū, et succidis, et herba auris muris, et fel tauri, et coloquintida, & aloes.

## ¶ De Prouocantibus Sudorem.

**P**ROVOCANTIA Sudorem ex corpore toto, sunt calida sicca omnia, sicut ciminum, & anisum, et calamētum, et polium. Et ex oleis, et medicinis, etiā cum quibus fricatur corpus. sicut oleum cum baurach, et oleum cucumeris asinini, et oleum raphaninū, et oleum balsami, & oleū camomille, et oleum anetinū, et albenaketin, et est purū, et oleum nardinū, et costus, et ex illo balsamū, et carpobalsamū, et rahunt, et calamus aromaticus. Et ex medicinis quæ excitant sudorē, quâdo subfumigat cum eis, sunt castoreum, et bdellium, et agnus castus, et lens parua, et car-

## ¶ De Mundificantibus Cutem. (pobalsamū.

**M**VNDIFICANTIA Cutem sunt arsenicum rubeum, et citrinum, et aristolochia, et calamus aromaticus, et piretrum, & stafilagria, et sambucus, et cinis glandium, et radix altheæ, et farina fabarum, et farina lupinorū, et sarcocolla, et mel, et herbus, et baurach, et spuma maris, et dactyli, et cicer: et uniuersaliter omne in quo est abstersio.

Inquit Aggregator huius libri. Iam præmissi illud, quo fit iuuamētum ex cognitione uirtutum Medicinarum, et Ciborum, et quomodo auxiliatur per illud, & nunc in principio narraui ea. Dico ergo, propterea, quod Cibi, et Medicinæ sunt multæ, conuenere antiqui, præcipue postremi, ut ordinarent ea secundum literas alphabeti. Et hoc est ubi incepī.

¶ Explicit ALBENGNEFIT.

M 2



VONIAM PRIMOS VETERES, ut de uirtutibus cuiusque medicinae singillatim in caliditate, frigiditate, siccitate, & humiditate loquerentur, ualde sollicitos esse cognoui: unde in hoc quatuor inuenerunt differentias, uel definitiones, dicentes Gradum primum, et secundum, & tertium, & quartum in unaquaque qualitatibus esse: quod tamen in composita medicina dicere praetermiserunt. Non enim dixerunt, quod haec medicina, scilicet composita, in aliquo gradu ita, & ita existat, in caliditate, uel frigiditate, siccitate, & humiditate: non tam, quod magis proprium fuerit, scientiam eius rei in medicina simplici attendere, quam in composita. Licet enim huius rei scientia secundum ordinem simplicis medicinae praecedat compositam, non est tamen conueniens, ut ipsa in sola simplici attendatur medicina, & non in composita. Quia composita medicina, quamuis ex medicinis constet, quarum uirtutes in simplicitate earum diuersificantur, non tamen sequitur, ut eius complexio diuersificetur quando componitur: intellexi, quod ad scientiam uirtutum medicinarum compositarum pertingere, non minimi existat lucrari. Quia igitur medicinam compositam multoties componimus, consecutum est, ut eius uirtutes secundum multitudinem, & paucitatem diuersificentur: quod quidem prouenit ex uirtutibus earum, a quibus fuerit composita. Impossibile enim fuit, ut in quarundam uirtutibus, ex quibus fuit composita, consisteret, & illarum uirtutes non obtineret. Quia igitur illud inuestigare proposui, nec potui praetermittere, quin cuiusque gradus relationem quam ad alterutrum habet, percipere studerem, in inquisitione aequalitatis absolutae laborare aequum fuit. Ipsa enim est ubi contraria aequaliter coniunguntur, ita ut a neutro eorum ad aliud declinet. Fuit itaque eius inquisitio magis proprie praemittenda. Quia nil calidum dicitur, nec frigidum, nec siccum, nec humidum, nisi ex eo quod temperamentum iam addidit supra aequalitatem: & quia ipsa est & origo, & principium, & elementum huius totius quod de hoc dicitur, & ab ipsa prouenit augmentum, & in illa resoluitur. Si enim quid sit resolutionis intentio quaeritur. Dicitur, quod sit augmentorum ab aequalitate ablatio, donec aequalitas remaneat. Sicut ego, si DEVS uoluerit, explicabo.

Resolutionis  
intentio

Et quia eorum quæ super æqualitatem addita fuerunt, neque quantitates, neque species omnino notæ fuerunt, necesse fuit nobis illud explicare. Augmentorum autem intellectus, Gradus sunt quatuor, qui supra æqualitatem additi sunt. Dicam ergo, quod omnia Augmenta naturalia quinque modis sunt. Primum est Augmentum dupli. Post quod est augmentum quod addit partem unam: quod est continens quantum est illud cui comparatur, & eius medietatem. Post hoc uero est augmentum addens partes, quod continet quantum illud, & eius duas tertias. Post hoc sequitur augmentum dupli, quod addit partem, & est compositum ex prima specie & secunda. Consequitur autem hoc augmentum dupli, addens partes, quod ex prima scilicet specie, & tertia componitur. Quia ergo hoc ex parte exponere in numeris naturalibus cupio, ipsos secundum ordinem naturæ supposui in ordinibus suis, quorum unus alium præcedere non potest: & incæpi ab uno, qui est causa numeri, cum ab illo ortus fuerit, & creuerit. Quod, ut menti hunc librum nostrum legentis, citius infigatur, & affirmetur, æquum fuisse credidi præmittere, quod de hijs quinque speciebus præposuimus.

Augmentorum  
modi quinque.

Est autem ordo naturalis iste, i. ij. iij. iij. v. vi. vij. viij. ix. x. Dico igitur, quod augmentum duorum supra unum, duplum est unius: & unum duorum, est medium. Iam igitur patet, quod primum augmentorum naturalium, est augmentum dupli: & quod duo, duplum sunt unius. Nos quoque augmentum dupli præmisimus: quia natura ipsum præmisit: & quia prima proportio naturalis, quæ in directione paucitatis inuenitur, medietas existit, id est, quod unum eius ordinis est, qui est post ipsum, scilicet duo, medium est. Apud nos enim nihil interest, utrum dicatur augmentum, siue dicatur proportio. Præterea dico, quod augmentum trium supra duo, est id quod addit partem, hoc est, quod tria iam addiderunt supra duo, partem duorum: duorum namque pars unum est, & est illud quod addit partem. Iam ergo manifestum est ex hoc, hoc augmentum naturali ordine sequi illud, quod est ante ipsum. Similiter quoque augmentum quatuor supra tria, ex genere est eorum, quæ addunt partem. Inde dico, quod augmentum quinque supra tria, sunt duo: duo namque duæ partes trium existunt, quod illud est quod addit partes. Dico igitur, quod augmentum quinque supra duo, est primum augmentum duplum, quod addit partem, & est illud quod quinque iam addiderunt supra duo cum duplo eorum & uno: unum namque duorum est pars: & hæc est pro-

Primum aug-  
mentum.

Secundū aug-  
mentum.

portio composita, quam componi diximus ex proportione dupli, & ea quæ addit partem. Dico etiam, quod augmentum octo supra tria, est primum augmentum duplum, quod addit partes: & hoc est, quod octo iam addiderunt supra tria duplum ipsorum ex duarum partium suarum quantitate: & est proportio composita, quam ex prima specie & tertia componi diximus. Iam ergo manifestum est ex his quæ diximus, illud quod præmisimus de his quinque modis, necessario ponendum ab eo. Quorum primus augmentum dupli continet, sicut, 1. & ij. & iij. & viij. Et secundus id quod addit partem: ut ij. & iij. & iij. & v. Tertius similiter modus augmentum partium continet: ut, quinque ad tria, & nouem ad septem. Quartus uero est modus augmenti dupli, quod addit partem, ut, ij. & v. & xi. & xxij. Et quintus est, in quo est augmentum dupli, quod addit partes: quemadmodum, ij. & viij. & xvij. & xxxvij.

Consideremus ergo, quanta proportionum fiat resolutio, ut ad æqualitatem redeant, & ponamus aliquid, quod sit exemplum, & regula, qua perueniamus ad hoc quod in æqualitatem resolvere uoluerimus. Multa enim sæpe quærentur, ad quorum scientiam perueniri non potest, nisi exemplis rerum positis, quæ cum eis sint eiusdem generis. Ponamus igitur tres numeros proportionales dupli proportione. Æqualitas enim, ut post hæc explicabo, inueniri non potest, nisi in hac: & ipsa est prima species, quam præmisi, quæ etiam prima naturaliter est inuenta. Hoc autem est, ut sint tres numeri proportionales, & sic proportio primi ad secundum, ut secundi ad tertium. Quos cum conuertimus, erit proportio tertij ad secundum, ut secundi ad primum: & sit primus minor, secundus medius, tertius maior. Cum ergo uoluerimus eos resoluendo ad æqualitatem reducere, minuemus ex medio quantitatem minoris, & ex maiori quantitatem medij, & minoris, & qui remanent æquales inueniuntur. Si ergo remanentes species secundum ordinem dupli composuerimus, statuentes duplum in lineis, & ponentes maiorem primum, & minorem postremum: & deinde superposuerimus huic primo ei similem, & sub medio numerum continentem quantitatem ipsius, & huius primi, & sub postremo quantitatem ipsius, & primi, & duplum medij, prouenit compositum, quod addit partem. Illud quoque quod addit partes constituitur: componimus id quod addit partem quemadmodum prius posuimus duplum, & ex æquimur omnia quemadmodum fecimus prius. Duplum autem quod addit partem constituitur: componimus illud quod addit partem, ita ut est absque conuersione, & facimus ut prius fecimus. Duplum autem quod addit partes componitur, cum statuerimus illud quod addit

partes absque conuersione: & exequimur in eo omnia ut in alijs fecimus. Cum ergo has species resoluendo ad æqualitatem reducere uoluimus, minuemus ex medio minoris quantitatem, & ex maiori duplum eius, quod residuum fuit ex medio, & quantitatem minoris: & si numeri tres æquales remanserint, iam illud inuenimus quod quærebamus. Si uero non, iam egressi sunt ab illa specie, in qua relationem habuerunt, & transierunt in illam speciem quæ magis remota est a natura, quam species a qua resoluta fuit hæc. Post hoc quoque consequenter operabimur ut prius. Quod si numeri tres, qui sunt residui, æquales sunt, & conueniunt, iam consecuti sumus quod uoluimus. Si autem non, iam in aliam speciem transierunt, quæ magis elongata est a natura ipsius.

Verbi gratia. Ponamus æquales numeros in linea una, tribus ordinibus distincta, et sit prima, & sint in ea isti tres numeri 1. 1. 1. Deinde adiungamus ei lineam secundã, in qua sint ordines numerorũ proportionales, & sunt isti, 1. 2. 3. Si ergo uoluerimus resoluendo eos ad æqualitatem reducere, ex medio quod est duo, minuemus quantitatem minoris, quod est unum. Deinde minuemus ex maiore quod est quatuor, duplum eius quod remansit ex medio, et minorem quod est unum, & duo, et remanebit unum. Iam ergo numeri omnes resoluendo æquales inueniuntur. Quod si quod ex quatuor superfluit speciebus, resoluendo ad æqualitatem reddere uolueris, non consequitur, ut ea quæ residua erunt æqualia inueniantur, imo in aliam speciem transibunt, quæ a specie æqualitatis naturaliter remotior erit. Exempli causa, duabus lineis tertiam adiungemus, in qua erunt numeri proportionales continentes augmenti, quod addit partem: & sunt isti, 2. 3. 4. Deinde annectemus huic lineam quartam continentem proportionem augmenti, quod addit partes, in qua sint numeri isti, 4. 6. 8. Huic quoque consequenter adiungemus lineam quintam, in qua sint numeri continentes proportionem dupli, quod addit partem, & sunt hi, 4. 6. 8. Cui similiter annectemus lineam sextam, in qua sunt numeri connexi proportionem dupli, addentis partes, & sunt isti, 4. 6. 8. Cum ergo uoluerimus harum specierum numeros resoluendo ad æqualitatem reducere, minuemus ab omni linea ex lineis cuiusque speciei, numerum minorem ex medio, & deinde medium & minorem ex maiore. Numeri igitur qui residui erunt, non inueniuntur æquales, imo erunt naturaliter remotiores a specie æqualitatis. Quapropter ex eo quod superfluit, oportebit nos facere quemadmodum exequuti fuimus:

prius resoluendo, donec æqualitas inueniatur.

Quod dicitur hic, non quiescentem donec æqualitas inueniatur, sciendum esse non posse eo modo quo ostendit. Sed si ita fiat, ut in duplici ostensum est, inueniri poterit quod dicitur.

Possunt autem hæ species & aliter componi, & non secundum dispositionem duplici, sic, ij. iij. iij. quæ est linea numerorum qui addunt partem. Et deinde adiungimus ei quartam lineam secundum proportionem augmenti addentis partes, ut eam in qua sunt, iij. v. vij. Et post addimus ei lineam quintam continentem proportionem duplici, quod addit partem: ut illam in qua sunt, ij. v. xi. Et deinde adnectemus ei sextam lineam, continentem proportionem duplici, quod addit partes, ut illam, in qua sunt, iij. vij. xvij. Quemadmodum subiecta docet figura.

|                              |       |         |         |     |        |         |
|------------------------------|-------|---------|---------|-----|--------|---------|
| Aequalitas.                  | 1.    | 1.      | 1.      |     |        |         |
| Multiplex.                   | 1.    | ij.     | iiij.   |     |        |         |
| Superparticularis.           | iiij. | vi.     | ix.     | ij. | iiij.  | iiij.   |
| Superpartiens.               | ix.   | xv.     | xxv.    | ij. | v.     | vij.    |
| Multiplex superparticularis. | iiij. | x.      | xxv.    | ij. | v.     | xi.     |
| Multiplex superpartiens.     | ix.   | xxiiij. | lxiiij. | ij. | viiij. | xviiij. |

Quod hic dicitur, æqualitatem non posse reperiri, nisi in duplici proportione, propter gradus, de quibus intendit dicitur: aliter enim nunquam posset ostendere, quod intendit.

Cum ergo uoluerimus has quatuor species resoluendo ad æqualitatem reducere, minuemus in unaquaque linea, cuiusque speciei numerum minorem ex medio: deinde medium, & minorem ex maiore: quod postquam fecerimus, remanebunt numeri non tenentes æqualitatem, uel in parte, uel in toto: nec unquam reperies, quod omnes numeri qui residui sunt, æquales inueniantur. Iam ergo ex hoc manifestum est, æqualitatem minime reperiri posse, nisi in proportione duplici, quæ est prima: et est etiam ostensum, quod proportio dupla proportionalis est, et quod augmenta quæ resoluendo ad æqualitatem reducuntur, sunt proportionalia. Si ergo quamlibet quatuor specierum conuertendo ad duplici proportionem, quæ est prima, reduxerimus, inueniemus æqualitatem in eis, & quod proportionales fuerint. Ideoque dictum est, quod æqualitas non inuenitur, nisi in proportione duplici. Postquam ergo iam ostensum est, primum ex augmentis naturalibus, augmentum duplici esse, & quod æqualitas in ea reperitur, cum alia in ipsam resoluuntur, demonstrabo æqualitatem quæ est in qualitate. Deinde ostendam illud, quod ab æqualitate egressum est: & post hoc in ipsam resoluam, donec augmentorum mensuræ supra æqualitatem manifestæ sint,

si D E V S uoluerit.

Aequalitas absoluta in qualitate.

Dico ergo, quod æqualitas in qualitate, est contrariorum adinuicem temperantia in re æquali, & eorum effectus æquales, scilicet ut eius sit caliditas quanta infrigidatio. Oportet igitur, ut egressus ab æqualitate, sit augmentum unius qualitatis supra sibi contrariam. Quod sic colligitur. Caliditas & frigiditas contrariæ sunt, quarum unaquaque eam quæ

sibi affertur fugat. Sic igitur in æqualitate sunt æquales, quarum neutra aliquid super aliam addit, nec intenditur. Conueniens tamen est, ut cum una ex qualitatibus aliquid supra sibi contrariam augmentatierit, secundum suam speciem addat. Iam igitur manifestum est, quod discessus ab æqualitate in qualitate, est augmentum unius duarum qualitatum supra sibi contrariam. Apud nos enim nihil interest, siue æqualitates dicantur temperantes, siue æquantes, seu alternantes, siue rectificantes. Quod autem unius qualitatis augmentum dicimus, nihil aliud intelligi uolumus nisi ipsius intensionem. Augmentum enim in qualitatibus non proprie dicere possumus. Ipsum enim ex proprietatibus quantitatis una proprietas existit: & quia unaquæque duarum qualitatum contrariarum locum occupauit, in quo ipsi consistit eleuatio. Fuitque locus quem calor occupat, ab eo quem tenet frigiditas, alius. Vnus enim locus duobus non supponitur contrarijs. Indigemus igitur, ut dicamus in æqualitate tot partes contineri calidas, quot frigiditas, cum ipsa in minimas diuiserimus partes.

Si autem nobis aliquis obijciat, dicens caliditatem causa suæ raritatis & dilatationis maiorem occupare locum debere, quam sit locus quem tenet frigiditas, & hoc causa suæ constrictionis. Dicemus caliditatem non dilatari, cum eius contraria coniungatur ei & æquetur: quia contrarietas est inter eas, & insecutio: nec etiam æquius est, caliditatem remouere frigiditatem a loco suo, quàm ut caliditatem frigiditas. Postquam ergo caliditati nunc adest, quod diximus contra frigiditatem, non dilatatur in loco suo caliditas magis, quam frigiditas in suo.

Quod si uolueris minimam ex partibus rei in complexione æquali, intellectualiter consideranda, quæ est pars indiuisibilis causa suæ paruitatis: & inuenies conueniens esse, ut sit in ea tantum caliditatis, quantum frigiditatis: cum rei æqualis compositio facta sit ex partibus istis. Iam ergo ex hoc uerificatum est, in re æquali tot partes calidas contineri quot frigiditas: & manifestum est, quod discessus ab æqualitate secundum qualitatem, est augmentum unius qualitatis supra sibi contrariam: quod etiam indagando secundum quantitatis directionem exposuimus. Iam igitur ostensum est, quantitatem eorum, quæ ab æqualitate discesserunt, secundum quantitatem in qualitate ex hoc quod in eis est de æqualitatis manifestatione, metiri. Deinceps uero explicabo eorum resolutionem in æqualitatem, præcipue cum æqualitas non reperitur, nisi in eo quod in ipsum resoluitur. Dicam ergo, quod licet augmenta, quia supra æqualitatem fuerunt, in æqualitatem resoluantur, præter augmentum dupli, consequens est tamen secundum hunc

ordinem, ut non omne quod ab æqualitate discesserit, in ipsam proprie resoluatur: & quia iam manifestum fuit, quod in re æquali tantum est caliditatis quantum frigiditatis. Ponamus rem æqualem, unam partem, cuius una medietas calida, & altera ipsius frigida sit: & ponamus etiam unamquamque contrariarum quæ æquantur, medium. Erit ergo calidum medium, & frigidum medium.

Dico ergo, quod oportet ut sit quantitas augmenti primi, quod discessit ab æqualitate, cuius calor non uehementer sensui manifestus apparuit, dupla caliditatis quæ in re æquali existit. Ex eo itaq; patet, quod de augmento dupli exposuimus, & est in dupla frigiditatis quæ est in re æquali, postquam rei æqualis caliditas tanta est quanta frigiditas ipsius, & est pars media ex unaquaque earum, sicut diximus. Est ergo in augmento primo quantitas caloris, pars prima integra. Frigiditas uero quantitas mediocritatis caloris qui est in ipso. Cum ergo resolverimus hoc primum augmentum in æqualitatem, & remouerimus unum duplum caliditatis, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsæ sunt duo media, quæ se uicissim contemperant, ex quibus processit æqualitas. Ex hoc quoque manifestum est, quod æqualitas in unoquoque augmentorum reperietur cum remouerimus prima augmenta. Inueniemus ergo partes contrarias, quæ sese, ut dictum, temperant.

Dico præterea, quod oportet ut sit mensura augmenti secundi, cuius calor excesserit augmentum primum, manifeste dupla caloris primi, augmenti primi, quemadmodum de augmento dupli docuimus: & quia mensura primi augmenti iam fuit pars una integra, & dupla caloris qui est in re æquali, & dupla etiam frigiditas ipsius, oportet ut sit calor secundi augmenti duæ partes, & sit duplus caloris primi augmenti, & quadruplus caloris qui est in æqualitate, & quadruplus etiam frigiditatis quæ in ipsa continetur. Ipsius enim calor, ut dictum est, eius frigiditati æqualis est. Quod ergo in augmento secundo frigiditas inuenitur, tantum est, quantum quarta pars caliditatis in eodem inuentæ. Cum ergo hoc secundum augmentum abstulerimus, remanebit primum: primum quoque cum remouerimus augmentum, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsum, ut dictum est, sunt duo media, quæ ad inuicem temperant se, a quibus æqualitas processit.

Et dico itidem, quod oportet, ut sit mensura tertij augmenti, cuius calor & effectus secundum augmentum excesserunt uehementer, non tamen multitudine dupla caliditatis augmenti secundi. Quod ex hoc manifestum est, quod de augmento dupli exposuimus. Sed quia men-

fura augmenti eius secundi, dupla fuit caloris augmenti primi, & quadrupla caloris qui est in æqualitate, exigit ut sit calor augmenti tertij, quadruplus caloris augmenti primi: & quia calor augmenti primi duplus fuit caloris qui est in re æquali, & duplus frigiditatis eiusdem, oportet ut sit calor augmenti tertij octuplus caloris, qui est in æqualitate, & octuplus etiam frigiditatis, quæ in ipsa existit, postquam calor æqualitatis frigiditati ipsius æquatur. Ex hoc quoque patet, quod illud, quod in augmento tertio frigiditatis existit, tantum est quantum octava pars caloris eiusdem. Cum ergo abstulerimus hoc augmentum tertium, remanebit secundum augmentum: quod inde cum sublatum fuerit, remanebit augmentum primum: hoc quoque primum cum remotum fuerit, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsa, ut dictum est, sunt duo media, quæ sese uicissim temperant, a quibus processit æqualitas.

Itidem dico, quod oportet ut sit mensura augmenti quarti, cuius calor & effectus tertium augmentum uehementer supergressi sunt, dupla caloris augmenti tertij. Quod ex eo patet: quod de augmento dupli docuimus. Sed quia calor augmenti tertij, quadruplus fuit caloris augmenti primi, & caloris qui est in æqualitate octuplus, oportet ut sit mensura caloris augmenti quarti octuplus caloris primi augmenti, & sexdecuplus caloris qui est in æqualitate: qui etiam frigiditatis in ipsa, quæ in ipsa reperitur sexdecuplus existit: quemadmodum ostendimus, quod calor æqualitatis est sicut eius frigiditas. Est ergo illud frigiditatis, quod in quarto existit augmento, tantum, quantum est medietas octauæ partis caloris in ipso existentis. Cum ergo remouerimus hoc quartum augmentum, remanebit tertium: tertium quoque cum abstulerimus, remanebit secundum: cumque secundum remouerimus, remanebit primum: primum quoque cum sublatum fuerit, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsa, ut sepe dictum est, sunt duo media, quæ se ad inuicem temperant, ex quibus æqualitas constituta est. Non dissimiliter quoque erit mensura augmenti primi, & secundi, & tertij, & quarti, cuius æqualitatem frigiditas supergressa est: quemadmodum fuit mensura caloris, qui æqualitatem excessit, cuius supergressionem explanauimus. Caliditas quoque, quæ est in augmento cum frigiditas intenditur, ita erit, ut fuit frigiditas augmenti in quo fit caloris intensio.

Postquam ergo iam exposuimus manifeste hoc quod proposueramus in æqualitate absoluta, reuertamur ad ostendendum hoc in æqualitate, quæ secundum relationem attenditur. Dico ergo æquale in medicinis, quod secundum comparisonem quam habet ad humanam speciem, æquale uocatur: & est quod neque calefacit, neque infrigidat,

Æquale in medicinis secundum comparisonem.

neque humectat, neque desiccet. Cum igitur aliquid sic fuerit, con sequens est, ut quod ex caliditate in eo continetur, sit, quemadmodum continetur illud, quod ex frigiditate, & calidarum partium quantitas in eo sit tanta, quanta frigidarum, cum scilicet ad humanam speciem æqualem comparatur: hoc est, quod si huius calefactio respectu illius speciei, non est maior ipsius in frigiditate, uel humectatio desiccatione, ipsum est æquale, quod secundum comparisonem dicitur. Oportet etiam, ut hoc æquale sit principium, & eius elementum ad quod dicitur æquale: quia in ipsum resoluitur illud quod supra ipsum augmentum fuit, & quod ab eo egressum fuit. Oportet etiam, ut mensuræ augmentorum supra hoc æquale sint, quemadmodum augmentorum mensuræ supra æquale absolutum fuerunt. Conueniunt igitur huic æquali, quod secundum comparisonem dicitur, ea quæ æquali, quod absolute dicitur, conuenire monstrata sunt: hoc est, quod ut diximus, hoc æquale est principium, & elementum eorum respectu quorum dicitur, & in ipsum resoluuntur augmenta, postquam ab illo orta fuerint.

Huius autem, quod dicimus medicinam hanc calidam, uel frigidam, uel siccam, uel humidam in primo gradu existere, expositio est, quod eius caliditas, uel frigiditas, uel siccitas, uel humiditas, aliquid supra æquale auxit, quod est primum augmentorum, sensui non ex toto manifeste occurrens. Et iam ostensum est, primum augmentum naturale est augmentum dupli, & quod in ipsum in æquale resoluitur. Oportet ergo, quod partes qualitatum, quæ sensui occurrunt, & in gradu primo existunt, duplum sint huius, quod est in æquali secundum suam speciem, & duplum etiam eius, quod in eo est ex sibi contraria, secundum quod iam declarauimus. Sed cum remouerimus, quod est in primo gradu, quod scilicet est primum augmentum ex partibus qualitatum supra æquale additum, remanebit æquale, in quo qualitates secundum æqualitatem connectuntur: sicut ostendimus in conuersione, quæ fit secundum resolutionem, cum aliquid ad originem reducitur, a qua ipsi fuit principium. Gradus enim primus non ab alio constituitur, nisi ex duplo, quod est in æquali ex sua specie, uel si uis ex sibi contraria, quemadmodum declarauimus. Similiter cum dicimus hanc medicinam calidam, frigidam, siccam, uel humidam in gradu secundo, eius intentio est, quod eius caliditas, uel frigiditas, uel siccitas, uel humiditas iam aliquid supra primum gradum auxerit, quod est primum augmentum supergrediens primum gradum manifeste. Et oportet ut sit huius augmenti mensura dupla eius, quod est ante ipsum in primo gradu: quemadmodum ostendimus, quod resolutio, quæ fit, cum aliquid ad suum reducitur principium, quod est æquale, non inuenitur, nisi in augmento

dupli. Erit ergo uirtus qualitatis in secundo gradu dominantis, dupla uirtutis dñantis in primo: sed uirtutis dominantis in primo gradu mensura, ut ostensum est, dupla fuit mensurę uirtutis, quę est in equali, secundum suam speciem, aut si uolueris, secundum sibi contrariam. Erit ergo uirtus in secundo gradu dominans quadrupla eius, quod est in equali secundum suam speciem, aut si uolueris secundum sibi contrariam. Cum ergo illud quod in gradu secundo superat, remouerimus, remanebit gradus primus, in quo primū augmentum attenditur: & cum primū sustulerimus gradū, remanebit æquale, in quo qualitates secundum æqualitatem coniunguntur: sicut demonstraui in cōuersione quę fit dum reditur ad equalē. Non dissimiliter etiā cum dicimus medicinā hanc calidam, uel fri. uel sicc. uel hu. in gradu tertio existere, intenditur, quod eius cali. uel fri. uel sicc. uel hu. iam addit supra gradum secundū, quod est primū augmentorū, quę gradum secundum supergressa sunt, non tamen in ultimo. Vnde oportet, ut huius tertij augmenti mensura dupla sit eius quod ante ipsam existit, in secundo gradu: sicut ostendimus in augmento dupli. Mensura uero augmenti secundi, iam dupla fuit mensurę augmenti primi, & quadrupla suę simili, ut sibi contrarię, quę est in equali. Erit igitur mensura dominij tertij gradus quadrupla augmenti primi, & octupla eius quod in equali inuenitur, ex sua simili, uel ex sibi contraria. Cum ergo tertij gradus dominium sustulerimus, residuū erit gradus secundus: secundum quoque cum remouerimus, remanebit primus: hunc quoque cum abstulerimus, remanebit æquale, in quo qualitates, secundum æqualitatem cōmifcentur. Similiter cum dicimus hanc medicinā calidam, uel frigidam, uel siccam, uel humidā in quarto gradu, intendit, quod eius caliditas, uel frigiditas, uel siccitas, uel humiditas, iam aliquid auxit supra gradū tertium, quod existit primū augmentum, tertium gradum excedens: cuius effectus ualidus existit, hoc est, quod ad nos ex eius caliditate peruenit, cōbustionem operatum est, & quod ex eius frigiditate, insensibilitatem, & mortificationem efficit eius cui applicatur. Oportet igitur, ut sit huius quarti augmenti, mensura dupla eius quod ante ipsum est in gradu tertio, sicut de augmento dupli patefecimus. Sed tertij augmenti mensura, iam fuit quadrupla uirtutis gradus primi, & octupla eius quod est in equali ex sua simili, uel sibi contraria: erit igitur secundum hoc uirtus dominij quarti gradus, octupla uirtutis primi gradus, & sexdecupla illius, quę est in equali, ex sua simili, uel sibi contraria. Cū ergo hunc quartū gradum ad æqualitatem reuertendo reduxerimus cum sublatione eius quod est in eo, relinquitur gradus tertius: tertium autem cum abstulerimus, remanebit secundus: & secundum cum remouerimus, remanebit primus: primo quoque sublato, residuum erit æquale, in quo qualitates, æqua-

litati connexæ sunt. Hoc itaque modo, qualitas resolutionis augmentorum ad æquale consistit, a quo eorum fuit principium. Ex hoc quoque manifestum est, uirtutes graduum medicinarum, quæ ab æquali principio sortiuntur, ad ipsum resolui, uel conuerti a quo processerunt. Nos autem iam ostendimus, resolutionem in æqualem inueniri non posse, nisi in proportione dupli, & proportionem dupli proportionalem existentem. Sequitur ergo ex hoc, uirtutes graduum medicinarum sensui apparentes, quæ scilicet supra æquale aliquid augent, proportionales dupli proportionem existere. Ordo uero proportionum ex quo ad hanc peruenitur conclusionem, est, ut dicamus uirtutes graduum medicinarum esse, quæ in æquale cōuertuntur: sicut iam manifestum est. Omne autem quod in æquale resoluitur, in proportione dupli existit. Consequens igitur est ex hoc, ut uirtutes graduum medicinarum sensui apparentes, proportionales sint dupli proportionem.

Comparatio  
nes Gradnū  
ad inuicem.

Cum ergo adiunxerimus huic conclusioni suam comparationē: hoc est, quod hoc est, quod proportio dupli est proportionalis: consequitur ex hoc, uirtutes graduum medicinarum dominantes, proportionales esse: scilicet ut sit proportio caliditatis, quæ in æquali consistit ad caliditatem, quæ in primo gradu attenditur, sicut proportio caliditatis gradus primi, ad caliditatem secundi gradus. Et proportio caliditatis gradus secundi ad caliditatem tertij gradus, sicut proportio caliditatis tertij gradus ad caliditatem quarti gradus. Similiter quoque erit proportio frigiditatis, quæ est in æquali ad frigiditatem gradus secundi, & proportio frigiditatis gradus secundi ad tertij gradus frigiditatem, sicut proportio tertij gradus ad frigiditatem quarti gradus. Virtutes autem contrariæ uirtutibus quæ ab æquali, secundum augmentum recesserunt, si denominauerimus secundum modum comparationis excellentium, erunt proportionales, addentes: hoc est, erit mensura augmenti frigiditatis, quæ est in æquali supra frigiditatem gradus primi, sicut mensura frigiditatis gradus primi, supra mensuram frigiditatis gradus secundi, supra mensuram frigiditatis gradus tertij: sicut mensura frigiditatis gradus tertij, supra mensuram frigiditatis gradus quarti. Si autem denominauerimus quasdam earum ex alijs, erunt æquales: quem admodum ostendimus omnes æquales existere, ex eo, quod in æquali reperitur, cum augmenta sublata fuerint: ipsæ enim partes æquales inuenientur. Huius autem declaratio est, quod æquale illud existit in quo continetur tantum caliditatis, quantum & frigiditatis, siue partes sint magnæ, siue paruæ. Ponamus igitur, quod æquale sit pars minima partium, cuius medietas sit calida: & medietas sit frigida, & quod caliditas primi gradus dupla sit eius quod est in æquali ex cali-

ditate, sicut ostendimus, primum augmentum naturale esse augmen-  
 tum dupli: quia ergo quod in æquali continetur ex frigiditate, æquum  
 est ei quod est in ipso ex caliditate; oportet ut sit caliditas primi gra-  
 dus dupla etiam frigiditatis, quæ est in æquali: cum ipsius frigiditas  
 suæ caliditati sit æqualis. Et quia caliditas primi gradus, dupla est fri-  
 giditatis, quæ est in æquali, erit quod reperitur in ipso ex frigiditate  
 quantum est medietas eius, quod est in ipso ex caliditate. Ergo calidi-  
 tas erit pars, & frigiditas partis medietas. In gradu quoque secundo,  
 quod ex caliditate reperitur, duplum est eius, quod est in ipso primo  
 ex caliditate: sicut patefecimus ex augmento dupli. Sed quod est in  
 gradu primo caliditatis, ut ostensum est, duplum quoque eius est quod  
 est in æquali ex caliditate, & duplum etiam eius quod est in ipso ex  
 frigiditate. Oportet ergo, ut sit quod in gradu secundo est, ex calidi-  
 tate quadruplum eius, quod est in æquali ex caliditate, & quadru-  
 plum etiam frigiditatis quæ est in ipso cum mensura, cum ad frigidi-  
 tatem facta fuerit. Et cum fuerit caliditas secundi gradus quadrupla  
 frigiditati quæ est in æquali, postquam, quod in ipso est frigiditatis,  
 æquum est ipsius caliditati, erit caliditas duæ partes, & frigiditas par-  
 tis medietas. In gradu similiter tertio, quod caliditatis continetur, du-  
 plum est eius quod est in secundo ex caliditate: quemadmodum os-  
 tendimus ex incremento dupli. Sed quod in gradu continetur secun-  
 do ex caliditate, quadruplum existit eius, quod est in æquali ex ca-  
 liditate, & quadruplum etiam eius quod in eodem continetur ex fri-  
 giditate. Oportet igitur ut sit quod in gradu tertio est caliditatis, oc-  
 tuplum caliditatis, quæ est in æquali, & octuplum etiam frigidita-  
 tis eiusdem, cum mensura, cum ad frigiditatem facta fuerit. Et cum  
 caliditas gradus tertij, octupla fuerit frigiditatis quæ est in æquali, erit  
 quod est in ipso ex frigiditate octava pars eius quod est in eo ex cali-  
 ditate, ergo erit caliditas partes quatuor, & frigiditas pars media. In  
 gradu quoque quarto quod est ex caliditate, duplum est eius, quod  
 est intensio ex caliditate, quemadmodum ex augmento dupli patefe-  
 cimus. Sed quod est intensio ex caliditate, iam fuit octuplum eius  
 quod in æquali continetur ex caliditate, & etiam octuplum frigidi-  
 tatis quæ est in ipso. Oportet igitur, ut sit quod est in gradu quar-  
 to ex caliditate, sexdecuplum eius, quod est in æquali ex caliditate,  
 & etiam sexdecuplum eius quod in ipso continetur ex frigiditate, cum  
 ad frigiditatem commensuratum fuerit. quia caliditas gradus quar-  
 ti caliditatis gradus tertij dupla est. Et cum caliditas gradus quar-  
 ti sexdecupla fuerit frigiditati, quæ est in æquali, erit illud quod  
 est in ipso ex frigiditate, quantum est medietas octa-

uæ partis eius, quod in ipso reperitur ex caliditate. Erit ergo caliditas octo partes, & frigiditas partis medietas. Non dissimiliter quoque quod ex frigiditate in primo gradu, & ij. & iij. & iiij. continebitur, cum incremento ad caliditatem se habebit, secundum proportionis modum, quem præmisimus ex frigiditate: & mensura in humiditate & siccitate, ad eundem modum obseruabitur.

Iam ergo ex hoc manifestum fuit, quod cum tu proportionaueris uirtutes contrarias, uirtutibus quæ ab æquali re procedentes peruenerunt ad augmentum, quare quælibet in quolibet gradu est medietas partis unius inter se, erunt æquales. Cum autem proportionaueris eas secundum modum relationis quem habent recedentes, erunt proportionales, dupli proportione: hoc est, quod frigiditas caliditatis tertij gradus, addit super frigiditatem caliditatis quarti gradus, quantum est quarti gradus frigiditas. Similiter quoque gradus secundus super tertium, & primus super secundum, & æquale super primū: hoc est, quod frigiditas caliditatis quarti gradus, tanta est quanta medietas octauæ, caloris eiusdem, & in tertio gradu octaua, & secundo quarta, & in primo media, & in æquali similiter. Calor quoque qui attenditur secundum dominium frigiditatis in tertio gradu, eodem modo calorem frigiditatis quarti gradus superat cum quantitate caloris quarti gradus. Gradus quoque residui similiter se habent: in siccitate quoque & humiditate idem inuenitur. Iam ergo ex hoc quod præmisimus, manifestum est, omnibus proportionibus, quæ in proportione augmenti attenduntur, proportionem dupli meliorem existere, in qua æquale reperitur: hoc est, quod ipsa in æquale resoluitur, sicut demonstrauimus. Musica quoque tractator docuit hanc proportionem omnibus alijs proportionibus meliorem esse, & \* in medicinis conuenientiore, scilicet dupli proportionem.

Alias, in naturis.

Ex hoc quoque declaratum est, quosdam non nominasse gradum primum, ij. iij. iiij. nisi solummodo secundum modum quo numeri ordinatio uocatur, & non aliter: hoc est, quod etiã eorum sermo in nominando gradum primum, ij. iij. iiij. intelligitur absque qualibet duarum intentionum. Quarum una est eorum, qui eos secundum ordinem numeri, & eorum computationem nominauerunt, quæ est huiusmodi, primo, secundo, tertio, quarto. Alia autem eorum qui hoc secundum uirtutum modum dixerunt: scilicet qui quartum gradum nominauerunt, eo quod eius uirtus quadrupla sit primi: & tertium, quod eius uirtus tripla sit primi: & secundum, quod eius uirtus dupla primi existat. Si qui igitur hos gradus, primum, secundum, tertium, quartum, sic nominari dixerint secundum ordinem numeri, & non secundum uirtutum ordinationem, non erit eorum dictio conueniens, secundum prædictum modum no-

minationis : cum ipsi in gradibus uirtutes quaerant . Quod si fuerint etiam aliqui , qui dicant in gradibus quartum dici , quod eius uirtus sit quadrupla primi , & tertium causa suae uirtutis , quae est tripla primi , erit iste ordo graduum absque proportione . Nos uero iam ostendimus in praecedentibus , ipsos proportionales existere .

Galenus quoque in libro x. tractatum , quem de componendis medicinis edidit , in parte uidelicet octaua , cum de quinta confectioe medicinarum Andromachi tractaret , ad curandum stomachū , eorum destruxit sententiā , qui quarti gradus uirtutem primi quadruplam , & tertij primi triplam asseriebant . Confectio autem illa satis aperte potest in illo libro intelligi , si quis intente considerare uoluerit : & si fuerit boni intellectus , & in proportione instructus , intelliget sententiam illorum qui dicunt , quartum gradum quadrupli primi , & tertium triplum primi , annullatam esse .

Alij praeterea fuerunt , qui Graduum uirtutes secundum hunc ordinem se habere dixerunt : affirmantes , uirtutem caloris primi gradus habere se in quinque octauas uirtutis caloris quarti gradus , ideoque tres eius octauae remanent frigidae . Dixerunt etiam , quod uirtus caliditatis secundi gradus , habet in se tres quartas uirtutis caliditatis quarti gradus , & remanebit eius quarta frigida : & quod uirtus caliditatis tertij gradus contineat septē octauas uirtutis caliditatis quarti gradus , et remanebit eius octaua frigida . Qui autem eos in hanc induxit sententiam , fuit quidam qui dixit : quod si nos misceremus medicinam in quarto gradu calidam , cum medicina frigida in eodem gradu , aequaretur medicina , & essent in ea quatuor partes calidae , & quatuor frigidae . Et si adderemus quintam partem calidam , esset calida in primo gradu , essentque eius quinque partes calidae , & tres frigidae . Similiter si adderemus sextam partem calidam , in secundo gradu esset calida , & essent eius tres quartae calidae , & alia quarta frigida . Septimam quoque partem calidam si adderemus , esset medicina calida in tertio gradu , essentque ipsius septem octauae calidae , & reliqua octaua frigida . Quod si octauam partem calidam adderemus , esset medicina calida in quarto gradu , & esset tota calida , nihil in se habens frigiditatis . Huius autē intentio falsa existit , & secundum modum experimenti , & secundum eum qui argumentatur contra eū , ponens principium suū secundum dicta illius : hoc est , quod si praedictus misceret medicinā calidam in tertio gradu , cū medicina frigida in eodem gradu , aequaretur medicina , essentque in ea tres partes calidae , & tres frigidae : quod si pars una caliditatis adderetur , esset calida in primo gradu , & essent eius quatuor partes calidae , & duae frigidae : essent ergo secundum hoc , primi gradus duae tertiae calidae , & una frigida : ex praemissis

Opinio quorundam circa Graduum uirtutes .

Dilutio opinionis praecedentis .

sis uero quinque eius octauæ fierent calidæ, & tres frigidæ: hoc autem est impossibile. Similiter quoque, si pars secunda cum prima fieret calida, esset medicina calida in secundo gradu, essentque eius quinque partes calidæ, & pars reliqua frigida: ergo secundum hunc modum, quinque sextæ secundi gradus existerent calidæ, & una frigida: sed in præcedentibus eius tres quartæ fuerunt calidæ, una quoque frigida: quod omnino contrarium & impossibile est. Ita etiam, si pars tertia cum secunda, & prima calida fiat, erit medicina tota calida, nihil in se retinens frigiditatis. Sed in præcedentibus ostensum fuit, quod cum pars tertia cum partibus quæ ipsam præcedunt in quarto gradu calida sit, eius septem octauæ calidæ existunt, & reliqua octaua frigida. Ideoque hæc intentio falsa manifeste existit. Non enim oportet, ut huius intentionis inuento aliquo, in gradu quarto attendat quod non æque in gradu tertio, & secundo obseruari possit. Postquam ergo huius intentionis falsitas manifeste apparuit, & eius etiã sententia manifeste destructa est, qui uirtutem quarti gradus primi quadruplã, & tertij triplam primi aserebãt, ex eo, quod

G, in receptione medicinæ sui libri comprobauit, & ex eo quod nos declarauimus.

Et postquam ostensum est, quod gradus dupli proportionem proportionales existunt, scilicet quod proportio uirtutis gradus primi, ad secundum est in effectum, sicut proportio uirtutis gradus secundi ad tertium, & proportio uirtutis gradus tertij ad quartum: declarabo nunc, quomodo compositio componendi medicinas, secundum hanc proportionem, quæ omnibus alijs in proportionem augmentorum melior existit, comprehendi queat.

**D** De Compositione MEDICINARVM  
in generali, quæ fit sex modis.

**I**CAM ergo, quod Compositio Medicinæ, licet infinitas recipiat sectiones, in sex tamen restringitur, quæ sub regulis rationis comprehensæ sunt. Quarum una est, Compositio medicinæ calidæ, cum alia medicina calida. Et secunda, Compositio medicinæ frigidæ, cum alia medicina frigida. Et tertia, Compositio medicinæ calidæ, cum medicina frigida. Quarta quoque medicinæ Compositio, est medicinæ temperatæ, cum alia medicina temperata. Quinta, etiã Compositio medicinæ temperatæ cum medicina calida. Sexta, Compositio medicinæ temperatæ, cum medicina frigida. Compositio quoque medicinæ calidæ, cum alia calida, tribus modis fit. Vnus est, ut ipsa medicina misceatur medicinæ æque calidæ ut ipsa est. Secundus est, ut coniungatur medicinæ maioris caliditatis. Tertius est, ut medicina minoris caliditatis, medicinæ maioris caliditatis coniungatur. Quod si Compositio medicinæ ex æque calidis fiat, non erit in ea

Compositio  
Medicinæ calidæ cum calida triplex.

caloris augmentum, & non minuetur ex ea aliquid. Et si compositio medicinae fiat ex medicina calida, & alia quae sit minoris caliditatis, erit medicina composita minus calida. Sed si compositio medicinae fiat ex calida, & alia quae sit maioris caliditatis, erit medicina composita, magis calida, neque minuetur ex ea aliquid, & erit eius caliditas inter augmentum & diminutionem. Nos itaque huius quod diximus exemplum ponamus. Cum miscuerimus duas aquas, quarum unaquaeque sit bulliens in summo, neque in nostra permixtione aliqua intrauerit mora, non minuetur ex earum caliditate aliquid, sed remanebunt feruentes utraeque. Si autem unam minus feruentem cum alia miscuerimus quae magis ferueat, augmentabitur caliditas aquae minus feruentis, propter aquam magis feruentem: & minuetur caliditas aquae multum feruentis, propter aquam minus feruentem. Non est tamen conueniens, ut existimemus medicinam calidam, caliditatem calidioris medicinae cui admiscetur, minuere propter modum qualitatis minoris caliditatis, sed propter proprietatem eius, quod est cum eius minore caliditate ex qualitate frigiditatis. Eodem modo, medicinae frigidioris frigiditas minuetur ex eo, quod est minus frigida ex qualitate caliditatis. Propter hoc etiam in praecedentibus declarauimus, frigiditatem, quae est cum caliditate primi gradus, aequari medietati caliditatis ipsius: & sic in reliquis gradibus est intelligendum: ut ex hoc cognoscas illud quod nomen frigiditatis comprehendit, ex nomine caliditatis, aut ex nomine caliditatis nomen frigiditatis, aut nomen humiditatis ex nomine siccitatis, aut nomen siccitatis ex nomine humiditatis pendere: quemadmodum in sequentibus propalabo.

Exemplum.

**C** De Compositione MEDICINAE quae fit ex frigida medicina cum alia frigida.

**C** O M P O S I T I O uero Medicinae, quae fit ex frigida medicina cum alia frigida, tribus etiam fit modis. Vno, ut medicina frigida in compositione iungatur alij medicinae eiusdem frigiditatis. Non ergo quando fit compositio, augmentabitur frigiditas, neque minuetur ex ea aliquid. Secundo, ut in compositione medicina frigida, cum alia maioris frigiditatis admisceatur. Tertio uero, ut in compositione medicina frigida cum alia minoris frigiditatis admisceatur. Diminuta igitur frigiditas, ex augmentata frigiditate augebitur, & augmentata frigiditas ex diminuta frigiditate minuetur: eritque medicina composita, inter frigiditatem frigidioris, & frigiditatem minus frigidae. Hoc quoque manifestum est & apprensus ei qui propositum exemplum memoriae commendaauerit. Rursus in compositione quae fit ex coniunctione medicinae calidae cum frigida, unaquaeque qualitatium a sua minuitur contraria. Et rur-

Compositio medicinae frigidae cum frigida triplex.

fus in compositione quæ fit ex commixtione medicinae æqualis cum alia æquali, erit medicina ex eis composita æqualis. In Compositione quoque medicinae, quæ fit ex coniunctione medicinae calidæ non æquali, erit medicina ex eis composita non æqualis. quia cum æquale inæquali admixtum fuerit, non erit medicina ex eis composita æqualis. hoc enim unum est ex per se notis, quæ probatione non indigent. Et necesse est, ut caliditas medicinae calidæ, minuatur ex eo quod declarauimus. Et hoc est, quod illud quod est in minus calido, ex qualitate frigiditatis reprimat caliditatem eius quod est magis calidum. Huius sermonis summa est, quod cum compositio fit ex commixtione æqualium cum æqualibus, & calidorum cum æque calidis, & frigidorum cum frigidis eiusdem frigiditatis, non augmentabitur eorum uirtus, neque minuetur ex eo quod est in ea aliquid; esset ergo temperata, aut calida, aut frigida. Sed si compositio fit ex commixtione diuersarum medicinarum ex augmento & diminutione, aut ex contrarietate, minus ab augmentato augetur, & maius a diminuto minuetur.

¶ **Expositio Compositionis M E D I C I N A E, & renuntiatio compositionis medicinae calidæ, cum alia medicina calida.**

**C** O N G R E G A bis itaque pondera calidarum quæ in gradibus sunt, & seruabis ea: quæ etiam in eis ex uirtutibus frigidis reperitur coniungens, & quæ sit earum denominatio, ex numero calidarum uirtutum scies. Nos autem iam sæpe in eis quæ præceserunt diximus, quod cum uirtutes frigidæ fuerint tantum, quantum media pars calidarum uirtutum, erit medicina ex eis composita, in primo gradu calida: & cum uirtutes frigidæ fuerint quantum quarta pars calidarum uirtutum, erit medicina in secundo gradu calida: & cum fuerint uirtutes frigidæ quantum octaua uirtutum calidarum, erit medicina calida, & in tertio gradu: & cum fuerint frigidæ medicinae uirtutes, quantum sextadecima pars uirtutum calidarum, erit medicina calida in quarto gradu. Similiter quoque inuenietur regula medicinarum frigidarum, in quibus frigiditas dominatur, & uni quatuor graduum comparabitur. Quod si uirtus medicinae intra duos ex quatuor gradibus fuerit, proportionem eius ex differentia, quæ inter illos duos gradus inuenitur, scias. Eius itaque quod diximus exemplum ponamus. Hoc est, quod cum miscuerimus pondus 3. i. mastice, quod in secundo gradu existit calidum, cum pondere 3. ij. cardamomi, quod est in primo gradu calidum, multiplicabimus uirtutem caliditatis gradus primi, quæ una est, in duabus 3. cardamomi, & prouenient inde duæ partes: deinde multiplicabis etiam uirtutem gradus secundi, quæ est duo, secundum primam regulam in 1. 3.

Graduum in  
Compositis  
discretio.

masticeis, & prouenient inde partes duæ. Adiunges itaque duas partes  
 caliditatis cardamomi, duabus partibus caliditatis masticeis, & fiunt qua-  
 tuor partes calidæ: quas conseruabis, quemadmodum indicaui tibi. Tu  
 autem iam sciuisti ex præmissis, quod partes frigidæ, quæ cum calidi-  
 tate primi gradus existunt, sicut quantum caliditas, medietas calidarum  
 partium: est ergo in illa ex frigiditate, pars media, cum ad partes cali-  
 das comparata fuerit. Multiplicabis igitur hanc mediam in pondus 3.  
 cardamomi, & erit pars integra frigida. Similiter quoque tu iam sci-  
 uisti, quod partes calidæ caliditate secundi gradus, duplum sunt primi,  
 & quod earum quarta est frigida, & quod quarta duorum est medie-  
 tas. Multiplicabis itaque medietatem in pondus unius 3. masticeis, &  
 erit medietas frigida. Eam igitur adiunges parti frigidæ, & perueniet  
 ex eis pars, & medietas partis frigiditatis. Scies itaque quæ sit denomi-  
 natio partis, & mediæ partis frigidæ, & ex quatuor partibus calidis  
 quas seruasti: ipsæ autem erunt tres octauæ. Ostensum est igitur, quod  
 huiusmodi medicinæ compositæ tres octauæ, quæ sunt cum eius par-  
 tibus calidis, frigidæ sunt. Iam autem sciuisti, quod frigiditas quæ est  
 cum caliditate primi gradus, est quantum medietas eius quod est in illo  
 ex caliditate: & quod frigiditas quæ attenditur respectu caliditatis gra-  
 dus secundi, est quantum pars quarta caliditatis ipsius. Sciuisi etiam,  
 quod tres octauæ minus sunt medietate, quæ est frigiditas quæ in cali-  
 ditate primi gradus reperitur, & plus quam quarta, quæ est frigiditas,  
 quæ secundum caliditatem secundi gradus attenditur. Oportet igitur,  
 ut medicina hæc, cuius tres octauæ, quæ cum partibus calidis inueni-  
 untur, frigidæ sunt, intra gradum primum & gra-  
 dum secundum existat.

Cum ergo uoluerimus scire, in quoto gradu sit medicina calida: su-  
 perfluitatem, qua frigiditas, quæ secundum gradum attenditur primum,  
 frigiditatem quæ cum gradu secundo reperitur, superat, scias: quæ est  
 quartæ partis frigidæ. Minues itaque hanc ex octauis tribus, quæ sunt  
 frigiditas compositæ medicinæ, & remanebit octaua. Deinde scies quæ  
 sit denominatio eius, ex quatuor, quæ est superfluitas, quæ inter duos  
 gradus inuenitur: inueniesque ipsam esse medietatem. Ex hac ergo me-  
 dietate caliditas secundi gradus reprimetur. Minues itaque hanc deno-  
 minationem a gradu secundo, & erit medicina composita in  
 medio secundi gradus calida. Et hoc est quod demon-  
 strare uoluimus. Regula quoque quæ in  
 compositione medicinæ frigi-  
 dæ cum medicina  
 frigida attenditur, erit similiter.

**V** **¶** Dominatio Compositionis Medicinæ.  
**V** I R T V T E S ponderum Medicinarum calidarum, quæ in gradibus attenduntur, aggregabis : & ex eis etiam ex uirtutibus frigidis adunabis : & unumquodque eorum separatim per se seruabis : uirtutes quoque ponderum frigidarum medicinarum, quæ in gradibus attenduntur : & quod cum eis est ex uirtutibus calidis, adiunges, & uirtutes frigidas, uirtutibus frigidis. Si ergo uirtutes calidæ cum frigidis alternentur, medicina composita in caliditate & frigiditate erit æqualis. Quod si uirtutes calidæ frigidis plures fuerint, scies denominatiōem uirtutum frigidarum ex eis : & facies sicut præmissimus. Frigidæ quoque uirtutes, si calidis plures extiterint, quæ sit uirtutum calidarum denominatio ex eis, notabis : & facies sicut præmissum est. Compositio autem medicinæ æqualis cum æquali, est sicut diximus : uidelicet quod medicina ex eis composita erit æqualis.

**V** **¶** Narratio Compositionis M E D I C I N A E æqualis, cum medicina calida.  
**V** I R T V T E S ponderum Medicinarum æqualium fridas, & calidas, uniuscuiusque uidelicet gradus per se aggregabis : uirtutes quoque calidarum medicinarum, & quod cum eis est ex uirtutibus frigidis, similiter congregabis : deinde uirtutes calidas calidis, & fridas frigidis adiunges : & uirtutes fridas ex calidis denominabis, & facies ut præmissum est. Cuius exemplum est : ut misceamus mannæ 3. 1. cum cardamomi. 3. 1. Et ea iam sciisti, quod illud quod ex caliditate in medicina æquali continetur, est quantum etiam in ipsa ex frigiditate. Et quia hoc ita est, medietas eius calida, & alia frigida est. quod enim & secundum hoc in ipsa est ex caliditate, est pars media : & quod ex frigiditate, pars media. Quod si poneremus quod in ea continetur ex caliditate partem, & quod ex frigiditate partem, & gradus alios secundum hunc ordinem statueremus, scilicet proportione dupli proportionales erunt. Sed quia, caliditas primi gradus, & ipsius frigiditas, in ipsis partibus continentur, quæ sensui manifeste occurrunt, melius est, ut quod in æquali continetur ex caliditate, & frigiditate, ponatur pars media calida, & media frigida. Accipies itaque pro. 3. cardamomi, partem unam calidam, & mediam frigidam : propter hoc quod demonstrauius : pro 3. quoque mannæ sumes mediam partem calidam, & mediam frigidam : deinde coniunges partes calidas duarum medicinarum, & prouenit ex eis pars, & partis medietas calidæ : partes quoque frigidarum duarum medicinarum aggregabis, & prouenit ex eis pars una frigida. Scies itaque, quæ sit denominatio partis ex parte, & media, & erunt duæ tertiæ. Scies ergo, quod huiusmodi expositæ medicinæ calidæ duæ ter-

tiæ, frigidæ sunt. Oportet ergo, ut hæc medicina composita æqualis, sit calidior: eo quod calor qui est in æquali, est quantum ipsa frigiditas. Scias ergo differentiam quæ est inter æqualem, & gradum primum secundum frigiditatem: & hoc est medietas. Minues igitur eam ex duabus tertijs, & remanebit sexta: deinde scies quæ sit eius denominatio, ex differentia quæ est inter æquale, & primum gradum: & inuenies tertiam. Ex hac ergo denominatione, caliditas primi gradus fuit repressa. Ideo medicinæ caliditas erit in duabus tertijs gradus primi. Et hæc est regula quæ obseruanda est in compositione medicinæ æqualis, cum frigidæ. Illud præterea quod tibi patefeci in uirtutibus calidis & frigidis, ex me intellige, quia in humidis & siccis idem obseruatur: & similiter in residuo eius totius quod in hoc libro continetur, ex intentione caliditatis & frigiditatis.

## Exemplum componendi Medicinam.

| Medicinæ | Pondera | Caliditatis | Frigiditatis | Siccitatis | Humidit.  |
|----------|---------|-------------|--------------|------------|-----------|
| Cardāomi | 3 1.    | pars una.   | pars media.  | pars una.  | ps media. |
| Zuccari  | 3 ij.   | partes duæ. | pars una.    | ptes duę.  | ps prima. |
| Indi     | 3 1.    | pars media. | pars una.    | pars una.  | ps media. |
| Emblici  | 3 ij.   | pars una.   | partes duę.  | ptes duę.  | pars una. |

Congregabis itaque partes calidas, & erunt quatuor, & media: partes quoque frigidæ colliges, & erunt quatuor, & dimidia: & siccæ erunt sex, & humidæ tres. Postea scies quæ sit frigidarum partium denominatio ex calidis. Ipsæ uero fiunt totidem, quot & illæ. Cum igitur æquales fiunt illis, medicina composita in caliditate & frigiditate erit temperata. Deinde scies etiam denominationem partium humidarum ex siccis, quæ est earum medietas: & quia sic etiam medicina est sicca in primo gradu, & in caliditate & frigiditate æqualis.

## Exemplum Compositionis alterius Medicinæ.

| Medicinæ | Pondera | Caliditatis | Frigiditatis | Siccitatis | Humidit.  |
|----------|---------|-------------|--------------|------------|-----------|
| Masticis | 3 1.    | partes duę. | pars 5.      | partes ij. | ps media. |
| Cardāomi | 3 ij.   | partes duę. | pars 1.      | partes ij. | pars una. |

Pars 5. media, uel semis, idem.

Partes calidas adunabis, quæ erunt quatuor: frigidæ autem cum collectæ fuerint, erunt pars una & 5. siccæ erunt, iij. humidæ uero erunt pars una, & 5. Deinde scies denominationem partium frigidarum, ex qua prouenient tres octauę: tres autem octauę minus sunt medietate, quæ est frigiditas gradus primi, & plus quam quarta, quæ est frigiditas gradus secundi. Erunt ergo caliditas huius medicinæ compositæ, addens supra caliditatem gradus primi: quia est plus duplo frigiditatis medici-

nae compositae. Scias itaque, superfluitatem frigiditatis quae est intra gradum primum & secundum, quae est quarta (quam postquam minueris ex tribus octauis, remanebit octaua) scias ergo denominationem eius ex quarta, quae est duorum graduum differentia, & inuenies eam medietatem. Est itaque ex hoc scitum, frigiditatem huius medicinae, super frigiditatem gradus secundi per quantitatem medietatis, augmentum fore. Ex hoc igitur consequitur, caliditatem gradus secundi, minoratam esse secundum quantitatem suae medietatis. Quantitas autem augmenti frigiditatis medietatis, supra frigiditatem gradus tanta est, quanta diminutio caliditatis suae. Cuius rei probatio est, quod si frigiditas gradus secundi augmentatur secundum quantitatem frigiditatis quae est in gradu secundo, reprimetur caliditas ipsius gradus, & descendet ad gradum primum. Quod similiter erit obseruandum in reliquis gradibus. Iam igitur manifestum fuit, mensuram augmenti frigiditatis medicinae, supra frigiditatem gradus mensurae diminutionis caliditatis eiusdem gradus aequari. Vnde cum medietas caliditatis gradus secundi, in praedicta medicina sit diminuta, relinquatur ut sit eiusdem caliditatis medietas gradus secundi: aut si mauis, fac secundum hoc quod praecessit in superfluitate: quae intra gradum primum & secundum inuenitur. Hoc tamen leuius est, & manifestius apparet probatio eius operationis.

| Medicinae | Pondera | Caliditatis  | Frigiditatis | Siccitatis   | Humidi.   |
|-----------|---------|--------------|--------------|--------------|-----------|
| Masticis  | 3 ij.   | Partes iij.  | Pars 1.      | Partes iij.  | Pars una. |
| Alchon    | 3 1.    | partes ij.   | pars 5.      | partes ij.   | pars 5.   |
| Balauftia | 3 1.    | pars 5.      | partes ij.   | partes ij.   | pars 5.   |
| Harmel    | 3 1.    | partes iij.  | pars 5       | partes iij.  | pars 5.   |
| Emblici   | 3 ij.   | pars 5.      | pars 1.      | pars 1       | pars 5.   |
| Nigellae  | 3 ij.   | partes viij. | pars 1.      | partes viij. | pars 1.   |
| Euforbij  | 3 1.    | partes viij. | pars 5.      | partes viij. | pars 5.   |
| Nasturtij | 3 1.    | partes viij. | pars 5.      | partes viij. | pars 5.   |

Huius itaque Medicinae partes frigidae, si ex calidis denotentur, erunt ipsarum quinta: quinta uero minor est quarta, quae est quantitas frigiditatis gradus secundi: & maior octaua, quae est frigiditas gradus tertij. Quapropter considerandum est, quod sit augmentum quintae super octauam, & inuenietur esse trium quartarum decimae: denominabis ergo eas ex octaua, & erunt tres quintae. Minuentur igitur tres quintae a gradu tertio, & remanebit medicina calida in duabus quintis gradus tertij. Quod si haec medicina ex c. 3. mellis conficiatur, erit secundum hunc numerum, & hoc pon-

us. Erit enim frigiditas ipsius minor quarta per quantitatem unius partis, & trium quartarum partis unius, quod est ualde paruum. Oportet igitur, ut huius medicinae caliditas secundi gradus, a caliditate sit maior secundum paruam quantitatem, uidelicet partis, & trium quartarum unius partis.

| Medicinae  | Pondera | Caliditatis  | Frigiditatis | Siccitatis   | Humiditatis |
|------------|---------|--------------|--------------|--------------|-------------|
| Masticis   | 3 ij.   | Partes iij.  | Pars 1.      | Partes. iij. | Pars 1.     |
| Acori      | 3 1.    | partes ij.   | pars 5.      | partes ij.   | pars 5.     |
| Balaustiae | 3 1.    | pars 5.      | partes ij.   | partes ij.   | pars 5.     |
| Harmel     | 3 1.    | partes iij.  | pars 5.      | partes iij.  | pars 5.     |
| Emblici    | 3 ij.   | partes viij. | pars 1.      | ptes viij.   | pars 1.     |
| Nigellae   | 3 ij.   | partes viij. | pars 1.      | ptes viij.   | pars 1.     |
| Euforbij.  | 3 1.    | partes viij. | pars 5.      | ptes viij.   | pars 5.     |
| Nasturtij  | 3 1.    | ptes viij.   | pars 5.      | ptes viij.   | pars 5.     |
| Mellis     | 3 c.    | partes cc.   | pars 1.      | partes cc.   | pars 1.     |

¶ Directio, siue rectificatio Graduum, unius scilicet ex contrarietate quae est in alio.

**G**RADVS itaq; caliditas atq; frigiditas, a suis cōtrarijs, quae in alijs sunt gradibus, rectificant ab illis, scilicet quae sunt in gradu tertio, ex quantitate dupli, & septimae unius: & ab his quae sunt in gradu secundo, ex quintuplo: ab his quoq; quae sunt in gradu primo & quindecuplo. Gradus item tertij caliditas & frigiditas a suis contrarijs, quae in alijs sunt gradibus, rectificantur ab his, scilicet quae sunt in secundo ex duplo, & tertia unius: & ab his quae sunt in primo, ex septuplo. Gradus quoq; secundi caliditas & frigiditas, rectificantur a suis contrarijs quae sunt in primo ex triplo. Rectificatio uero hic, temperamentum intelligitur. Intenditur enim, ut caliditas frigiditate temperetur, aut frigiditas caliditate, & sic in alijs. Ideoq; aequale nullum temperat ex gradibus. cum ipsius caliditas sit quanta eius frigiditas. Vnde dum medicina componitur ex aequali, & non aequali, nunquam erit aequalis. Scias ergo hoc

Rectificatio Graduum quid sit.

¶ Compositio quarti Gradus cum suo contrario, quod est in primo, ut ab eo temperetur.

| Medicinae     | Pondera      | Caliditatis           | Frigiditatis         |
|---------------|--------------|-----------------------|----------------------|
| Piperis       | 3 1.         | Partes viij.          | Pars c.              |
| Hypoquistidos | 3 ij. & vij. | Pars 1. et media vij. | Partes 8. et 9. vij. |

Huius itaq; compositae medicinae partes, calidae sunt, viij. & media septima, Frigidae similiter sunt, viij, & media septima,

P

¶ Compositio quarti Gradus cum eo quod ex suo contrario inuenitur in secundo, ut temperetur.

| Medicinæ  | Pondera | Caliditatis   | Frigiditatis |
|-----------|---------|---------------|--------------|
| Piperis   | 3 l.    | Partes viij.  | Pars 5.      |
| Balaustia | 3 v.    | Partes ij. 5. | Partes x.    |

Huius quoq; medicinæ calidæ partes sunt. x. & media: & frigidæ similiter decem & media.

¶ Compositio Gradus quarti cum eo quod est in primo ex suo contrario, ut temperetur.

| Medicinæ | Pondera | Caliditatis      | Frigiditatis |
|----------|---------|------------------|--------------|
| Piperis  | 3 l.    | Partes viij.     | Pars 5.      |
| Violarum | 3 v.    | Partes vij. & 5. | Partes xv.   |

Huiusmodi medicinæ partes calidæ sunt quindecim, & 5. & frigidæ, quindecim & media.

¶ Compositio Gradus tertij, cum eo quod in gradu secundo inuenitur ex suo contrario, ut temperetur.

| Medicinæ   | Pondera    | Caliditatis                                      | Frigiditatis |
|------------|------------|--|--------------|
| Afari      | 3 l.       | Partes iij.                                      | Pars media   |
| Arnoglossæ | 3 & tertia | ps 1. & vij. unius pt. iij. et duæ tertiæ unius. |              |

Huius similiter medicinæ partes calidæ sunt quinque, & sexta: & frigidæ, v. & sexta.

¶ Compositio Gradus tertij, cum eo quod ex suo contrario in primo gradu existit, ut temperetur.

| Medicinæ   | Pondera | Caliditatis      | Frigiditatis |
|------------|---------|------------------|--------------|
| Galangæ    | 3 l.    | Partes iij.      | Pars 5.      |
| Mirobalani | 3 vij.  | Partes ij. et 5. | Partes vij.  |

Huius medicinæ compositæ partes calidæ sunt, vij. et media: frigidæ, vij. & media.

¶ Compositio gradus secundi, cum eo quod ex suo contrario in primo gradu inuenitur.

| Medicinæ  | Pondera | Caliditatis     | Frigiditatis |
|-----------|---------|-----------------|--------------|
| Ambrae    | 3 l.    | Partes ij.      | Pars 5.      |
| Bellirici | 3 iij.  | Partes 1. et 5. | Partes iij.  |

Huius similiter compositio medicinae calidae partes sunt, iij. & 5. & frigida, iij. & dimidia.

¶ Quia igitur in principio libri quaedam praeposita fuerunt signa, in quibus numeri proportionales quasi confuse dispositi sunt, ideo in hoc loco ad maiorem expressionem hanc subiicimus tabulam: ut quod ibi dicitur, distincte intelligatur.

CAVTELA De partibus Graduum.

|       |        |         |
|-------|--------|---------|
| 1.    | 1.     | 1.      |
| 1.    | ij.    | iiij.   |
| ij.   | iiij.  | iiij.   |
| iiij. | v.     | viiij.  |
| ij.   | v.     | xi.     |
| iiij. | viiij. | xviiij. |

De partibus Graduum sciendum est, quod si quis subtiliter uoluerit attendere remissionis qualitatis augmentum, & intensae remissionem, inueniet eas certissime. Caueat tamen, ne unquam eas aequales reddat: non enim esset tunc in gradu.

¶ Medicinae Galeni compositio, quam secundum Andromachum aedidit, in octaua parte, lib. x. tractatum.

| Mansiones          | Medicinae | Pond.    | Caliditatis   | Frigid.     | Humid.       | Siccitatis              |
|--------------------|-----------|----------|---------------|-------------|--------------|-------------------------|
| Fri. et sic. in 2. | Arnoglos. | pt. vij. | par 1.        | pt. iiij.   | pars 1.      | ptes iiij.              |
| Cal. et sic. in 2. | Masticis  | ptes ij. | ps 1. & iiij. | iiij. ps 1. | tert. pt. 1. | ps 1. et iiij.          |
| Ca. et sic. in 2.  | Myrrhae   | pars 1.  | ptis 2.       | iiij.       | pt. sexta    | ptis sexta pt. 3. ij.   |
| Cal. et sic. in 2. | Mentae    | pars 1.  | ptis 2.       | iiij.       | pt. sexta    | ptis sexta part. 3. ij. |

Receptio huius medicinae, quae in libro 10. tractatum continetur, in quo secundum auctoritatem Andromachi scripsit, in tractatu scilicet octauo, cuius etiam Alkindus auctoritatem induxit, si secundum dupli compositionem accepta fuerint uerba Galeni, uera inueniuntur. Calidis enim stomachi passionibus confert, propter multitudinem frigidarum partium. Quod si secundum uerba eius accipiatur, qui dixit quartum gradum

esse primi quadruplum, & tertium primi triplum, Galeni uerba erunt erronea, & erit medicina stomacho non

ciua: propter multitudinem calidarum partium. Scias ergo hoc.

F I N I S.

P 2

¶ Primum te Lector candidè monemus, ut quas uocum directiones legeris in hoc Indice, simplici, atque unica appellatione signatas (præcipue uero Tacuinorum tabulas spectantes) sese ad præcedentem sui ordinis typum præcedentis numeri referre. Vt ab exemplo, Ficus fol. 19. Tacuinum sui ordinis e regione sinistri lateris numerum, 38. respicit, gradum, naturam, & cætera id genus multa ostendens, tanta rerum uarietate, ut quod ad Res non naturales pertineat, non alter expreſerit pulchrius, copioſius, limatius hoc Autore. Quæ uero cum ijs contextu quodam uerborum uides, paſſim Alkindi, paſſim quoque Albegneſi ſcriptis exſucta ſunt, eadem tamen ferie, chartarumque numero clauduntur, Vale.

INDEX trium Autorum huius Libri.

|   |           |   |        |         |
|---|-----------|---|--------|---------|
| <b>A</b>  | <b>A.</b> | Aquarum delectus, uarietas, & earum naturæ    | 113    | 34      |
| Abſtergentia  |           | Aſa   | 56, 57 | 55      |
| Acetum, & Acetata   |           | Aſſatum, & aſſatura                           | 13     | 23      |
| Acetata proprie   |           | Aſſipitium                                    | 14     | 2, 71   |
| Acetofa non proprie,  |           | Aſſum   | 20.    | 85      |
| & eorum præparatio ad cibum.                                    |           | Aſſum ſuper carbones                          | 20.    | 85      |
| Adeps, & pinguedo   |           | Aſſum in ueru                                 | 134    | 20.     |
| Adurentia   |           | Attrahentia                                   | 36     | 131     |
| Aer temperatus, & diſtemperatus                                 |           | Atriplex                                      | 36, 37 | 59      |
| Aeris quadruplicis uirtus & operatio                            |           | Augmentorum modi quinque                      | 117    | 142     |
| Aer epidimitus  |           | Auium ſylueſtrium ordines                     | 79     | 69      |
| Agreſtia  |           | <b>B</b>                                      | 55     |         |
| Agreſtæ ſuccus  |           | BAlneum                                       | 75     | 107     |
| Alæ, & Colla animalium  |           | Balnei operationes, iuamenta & nocu-<br>menta | 56     | 11      |
| Allium  |           | Balneorum ornatus                             | 120    | 33      |
| Alterationis ciborum & medicinarum uelo-<br>citas & difficultas |           | Berberesia                                    | 59     | 79      |
| Alue  |           | Biſmagard                                     | 111    | 13      |
| Ambra   |           | Biſmalua                                      | 93     | 109     |
| Amigdalæ amaræ  |           | Bletæ paruæ                                   | 97     | 59      |
| Amigdalæ cum ſale   |           | Bletæ magnæ                                   | 97     | 20.     |
| Amylum  |           | Brodium cicerum                               | 47     | 77      |
| Anerum  |           | Bubulichi                                     | 54     | 71      |
| Anguillæ  |           | Buſſuri                                       | 71     | 43      |
| Animæ accidentia quinque  |           | Butyrum recens & coctum                       | 29     | 15, 69. |
| Aperientia oriſicia uenarum                                     |           | <b>C</b>                                      | 133    |         |
| Apium   |           | Caffallationes                                | 53     | 43      |
| Apium duplex  |           | Caloris ignis, & uaporis humani diſcretio     | ibi.   | 121     |
| Aqua  |           | Camæræ  | 107    | 107     |
| Aqua hordei   |           | Camæræ æſtiales                               | 47     | 105     |
| Aqua Camphoræ   |           | Camæræ hyemales                               | 89     | 20.     |
| Aqua fontalis   |           | Camærarum præparatio                          | 91     | 35      |
| Aqua pluuialis  |           | Camphora                                      | 20.    | 111     |
| Aqua niui mixta   |           | Cancri  | 20.    | 71      |
| Aqua calida   |           | Candi   | 20.    | 57      |
| Aqua fortiter calida  |           | Cannæ mellis                                  | 107    | 20.     |
| Aqua frigida  |           | Cantus  | 20.    | 59      |
| Aqua falſa  |           | Cantus muſicus                                | 91     | 29      |
| Aqua ſulfurea   |           | Capparis                                      | ibi.   | 57      |
| Aqua æris   |           | Capitis lotio, abſterſio, & pectinatio        | ibi.   | 33      |
| Aqua terrea   |           | Capita animalium                              | ibi.   | 73      |
| Aqua aluminofa  |           | Cardones lactuuli                             | 107    | 19      |
| Aqua delectabilis   |           | Cardones aſinini                              | ibi.   | ibi.    |
| Aqua Roſacea  |           |   | 111    |         |

I N D E X

|  |             |  |          |
|--|-------------|--|----------|
| Carneni  | 55          | Cuminum nigrum                             | 55       |
| Carnium natura, & delectus                     | 16          | Ciperi                                     | 89       |
| Carnes porcinae                                | 18          | Citra                                      | 95       |
| Carnes syluestres                              | 17          | Citraria                                   | 53       |
| Carnes membrorum animalium                     | 18          | Citrulli                                   | 57       |
| Carnes arietum                                 | 65          | Cydonea, Citonia                           | 41       |
| Carnes caprarum & hedorum                      | eo.         | Coci officium, cura, & culinæ prouisio     | 19       |
| Carnes uitulorum                               | eo.         | Coitus                                     | 31. 103. |
| Carnes uaccinae & camelinæ                     | eo.         | Coitum stimulantia                         | 138      |
| Carnes salitæ                                  | eo.         | Coitum abscindentia                        | eo.      |
| Carnes Gazelorum                               | 67          | Colla animalium                            | 73       |
| Carnes leporinae                               | eo.         | Colustrum                                  | 15. 62   |
| Carnes gruum                                   | eo.         | Confabulator                               | 108      |
| Carnes bistardi                                | eo.         | Confabulator in somnis                     | eo.      |
| Carnes pauonum                                 | eo.         | Confortantia, & nocentia stomacho          | 136      |
| Carnes anatum & anserum                        | eo.         | Consolidantia                              | 134      |
| Carnes anaticum, sturnorum, phasianorum,       |             | Constipatio                                | 102      |
| coturnicum, & turturum                         | eo.         | Constringentia poros & uenas               | 134      |
| Carnes auicularum                              | 69          | Contra animalium                           | 73       |
| Carnes gallinarum                              | eo.         | Coria & cutes animalium                    | 75       |
| Carnes gallorum                                | eo.         | Coriandrum                                 | 55. 85   |
| Carnes pullorum, columbarum, & tur-            |             | Corrodentia & putrefactia                  | 134      |
| turturum                                       | eo.         | Corumbria                                  | 79       |
| Carnes animalium castratorum                   | eo.         | Coturnices                                 | 69       |
| Cartami flos                                   | 55          | Crocus                                     | 55       |
| Carruc   | 41          | Cucumeres                                  | 57       |
| Carui  | 55          | Cucurbitæ                                  | 59. 63   |
| Caseus recens                                  | 61          | Cumabitia                                  | 81       |
| Caseus uetus                                   | eo.         | Cusfabenchi                                | eo.      |
| Catay cum nucibus                              | 87          | Cuzardi                                    | 69       |
| Cepæ   | 57          | <b>D</b> Aug, uel Daufum                   | 61       |
| Cerebra animalium                              | 73          | Darricæ                                    | 41       |
| Chabis   | 59. 87      | Darsini                                    | 55       |
| Chalde   | 23. & seq.  | Dentium præparatoria, mundificatio, & con- |          |
| Chaloe cum nucibus                             | 87          | seruatio                                   | 24. 89   |
| Chiformia                                      | 79          | Dentibus nociua                            | 15       |
| Chrisomela                                     | 41          | Dentium stupefactionem auferentia          | 44       |
| Chures cum oleribus                            | 63          | Digestionis bonæ, aut malæ signa           | 22       |
| Ciborum simplicium qualitates & gradus         | 7           | Difiscera                                  | 82       |
| Cibus simpliciter compositus                   | 8           | Diminuentia carnem ex ulceribus            | 134      |
| Ciborum compositorum naturæ                    | eo.         | <b>E</b> Brietas                           | 101. 103 |
| Ciborum iudicium iuxta sapores                 | eo.         | Ebrietatis remedia                         | 93       |
| Ciborum rectificatio, & remotio nocumen-       |             | Elixum, & Elixatura                        | 13       |
| tiorum   | 9           | Enula                                      | 56. 57.  |
| Circa ciborum operationes principia quedam     |             | Aequalitas absoluta in qualitate rei       | 145      |
| generalia                                      | eo.         | Aequale in medicinis secundum compa-       |          |
| Cibus medicinalis                              | eo.         | rationem                                   | 148      |
| Cibalis medicina                               | eo.         | Aestas                                     | 113      |
| Cibi qua cura sumendi, uel fugiendi 20. & seq. |             | Equitatio                                  | 105      |
| Ciborum diuersitas, & eorum uaria ope-         |             | Eruca                                      | 53       |
| ratio  | 21. 22. 120 | Exercitiorum corporis discretio, & ua-     |          |
| Ciborum & medicinarum cognitio discitur        |             | rietas                                     | 31. 32   |
| octo uis                                       | 119. & 120. | Exercitium moderatum                       | 105      |
| Cicera   | 55          |  |          |
| Cuminum comune                                 | eo.         |  |          |

|   |          |   |                |
|---|----------|---|----------------|
| Exercitium solatiofum                     | 105      | dalarum                                     | 87             |
| <b>F</b> A B A E ¶ <b>F</b>               |          | Iudep de Dactylis                           | 80.            |
| Feludichi                                 | 87       | Iudicium rei per Saporem                    | 111            |
| Ferculorum descriptiones uariæ            | 77       | <b>K</b> Arrubli ¶ <b>K</b>                 | 45             |
| Festucæ                                   | 97       | Kemach                                      | 63             |
| Ficus                                     | 39       | Kibesia                                     | 82             |
| Ficus siccæ                               | 45       | <b>L</b> Ac dulce & coagulatum ¶ <b>L</b>   | 15             |
| Floricum                                  | 61       | Lac asininum                                | ibi.           |
| Flos panis porcini                        | 95       | Lactis uarietas                             | ibi.           |
| Foca                                      | 103      | Lac ex uarijs substantijs componitur        | 61             |
| Folia Afæ                                 | 55       | Lac acetosum                                | 80.            |
| Fricatio                                  | 109      | Lac prouocantia                             | 138            |
| Frixa                                     | 14       | Lac desiccantia                             | 80.            |
| Fru mentum                                | 47       | Lactucæ                                     | 53             |
| Fru mentum elixum                         | 49       | Lapidem frangentia                          | 137            |
| Fungi                                     | 59       | Leguminum naturæ, & electiones              | 11.43          |
| <b>G</b> Albraira ¶ <b>G</b>              |          | Lenientia                                   | 132            |
| Galli                                     | 69       | Lentes                                      | 49             |
| Gallinæ                                   | 80.      | Lilia                                       | 95             |
| Gaudium                                   | 99       | Linguae animalium                           | 75             |
| Gelatina                                  | 61       | Litargyrum                                  | 99             |
| Giserij & uentres                         | 75       | Luctatio                                    | 105            |
| Glacies                                   | 91       | Lupini                                      | 49             |
| Glandes                                   | 45       | Lutum corascenum                            | 97             |
| Gradus primi & secundi cognitio           | 146      | <b>M</b> A D V A ¶ <b>M</b>                 | 77             |
| Gradus tertij & quarti cognitio           | 147      | Magumimæ                                    | 81             |
| Graduum adinuicem comparationes           | 151      | Maheleb                                     | 89             |
| Graduum appellatio duplex                 | 152      | Mala dulcia                                 | 41             |
| Graduum uirtutes quidam aliter opinati    | 153      | Mala acetosa                                | ibi.           |
| Graduum in compositis discretio           | 156      | Manna                                       | 14             |
| Graduum rectificatio                      | 161      | Masfia                                      | 77             |
| Granata dulcia                            | 39       | Masfinbe                                    | 81             |
| Granata acetosa                           | 80.      | Maturatiua                                  | 132            |
| De Granis, & uictualibus quæ ex eis fiunt | 46       | Mechelebria                                 | 81             |
| <b>H</b> Abarisfa ¶ <b>H</b>              |          | Medicina cibalis                            | 14             |
| Hederæ fructus                            | 77       | Medicinæ intentio, sanitas                  | 119            |
| Helem                                     | 61       | Medicinarum & Ciborum cognitio discitur     |                |
| Hepata                                    | 63.75    | octo uijs                                   | 119.120. & 132 |
| Herbæ & olera                             | 52.53.54 | Medicinæ operatio                           | 120            |
| Homadia                                   | 79       | Medicinarum quatuor genera                  | 131            |
| Homo assimilatur lunæ                     | 5        | Medicinarum compositio generalis, fit sex   |                |
| Hordeum                                   | 47       | modis.                                      | 154            |
| Hyems                                     | 117      | Medicinæ calidæ cum calida compositio       |                |
| <b>I</b> ndurantia cum frigore ¶ <b>I</b> |          | triplex                                     | 155            |
| Inspissantia cutem                        | 80.      | Medicinæ frigidæ cum frigida compositio     |                |
| Inunctio olei                             | 109      | triplex                                     | 155            |
| Ira                                       | 99       | Medicinæ calidæ cum calida compositio alia. | 156. & se.     |
| Iudep de pane                             | 85       | Medicinæ compositæ dominatio                | 158            |
| Iudep de Catay                            | 80.      | Medicinæ æqualis compositæ narratio, cum    |                |
| Iudep de papauere                         | 80.      | medicina calida                             | 80.            |
| Iudep de melonibus & medullis amig-       |          | Medicinam componendi exempla                | 159.160        |

I N D E X

|   |     |   |           |
|---|-----|---|-----------|
| Medicinarum compositiones uariæ, iuxta gra-<br>dum differentias<br>& seq. usque ad finem libri. | 161 | Nucellæ                                       | 97        |
| Mel   | 87  | Nuces   | 45        |
| Melones   | 43  | Nux Indiæ                                     | 43        |
| Melones musci & insipidi  | 60. | Nutrimenti rectificatio                       | 9         |
| Melones Indi  | 60. | <b>O</b>                                      |           |
| Melongianæ  | 57  | Ocimum ¶ O                                    | 53        |
| Membrorum animalium quali-<br>tates.  | 18  | Ocimum originatum                             | 95        |
| Membrorum hominis ministeria,<br>& officia.   | 19  | Occidentalium regio                           | 117       |
| Mensuræ secundæ conuenientia & disconue-<br>nientia   | 28  | Oculi animalium                               | 73        |
| Menstrua abscondentia   | 139 | Odoriferorum usus per singulos anni<br>menses | 27        |
| Mentastrum  | 95  | Odorum partitio                               | 34        |
| Meridionalium regio   | 117 | Olera & herbæ                                 | 52        |
| Melch   | 49  | Olerum naturæ                                 | 12        |
| Minutiones  | 30  | Oleum sesaminum                               | 55        |
| Misise  | 65  | Oleum de nucibus                              | 60.       |
| Motus species sex   | 105 | Oleum oliuarum                                | 60.       |
| Mudacata  | 83  | Oleum omphacinum                              | 60.       |
| Mundificatoria  | 103 | Oleum cartaminum                              | 60.       |
| Mundificantia pulmonem & pe-<br>ctus.   | 135 | Oleum uiolaceum                               | 109       |
| Mundificantia cerebrum  | 136 | Oliuæ duplices                                | 62        |
| Mundificantia cerebrum ex ore   | 60. | Opilantia                                     | 133       |
| Mundificantia cerebrum per pa-<br>lacum.  | 60. | Opilationem aperientia                        | 60.       |
| Mundificantia oculos  | 60. | Organorum pulsatio                            | 99        |
| Mundificantia aures   | 60. | Orientalium regio                             | 107       |
| Mundificantia intestina   | 137 | Origani species                               | 55        |
| Mundificantia intestina ex ster-<br>core.   | 139 | Oua   | 15        |
| Mundificantia uenas hepatis   | 137 | Oua cum hepaticibus                           | 62        |
| Mundificantia gibbositatem he-<br>patis.  | 60. | Oua gallinarum                                | 60.       |
| Mundificantia renes   | 60. | Oua perdicum                                  | 60.       |
| Mundificantia splenem   | 60. | Oua anserum, anatum, & struthi-<br>onum       | 60.       |
| Mundificantia uescam  | 60. | Oua piscium                                   | 72        |
| Mundificantia lapidem ex ue-<br>fica.   | 138 | <b>P</b>                                      |           |
| Mundificantia cutem   | 139 | Panis natura, et uaria eiusdem pi-<br>stura.  | 11, 50    |
| Munkuria  | 79  | Panis de simila                               | 52        |
| Musæ  | 43  | Panis opirus                                  | 60.       |
| Muscus  | 111 | Panis azymus                                  | 60.       |
| Musicæ usus & opera   | 28  | Panis rizon                                   | 60.       |
| Myrtus  | 95  | Panis de furno                                | 52        |
| <b>N A B A T H</b>  | 41  | Panis in testa factus                         | 60.       |
| Nasturtium  | 53  | Panis de gastellis                            | 60.       |
| Narcissus   | 95  | Pasulæ  | 45        |
| Nedæ compositio   | 34  | Pastinacæ                                     | 59        |
| Nenufar   | 95  | Pedes & tibiæ animalium                       | 72        |
| Nix   | 91  | Penidiæ                                       | 97        |
|   |     | Perfica                                       | 39        |
|   |     | Phasioli                                      | 49        |
|   |     | Pili ut crescant                              | 33 & seq. |
|   |     | Pili ut non crescant                          | 34        |
|   |     | Piper longum                                  | 55        |
|   |     | Pira  | 39        |
|   |     | Pisces  | 72        |

|   |          |   |          |
|---|----------|---|----------|
| Piscium natura, delectus, & digestio                  | 17.18    | Somnus  | 101      |
| Pisces saliti   | 71       | Somni operatio  | 29       |
| Pisces cocti, & in aceto depositi                     | 60.      | Somniorum causæ   | 30       |
| Porri   | 55.59.   | Somnia timorosa   | 60.      |
| Portulaca   | 53       | Spargus   | 59       |
| Pruna   | 39       | Specierum uarietas, & ad decoctionem præ-   |          |
| Pfilothrum  | 107      | paratio   | 11       |
| Pulmões animalium                                     | 71       | Speciatorum administratio   | 60.      |
| Pumata  | 81       | Sperma  | 105      |
| Purgatio  | 103      | Spica aromatica   | 55       |
| Purgationes uariæ                                     | 30       | Spinachia   | 59       |
| Purgatio medicinalis                                  | 31       | Splenes   | 75       |
| Putrefactia & corrodentia                             | 134      | Stindibes   | 77       |
| <b>Q</b> <b>V</b> <b>I</b> <b>E</b> <b>S</b>          | 105      | Stomachi caliditas  | 16       |
| Quies superflua                                       | 32       | Stomachi fenum fortificatio   | 22       |
| <b>R</b> <b>A</b> <b>B</b> <b>E</b> <b>S</b>          | 97       | Stringar  | 57       |
| Rabes   | 97       | Succi uarij   | 55       |
| Radix plantæ  | 57       | Sudorem prouocantia   | 139      |
| Rapata  | 81       | Suffriza  | 14.61.83 |
| Rapæ  | 57       | Suffriza falsa  | 83       |
| Raphani   | 97       | Sulcius   | 61.83    |
| Rarificantia cutem                                    | 133      | Sumach  | 55       |
| Rafen   | 57       | Sumacheria  | 77       |
| Reblebi   | 55       | Sycomori  | 41       |
| Regionum quatuor descriptio                           | 117      | Syrnporum discretio   | 34       |
| Res non naturales sex                                 | 5        | Syruporum confectiones uariæ  | 35       |
| Resolutiua  | 134      | Syrupus acetosus  | 111      |
| Resolutionis intentio                                 | 140      | Syrupus simplex   | 60.      |
| Rhadbaruchi   | 53       | Syrupus de citonjs  | 113      |
| Rizon   | 49       | Syrupus papaueris   | 60.      |
| Rizon & Milium preparatum cum lacte                   | 81       | Syrupus rosaceus  | 60.      |
| Rosæ  | 89.95    | Syrupus de lulup  | 60.      |
| Ruta  | 55       | Syrupus de Ribes  | 60.      |
| Rutal   | 43.45    | <b>T</b> <b>A</b> <b>C</b> <b>H</b> <b>N</b> <b>E</b>   |          |
| <b>S</b> <b>A</b> <b>C</b> <b>H</b> <b>N</b> <b>E</b> | 71       | Tacuini in gratiam Magnatum com-  | 6        |
| Salhadia  | 77       | positi  | 60.      |
| Saltatio  | 99       | Tacuinorum partitio in Domos  | 60.      |
| Sambucus  | 95       | Tacuinorum autor, Arabs   | 60.      |
| Sandalus albus, & rubeus                              | 89       | Tamutia   | 79       |
| Sanitas, medicinæ intentio                            | 119      | Terregenbim   | 24       |
| Sapores simplices octo                                | 122      | Terratufuli   | 59       |
| Sauich tritici  | 47       | Testiculi animalium   | 73       |
| Sauich hordei   | 60.      | Thabeget  | 81       |
| Scariola  | 53       | Thazer  | 71       |
| Sedantia dolorem                                      | 135      | Themelich   | 49       |
| Sembufuch   | 83       | Timor   | 90       |
| Seminum naturæ & usus                                 | 10 & se. | Torosia   | 79       |
| Semen papaueris                                       | 55       | Tyriaca   | 117      |
| Septentrionalium regio                                | 117      | <b>V</b> <b>E</b> <b>R</b> <b>A</b> <b>N</b> <b>I</b> <b>M</b> <b>A</b> <b>L</b> <b>I</b> <b>U</b> <b>M</b> |          |
| Sicheis   | 77       | Bera animalium  | 75       |
| Sinapi  | 55       | Vegetabilium comparatio   | 10       |
| Sirmfia   | 77       | Venatio terrestris  | 105      |
| SirufuE   | 24       | Ventres animalium   | 75       |
|   |          | Ventrorum operationes   | 36       |
|   |          | Ventorum quatuor descriptiones  | 113      |

I N D E X

|   |        |                       |     |
|---|--------|-----------------------|-----|
| Ver                                     | 113    | Vinum temperatum      | 93  |
| Verecundia                              | 99     | Violæ                 | 95  |
| Vermes facientia descendere             | 139    | Viscera & intestina   | 75  |
| Vestis linea                            | 109    | Vomitus               | 101 |
| Vestis de sera, & pellibus              | eo.    | Vrbien                | 71  |
| Vigiliarum operatio                     | 19.111 | Vrinam prouocantia    | 137 |
| Vini uarietas, uirtus & natura          | 26     | Vsuem                 | 89  |
| Vinum quomodo, & a quibus bibendum      | 27     | Vuæ                   | 39  |
| Vinum album, rubeum, odoriferum, dulce, |        | <b>X</b> Yloaloes ¶ X |     |
| stipticum, grossum, subtile             | 93     | <b>Z</b> Arolæ ¶ Z    | 111 |
| Vinum nouum & uetus                     | ibi.   | Zinziber              | 42  |
| Vinum uetus odoriferum                  | eo.    | Ziribeyti             | 55  |
| Vinum rubeum grossum                    | eo.    | Ziribelgi             | 9   |
| Vinum album                             | ibi.   | Ziribes               | eo. |
| Vinum citrinum acutum                   | eo.    | Zuccharum             | 77  |
| Vinum acetosum                          | eo.    |                       | 87  |
| Vinum de dactylis                       | eo.    |                       |     |

\*

C T A C V I N O R V M tituli.

|   |       |  |       |
|---|-------|--|-------|
| De fructibus recentibus, & speciebus ipsorum  | 38    | & modis ipsorum, & conditionis, & Ouis   | 62    |
| De fructibus & maneriebus ipsorum   | 20.22 | De Carnibus animalium, & naturis ipsarum. Et de recentibus, & falsis                               | 62    |
| De Fructibus, & auferentibus stufefactionem Dentium   | 22    | De Carnibus animalium syluestrium, quadrupedum & Auium   | 66    |
| De Granis, & Victualibus quæ ex eis fiunt   | 26    | De Auibus  | 69    |
| De Leguminibus & naturis ipsorum  | 28    | De Piscibus recentib. & salitis  | 70    |
| De Panibus, & modis decoctionis ipsorum   | 50    | De Carnibus membrorum animalium, & naturis ipsorum. Et de recentibus & falsis                      | 72    |
| De Herbis, siue Oleribus, & proprietatibus ipsorum  | 52    | De Membris animalium interioribus, & eorum partibus extremis                                       | 72    |
| De herbis   | 52    | De Ferculis, & diuersis maneriebus ipsorum   | 76    |
| De Aceto, & Acetatis, & quibusdam fructibus   | 56    | De Ferculorum diuersitate  | 78.80 |
| De Herbis & condimentis   | 58    | De Ferculis infrigidatis, seu frixis, & assis supra carbones, & assis in ueru, pinguedineq; unctis | 82    |
| De Lacte, & condimentis alijs. De Ferculis, item suffrixatis, et postmodum infrigidatis. Et lacte acetoso, Caseo, & Oliua | 60    | De Assatis, & ijs quæ auferunt odorem allecium   | 82    |
| De Lacte, & ijs quæ sunt ex lacte,  |       |  |       |

|  |     |   |     |
|--|-----|---|-----|
| De Chaloe simplicibus, & compo-<br>sitis   | 86  | De Motu, Quiete, Exercitio mode-<br>rato, & speciebus ipsorum   | 102 |
| De præparatorijs & conseruatione<br>Dentium  | 88  | De Operationibns Balneorum, &<br>partibus ipsorum   | 106 |
| De aquis pluuiialibus, fluminū, &<br>fontium   | 90  | De ordinatione Balnei, & uariatio-<br>ne Vestimentorum post Balne-<br>um, & conseruatione sanitatis                 |     |
| De Vinis fructuum uuarum, & de<br>cautela contra Ebrietatem, & an-<br>xietatibus animi | 92  | Vnguium   | 108 |
| De odoribus & floribus   | 92  | De fumigationibus bonis, iuuua-<br>mentis & nocumentis Syrupor-<br>um   | 110 |
| Iuuamentum & nocumentum eo-<br>rum, quæ apponuntur secunde<br>menſe                    | 96  | De Syrupis Rob, & dispositioni-<br>bus Camerarum, habito respe-<br>ctu iuxta temporum dispositio-<br>nes            | 112 |
| De Musica, & accidentib. animæ,<br>& medicinis mundificantibus<br>corpus               | 98  | De mutatione Aeris, occasione<br>Ventouum & temporum  | 112 |
| De Ebrietate, Vomitu, & confabu-<br>latorijs, Somno & Vigilijs                         | 100 | De mutatione Aeris occasione tem-<br>porum, & partium ciuitatū. Seu<br>de regionibus epidimijs, cum<br>præſeruatua. | 116 |
| De Purgatione & Conſtipatione,<br>& mundificatione dentium, &<br>cura Ebriorum         | 102 |   |     |

sercitiom  
ipforum  
Balneum  
r  
nei & uerato  
im poline  
one lanna  
r  
bonis iuu  
enis Syrup  
r  
t d'ulpoitioni  
n habio refp  
rum d'ulpoite  
r  
ris oculor  
tempom  
ris oculor  
ium ciuati  
pidimjs, cur



Faint, illegible text or markings are visible across the page, possibly bleed-through from the reverse side. The text is too light to transcribe accurately.